

Aku Ahlholm

Vargens röst

Rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk press från 1990-talet till 2010-talet

JYU DISSERTATIONS 349

Aku Ahlholm

Vargens röst

**Rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk
press från 1990-talet till 2010-talet**

Esitetään Jyväskylän yliopiston humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi yliopiston vanhassa juhlasalissa S 212
helmikuun 5. päivänä 2021 kello 12.

Academic dissertation to be publicly discussed, by permission of
the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Jyväskylä,
in building Seminarium, Old Festival Hall S212, on February 5, 2021 at 12 o'clock.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2021

Editors

Harry Lönnroth

Department of Language and Communication Studies, University of Jyväskylä

Päivi Vuorio

Open Science Centre, University of Jyväskylä

Cover picture by Ilmari, Touko and Ellen Ahlholm.

Copyright © 2021 by University of Jyväskylä

Permanent link to this publication: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8513-4>

ISBN 978-951-39-8513-4 (PDF)

URN:ISBN:978-951-39-8513-4

ISSN 2489-9003

ABSTRACT

Ahlholm, Aku

The Voice of the Wolf – The discourse of a large predator in Finnish, Finland-Swedish and Swedish newspapers from the 1990s to the 2010s.

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2021, 240 p.

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003; 349)

ISBN 978-951-39-8513-4 (PDF)

We know what a wolf sounds like, but this sound is not heard in the media. There, nature is represented by human voices. To whom those voices belong and how they talk about wolves are the central questions of this study. The study deals with the language of the media in news texts on a topic that has now become very controversial: wolves.

The research methods are based on the concept of voice, news theory, and discourse analysis. The first sub-study divides the voices in the news according to professional and interest groups. The second sub-study identifies different discursive representations of voice. The data come from the largest-circulation national daily papers in Finnish, Finland-Swedish and Swedish, as well as local newspapers in the area where news about wolves is most often found. The Finnish-language newspapers are *Helsingin Sanomat* and *Kainuun Sanomat*, the Finnish-Swedish newspapers are *Hufvudstadsbladet* and *Vasabladet*, and the Swedish newspapers are *Dagens Nyheter* and *Nya Wermlands-Tidningen*.

The research shows that the presentation of news about wolves has changed over the years. In the past the wolf was a metaphor for evil, also in the news. News about wolves nowadays also includes some voices in their defense. The voices of nature conservation organizations and politicians already began to be more widespread in the reporting about wolves at the beginning of the 21st century.

News about wolves involves emotions and attitudes, preferably to be expressed right away in the headline. Among representatives of professional and interest groups, the voice of the farmer, reindeer herder or hunter is most likely to be placed in the headline. Although the voice of a researcher or of an authority will rarely make it to the headlines, these are nonetheless the dominant voices in the news as a whole. Authorities account for 30 per cent of all the voices in the material, and researchers for 20 per cent. The media wolf is not the same animal as the wild wolf. Because the news is a surprise, media attention is given to a wolf that appears in a surprising place, such as a city, or kills a surprising prey, such as a dog, which is important to humans.

The average newspaper item about wolves is a short text that includes the voice of two people, a researcher and an authority. If an interviewee reveals his/her feelings, the voice will make the headline. The news item will tend to end with the researcher's voice telling people what they should think about the matter.

Keywords: discourse, semantics, wolf, large carnivores, news, sound, voice, linguistics, Swedish, Finnish, Finland-Swedish

TIIVISTELMÄ

Ahlholm, Aku

Suden ääni. Suurpetodiskurssi suomalaisessa, suomenruotsalaisessa ja ruotsalaisessa lehdistössä 1990-luvulta 2010-luvulle.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2021, 240 s.

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003; 349)

ISBN 978-951-39-8513-4 (PDF)

Tiedämme, minkälainen on suden ääni. Se ei kuitenkaan kuulu mediassa, jossa luontoa edustavat ihmisten äänet. Kenelle nuo äänet kuuluvat ja miten ne puhuvat sudesta, ovat tutkimuksen keskeisimmät kysymykset. Tutkimus käsittelee median kieltä uutisteksteissä, jotka koskevat konfliktiksi kärjistynyttä aihetta, sutta.

Tutkimuksen menetelmät pohjautuvat äänen käsitteeseen, uutisteoriaan ja diskurssianalyysiin. Ensimmäisessä osa-analyysissä jaotellaan uutisissa esiintyviä ääniä ammatti- ja intressiryhmien perusteella. Toisessa osa-analyysissä tunnistetaan äänten erilaisia diskursiivisia esitystapoja. Aineisto koostuu levikiltään suurimmasta suomenkielisestä, suomenruotsalaisesta ja ruotsalaisesta päivälehdessä sekä paikallisista lehdistä, joiden levikkialueelle susiuutiset yleisimmin sijoittuvat. Suomenkieliset lehdet ovat *Helsingin Sanomat* ja *Kainuun Sanomat*, suomenruotsalaiset lehdet ovat *Hufvudstadsbladet* ja *Vasabladet*. Aineiston ruotsalaiset lehdet ovat *Dagens Nyheter* ja *Nya Wermlands-Tidningen*.

Tutkimus paljastaa, että susiuutinen on muuttunut. Susi oli aiemmin metafora pahalle myös uutisessa. Susiuutisissa kuuluvat nyt myös puolustavat äänet. Luonnonsuojelujärjestöjen ja poliitikkojen äänet yleistyivät jo 2000-luvun alun susiuutisissa. Uudet äänet myös kärjistikivät uutisissa esiintynyttä ihmisten välistä konfliktia.

Susiuutinen sisältää tunteita ja asenteita, mieluiten jo otsikossa. Kaikista ammatti- ja intressiryhmien edustajista maanviljelijän, poronhoitajan tai metsästäjän ääni sijoitetaan todennäköisimmin jo otsikkoon. Vaikka tutkijan tai viranomaisen äänet ovat harvoin otsikossa, ne ovat kuitenkin kokonaisuutena yleisimmät äänet susiuutisissa. Kaikista aineiston äänistä viranomaisille kuuluu 30 prosenttia ja tutkijoille 20 prosenttia. Susialueella julkaistavien sanomalehtien uutisoinnissa korostuvat paikalliset äänet, jotka kokevat suden uhkaksi ja joiden puheessa susi värityy kielteisesti. Valtakunnallisissa sanomalehdissä korostuvat viranomaisten ja tutkijoiden muodolliset äänet.

Mediasusi ei ole sama eläin kuin luonnonsusi. Koska uutinen on yllätys, mediahuomion saa susi, joka esiintyy yllättävässä paikassa, kuten kaupungissa, tai tappaa yllättävän saaliseläimen, kuten ihmiselle tärkeän koiran.

Sanomalehden keskimääräinen susiuutinen on lyhyt teksti, jossa kuuluu kahden henkilön, tutkijan ja viranomaisen, ääni. Jos haastateltu paljastaa tunteensa, hänen äänensä pääsee jo otsikkoon. Lopussa tutkijan ääni ikään kuin vahvistaa, miten asiasta pitäisi ajatella.

Avainsanat: diskurssi, semantiikka, susi, suurpedot, uutinen, ääni, kielentutkimus, ruotsi, suomi, suomenruotsi

Författarens adress	Aku Ahlholm Kankaanpääntie 84 91980 Lumijoki aku.ahlholm@gmail.com
Handledare	Professor Harry Lönnroth Institutionen för språk- och kommunikationsstudier Jyväskylä universitet Docent Mikko Kuronen Institutionen för språk- och kommunikationsstudier Jyväskylä universitet
Förhandsgranskare	Professor Anne Mäntynen Helsingfors universitet Docent Henrik Rahm Lunds universitet
Opponent	Docent Henrik Rahm Lunds universitet

FÖRORD

Det slog mig plötsligt. Vi körde i Lappland, jag och arbetskamraten, och skulle rapportera för finska TV4 om rovdjurskonflikten. Vem ska vi intervjua, var frågan. Det var brist på tid som alltid i den hektiska världen av nyheter och avstånden var långa. Rapporten skulle vara färdigt klippt inom några timmar.

Först funderade vi på vem som innehållsmässigt skulle passa bäst för intervjun, och det var klart att vi behövde kommentarer både för och emot rovdjuren. Så är det ju i allsidig nyhetsförmedling och journalisternas etik. Men tiden gick. Vi var tvungna att ringa till den person som vi visste att alltid svarade och alltid var redo att ställa upp för en intervju. Vi bandade in intervjun i bilen, den ena körde och den andra intervjuade, och kom överens med huvudredaktionen om att söka efter ett arkivfoto på den intervjuade.

Men tänk om någon skulle forska i rovdjursnyheterna, analysera utförligt varför bland annat TV4 intervjuar dem de gör? Vilka är egentligen de som pratar i stället för rovdjuren i medier? Vem ger röst åt vargen i medierna? Ibland är de noggrant, ibland hastigt och slumpmässigt valda personer, men med hjälp av dem och hur deras röster placeras i texten får mottagare en föreställning om de stora rovdjuren vargen, björnen, lodjuret och järven.

Om ingen har undersökt det ännu kommer jag att göra det, sade jag till arbetskamraten.

Sedan dess har jag lusläst nyhetstexter om de fyra stora rovdjuren. Ibland räknas även kungsörnen, havsörnen och de olika sälarterna till de stora rovdjuren. I Järvsö i Sverige finns rovdjurscentret De 5 Stora där man räknar människan som det femte rovdjuret.

Nyhetstexterna är intressanta på många sätt. Österbottniska *Vasabladet* skrev att någon hade sett en varg i Sundom i Vasa, och att en annan hade sett en björnhona med unge i Hirviniittu i Karleby (VBL 13.5.2007, 12.2.2008). Journalister hade intervjuat ögonvittnen till det spännande mötet mellan människan och naturen. Det hade inte skett annat – någon hade sett ett djur, men för en lokal dagstidning fyllde händelsen nyhetskriterierna.

Till och med Nordens största dagstidning *Helsingin Sanomat*¹ skrev att man sett en varg i Helsingfors vilket inte hade inträffat i den finska huvudstaden på flera årtionden.

Nyhetstexterna väckte allt fler frågor. Vilka är de frågor som rovdjursnyheterna behandlar? Hur är nyhetstexterna strukturerade? Jag ringde till rovdjursforskarna Ilpo Kojola och Erkki Pulliainen och båda tyckte att en sådan studie behövs.

Men vilken teori ska jag basera min undersökning på? Det var vid den frågan jag föll ner i diskursanalysens klyfta därifrån jag aldrig lyckats kliva upp. Under åren har det känts som Michel Foucault kände det när han framträdde vid ett universitet i Frankrike år 1970 och citerade Samuel Beckett:

¹ Den största dagstidningen i Norden enligt Upplagekontroll 2011, Tidningsstatistiken 2011, MediaAuditFinland 2018 och Kantar 2018a.

I should have liked there to be a voice behind me which had begun to speak a very long time before, doubling in advance everything I am going to say, a voice which would say: "You must go on, I can't go on, you must go on, I'll go on, you must say words, as long as there are any, until they find me, until they say me, strange pain, strange sin, you must go on, perhaps it's done already, perhaps they said me already, perhaps they have carried me to the threshold of my story, before the door that opens on my story, that would surprise me, if it opens, it will be I, it will be the silence, where I am, I don't know, I'll never know, in the silence you don't know, you must go on, I can't go on, I'll go on." (Beckett 1959: 407, Foucault 1981: 51.)

Liksom Beckett och Foucault upplever jag att även rovdjursdiskursen är uppbyggd på orden och på röster bakom orden. Det handlar om auktoriteter: någon har makt över andras tänkande. Journalister placerar röster i nyhetstexter, skapar en egen verklighet, men är journalister spegelbilder av vardagen eller är de medspelare i den sociala konflikten kring rovdjuren?

Nu är det dags att lösa den gordiska knuten. Det här kommer att bli spännande.

Men innan jag fortsätter vill jag tacka. Jag började i Vasa och slutar i Jyväskylä, men min huvudhandledare Harry Lönnroth har följt med hela vägen, ditt engagemang och din noggrannhet har lett mig i mål. Ett varmt tack även till min andra handledare Mikko Kuronen i Jyväskylä och Nina Pilke, min tidigare handledare i Vasa.

Ett stort tack till mina förhandsgranskare Anne Mäntynen och Henrik Rahm. Det var lite för spännande att vänta på era kommentarer. Ett hjärtligt tack till Marianne Nordman, min före detta lärare vid Vasa universitet på 1990-talet, för granskningen av språket i den slutgiltiga avhandlingen. Eleanor Underwood hjälpte mig att sammanfatta det viktigaste på perfekt engelska.

På vägen har jag fått stöd från otaliga vänner och kolleger som har haft ett äkta intresse för nyheter, språk, natur och liv: Maria Ahlholm, min kära syster vars avhandling hette *Jumalan kasvot 'Guds ansikte'* (2007) och som föreslog mig titeln *Vargens röst*; Tellervo Ahlholm, min mamma; Jukka Bisi, min chef och vargforskare; Tomi Sassali och Jaakko Muilu som har hjälpt mig med materialet.

Min avhandling skulle fortfarande vara en dagdröm utan finansiering. Jokes, stiftelsen för främjande av journalistisk kultur, gav mig stipendium år 2008 för att jag skulle kunna börja. C. V. Åkerlundin mediasätiö gav mig ett stipendium år 2020 för att jag skulle kunna sluta. Min arbetsgivare Forststyrelsen har stött mig ekonomiskt genom att jag har fått studera på deltid.

Alla er andra ska jag tacka när vi möts!

Till Hanna och barnen.

I Lumijoki den 1 januari 2021

Aku Ahlholm

FIGURER

FIGUR 1	Lokalisering av vargnyheter och vargflockar	26
FIGUR 2	Vargstammen i Sverige och i Finland 2010.....	30
FIGUR 3	Utvecklingen av vargstammen i Sverige och i Finland	31
FIGUR 4	Metoden för delanalyserna 1 och 2.....	94
FIGUR 5	Antalet vargnyheter från 1994 till 2009	98
FIGUR 6	Längden på vargnyheter från 1994 till 2009	99
FIGUR 7	Antalet vargnyheter i olika kategorier	101
FIGUR 8	Antalet olika nyhetskategorier under olika år	102
FIGUR 9	Alla primära röstkategorier	105
FIGUR 10	Rösterna i HS.....	122
FIGUR 11	Rösterna i HBL.....	123
FIGUR 12	Rösterna i DN.....	124
FIGUR 13	Politikerröster från 1994 till 2009.....	125
FIGUR 14	Myndighetsröster från 1994 till 2009	126
FIGUR 15	Röster från miljöorganisationer från 1994 till 2009.....	126
FIGUR 16	Lekmannaröster från 1994 till 2009	127
FIGUR 17	Andelen röster i rubriker: HS, HBL och DN	132
FIGUR 18	Andelen röster i rubriker: HS	132
FIGUR 19	Andelen röster i rubriker: HBL	133
FIGUR 20	Andelen röster i rubriker: DN	134

TABELLER

TABELL 1	Upplagorna år 2010 i förhållande till befolkningen	27
TABELL 2	Antalet nyhetstexter i materialet.....	32
TABELL 3	Metoden för den första och den andra delanalysen.....	35
TABELL 4	Begreppet 'nyhet': tre olika definitioner	48
TABELL 5	Rovdjursskador på tamdjur i Finland och Sverige år 2010	62
TABELL 6	Denotationsanalys av varg och några andra arter.....	81
TABELL 7	Polysemin vid lexemet <i>hukka</i>	82
TABELL 8	Stora rovdjur i svensk litteratur	84
TABELL 9	Alla röster i kategorin <i>myndighetsröster</i>	110
TABELL 10	Alla röster i kategorin <i>miljöorganisation</i>	111
TABELL 11	Alla röster i kategorin <i>forskarröst</i>	112
TABELL 12	Alla röster i kategorin <i>jordbrukare/renägare</i>	113
TABELL 13	Alla röster i kategorin <i>lekmannaröster</i>	114
TABELL 14	Alla röster i kategorin <i>jägare</i>	115
TABELL 15	Alla röster i kategorin <i>politiker</i>	115
TABELL 16	Röster i kategorin <i>egen röst</i>	116
TABELL 17	Röster i kategorin <i>andra röster</i>	117
TABELL 18	Röster i kategorin <i>källa oklar</i>	118

TABELL 19	Antalet röster i olika delar av nyhetstexterna	129
TABELL 20	Andelen röster i olika delar av nyhetstexterna	130
TABELL 21	Legitimeringar av olika diskursiva representationer.....	138

FÖRKORTNINGAR

DN	Dagens Nyheter
HBL	Hufvudstadsbladet
HS	Helsingin Sanomat
KS	Kainuun Sanomat
NSSK	Nykysuomen sanakirja
NWT	Nya Wermlands-Tidningen
SAG	Svenska Akademiens grammatik
SAOB	Svenska Akademiens ordbok
SAOL	Svenska Akademiens ordlista
SO	Svensk ordbok
SSK	Suomi-sanakirja (www.suomisanakirja.fi)
TS	Tidningsstatistiken
UK	Upplagekontroll
VBL	Vasabladet

INNEHÅLL

ABSTRACT

TIIVISTELMÄ

FÖRORD

FIGURER, TABELLER OCH FÖRKORTNINGAR

1	INLEDNING	13
1.1	Neutrala nyhetstexter – finns de?	15
1.2	Syfte	17
1.3	Material	19
1.3.1	Finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar	22
1.3.2	Materialets tidsmässiga avgränsning.....	28
1.4	Metod.....	33
1.5	Begreppet 'politiskt djur'	37
1.6	Begreppet 'nyhet'	41
1.6.1	Nyhetstexten och den pragmatiska nyhetsdefinitionen	42
1.6.2	Nyhetsgenren och den strukturella nyhetsdefinitionen	44
1.6.3	Nyhetsbegreppet och den semantiska nyhetsdefinitionen.....	46
1.6.4	Nyhetskriterier	48
1.7	Undersökningen som fallstudie	50
2	ROVDJURSKONFLIKTEN BAKOM NYHETERNA.....	53
2.1	Social konflikt.....	54
2.2	Frågor som orsakar konflikter	55
2.3	Forskning i rovdjurskonflikter.....	62
2.4	Forskning i rovdjursdiskurs.....	65
2.5	Forskning i rovdjursnyheter	66
2.6	Lagstiftningen och rovdjuren.....	66
3	DISKURSANALYSEN SOM TEORI OCH METOD.....	70
3.1	Diskursanalys och semantisk diskursanalys	70
3.2	Kritisk diskursanalys.....	73
3.3	Begreppen 'röst' och 'diskurs'	74
3.3.1	Primära och sekundära röster	76
3.3.2	Berättarens röst och dialog	77
3.4	Emotivt språk	79
3.4.1	Emotiva laddningar och lexemet <i>varg</i>	81
3.4.2	Emotiva laddningar och andra rovdjur	83
3.5	Diskursanalys och röstanalys som metod: två delanalyser.....	85
3.5.1	Anföringar som forskningsenheter	85
3.5.2	Metoden i delanalys 1: primära röster i vargnyheter	87
3.5.3	Metoden i delanalys 2: en semantisk diskursanalys.....	91
3.5.4	Metoden: en sammanfattning av delanalyserna	95

4	DELANALYS 1: RÖSTER I VARGNYHETER	97
4.1	Vad handlar vargnyheterna om?.....	97
4.2	Yrkes- och intressegrupperna i vargnyheterna.....	104
4.2.1	Vargens egen röst i materialet.....	106
4.2.2	Kategorisering av rösterna i materialet.....	107
4.2.3	Jämförelse mellan rösterna i HS, HBL och DN.....	120
4.2.4	Förändringen av rösterna från 1994 till 2009	124
4.3	Prioriteringen av rösterna.....	128
5	DELANALYS 2: DISKURSER I VARGNYHETER	136
5.1	Olika diskursiva representationer i vargnyheter	137
5.1.1	Motståndardiskursen.....	145
5.1.2	Försvardiskursen	150
5.1.3	Den formella diskursen.....	154
5.1.4	Domardiskursen.....	157
5.2	Utvecklingen av rovdjursdiskursen från 1994 till 2009.....	160
5.2.1	Rovdjursdiskursen i de finska dagstidningarna	160
5.2.2	Rovdjursdiskursen i de finlandssvenska dagstidningarna... ..	168
5.2.3	Rovdjursdiskursen i de svenska dagstidningarna	176
5.3	Fallexempel 1: olaglig vargjakt i Perho i Finland år 2013	188
5.4	Fallexempel 2: utplantering av vargar i Sverige på 2010-talet.....	194
5.5	Sekundära röster och utveckling av diskurser	201
6	SLUTDISKUSSION	204
	TIIVISTELMÄ	213
	LITTERATUR.....	218
	BILAGOR: MATERIAL.....	229

1 INLEDNING

”Jag tror det är fel att tala om varghat. Det handlar snarare om hat mot myndigheter och överhet som låtit det gå så här långt.” Så citerades en värmländsk fårfarmare Kenneth Holmström i *Dagens Nyheter* (2.1.2010). Farmaren hade tidigare förlorat drygt 30 djur till vargen och nu var han och en grupp jägare redo för jakt. Ibland låter rösterna i vargnyheter helt annorlunda: Enligt *Hufvudstadsbladet* (12.3.1999) manade Världsnaturfonden WWF sina medlemsorganisationer att rikta protester mot den norske miljöministern med anledning av myndigheternas beslut om att ett vargpar skulle dödas. I båda exemplen riktar rösterna sina budskap, sina negativa uttryck, mot myndigheter. Ärendet har med vargen att göra men rösterna pratar hellre till varandra och om varandra än direkt om vargen.

På 2000-talet har rovdjurskonflikten utvecklats till en samhällelig konflikt och rovdjuren har blivit en politisk fråga. Speciellt vargfrågan har dykt upp om och om igen under de senaste årtiondena. I Sverige hann rovdjuret försvinna men år 1978 föddes en vargunge i Sverige för första gången efter fridlysningen år 1966 (Aronson & Sand 2004, Cinque 2008: 5). Sedan Sverige och Finland anslöt sig till Europeiska unionen år 1995 har rovdjursstammarna vuxit stadigt i båda länderna och diskussionen om de stora rovdjuren har blivit livligare och allt fler människor har intervjuats av medier. När olika yrkes- och intressegrupper har tagit ställning till rovdjuren har de enskilda konflikterna mellan rovdjur och människor utvecklats till sociala konflikter mellan människorna.

Tidigare forskning har riktat sig till människor bakom nyhetstexterna men vad är mediernas egen roll i konflikten (se avsnitt 2.3)? Den här undersökningen är den första omfattande undersökningen i Norden om vargen i nyheterna. Medierna rapporterar flitigt om vargar och konflikter vilket kan leda till att vargkonflikten trappas upp tack vare medierna. Kan man även prata om vargkrisen? Medierna kan spela en central roll i rovdjursfrågan: Serena Cinque (2008: 71), som har fördjupat sig i den svenska vargkonflikten, anser att nyhetstexter kan påverka politiska beslut. Finland och Sverige hör till EU och har mycket gemensamt med tanke på rovdjursituationen, men lagstiftningen är annorlunda. Kan

det bero på medierna? Till exempel ändrade man i Sverige paragraf 28 i jaktförordningen för att tillåta jakt av rovdjur som angriper tamdjur.² Paragrafen trädde i kraft år 2007 för en provperiod på två år. I Finland, där det på den tiden fanns fler rovdjur, skulle man ännu begära specialtillstånd, dispens, hos ministeriet (Jord- och skogsbruksministeriet 2005).³

Även om journalister håller sig utanför konflikten innehåller nyhetstexterna andra röster för och emot vargen. Skribenter, journalister, styrs av de pressetiska principerna och de strävar efter att vara objektiva i frågor de skriver om, men lyckas de? Alla är inte så övertygade. Naturfotografen Lassi Rautiainen (2007) skriver om rovdjursfrågan och journalismen i östra Finland i sin bok *Vilda östern* (ursprungligen *Villi Itä*, Rautiainen 2007). Redan titeln på boken avslöjar vad naturfotografen tänker om rovdjursnyheter och objektivitet.

Utöver de etiska principerna baserar journalistdiskursen sig på begreppet 'nyhet' och nyhetskriterier enligt vilka företeelser och händelser utvärderas. Nyhetstexter är strukturerade av röster som representerar olika yrkes- och intressegrupper och olika sätt att se på omvärlden. Med andra ord kan en nyhetstext vara en samling av flera diskursiva representationer.

Rösterna i nyhetstexten uttrycker olika värderingar och känslor. Enligt Antero Järvinen (2000, 2004) klassificerar människan de stora rovdjuren som onda djur medan husdjuren klassificeras som goda. Järvinen menar att människan är orättvis i sin bedömning: alla husdjur härstammar från vilda djur. Historiskt har vargen konnoterat negativt, men i nutida vargnyheter finns det röster som talar positivt om vargen, till exempel adjektivet *susimainen* 'vargaktig' kan vara positivt beroende på rösten: *Hän haluaa jalostaa eläimiä, jotka ovat mahdollisimman susimaisia ulkonäöltään, riistanvärisiä ja hyökäkäytöksiä.* 'Hon vill avla fram djur som är så vargaktiga som möjligt till utseende, viltfärgade och beter sig bra.' (KS 27.1.2013.) Hunden härstammar från vargen, och det är hunden som ofta står i fokus i vargkonflikten. En röst kan argumentera emot vargen för att den har dödat hundar och en annan röst kan försvara vargen för att den är förfadern till hundar.

Min undersökning handlar om röster i vargnyheter. Rösterna är närvarande i de anförda meningar som förekommer i texterna (se avsnitt 3.5.1). Journalisten, berättarrösten, citerar eller refererar vad informanterna – personer eller organisationer – har sagt eller skrivit enligt journalisten. Anförda meningar kan vara citat- eller referatmeningar där man framställer den andres yttrande som om det skulle vara en ordagrann återgivning (SAG 4 1999: 844). Journalister kan även återge informanternas yttrande med indirekt anföring med narrativ eller interrogativ bisats utan anspråk på ordagrann återgivning (SAG 4 1999: 850). I avsnitt 3.5.1 diskuterar jag hur jag analyserar anförda meningar när jag identifierar olika röster i texterna. I avsnitt 3.5.2 och 3.5.3 diskuterar jag hur anförda meningar i journalistdiskursen speglar informanternas attityder och känslor. Rösterna hör

² Jaktförordning (Sverige) 2009:310, paragraf 28.

³ Förvaltningsplan för vargstammen i Finland (2005). Jord- och skogsbruksministeriet: 11a/2005.

med andra ord till människor, inte till vargen. Enligt *Vasabladet* (11.2.2004) berättar en österbottnisk polischef: *Men det här är ingen rättegång och vargen kan ju inte höras om bevisningen*. Bakom den här polisrösten ligger en diskussion om polisens vargjakt som både försvaras och kritiseras aggressivt. Myndigheternas, jägarnas, lekännens och naturvännernas röst hörs i nyhetstexterna men inte vargens.

Materialet i min undersökning består av vargnyheter i finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar från 1994 till 2010-talet (se avsnitt 1.3). Rovdjurskonflikten har pågått länge och man har forskat i den ur många olika synvinklar men sällan ur en lingvistisk synvinkel. Djur kan inte tala vilket gör att lingvistik inte är den första vetenskap man tänker på när man diskuterar rovdjursforskning. Rovdjurskonflikten har dock genom åren blivit synlig genom rovdjursnyheterna och genom olika röster. Vi vet hur vargen låter: vuxna vargar ylar och valpar skäller, men vargens egen röst är inte närvarande i nyhetstexterna. Det är människan som är rösten i vargnyheterna.

Min undersökning heter *Vargens röst. Rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk press från 1990-talet till 2010-talet*. Å ena sidan handlar den om vilka de människor eller röster är som uttalar sig om vargen i rovdjursnyheter (kapitel 4), å andra sidan om på vilket sätt rösterna uttrycker sig om vargen (kapitel 5). Det är alltså fråga om röster, diskurser och semantik. Även om själva analysen är semantisk diskuterar jag först rovdjurskonfliktens bakgrund ur en samhällsvetenskaplig och kulturvetenskaplig synvinkel (kapitel 2). Bakgrunden till journalistdiskursen och begreppet 'nyhet' beskriver jag ur en kommunikationsvetenskaplig synvinkel i avsnitt 1.8.

Avhandlingens fokus ligger på mediaspråket, inte på själva djuret varg eller på attityderna till vargen. Min undersökning svarar inte på den samhällsvetenskapliga frågan om huruvida skillnaderna mellan journalistdiskursen i Finland och Sverige orsakat skillnaderna mellan det politiska beslutsfattandet i länderna. Jag diskuterar skillnaderna i rovdjursdiskursen i Finland (inklusive Svenskfinland) och Sverige. Undersökningen är en lingvistisk studie där vargen fungerar som ett exempel på en samhällelig konflikt som pågått i många år. Med min forskningsmetod, som jag presenterar i avsnitt 1.4, kan man undersöka även diskussion kring andra politiska djur eller politiska beslut som orsakar samhälleliga debatter. Utöver finska dagstidningar i Finland och svenska dagstidningar i Sverige ingår även finlandssvenska dagstidningar i materialet för att få en tredje, komparativ dimension i analysen. Finlandssvenska dagstidningar publicerar nyhetstexter om nyhetshändelser både i Finland och i Sverige.

Neutrala nyhetstexter – finns de?

I nyhetstexter tar skribenten inte ställning till det som texten handlar om utan texten ska vara allsidig samt spegla verkligheten och vardagen. Det är i alla fall målet. Journalister strävar efter att återge alla parterns åsikter och nyhetskällorna ska väljas opartiskt. Denna är en av de viktigaste punkterna enligt de pressetiska principer som utgör grunden för journalistiken både i Finland och i Sverige.⁴

⁴ Spelreglerna i Sverige och Journalistreglerna i Finland (Svenska journalistförbundet 2009, Finlands Journalistförbund 2011).

De pressetiska principerna kan leda till att journalister ses som neutrala parter i den samhälleliga diskussionen, det vill säga som skribenter som iakttar och rapporterar om vad andra påstår utan att själva blanda sig i konflikten. Frågan om neutrala texter är dock alltid problematisk. Även om journalister inte tar ställning till nyhetsämnen i nyhetstexterna består texterna av informanternas attityder och känslor. Vilka är de personer vilkas röster återges i texterna och vilka är de röster som uteslutits? Marcus Ednarsson (2010) menar att uppfattningen om medier som neutrala informationskanaler kan förklara varför forskare inte blivit intresserade av medier när det gäller rovdjursforskningen. Han anser att massmedia snarare borde ses som medskapare av verkligheten än som en neutral kanal för intressegruppernas argument. Ett extremt exempel på mediernas värdeladdade innehåll är när man medvetet använder medierna för massiv propaganda (McQuail 2008, Chomsky 2003). Feministisk kvinnoforskning är ännu mer tvär i sin syn och betonar att det inte överhuvudtaget finns något som kan kallas neutralt framträdande (Moi 1990). På samma linje är Mikhail Bakhtin (1984) som menar att inget ord som man uttalar är neutralt, utan språket och orden lever i dialog i språkbruket.

When a member of a speaking collective comes upon a word, it is not as a neutral word of language, not as a word free from the aspirations and evaluations of others, uninhabited by others' voices. No, he receives the word from another's voice and filled with that other voice. The word enters his context from another context, permeated with the interpretations of others. His own thought finds the word already inhabited. (Bakhtin 1984: 202.)

Enligt Bakhtin (1984) bär röster i sig andra röster, ord tas från en kontext och brukas i en annan, och även andra än språkbrukaren själv har sina tolkningar av ordet. Inom narratologin ifrågasätter man mediernas neutrala syn på nyhetshändelserna. Enligt narratologiska definitioner avspeglar medier inte längre verkligheten utan snarare producerar eller medproducerar den (Jansson 2002). Enligt narratologiska termer är det *fabulan* (handlandet) som inte längre är fristående från *syuzheten* (t.ex. det berättande mediet) utan *syuzheten* kan till och med förstås som att den producerar *fabulan* (Jansson 2002: 10). Om *det berättande* i medierna kan påverka *handlandet* även i vargnyheter betyder det att medierna kan vara delskapare av konflikten eller åtminstone påverka den så att konflikten pågår längre än den annars skulle göra.

Det kan hända att en nyhetstext ser ut att vara fri från journalistens egna attityder eller känslouttryck – att det emotiva språk som texten innehåller hör till de röster som journalisten placerat i texten. Innan en nyhetstext står i tidningen har journalister gjort många journalistiska val: vilka är de ämnen som i dag behandlas, vem ska intervjuas, ska nyhetshändelsen fotograferas, hur ska svaren placeras i texten, hur ska texten placeras i tidningen, borde man betona innehållet grafiskt, och ska nyhetstexten erbjudas till den nationella nyhetsbyrån som i Finland heter Finska Notisbyrån (FNB, på finska STT) och i Sverige Tidningarnas Telegrambyrå (TT)? Redan då journalisten bestämmer sig för att skriva om en

nyhetshändelse kan han eller hon omedvetet ta ställning till frågan och det berättande (syuzheten) kan börja påverka handlandet (fabulan).

Efter att journalisten fattat beslutet om att skriva om ämnet skaffar han eller hon materialet och skriver till sist ner texten. Då gör skribenten ett val mellan olika lexem, röster och struktur. Med *lexem* menas "avgränsad betydelse hos ord" (SAOL 14: 732) eller "betydelsemoment hos (flertydigt) ord" (SO). Om syftet är att skriva så objektivt som möjligt och sträva till ett neutralt uttryck, är skribenten alltid tvungen att göra semantiska val som påverkar språkets abstrakta innehåll. När journalister skriver nyhetstexter, till exempel om vargen, blir de alltså tvungna att beskriva rovdjuret med olika emotiva ord och uttryck som innehåller negativa eller positiva värde- och känsloladdningar eller kontextladdningar. Är det samma innehåll i texten om journalisten skriver att *Vargen rev en ren till döds* i stället för att skriva att *Vargen dödade en ren*? Nyhetstexten kan inte tänkas vara en samling av informanternas kommentarer, och även om texten består endast av citatmeningar, referatmeningar eller indirekta anföringar är det skribenten som prioriterar och återger källorna på olika sätt.

Enligt Cinque (2008: 71) blir journalister intresserade av frågor som tjänstemän ska förvalta vilket kan påverka hur tjänstemännen behandlar frågorna. Under undersökningens gång har hennes observation motiverat mig till att närmare analysera mediaspråket och rösterna i vargnyheter. Det skulle finnas konflikter som vargfrågan även om dagstidningarna inte skrev om dem, men kan medierna ändå påverka hur konflikter uppstår och hur man försöker lösa dem? Om journalisterna strävar efter att vara allsidiga och om texterna aldrig blir neutrala, kan det vara så att medierna även orsakar konflikter?

När vargen eller björnen dödar renar eller jakthundar är det ofta fråga om en lokal konflikt mellan människan och djuret. Journalisterna ställer frågor till polis, forskare eller ögonvittnen om vad som hänt. Efter att nyheten publicerats stiger ofta miljöorganisationerna fram i medierna och påminner om att djurstammen inte är tillräckligt stark för jakt. Om skadan rapporterats vara stor eller om konflikten fortsätter länge eller om nyhetstexterna publiceras länge tar även de ledande politikerna ställning till frågan. Men tar politikerna själva kontakt med nyhetsredaktioner för att kommentera konflikten? I vanliga fall är det journalisterna som bestämmer när konflikten har blivit politisk och när det är dags att intervjua politiker. Med hjälp av de narratologiska termerna kan man ställa frågan: har berättandet börjat påverka handlandet?

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att analysera rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk press från 1990-talet till 2010-talet. Rovdjursdiskursen analyserar jag genom att undersöka nyhetstexter om det mest omtalade rovdjuret, vargen. Vargnyheter är även ett exempel på konfliktnyheter och miljönyheter där objektet, vargen, är tyst och journalister strukturerar sina nyhetstexter med hjälp

av andra röster. Miljöfrågorna spelar en allt viktigare roll i samhället och beslutsfattandet. I Norden har man till dags dato publicerat få undersökningar om miljönyheter och språket i dessa (se avsnitt 2.5). Vargnyheter kan påverka vargpolitiken och det är viktigt att känna till hur nyhetstexterna skapas och struktureras. Teoretiskt grundar jag analysen på begreppet 'röst' och den lingvistiska diskursanalysen, vilket kan öppna upp för en ny metod för att undersöka språket i konfliktnyheter. Det är olika världsbilder som ligger bakom rösterna i nyhetstexterna (se avsnitt 3.5). Syftet med den valda teorin och metoden är att åstadkomma en modell som hjälper till att identifiera de olika diskursiva representationerna av rösterna och undersöka nyhetstexternas dialog mellan människor med olika världsbilder (se kapitel 3). Den här undersökningen handlar om vargnyheter, men syftet är att metoden även ska kunna tillämpas i undersökningar av andra kontroversiella samhällseliga nyheter med en utpräglad språklig dimension.

Jag undersöker rovdjursdiskursen genom att analysera rösterna i vargnyheter. Rösterna representerar olika yrkes- eller intressegrupper och de har egenskaper med olika diskursiva representationer. Undersökningen syftar till att besvara följande frågor:

Vem är den som talar i vargnyheterna?

Hur talar rösterna om vargen i vargnyheterna?

På vilket sätt placerar journalisterna olika röster i nyhetstexterna?

Jag har indelat min empiriska undersökning i två delanalyser som hjälper mig att analysera syftet mångsidigt så att det kvantitativa stödjer det kvalitativa. I den första delanalysen söker jag svar på den första forskningsfrågan *vem*. Det handlar om en analys av röstkategorier där jag klassificerar rösterna enligt yrkes- och intressegrupper. Det kan vara myndighetsröster, forskarröster, jägarröster eller röster hos miljöorganisationer som dominerar rovdjursdiskursen i dagstidningarna. Den första delanalysen ger också svar på frågan var nyhetshändelserna äger rum geografiskt. Den informationen behöver jag för att kunna analysera de regionala tidningar som publiceras i de geografiska områden dit vargnyheterna konsekvent lokaliseras (se avsnitt 1.3.1).

I den andra delanalysen söker jag svar på frågan *hur*. Det handlar om en lingvistisk diskursanalys där jag kartlägger och identifierar olika diskurser som rösterna i materialet representerar. I den andra delanalysen diskuterar jag rösternas legitimering och emotiva innehåll, speciellt i förhållande till vargen: hur uttrycker sig människor om vargen, vilka konnotationer har vargen hos olika röster, och hur legitimerar informanterna sitt ställningstagande? Som resultat av analysen vill jag identifiera de olika diskursiva representationerna i texterna. Ställer jägare sig alltid emot vargen och miljöorganisationer för vargen? Finns det några andra diskurser som kan identifieras, som möjligen finns mittemellan?

I båda delanalyserna söker jag svar även på frågan *på vilket sätt* journalisterna placerar rösterna i texterna. Rovdjursdiskursen i medierna består av olika röster som representerar olika källor som journalisterna hämtat information ur.

Inleds nyhetstexterna, där yrkes- och intressegrupper uttalar sig, med emotivt innehåll, det vill säga med röster där källan uttrycker sina känslor, attityder och värderingar? Eller betonar man snarare formella röster där källan håller sig mer neutralt till forskningsresultat och myndighetsbeslut? Det är journalisten som skaffar bakgrundsmaterialet för nyhetstexten och väljer vilka röster som återges i texten och hur de prioriteras. Journalisten bestämmer vilka röster som utesluts i nyhetstexten. Semantiskt sett är det journalisten som avgör hur vargen som textens objekt laddas emotivt. I ett större perspektiv ser jag min analys som en semantisk studie av journalistikens språk.

Enligt tidigare studier och rapporter finns det skillnader i journalistdiskursen mellan de finska, finlandssvenska och svenska medierna (se Gustafsson & Kemppainen 2002, Reuters Institute Digital News Report 2018). Även om materialet omfattar vargnyheter i Finland, Svenskfinland och Sverige, är både nyhets­händelserna angående vargen (se avsnitt 2.2) och mottagarna olika (se avsnitt 1.3.1). Dessutom finns det skillnader i mediespråket och rovdjursdiskursen mellan rikstidningarna och lokaltidningarna (Ericsson m.fl. 2013). När jag analyserar diskurser i vargnyheterna analyserar och jämför jag texter som handlar om samma nyhetshändelser. Min utgångspunkt är också att även rovdjursdiskursen har förändrats från 1990-talet till 2010-talet i samma takt som vargpolitiken och lagstiftningen har utvecklats (Bisi 2010, Borgström 2011: 29).

1.2 Material

Materialet för min undersökning består av nyhetstexter i finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar från 1990-talet till 2010-talet. Perspektivet är med andra ord longitudinellt. Det empiriska materialet omfattar 413 nyhetstexter som publicerats i sex olika dagstidningar (se tabell 2 i avsnitt 1.3.2). Materialet består av två dagstidningar per språkgrupp: tidningen med den största upplagan och den största regionala tidningen från det område där största delen av vargnyheterna är lokaliserade.⁵ Nyhetstexterna handlar om vargar, så att vargen eller vargen tillsammans med de andra rovdjuren står i centrum i texten. De analyserade texterna handlar till exempel om en situation där rovdjuret hotar ett tamdjur eller en människa, om rovdjurspolitik, djurstammen, jakten på rovdjur, forskning eller situationer där någon sett vargar (jfr Ahlholm 2012: 16). Nyheter där vargen används i ordspråk eller som metafor har jag inte bedömt som nyhetstexter med vargen i fokus. Till exempel nyhetstexten *Mannen är kvinnans varg* (DN 5.5.2004) handlar om våld. Texten hör inte till materialet, men jag diskuterar den när jag presenterar värdeladdningen hos lexemet *varg*.

Med utgångspunkt i de ovannämnda kriterierna har jag valt dagstidningarna *Helsingin Sanomat*, *Kainuun Sanomat*, *Hufvudstadsbladet*, *Vasabladet*, *Dagens Nyheter* och *Nya Wermlands-Tidningen*. Urvalet presenterar jag närmare i avsnitt 1.3.1 nedan. Materialet har jag samlat in i de aktuella dagstidningarnas digitala

⁵ Begreppen 'språkgrupp', 'språkområde' och 'kultur' diskuterar jag i avsnitt 1.3.1.

arkiv, om dagstidningen i fråga har haft ett digitalt arkiv, och i mikrofilmade arkiv. I digitala arkiv har jag sökt nyhetstexter med de finska respektive svenska sökorden *susi* och *varg*. Texter för materialet har jag sökt på de printsidor där dagstidningen publicerar nyhetstexter: till exempel när jag sökt vargnyheter i *Helsingin Sanomat* har jag sökt texter som publicerats på sidorna som *Kotimaa* 'inrikes', *Kaupunki* 'staden', *Ulkomaat* 'utrikes', *Talous* 'ekonomi' eller *Kulttuuri* 'kultur'.

För att alla nyhetstexter i materialet ska vara jämförbara ska de vara publicerade på print. Jag antar att webbversioner och printversioner är olika. Journalisterna kan variera webbnyheter under dagen. I början publicerar man en kort nyhet som kompletteras under dagens lopp. I printversionen publicerar man den kompletterade versionen. För att bakgrundsanalysen av textlängden eller antalet informanter ska vara jämförbar i kapitel 4, ska alla nyhetstexter ha publicerats i printversionen.

Tidningarnas digitala arkiv fungerar på olika sätt. Till exempel *Dagens Nyheter*s arkiv DN.se/arkiv uppger inte om nyheten publicerats i papperstidningen eller endast på webbplatsen DN.se, medan HS.fi-arkivet innehåller denna information. Om arkivet saknar informationen om huruvida texten publicerats på webben eller i papperstidningen kan man se det på publiceringstiden: texter för papperstidningen har publicerats prick: klockan 24.00, 1.00 eller 2.00 på natten och när det finns två versioner av samma text, hör den senare versionen, som publicerats prick, till papperstidningen. För att vara säker på att nyhetstexterna har publicerats i papperstidningar har jag kontrollerat dagstidningarnas mikrofilmade arkiv vid Uleåborgs universitet, Riksarkivet i Helsingfors och Karlstads universitet.

Materialet i *Helsingin Sanomat* (HS) har jag skaffat först i det digitala arkivet på HS.fi och kontrollerat texterna i det mikrofilmade HS-arkivet vid Uleåborgs universitet. Texter i *Dagens Nyheter* (DN) har jag skaffat i det digitala arkivet på DN.se och det mikrofilmade DN-arkivet vid Karlstads universitet. *Hufvudstadsbladets* (HBL) texter från och med år 1999 har jag sökt i HBL-arkivet, men nyhetstexter från år 1994 har jag skannat in från det mikrofilmade arkivet vid Riksarkivet i Helsingfors för att den årgången inte finns i det digitala arkivet. Senare i den komparativa och kvantitativa analysen av HS, DN och HBL har jag tagit hänsyn till HS- och DN-texterna från 1994, 1999, 2004 och 2009 och HBL-texterna från 1999, 2004 och 2009. Orsaken till att HBL-texter från 1994 uteslutits i den kvantitativa jämförelsen är att texterna samlats in på ett annat sätt. Med sökordet *varg* hittar man alla texter i digitala arkiv, medan den manuella sökningen i de mikrofilmade arkiven inte är lika pålitlig. Om man inte hittar alla texter i HBL år 1994 påverkar det resultatet när jag presenterar antalet vargnyheter (figur 5), längden på vargnyheter (figur 6), antalet olika nyhetskategorier under olika årtal (figur 8) och andelen olika röster under olika årtal (figurerna 13–16). I den kvalitativa textanalysen, det vill säga den andra delanalysen i kapitel 5, har jag kunnat utnyttja hela materialet pålitligt oberoende av form på arkivet eftersom jag analyserar enskilda texter som helhet utan att jämföra antalet texter eller röster kvantitativt.

Vasabladet (VBL) har ett digitalt arkiv på vasabladet.fi där det finns både mikrofilmade och digitala material. Nyhetstexter i *Nya Wermlands-Tidningen* (NWT) har jag sökt i det mikrofilmade arkivet vid Karlstads universitet. Materialet i *Kainuun Sanomat* (KS) baserar sig både på det digitala arkivet på kainuunsanomat.fi och på mikrofilmsarkivet vid Uleåborgs universitet.

Begreppet 'nyhetstext' diskuterar jag närmare vid definitionen av nyhet i avsnitt 1.6.1, men när jag har gått igenom alla texter som handlar om vargen och valt ut nyhetstexter för mitt material har jag haft följande fyra kriterier:

Texten måste vara skriven av en journalist.

Journalisten tar inte ställning till den aktuella frågan, vilket utesluter kommentarer och ledare i materialet.

Texten stämmer stilistiskt med någon av nyhetsgenrerna (se avsnitt 1.6.2).

Texten har publicerats på en nyhetssida i en dagstidnings printversion.

Även om jag har avgränsat materialet så att texterna ska vara nyhetstexter som fokuserar på vargen finns det gränfall där det är svårt att avgöra om texten fyller kriterierna. Rubriken i exempel 1 nedan visar att nyhetstexten handlar om en hund i stället för en varg, men jag har ändå beaktat texten i analysen därför att man i de tidigare texterna hade skrivit att djuret var en varg.

- (1) Vargen på vägen var en hund
(DN 26.8.1999)

Det andra exemplet är likartat. Först är man oviss om djuret är varg, lo eller räv men svaret av experten kommer direkt i samma kontext. Texten har varken vargen eller alla stora rovdjur i fokus, och därför har jag inte beaktat texten i analysen (se exempel 2).

- (2) Nytt reservat i väglöst land
[...] Är det möjligen spår av varg eller lo.
Nej, det är den blåbärsätande rävens avföring, upplyser P-O Führ, som dock såg björnsplinning för bara någon vecka sedan.
(DN 18.9.1999)

I exempel 3 nedan är man säker på vilka arter man talar om men det är ändå vildsvinet som står i fokus i stället för vargen som också nämns. På grund av att texten inte fokuserar på vargen eller överlag på rovdjur har jag inte tagit med texten i materialet.

- (3) Vilda grisar allt tamare. Skador i jordbruket. Bönderna går emot jägares förslag om kortare jakttid.
- Våra förfäder var kloka som en gång utrotade vildsvinen. Men nu tillåts de härja igen, och snart står vi bönder inför ett ännu större hot från lo och varg.
(DN 7.11.1999)

I några fall är det svårt att avgöra om texten handlar om vargkonflikten eller om någon annan konflikt. Vargkonflikten definierar jag i avsnitt 2.1. Exempel 4 kan ha att göra med vargkonflikten eftersom en röst med en vargförsvarande diskurs tar ställning till frågan på ett starkt sätt men texten fokuserar snarare på människorättsfrågorna än på konflikten kring rovdjuren.

- (4) Bildekal till överåklagaren
 Är det verkligen tillåtet att ha ett samefientligt klistermärke på bilen med uppmaningen "Rädda en varg, skjut en same"? Varför bedöms det inte som hets mot folkgrupp?
 (DN 26.10.1999)

Jag presenterade tidigare fyra kriterier som texterna i materialet ska uppfylla. De ovannämnda exemplen 1–4 hör stilmässigt och strukturellt till nyhetsgenren. De är nyhetstexter eftersom de har publicerats av ett nyhetsmedium (DN) på dess nyhetssidor. De är även skrivna av journalister. Den enda variabeln som inte stämmer i alla är att vargen eller rovdjuren inte står i fokus.

1.2.1 Finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar

Jag analyserar nyhetstexter i dagstidningar som publicerats i Finland (inklusive Svenskfinland) och i Sverige under tre årtionden. Utöver det longitudinella perspektivet finns det med andra ord också en tydlig geografisk dimension i undersökningen. Utmaningen är att finna ett överbegrepp för finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar och deras läsare. Ska de kallas tre olika områden, språkgrupper, kulturer eller någonting annat? Geografiskt överlappar områdena varandra. Både finska HS och finlandssvenska HBL publiceras i Helsingfors och största delen av läsarna bor i Finland. Det överordnande begreppet skulle kunna vara 'kultur' om skillnaderna i journalistdiskursen var kulturella, men begreppet är mångfacetterat och har många olika definitioner inom den tidigare forskningen. Kan de eventuella skillnaderna till exempel mellan de finska och de finlandssvenska vargnyheterna bero på kulturella aspekter?

Pertti Alasuutari (1999: 58) menar att man med kultur vanligtvis avser ett levnadssätt hos något samfund eller någon samhällsklass. Enligt pedagogiska definitioner handlar kultur om ett likartat sätt att se på omvärlden: "People in a culture usually interpret the meanings of symbols, artifacts, and behaviors in the same or in similar ways" (Banks m.fl. 2010: 8).

Enligt James A. Banks m.fl. (2010: 8) tolkar människor inom en kultur bland annat symboler och beteende likadant. Louise Damen (1987: 20) menar att människor i en kultur har gemensamma mönster för all kommunikation och allt umgänge. Kulturbegreppet har således något gemensamt med diskursbegreppet: med diskurs menar man ett sätt att uttrycka sig eller, som Björn Haglund (2009: 23) konstaterar, ett bestämt sätt att förstå världen (se avsnitt 3.1). Genom att identifiera olika diskurser i nyhetstexter kan man alltså lyckas identifiera olika kulturella drag som påverkar den diskursiva representationen. Alasuutari (1999: 58)

menar att inte ens inom kulturforskningen är det nödvändigt att definiera själva kulturbegreppet utan i stället bör man koncentrera sig på hur olika betydelser förmedlas i samhällslivet.

Den centrala frågan med tanke på min undersökning är: kan man skilja mellan den finska, finlandssvenska och svenska kulturen med hjälp av de ovan nämnda kriterierna eller bör man snarare tala om den finska, den finlandssvenska, den svenska eller den finländska diskursen? Om man fokuserar på finlandssvenskarna inser man problematiken. Enligt Riie Heikkilä (2011: 20–21) finns det skillnader mellan dem som talar finska och dem som talar svenska i Finland men skillnaderna har att göra med sysselsättningen, inkomsterna, hälsan och livstiden. Däremot finns det stora skillnader inom olika grupper i den svenska minoriteten i Finland (Heikkilä 2011: 23). Den svenskspråkiga minoriteten i Finland har själv börjat kalla sig finlandssvenskar och statistiskt har man börjat ta hänsyn till invånarnas modersmål först på 1800-talet (Heikkilä 2011: 12).

De kulturella skillnaderna kan vara större mellan finlandssvenskarna i Österbotten (jfr VBL) och finlandssvenskarna i huvudstadsregionen (jfr HBL) än vad de är mellan finska läsare av HS och finlandssvenska läsare av HBL i huvudstaden. Det är även fråga om identitet, den referensram som språkbrukarna själva anser sig höra till. Enligt Harry Lönnroth (2009: 98) används begreppet 'Svenskfinland' som motsats till 'Finskfinland' och vanligen syftar begreppet på de landskap där majoriteten av den svenskspråkiga minoriteten bor: Nyland, Åboland, Åland och Österbotten. Detta gör att man i så fall lokaliserar Svenskfinland geografiskt till kusten utan att ta hänsyn till de så kallade språköarna, det femte landskapet, orter med finlandssvenskar i inlandet som anser sig höra till Svenskfinland, inte kanske geografiskt men mentalt (Lönnroth 2009: 99).

I min avhandling är det dels språket, dels det geografiska området som utgör de yttre gemensamma ramarna för olika språkgrupper och diskurser. I fråga om Svenskfinland är det snarast språket, finlandssvenskan, som är den gemensamma nämnaren. Det är områden i Finland där man talar svenska. Begreppet 'finländsk' omfattar både finsk och finlandssvensk kultur i Finland.

I kapitel 5 diskuterar jag *rovdjursdiskurser* i de finska, finlandssvenska och svenska dagstidningarna. Begreppet 'kultur' kan inte helt uteslutas i analysen. Olikhetera i rovdjursdiskursen kan bero på de kulturella skillnaderna inom och mellan språkgrupperna. Om skillnaderna i rovdjursdiskursen inte kan förklaras med olikhetera i nyhetshändelserna, lagstiftningen, det geografiska läget eller språkgrupperna diskuterar jag de eventuella kulturella skillnaderna. Som jag konstaterade ovan, anser Banks m.fl. (2010: 8) att människor inom en kultur har ett gemensamt sätt att tolka bland annat symboler. Människor inom en viss kultur kan således även ha ett gemensamt sätt att tolka tidningsnyheter. Det finns en tydlig skillnad mellan tidningsläsare i Finland och Sverige: 62 procent av finländarna tror att största delen av nyhetstexterna är pålitliga medan 41 procent av svenskarna litar på nyheterna (Reuters Institute Digital News Report 2018: 20). Ett kulturellt särdrag kan vara att medierna påverkar människornas verklighetsuppfattning på olika sätt inom olika kulturer. När jag diskuterar de eventuella

kulturella skillnaderna bakom rovdjursdiskursen menar jag med *den finska kulturen* finländare som antingen producerar eller läser finska tidningar. Med *den finlandssvenska kulturen* avser jag finlandssvenskar och finlandssvenska tidningar som publiceras i Finland på svenska. Med *den svenska kulturen* menar jag svenska (rikssvenska) tidningar och deras läsare i Sverige.

Materialet innehåller alltså två dagstidningar som representerar rovdjursdiskursen inom varje språkgrupp: en så kallad rikstidning och en lokal eller regional tidning per område. *Svensk ordbok* (SO 2009) definierar *rikstidning* som tidning som vänder sig till läsare i hela landet. Det är alltså mera fråga om innehållet och nyhetsförmedlingen än om var prenumeranter, mottagare, befinner sig. En *lokaltidning* vänder sig till läsare i en mindre region (SO 2009). När jag diskuterar regionala tidningar avser jag tidningar som vänder sig till läsare i ett visst område eller landskap.

Rikstidningarna i materialet är dagstidningar som har den största upplagan inom de tre språkgrupperna. I Finland var det år 2011 – när materialet för undersökningen avgränsades – *Helsingin Sanomat* (365 994, Upplagekontroll UK 2011), i Sverige *Dagens Nyheter* (292 100, Tidningsstatistiken TS 2011) och i Svenskfinland *Hufvudstadsbladet* (46 395, UK 2011).

År 2018 hade HS, DN och HBL fortfarande den största upplagan inom språkgrupperna även om varje tidning hade förlorat prenumeranter speciellt på print. Numera räknar man både papperstidningen och e-tidningen, som är den identiska digitala versionen av papperstidningen, till printupplagan (Kantar 2018a, 2018b, 2018c, MediaAuditFinland 2018). År 2018 var upplagan av HS-print 220 830 och den totala upplagan, som innehåller även de endast digitala prenumerationerna, 332 717 exemplar (MediaAuditFinland 2018). Upplagan av HBL-print var 23 172 och den totala upplagan 29 513 stycken (MediaAuditFinland 2018). I Sverige har man övergått allt mera till begreppet 'räckvidd' i stället för 'upplaga' (Kantar 2018b). Med termen *räckvidd* menar man mediernas täckning bland potentiella mottagare eller, med andra ord, hur många läsare som en tidning har i det område som tidningen har möjlighet att nå (SO 2009, SAOL 2015, Kantar 2018b). År 2018 var räckvidden för DN-print 570 000 exemplar medan den år 2011 hade varit 823 000 (Kantar 2018c: 5). Minskningen verkar dramatisk men under de senaste åren har en stor del av mottagarna övergått till endast digitala prenumerationer och den totala räckvidden år 2018 av DN var 1 071 000 (Kantar 2018b). Olika begrepp och praktiker gör att siffrorna inte längre är lika jämförbara som förr.

De tre rikstidningarna har jag analyserat först för att avgränsa de centrala lokaltidningarna för analysen. HS, HBL och DN bildar tillsammans även materialet för den första delanalysen i undersökningen (kapitel 4). Som jag påpekade i avsnitt 1.2 ovan, handlar den första delanalysen om en kvantitativ studie av olika röster i vargnyheter. Materialet för den första delanalysen omfattar totalt 229 vargnyheter ur HS, HBL och DN (tabell 2). De här nyhetstexterna har jag placerat på kartan för att identifiera de landskap där vargnyheter oftast är aktuella (figur 1). Därefter har jag valt landskapens största lokala eller regionala tidningar för materialet. Efter analysen av rikstidningarna har jag valt att analysera följande

tidningar i den andra delanalysen: finska *Kainuun Sanomat* (UK 2011, MediaAuditFinland 2018),⁶ finlandssvenska *Vasabladet* (UK 2011),⁷ och svenska *Nya Wermlands-Tidningen* (TS 2011, Kantar 2018a).⁸

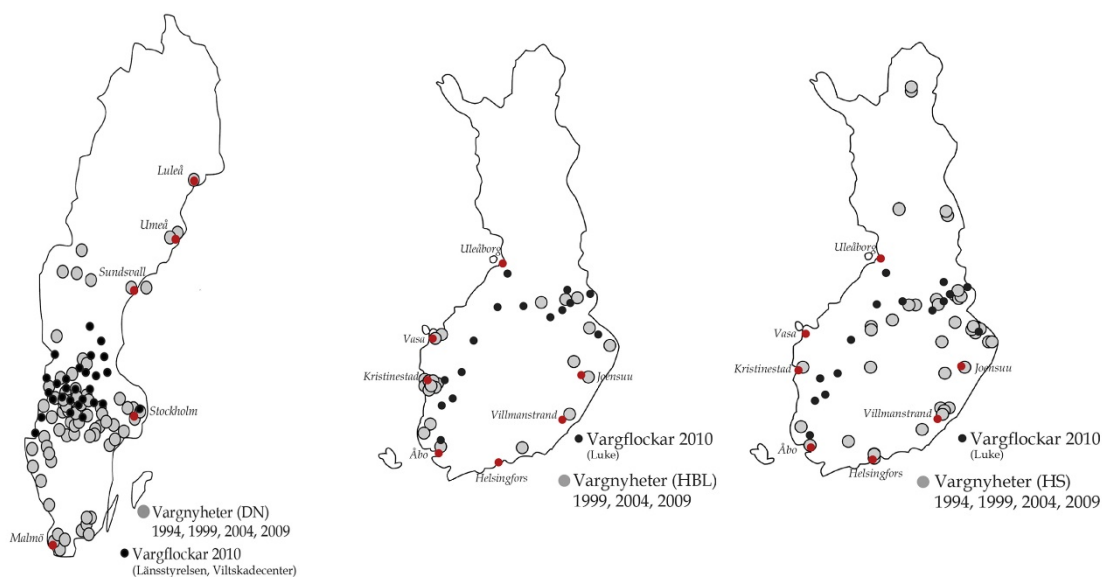
Utgående från rovdjursnyheter som HS har rapporterat om skulle man ha kunnat välja ut flera lokaltidningar eller regionala tidningar eftersom nyheterna lokaliseras ungefär lika ofta i de finska landskapen Karelen, Savolax och Kajana-land (figur 1). Jag har valt att analysera Kajanalands regionala tidning KS vars kärnområde täcker hela landskapet. I Karelen och i Savolax kommer det ut flera stora lokaltidningar, såsom *Karjalainen* i Norra Karelen, *Etelä-Saimaa* i Södra Karelen, *Savon Sanomat* i Norra Savolax, *Itä-Savo* i Östra Savolax och *Länsi-Savo* i Västra Savolax. I Svenskfinland är det VBL som kommer ut i det område utanför huvudstadsregionen dit rovdjursnyheter i HBL oftast förläggs. Liksom i Svenskfinland finns det också i Sverige ett landskap som skiljer sig från de andra: Värmland är det landskap dit rovdjursnyheter i DN oftast förläggs.

Vanligen handlar rovdjursnyheter om vargen och björnen. Vargstammen på kartan (figur 1 och 2) ser annorlunda ut än på kartorna över vargar som rikstidningarna rapporterat om (figur 1). Detta har att göra med begreppet 'nyhet' och nyhetskriterierna enligt vilka journalisterna värderar olika nyhetshändelser (se avsnitt 1.6). På kartan ser man att vargnyheter i städer är överrepresenterade. Vargfloccar som lever i avlägsna områden blir mera sällan objekt för nyheter.

⁶ KS: 19 445 prenumeranter år 2011 (UK 2011) och 12 356 prenumeranter år 2018 (MediaAuditFinland 2018).

⁷ VBL: 20 696 prenumeranter år 2011 (UK 2011).

⁸ NWT: 51 900 prenumeranter år 2011 (TS 2011) och 40 200 prenumeranter år 2018 (Kantar 2018a).

FIGUR 1 Lokalisering av vargnyheter och vargflockar⁹

På 2010-talet skulle kartorna ovan se annorlunda ut (se kapitel 5). I Finland ökade vargstammen först i Egentliga Finland och senare i Österbotten. Samtidigt blev vargstammen i Västra Finland mera central i nyhetsproduktionen än den stabiliserade stammen i Östra Finland. I Sverige står Värmland fortfarande i centrum för vargnyheterna på 2010-talet, men i och med att vargstammen spridit sig till landskapen runt omkring har även mediernas intresse riktats till ett större område (se kapitel 5).

Det här sättet att samla in material gör att relationen mellan tidningarnas upplagor och invånarantalet inte blir jämn mellan de tre olika kulturer som aktualiseras i min undersökning. Vid årsskiftet 2009–2010 fanns det 5 195 722 finländare av vilka 4 852 209 hade finska och 290 392 svenska som modersmål (Befolkningsregistercentralen 2010, Statistikcentralen 2010). Invånarantalet i Sverige år 2011 var 9 482 855 personer av vilka 7 625 306 personer beräknades ha svensk bakgrund (Statistiska Centralbyrån 2011, 2012). Om man antar att finskspråkiga finländare är potentiella prenumeranter på de finskspråkiga dagstidningarna, täcker materialet 8 procent av alla potentiella prenumeranter i de huvudsakligen finskspråkiga delarna av Finland (tabell 1). Med samma beräkning är relationen mellan svenskspråkiga finländare och finlandssvenska dagstidningar 26 procent och relationen mellan svenskar med svensk bakgrund och de svenska dagstidningarna 5 procent. Tidningarnas läsarantal och räckvidd är dock större än anta-

⁹ Vargnyheter i *Helsingin Sanomat* 1994, 1999, 2004, 2009, i *Hufvudstadsbladet* 1999, 2004, 2009, i *Dagens Nyheter* 1994, 1999, 2004, 2009. Vargstammen enligt Länsstyrelsen och Viltskadecenter (2010) och Naturresursinstitutet (2010).

let upplagor, men jämförelsen visar att i det här materialet har de finlandssvenska dagstidningarna störst inverkan på den kultur eller språkgrupp, finlandssvenskarna, som de riktar sitt innehåll till.

TABELL 1 Upplagorna år 2010 i förhållande till befolkningen¹⁰

<i>Tidning</i>	<i>Upplaga</i>	<i>Befolkning</i>	<i>Upplaga/ befolkning (%)</i>
<i>HS</i>	365 944	–	–
<i>KS</i>	19 445	–	–
<i>Finska tillsammans</i>	385 389	4 852 209	8 %
<i>HBL</i>	46 395	–	–
<i>VBL</i>	29 696	–	–
<i>Finlandssvenska tillsammans</i>	76 091	290 392	26 %
<i>DN</i>	292 100	–	–
<i>NWT</i>	51 900	–	–
<i>Svenska tillsammans</i>	344 000	7 625 306 ¹¹	5 %
<i>Totalt</i>	805 480	12 767 907	6 %

Tidningarna i Sverige och i Finland är – eller var under åren då materialet samlades in – innehållsmässigt dels beroende av de nationella nyhetsbyråerna TT (Tidningarnas Telegrambyrå) och FNB (Finska Notisbyrån). Detta gäller de år när materialet publicerats från och med år 1994. På 2010-talet har praktiken ändrats och användningen av nyhetsbyråerna är inte längre lika konsekvent. Tack vare nyhetsbyråerna och mediasamarbetet kan läsare finna samma nyheter i olika tidningar. I Sverige publicerar en stor del av tidningarna TT:s nyheter medan största delen av de finska tidningarna publicerar nyheter förmedlade av FNB. De finlandssvenska tidningarna använder nyheter från båda byråerna. Även om nyheten är skriven av tidningens egen journalist kan det hända att idén och bakgrundsinformation har hämtats från TT eller FNB. Nyhetsbyråernas texter fungerar således som ett slags osynliga intertexter i andra nyhetstexter.

En orsak till att mitt material består av dagstidningar är att i Sverige och i Finland har dagstidningarna av tradition haft en stark position. I båda länderna hade alla tidningar tillsammans en upplaga på över 300 exemplar per tusen invånare i början av 2000-talet. Om man räknade med försäljning av lösnummer var antalet i Finland 451 exemplar och i Sverige 426 exemplar per tusen invånare. I de europeiska länderna lästes dagstidningar mest i Norge. Där var den sammanlagda upplagan 557 per tusen invånare. (Gustafsson & Kempainen 2002: 123.)

När jag diskuterar utvecklingen av rovdjursdiskursen från 1990-talet till 2010-talet i kapitel 4 och 5 måste jag ta hänsyn till att upplagorna minskar under

¹⁰ Upplagekontroll 2011, Tidningsstatistiken 2011, Befolkningsregistercentralen 2010, Statistikcentralen 2010, Statistiska Centralbyrån 2011, Statistiska Centralbyrån 2012.

¹¹ Antalet svenskar med svensk bakgrund enligt Statistiska Centralbyrån 2012.

samma period. Kan detta påverka journalistdiskursen? Minskningen ledde till att antalet journalister minskade vilket kan ha påverkat nyhetsförmedlingen: informationen skaffas allt oftare per telefon eller per e-post medan reportage och autentiska intervjuer blir sällsynta.

Enligt Erkki Hujanen (2007: 33) växte upplagorna i Finland från 1950-talet till år 1981 parallellt med bruttonationalprodukten (BNP). Egentligen bröts förbindelsen mellan upplagorna och BNP först år 1995 under den ekonomiska depressionen, något som skedde ungefär samtidigt i Sverige. Orsaken till fenomenet kan vara att läsare lärde sig att leva utan dagstidningar under depressionen och att de lärde sig att finna nyheter i gratistidningar. (Hujanen 2007: 33–34.) Det är också anmärkningsvärt att förändringen skedde samtidigt med EU-medlemskapet i båda länderna.

Min undersökningsperiod börjar från år 1994, året innan EU-medlemskapet, när upplagorna minskar och prenumeranternas lojalitet inte längre beror på deras personliga ekonomiska situation. Först finner allt fler läsare nyheterna i gratistidningar på 1990-talet, sedan på internet på 2000-talet, och sist på 2010-talet i sociala medier där alla kan förmedla nyheter på sitt personliga sätt. Utvecklingen påverkar även nyhetstexterna. Som jag diskuterar senare i avsnitt 4.1, reagerade dagstidningarna på situationen. Enligt Minna Helle (2010: 106) försökte *Helsingin Sanomat* ändra sitt perspektiv så att nyhetshändelserna rapporterades från läsar- och vardagsperspektivet i stället för från beslutsfattarnas perspektiv.

Läsare i Finland och Sverige förhåller sig något olika till nyheterna och dagstidningarna. Som jag tidigare påpekade, litar finländarna på nyheterna mera än svenskarna (Reuters Institute Digital News Report 2018: 20). Det är gemensamt för båda länderna att människorna litar på dagstidningsnyheter och nyheter från de traditionella medierna i stället för från de sociala medierna och webben.

Både Sverige och Finland är medlemmar i EU vilket orsakat en likartad lagstiftning med tanke på jakt, miljö, medier och jordbruk. Båda länderna anslöt sig till EU samma dag, den 1 januari 1995. Materialet består alltså av dagstidningar i två länder där dagstidningarna har – trots den negativa upplageutvecklingen – en stark position och likartade journalistiska regler och där även rovdjursituationen har gemensamma drag. Skillnaderna i rovdjursdiskursen mellan språkgrupperna kan därmed bero på andra faktorer såsom den journalistiska traditionen eller de kulturella skillnaderna.

1.2.2 Materialets tidsmässiga avgränsning

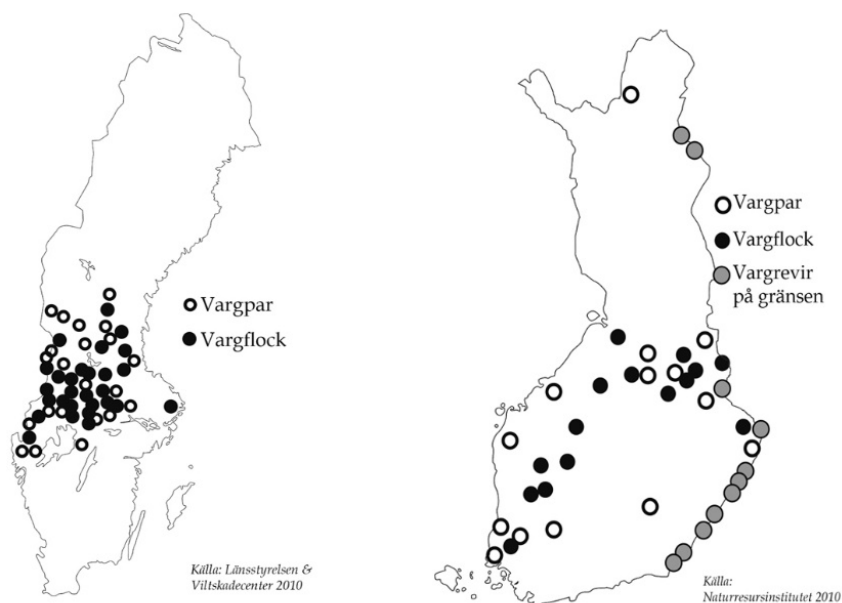
Materialet för den första delanalysen, det vill säga analysen av olika röstkategorier i nyhetstexterna, består av årgångarna 1994, 1999, 2004 och 2009. I den första delanalysen kartlägger jag vilka yrkes- och intressegrupper som citeras i vargnyheter (röstkategorier) samt var vargnyheterna kan vara lokaliserade geografiskt. Materialet för den andra delanalysen, det vill säga diskursanalysen om hur rösterna uttrycker sig, består både av rikstidningarna och av de regionala tidningarna från de landskap där vargnyheter oftast är lokaliserade.

För den första delanalysen har jag systematiskt valt årgångar med fem års mellanrum för att finna de mest centrala landskapen och för att studera utvecklingen i nyhetsdiskursen medan rovdjurspolitiken har förändrats. I tidigare studier har tidsaspekten varit central i metodologin. När Ednarsson (2004) analyserade svenska nyhetstexter om vargen fokuserade han på tre perioder: januari–mars 1984, juni 1989–mars 1993 och januari–mars 2001. Syftet med hans materialurval var att studera vargkonflikter som var aktuella då.

Den första årgången i mitt material är 1994, året innan Finland och Sverige anslöt sig till EU. Enligt Jukka Bisi (2010) var medlemskapet i EU en av de viktigaste vändpunkterna i konflikten mellan människan och vargen. Bisi anser att speciellt vargstammen har ökat på grund av EU vilket även har lett till ett flertal konflikter mellan människan och rovdjuret. Suvi Borgström (2011: 29) påpekar att EU påverkade även vargens ställning i lagstiftningen mera än något annat. Årgången 1994 i materialet representerar nyhetstexter från den period då EU-politiken ännu inte påverkade det finländska eller det svenska beslutsfattandet. Debatten kring de stora rovdjuren hade dock pågått redan före EU-tiden. Till exempel år 1994 fridlystes vargen i östra Finland vilket orsakade livlig debatt i dagstidningarna. Miljödiskussionen hade ökat snabbt på 1980-talet på grund av den så kallade växthuseffekten (Suhonen 1994).

Den andra årgången i materialet är 1999 då EU-medlemskapet redan påverkade den finländska och den svenska rovdjurspolitiken. I Finland fick rovdjursdiskussionen fart efter att en man blivit dödad av en björn 1998. Vargar har inte dödat människor i Finland sedan 1800-talet (Bisi & Kurki 2005). I Sverige dog två människor då de blev anfallna av björn 2004 och 2007 vilket kan ha påverkat nyhetstexterna i den tredje (2004) och den fjärde (2009) årgången i materialet.

Från och med 1994 har rovdjursstammarna växt både i Finland och i Sverige ända till slutet av 2010-talet (figur 2 och 3). Enligt Åke Aronson och Håkan Sand (2004) har vargstammen inte varit lika stor på hundra år. Rovdjursstammarna har alltså ökat speciellt i Sverige efter EU-medlemskapet och antagligen även på grund av det (Pulliainen 1999, Bisi 2010). I figur 2 ser man mera exakt hur vargstammen lokaliseras i Finland och i Sverige. En stor del av den finska stammen lever vid gränsen mellan Finland och Ryssland. Stammen är mera spridd än stammen i Sverige där både flockar och vargpar koncentreras i mellersta Sverige. Som man kan se i figur 1 ovan skriver dagstidningarna ofta om vargar som vandrar söderut nära sydsvenska städer.

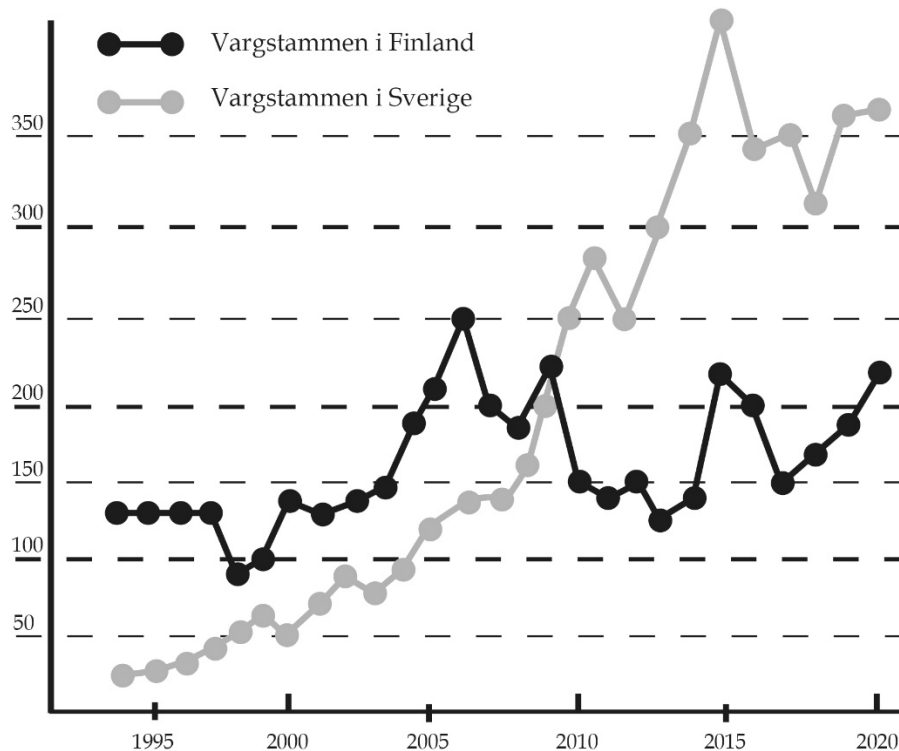

FIGUR 2 Vargstammen i Sverige och i Finland 2010¹²

Värmland och de angränsande landskapen bildar centrum för vargstammen i Sverige. Vargarna trivs nära den norska gränsen. I Finland har vargstammen länge varit starkast vid den ryska gränsen, men på 2010-talet har stammen växt vid västkusten. Kartan över vargnyheter i figur 1 ovan visar att nyheterna är lokaliserade något annorlunda än själva vargstammen vilket enligt min mening har att göra med nyhetskriterierna och begreppet 'nyhet': i nyheterna betonas ny information och överraskningar. Det är mera sannolikt att vargen blir en nyhet i ett område där man inte har sett den förut än i ett område där stammen har stabiliserats (se avsnitt 1.6.3). Björnen, som är det andra stora rovdjuret som ofta intresserar medierna, finns däremot i de norra delarna av Sverige. I Finland är stammen starkast vid östgränsen. I likhet med vargstammen började även björnstammen växa snabbt på 1990-talet efter anslutningen till EU. (Östergren m.fl. 2001, Kindberg 2010, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet 2013.)

Samtidigt som rovdjursstammarna växte minskade de tidningsprenumerationer, som jag tidigare diskuterat. Av de tidningar som jag har med i materialet tappar HBL 22 procent av prenumeranterna 1990–2001, KS 11,4 procent mellan 1995 och 2005 och HS 10,4 procent mellan 1995 och 2005 (Hujanen 2007: 40–42).

¹² Kartan över vargstammen i Sverige beskriver familjegrupper (flockar) och revirmarkerande par enligt Länsstyrelsen och Viltskadecenter 2010. Den finska kartan beskriver även vargrevir vid gränsen enligt Naturresursinstitutet 2010.

FIGUR 3 Utvecklingen av vargstammen i Sverige och i Finland¹³

Materialet för den andra delanalysen omfattar nyhetstexter i alla de sex dagstidningarna från 1994 till 2009. Dessutom analyserar jag nyhetstexter om två senare nyhetshändelser med stor samhällsrelevans: tjuvjakten i Finland 2013 och inplantering av vargar i Sverige på 2010-talet. I den kvalitativa diskursanalysen är det inte möjligt att systematiskt analysera alla vargnyheter i materialet såsom i den första delanalysen. Därför har jag valt ut nyhetshändelser som två eller flera av dagstidningarna skriver om. När HS (12.5.2004) till exempel skriver om en Sotkamobo som erkänner sig ha dödat tre vargar har jag sökt nyhetstexter som handlar om samma nyhetshändelse i den regionala tidningen KS.

Tjuvskytten i den finska kommunen Perho 2013 i Mellersta Österbotten och Sveriges planer på att inplantera vargar var nyhetshändelser som intresserade dagstidningar i båda länderna. Händelseförloppet i Perho och inplanteringen beskriver jag närmare i samband med den andra delanalysen i kapitel 5.

Som jag tidigare påpekade, omfattar materialet allt som allt 413 nyhetstexter, av vilka 229 texter ingår i den första delanalysen (tabell 2). Texterna för den första delanalysen har publicerats i *Dagens Nyheter* (73 texter), *Helsingin Sanomat* (128 texter) och *Hufvudstadsbladet* (28 texter) under åren 1994, 1999, 2004 och 2009. Alla 413 nyhetstexter innehåller även texter från 2010-talet och dagstidningarna *Kainuun Sanomat*, *Vasabladet* och *Nya Wermlands-Tidningen* och den här helheten

¹³ Figuren visar utvecklingen av vargstammen från och med år 1994 (Aronson & Sand 2004, Kojola m.fl. 2011, Naturresursinstitutet 2018, 2020, Naturvårdsverket 2020).

formar bakgrunden till kapitel 2 där jag beskriver rovdjurssituationen bakom nyhetstexterna, till kapitel 3 där jag diskuterar teorin bakom analyserna, och kapitel 5 där jag analyserar rovdjurssituationen i nyhetstexterna.

TABELL 2 Antalet nyhetstexter i materialet

Tidning	Totalt	1994–2009	Andra årtal ¹⁴
HBL	31	31 ¹⁵	–
HS	141	128	13
DN	82	73	9
VBL	86	33	53
NWT	50	41	9
KS	23	10	13
Sammanlagt	413	316	97

Materialet omfattar 164 vargnyheter som är publicerade i de finska dagstidningarna, 117 vargnyheter i de finlandssvenska dagstidningarna och 132 vargnyheter i de svenska dagstidningarna. Alla nyhetstexter är inte med i de direkta exemplen i analysen men de ingår i den kvantitativa analysen av röstkategorierna i HS, HBL och DN (se kapitel 4) eller i den kvalitativa analysen av röster och diskurser (se kapitel 5). Alla nyhetsrubriker återfinns som bilaga i undersökningen (bilaga 1).

Tidsperspektivet från 1990-talet till 2010-talet är förknippat med många förändringar som jag diskuterar i analysdelen (kapitel 4 och 5). För det första gäller det EU-medlemskapet och ökningen av vargstammen, som jag har behandlat ovan. En förändring som gäller mediediskursen är internet och de sociala medierna. Nyhetsförmedlingen förändras på 2000-talet oberoende av rovdjurssituationen, vilket kan påverka även rovdjurssituationen. Dagstidningarna började publicera nyhetstexter även på internet på 2000-talet och senare i de sociala medierna där mottagare livligt diskuterar nyheterna. Ett nytt fenomen var att mottagare, lekmän, började själva förmedla nyheter i sin egen stil utan journalisternas etiska principer: ett fenomen som jag senare kallar *allemansnyheter*. I dag har journalister inte längre någon ensamrätt att enligt nyhetskriterierna avgöra vilka nyhetshändelser som är värda att rapportera.

¹⁴ *Andra årtal* syftar på nyheter om det så kallade tjuvskytten i Perho och utplantering i Sverige.

¹⁵ HBL-nyheter 1994–2009 är sammanlagt 31 till antalet, men endast 28 texter från 1999–2009 analyseras i delanalys 1, eftersom materialet för årgång 1994 har skaffats från mikrofilmsarkivet medan årgångarna 1999, 2004 och 2009 samt alla DN- och HS-texter har hämtats från digitala arkiv.

1.3 Metod

I detta avsnitt redogör jag för min metod. Undersökningen koncentrerar sig på röster som kan identifieras i nyhetstexterna. Med *röster* avser jag källor som journalister baserar nyhetstexterna på. De kan vara personer eller organisationer vilkas kommentarer har skrivits in i anförda meningar i texterna (se avsnitt 3.5.1). Rösterna hör primärt till den person eller organisation som presenteras i nyhetstexten och sekundärt till de röster som finns bakom informanterna. De kan vara auktoriteter som informanten hänvisar till eller den referensram informanten befinner sig i. En röst av en politiker kan kategoriseras primärt som politikerröst, men sekundärt kan han eller hon anses representera även andra intressegrupper som jägare, jordbrukare eller en viss kulturell bakgrund. Begreppet 'röst' presenterar jag närmare i avsnitt 3.3. Undersökningen är som helhet en analys av journalistdiskursen för att det är journalisten som skapar dialogen i nyhetstexterna och bestämmer vilka röster som är aktuella i texterna. Journalistens egen röst och berättarrösten diskuterar jag i avsnitt 3.3.2.

Jag kategoriserar rösterna kvantitativt och analyserar rösterna kvalitativt genom en semantisk diskursanalys där olika röster uttrycker sig emotivt olika om vargen. Olika diskursiva representationer identifierar jag genom att analysera legitimeringarna av rösterna och genom en semantisk analys av hur objektet för nyheterna, vargen, konnoterar i rösterna. Med *konnotation* menas ordets abstrakta betydelse.

I undersökningen tillämpar jag två metoder som stödjer varandra. I den första delanalysen är metoden att kategorisera rösterna enligt de yrkes- och intressegrupper som de representerar. Resultaten presenterar jag kvantitativt i form av 21 tabeller för att visa bland annat vilka röstkategorier som dominerar i vargnyheterna. Som jag påpekade ovan indelar jag rösterna i *primära* och *sekundära röster* och det är de primära rösterna som är direkt närvarande i de anförda meningarna i nyhetstexterna. I den kvantitativa jämförelsen är det primära röster hos yrkes- och intressegrupper som presenteras. De sekundära rösterna diskuterar jag i den andra delanalysen som har att göra med diskurser: de visar vilken referensram eller person som påverkat informantens tankar och uppgifter om vargen. Metoden för den första delanalysen beskriver jag närmare i samband med den teoretiska bakgrunden om begreppet 'röst' i avsnitt 3.5.2.

Metoden i den andra delanalysen baserar sig på en diskursanalys av nyhetstexterna. För det första identifierar jag olika diskursiva representationer genom att analysera legitimeringar av rösterna med hjälp av *varför*-frågor. Metoden grundar sig på Theo van Leeuwens (2008) undersökning där han anser att diskursiva representationer av sociala praktiker kan innehålla legitimeringar av dessa praktiker och att legitimeringarna besvarar frågan: "Varför ska vi göra eller tänka på det här sättet?". Jag ställer frågorna: varför tänker personen på det här sättet om vargen och varför vill han eller hon uttrycka sig på det här sättet om

vargen? Till exempel röster som ställer sig emot vargen kan motivera sin ställning med rädsla. I min analys utnyttjar jag således även semantik och ställer frågan om vargen konnoterar negativt eller positivt i informantens röst.

Van Leeuwens legitimeringsanalys har vidare utvecklats bland annat av de svenska lingvisterna Anna Gustafsson (2009) och Gustaf Westberg (2016). I avsnitt 3.5.3 diskuterar jag även deras ansatser i legitimeringsanalysen, och också mera omfattande min metod för den andra delanalysen.

TABELL 3 Metoden för den första och den andra delanalysen

Steg 1	Identifiering av forskningsenheten	
	Steg 1.1	Forskningsenheten för analys av de representerade rösterna i texten → <i>anföring i materialet</i>
		<p>"Luulen, että me tiedämme paremmin, mitä eläimiä täällä on ja missä ne ovat, kuin ne siellä muutaman sadan kilometrin päässä, halsualainen metsästäjä sanoo ääni kiukusta kireänä."</p> <p>"Jag tror att vi vet bättre vilka djur som finns här och var de befinner sig. Bättre än de som bor några hundra kilometer bort, säger en jägare från Halsua med rösten darrande av ilska."</p> <p>(KS 24.2.2013)</p>
	Steg 1.2	Identifiering av forskningsenheten för analys av journalistdiskursen → <i>nyhetstexter som helhet</i>
Steg 2	Den första delanalysen (kapitel 4)	
	Syfte:	Vems röst kan höras i vargnyheten? (se avsnitt 1.2)
	Metod:	Kategorisering av rösterna
	Steg 2.1	Identifiering av rösterna
		Den primära rösten → en jägare från Halsua
		Den sekundära rösten → "de" (Bättre än de som bor...). Enligt kontexten hör den sekundära rösten till en forskare.
	Steg 2.2	Kategorisering av rösterna enligt yrkes- och intressegrupperna
		Resultat: Den primära rösten <i>en jägare från Halsua</i> representerar intressegruppen <i>jägare</i> och kategoriseras som <i>jägarröst</i> .
Steg 3	Den andra delanalysen	
	Syfte:	Hur uttrycker sig rösten om vargen? (se avsnitt 1.2)
	Metod:	Diskursanalys – identifiering av diskurser med hjälp av en legitimeringsanalys; en lingvistisk diskursanalys av rösterna
	Åtgärd:	Identifiering av rösternas legitimeringar. De kan identifieras med hjälp av frågorna: <i>Varför tänker rösten på det här sättet om vargen och varför vill han eller hon uttrycka sig på det här sättet om vargen?</i> Legitimeringen i exemplet: för att han (jägarrösten) känner vargstammen i området bättre än forskare gör. Legitimeringar av de olika diskursiva representationerna definierar jag i avsnitt 5.1.
	Tolkning:	Den sekundära rösten avslöjar ofta vilka som är de auktoriteter som rösten litar på eller ifrågasätter. Auktoriteter har makt och på grund av auktoriteter kan det bildas diskursiva representationer. I det här fallet visar kontexten att den primära rösten inte litar på den sekundära rösten 'de'.
	Emotivt språk:	Journalisten beskriver informantens röst som <i>darrande av ilska</i> . Situationen har en klar emotiv laddning där jägarrösten ställer sig negativ till vargforskare.
	Resultat:	Jägarrösten representerar ett motstående perspektiv i förhållande till vargen. Vargen och de, dvs. forskare, är negativt laddade i kontexten. Frågorna för diskursanalysen (kapitel 5): <i>Varför betonar journalisten, berättarrösten, det emotiva innehållet med uttrycket: en röst darrande av ilska? Varför har jägaren intervjuats och hur har journalisten skapat dialogen i nyhetstexten? Vilka är de andra rösterna i texten?</i>

När jag analyserar diskursiva representationer i vargnyheter analyserar jag egentligen hur olika röster förhåller sig till vargen. Med diskurs i analysdelen menar jag således olika *perspektiv* på frågan. Begreppet 'diskurs' kan förstås på olika sätt: med rovdjursdiskursen i undersökningens titel avses en *inhållslig* syn på begreppet. När jag diskuterar journalistdiskurs betonar jag *yrkesperspektivet*: journalistiken samt dess sociala och diskursiva praktik. Begreppet 'diskurs' presenteras mer omfattande i kapitel 3.

Den andra delanalysen handlar även om emotiva uttryck: känslö- och värdeladdningar. Min diskursanalys är därför en semantisk analys av nyhetstexter. Perspektivet är ett annat än det man tidigare haft i undersökningar av rovdjurskonflikten eller rovdjursnyheterna. I tidigare undersökningar diskuteras nyheter vanligen som en del av helheten. Lingvistiska undersökningar om vargnyheter och om vargkonflikten har inte tidigare publicerats. Ednarsson (2004) diskuterar rovdjursdiskursen i svenska massmedia och Juha Suonpää (2002) utför en diskursanalys av rovdjursfotografer. Medieaspekten behandlas även av bland annat Erkki Pulliainen (1999), Serena Cinque (2008) och Jukka Bisi (2010). Tidigare undersökningar diskuterar jag mera omfattande i kapitel 2.

Röster som representerar olika diskursiva praktiker kan ha vissa semantiska skillnader. Till exempel det finska verbet *raadella* 'riva våldsamt' upprepas av röster som jag kallar *motståndsdiskursen* medan röster som representerar *försvarsdiskursen* använder sig av andra verb med mindre emotiv laddning. Diskurser som uttrycker motstånd och försvar identifieras även av Ednarsson (2010: 40–41) som kallar dem motståndsdiskurs och diskurs om vargen som utrotningshotad art. Enligt Ednarsson betonar motståndsdiskursen erfarenhetsbaserad kunskap och präglas av misstankar mot myndigheter. Försvarare betonar att vargen har ett värde i sig och att man vill påverka det beslutande organet för att vargen ska bevaras (Ednarsson 2010: 41). Förutom att det finns klart motstånd- och försvarsröster i materialet finns det röster som undviker det emotiva innehållet och legitimerar sitt uttryck som inte är för och inte heller emot vargen. Jag kallar de här rösterna för *den formella diskursen*. Dessutom finns det röster som talar både för och emot vargen så att vargen konnoterar negativt och positivt. De här rösterna kallar jag *domardiskursen*. De olika diskursiva representationerna och legitimeringarna bakom dem definierar jag i avsnitt 3.4.2.

Den första delanalysen, kategoriseringen av de primära rösterna, har ett kvantitativt grepp när jag presenterar resultaten. Den andra delanalysen, det vill säga diskursanalysen, har ett mera kvalitativt grepp. Enligt Alasuutari (1999: 32) kan man inte definitivt dela in textanalyser i kvalitativa och kvantitativa eftersom indelningen inte motsvarar verkligheten. Även om jag kallar den första delanalysen för en kvantitativ analys grundar den sig på en kvalitativ definiering av de olika röstkategorierna men resultaten av analysen presenterar jag kvantitativt.

Eftersom materialet består av nyhetstexter som är skrivna av journalister handlar båda analyserna om *journalistdiskurs*: det är journalisterna som placerar olika röster, som representerar olika diskurser, i texten. Det är journalisten som bestämmer vilken yrkes- eller intressegrupp som ska tala om vargen, och det är journalisten som placerar olika diskursiva representationer i texten. Journalister

betonar olika röster och diskurser och de kan förstärka det emotiva innehållet där detta är svagt.

Rösterna i vargnyheterna och rösternas diskursiva representationer åskådliggör jag med autentiska exempel ur det empiriska materialet som spänner över flera olika årtionden. De finska nyhetstexterna översätter jag till svenska och anger källan med en förkortning av dagstidningens namn och med publiceringsdatumet enligt följande (exempel 5).

- (5) Susikanta romahti salametsästyksen takia
 [originaltext]
Vargstammen reducerades på grund av tjuvjakten.
 [egen översättning]
 (HS 25.1.2013)

Vetenskapsfilosofiskt har min metodologi likheter med *konstruktivismen* eller *socialkonstruktivismen* där man menar att företeelser och verklighet är socialt och kulturellt konstruerade, en teori som presenterades av Peter L. Berger och Thomas Luckman år 1966. Jag menar att röster i nyhetstexterna påverkas av andra röster och att man därför kan identifiera olika diskursiva representationer i dem. Genom att analysera röster som journalisterna återger i nyhetstexterna kan man ofta identifiera de röster som informanterna tror på och de röster som de inte tror på. Diskursivt kan man säga att vissa auktoriteter påverkar andras syn på omvärlden eftersom människornas verklighetsbild är socialt konstruerad.

När jag definierar begreppet 'nyhet', gör jag en åtskillnad mellan vetenskapsfilosofiska inriktningar som *strukturellism*, *pragmatism* och *fenomenologi* som betonar individens upplevelse. Jag ger begreppet 'nyhet' tre definitioner. Strukturellt definierar jag begreppet som en textgenre och pragmatiskt som en text som publiceras som nyhet. Min semantiska definition av begreppet utgår ifrån hur var och en upplever nyheter. Begreppet 'nyhet' diskuterar jag i avsnitt 1.6.

1.4 Begreppet 'politiskt djur'

Djur som orsakar sociala konflikter mellan människor kallar jag *politiska djur*. Termen har använts i den meningen bland annat av rovdjursforskare, konstnärer och i medier (Barometern.se 2013, Jylkkäri 21.1.2016, Poliitiikasta.fi 2017). Rovdjursforskaren Ilpo Kojola kallar vargen ett politiskt djur i tidskriften *Jylkkäri* (21.1.2016), och konstnären Nora Helsinki beskriver vargen som ett politiskt djur i sitt konstverk *Sutta ken vihaisi – susi poliittisena eläimenä* 'Vem skulle hata vargen – vargen som politiskt djur' (Helsinki 2017). Tidskriften *Barometern* i Småland kallar vargen ett politiskt djur i sin ledare (24.8.2013).

Termen *politiskt djur* tillskrivs traditionellt Aristoteles som kallade människan för *zoon politikon*, ett politiskt djur (se Perelman 1996, Lahtinen 2002: 10). Orsaken var att människan är ett litterärt djur som har ordets makt. Även Bakhtin (1984) menar att det är i dialog med andra människor som människan existerar

som social varelse. Trots detta känns termen *politiskt djur* naturlig för min undersökning om vargens röst i medierna (se Ahlholm 2012: 15). Människan är dock fortfarande det enda litterära djuret, men i min undersökning analyserar jag vem som får använda ordets makt för det politiska djuret varg i medierna: vilka är de människor som intervjuas och citeras i vargnyheterna.

Med termen *politiskt djur* avser jag *djur som orsakar livlig debatt och som blir föremål för politisk diskussion*. När politiska djur orsakar sociala konflikter mellan människor behövs det politiska beslut för att behärska situationen. Ett exempel på politiska beslut är förvaltningsplanen som man skrivit till exempel om de stora rovdjuren både i Finland och i Sverige. Politiska djur är alla stora rov- och hjortdjur därför att de kan orsaka ekonomiska förluster, livlig debatt och kan upplevas utgöra en risk för människans hälsa. Medan vargstammen i Sverige växte snabbt på 1990-talet spådde forskare offentligt att vargen kommer att bli en politisk fråga (exempel 6).

- (6) Varg pejas in i söder. Växande stam.
På natten kan djuren röra sig genom byar och i närheten av hus och har även lärt sig visst trafikvett, visar forskning.
Av Anders Johansson, DN:s Mälardalsredaktion
GRIMSÖ. Vargen som vildmarkens främsta rovdjur är en vanlig fördom. Denna intelligenta överlevare, vars enda fiende är människan, anpassar sig såväl i öppna jordbrukslandskap som nära tätorter. Vargstammen växer snabbt i mellersta Sverige, och snart nog kan vargflockar leva inte alltför långt från Stockholm.
Biologiska förutsättningar finns för en vargstam på omkring 2 000 djur i Götaland och Svealand. Om stammen ska få växa sig så stor är en politisk fråga. Gamla skrönor, myter och fördomar gör att vargen väcker känslfull "vargfrossa", och politikerna möter därför djupa motsättningar när de ska avgöra denna fråga.
Nattetid rör sig vargen genom byar och nära hus och har även lärt sig visst vägtrafikvett, visar intensivstudier som leds av viltforskare på Grimsö forskningsstation i Bergslagen. [...] (DN 13.9.1999)

Sex år senare skrev DN (29.11.2005) att rovdjur har blivit en politisk valfråga (exempel 7) och att jägare vill folkomrösta om rovdjur. Våren 2006 tog Miljöpartiet ställning till vargfrågan, den statliga utredaren hoppade av uppgiften och vargfrågan påstods splittra regeringen (exempel 8, 9 och 10).

- (7) Rovdjur blir politisk valfråga
[...] Regeringen ska tillsätta en utredning som ska analysera utvecklingen av landets rovdjur. Det regionala inflytandet i rovdjursfrågan ska ökas och det ska bli tillåtet att skjuta varg som anfaller inom inhägnat område. [...] (DN 1.12.2005)
- (8) Miljöpartiet tänker stoppa lättnader i vargjaksregler
(DN 3.2.2006)

- (9) Statlig rovdjursutredare hoppar av efter s-utspel
Den för socialdemokraterna så känsliga frågan om jakt på varg har tagit en ny vändning. På onsdagen hoppade den statliga utredaren Hans Jonsson av med hänvisning till att socialdemokraterna satt till en egen arbetsgrupp inom partiet i samma ämne. [...]
(DN 9.2.2006)
- (10) Frågan om utökad vargjakt splittrar regeringen
(DN 10.2.2006)

Den politiska diskussionen kring vargen ökade fortsättningsvis och år 2008 tog även kungen ställning till frågan och var tvungen att förklara kommentaren, enligt *Dagens Nyheter* (exempel 11).

- (11) Kungen fick förklara varguttalande
Kungens uttalande i tv på torsdagen om att det är dags att börja jaga varg har väckt förundran. Inte minst på Världsnaturfonden, WWF, där han är ordförande i förtroenderådet. När rådet sammanträdde på fredagen fick kungen förklara vad han menat med att vi "måste börja beskatta" vargstammen.
(DN 17.10.2008)

Även om vargen är ett av de mest omtalade politiska djuren har ett mycket mindre djur, flygekorren, varit en symbol för skogsbrukskonflikter i Finland. När Finland anslöt sig till EU år 1995 förekom det inte flygekorror i något annat EU-land (Eronen m.fl. 1996: 70). Tidigare kartlades utbredningen av flygekorror bland annat med hjälp av förfrågningar till allmänheten men efter att djuret politiserats har forskare påpekat att resultaten inte längre varit pålitliga (Hokkanen 1996: 6). Med andra ord tycks attityderna påverka även den biologiska utforskningen av djuret. Andra politiska djur som överensstämmer med definitionen ovan är de olika sälarterna, laxen, renen, skogsrenen och – i Sverige – vildsvinet.

Nyhetstexter som jag analyserar handlar om ett rovdjur som förekommer i Finland och i Sverige: vargen (*Canis lupus*). De andra stora rovdjuren som förekommer i Finland och i Sverige är brunbjörnen (*Ursus arctos arctos*), lodjuret (*Lynx lynx*) och järven (*Gulo gulo*). Det svenska rovdjurscentret De 5 Stora menar att människan kunde ses som det femte stora rovdjuret och ibland räknar man även havsörnen, kungsörnen och de olika sälarterna till stora rovdjur. Benämningen stora rovdjur hänvisar inte endast till storleken på rovdjuret utan också till de stora förluster djuren kan orsaka människan. På så sätt verkar det som om benämningen inte skulle vara helt neutral utan snarast negativt värdeladdad. En liten järv är inte mycket större än en stor räv men den kan döda ett flertal renar på vårvintern när snön bär järven men inte renen (Suurpedot.fi 2020). Jag diskuterar rovdjuret och semantiken utförligare i avsnitt 3.4.2.

Min undersökning handlar om vargnyheter, men dessutom finns det ett annat stort rovdjur som dagstidningarna (HS, HBL och DN) ofta skriver om: björnen. Brunbjörnen är mer utbredd än andra björnar och den har spridit sig till Europa, Asien och Nordamerika. Den brunbjörn som förekommer i Norden heter

Ursus arctos arctos men även en större brunbjörn, den nordamerikanska grizzlybjörnen och den största brunbjörnen kodiakbjörnen hör till samma art som den björn som förekommer i Norden. Den nordamerikanska grizzlybjörnen och kodiakbjörnen var av alla björnar de som orsakade mest konflikter och besvär på 1990-talet enligt både forskare och myndigheter. (Nyholm 1990.)

År 2011 fanns det ungefär 150 vargar i Finland och 250 vargar i Sverige (Vilt- och fiskeriinstitutet 2011, Naturvårdsverket 2012). En av orsakerna till att vargen blivit ett objekt för starka sociala konflikter kan vara att hunden (*Canis familiaris*) härstammar från vargen. Vargar både försvaras och ogillas på grund av hunden. Som hundens förfader kan vargen väcka starka känslor till förmån för rovdjuret. Att vargen är farlig för hundarna kan däremot väcka starka känslor mot vargen. (Ahlholm 2012: 15.) Den här polariteten diskuteras av Mika Rissanen, expert på antikens historia (exempel 12).

- (12) Vaikka susi oli sudelle ihminen, omistaan huolehtiva ja niitä puolustavakin, niin ihmiselle susi oli susi, joka tappoi raivokkaasti onnetoman uhrinsa, lähes yhtä julmasti kuin ihminen.

För vargen själv var vargen en människa, den som tar hand om och försvarar sina egna, men för människan var vargen en varg, den som dödar vansinnigt sitt olyckliga offer, nästan lika grymt som människan.

(Mika Rissanen, HS 24.7.1999)

Under de senaste årtiondena har uppfattningarna förändrats. Enligt Pulliainen (1999: 86) är vargen och hunden samma art. Kaarina Kauhala (2000: 53) kallar hunden för *hemmavarg* ('kotisusi') eftersom arterna ligger genetiskt nära varandra (se Ahlholm 2012). Senare har många forskare ansett att hundar inte är vargar utan att det är fråga om två olika arter (exempel 13).

- (13) Tamhunden är inte en tam varg
Den amerikanske zoologen Raymond Coppinger har pekat på en avgörande detalj. När tamdjur förvildas brukar de efter några generationer återgå till något som liknar den ursprungliga vildformen. Men förvildade hundar återgår inte till ursprunget. De utvecklas inte på nytt till flocklevande vargar. De förblir hundar, även efter många generationer, och fortsätter att hålla sig i människans utkanter där de lever på rester och avfall. Sådana byrackor är vanliga i många länder.
– Det kan mycket väl vara så att människan avlat bort vissa genvarianter som gör vargen till varg, säger Lars Werdelin, paleontolog och rovdjursexpert på Riksmuseet i Stockholm.
– Enligt min uppfattning är inte hund och varg samma art. De skiljer sig åt för mycket vad gäller beteende och utseende, det vill säga de kriterier vi använder oss av för att definiera arter.
(DN 8.9.2009)

Det har inte alltid funnits vargar i Norden även om det är fråga om en ursprunglig art. I Sverige utrotades vargen möjligen redan på 1800-talet eller senast i början av 1900-talet. I Finland utrotades vargen i början av 1900-talet, förutom att det kunde finnas några enstaka individer kvar i ländernas nordligaste delar. I

dag kan man säga att både i Finland och i Sverige är det genetiskt fråga om samma djur. Vargstammen i dagens Finland härstammar från den ryska stammen och den svenska stammen från de finska vargarna. (Pulliainen 1999, Cinque 2003: 2.)

Utöver att Finland och Sverige har många likheter i samhället, politiken, medierna och befolkningen har även vargarna samma ursprung.

1.5 Begreppet 'nyhet'

Trots att min avhandling är en semantisk undersökning om journalistdiskursen, börjar jag med att definiera begreppet 'nyhet'. Mitt material består av dagstidningar och jag har avgränsat materialet till nyhetstexter, men vad menar jag med nyhetstexter, nyheter eller nyhetsgenrer?

Användningen av termen *nyhet* varierar både i olika nyhetsdefinitioner och i vardagligt språkbruk. Nyhet kan hänvisa till ett händelseförlopp, en ny information, en text som publiceras i medier eller en viss genre som brukas av journalister (se Bruun m.fl. 1986, Eronen 1991, Luostarinen m.fl. 1996, *Nykysuomen sanakirja* 1996, Norstedts 1997, Rahm 2001, Huovila 2005: 47, Fichtelius 2008, Pietilä 2012).

Jag utgår ifrån att olika definitioner av begreppet 'nyhet' inte utesluter varandra och jag indelar de ovannämnda nyhetsdefinitionerna i strukturell, pragmatisk och semantisk nyhetsdefinition. För att göra en åtskillnad mellan de tre olika nyhetsdefinitionerna använder jag mig av olika termer: *nyhetsgenre* hänvisar till den strukturella nyhetsdefinitionen, *nyhetstext* till den pragmatiska nyhetsdefinitionen och *nyhet* till den semantiska nyhetsdefinitionen.

De olika nyhetsdefinitionerna har jag alltså indelat i tre kategorier. Med *den strukturella nyhetsdefinitionen* avser jag att man med termen *nyhet* hänvisar till den genre eller stil som journalister utnyttjar när de producerar nyhetstexter (se avsnitt 1.6.2). Med *den pragmatiska nyhetsdefinitionen* avser jag att man definierar nyheten enligt praxis: det är journalister som avgör vad som är en nyhet (se avsnitt 1.6.1). Nyheter är alltså händelser och företeelser som journalister rapporterar om. I min undersökning hänvisar det pragmatiska nyhetsbegreppet alltså till *nyhetstext*.

Om man definierar begreppet 'nyhet' endast strukturellt eller pragmatiskt, vad avser journalisten då han eller hon säger att det inte finns några nyheter i dagens tidning? Strukturellt och pragmatiskt finns det nyheter i varje dagstidning. Vad menar en läsare när han eller hon anser om en nyhetstext att den inte är någon nyhet? Enligt den strukturella definitionen är det fråga om en nyhet om den är skriven i nyhetsgenren (se avsnitt 1.6.2). Även pragmatiskt sett är det fråga om en nyhet om redaktionen har publicerat texten som en nyhetstext.

Den semantiska nyhetsdefinitionen strävar till att beskriva nyhetens karaktär (se avsnitt 1.6.3). Beroende på forskaren kan begreppet 'nyhet' definieras semantiskt som något nytt, överraskande eller betydelsefullt eller som något som väcker respons hos mottagaren (se Lippmann 1965, Huovila 2005: 124, Harrison

2006: 23). Strukturellt och pragmatiskt definieras nyhetsbegreppet snarast genom dess denotativa, absoluta innehåll. Den semantiska nyhetsdefinitionen har däremot mera att göra med nyhetsbegreppets konnotation, abstrakta innehåll. Enligt Jackie Harrison (2006: 23) koncentrerar forskare sig mer på vad som gör nyheten (*what makes news*) än på vad nyheten egentligen är (*what is news*). Jag ser klassificeringen som att strukturen och praktiken gör nyheten men semantiskt kan man definiera vad nyheten är.

Jag anser att de olika nyhetsdefinitionerna även har filosofiskt olika förankringar. Den strukturella nyhetsdefinitionen representerar *strukturalism* i vetenskapsfilosofin och den pragmatiska nyhetsdefinitionen *pragmatism*. Även den semantiska nyhetsdefinitionen stämmer delvis överens med pragmatismen därför att man inom språkfilosofin ofta definierar semantiken och pragmatiken som parallella begrepp som överlappar varandra. Men den semantiska nyhetsdefinitionen, som jag kommer att diskutera nedan, har även likheter med *fenomenologin* som betonar individens upplevelse.

I allmänhet har min metodologi – analys av röster och diskurser – närmast att göra med *konstruktivism* och *socialkonstruktivism* som jag har tangerat i avsnitt 1.4 ovan.

1.5.1 Nyhetstexten och den pragmatiska nyhetsdefinitionen

I det här avsnittet diskuterar jag den definition som jag kallar den pragmatiska nyhetsdefinitionen, vilket betyder att de journalistiska texter som publiceras som nyheter är nyheter. Enligt den pragmatiska nyhetsdefinitionen är det alltså journalister som bestämmer vilka händelser eller företeelser som kan anses vara nyheter och representera verkligheten. Journalister utvärderar verkligheten med hjälp av *nyhetskriterier* (se avsnitt 1.6.4) och där verkliga händelser eller företeelser stämmer överens med olika nyhetskriterier, såsom allmängiltighet och närhetskriterium, bestämmer de sig för att skriva och publicera nyheter (se Kuutti 2006).

Det är förhållandet mellan begreppet 'nyhet' och *verklighet* som är centralt när man diskuterar det pragmatiska perspektivet på nyhetsbegreppet i ljuset av tidigare undersökningar. Inom kommunikationsvetenskapen har man traditionellt menat att nyheter inte finns till i verkligheten (Hemánus 1990: 92). Man talar snarare om objektivitet och pålitlighet och att om nyheter är sanningsenliga (Finlands Journalistförbund 2011, Hytönen 2013: 123–125).

Pertti Hemánus (1990: 92) konstaterar att verkligheten inte är narrativt konstruerad. Detta betyder att *nyhet* inte direkt hänvisar till verkligheten utan till nyhetstexter som baserar sig på något som händer i verkligheten (se Ahlholm 2012: 17). Enligt Tarmo Malmberg (2013: 107) representerade Hemánus tidigare en riktning som kallades *objektiv journalistik* och menade att journalistiken hade förmågan att presentera verklighetens djupaste essens. Senare ansåg Hemánus, enligt Malmberg (2013: 107), att journalistiken inte presenterar verkligheten utan utgör ett slags fönster till den. I journalistiken har man undersökt nyheter med

hjälp av så kallad framinganalys (*Frame Analysis*) som utgår ifrån tanken att journalister har vissa ramar (*frames*) för nyhetsproduktionen, och dessa ramar eller mönster fungerar som fönster till verkligheten (Cheas 2018: 259).

En del kommunikationsvetare påpekar att nyheternas narrativa konstruktion liknar konstruktionen hos fiktiva berättelser medan andra ser nyheter mera som informationsförmedling (Eronen 1991: 22). De finländska journalisterna och forskarna Mikko Bruun, Ilkka Koskimies och Ilkka Tervonen (1986: 70) skriver om *nyhetsverksamhet* där nyheter är produkter av stora nyhetsorganisationer och konkret producerade av nyhetsreportrar. Inom narratologisk forskning anser man även att vi lever i en medialiserad verklighet, där medium och verklighet är två interaktiva världar som är beroende av varandra (Jansson 2002: 10).

Det som jag kallar för den pragmatiska definitionen borde inte leda till den tolkningen att det är journalister som hittar på nyheterna (se Svenska journalistförbundet 2009, Finlands Journalistförbund 2011, Ahlholm 2012: 17). I journalistreglerna står det att "det är journalisters plikt att sträva efter en sanningsenlig informationsförmedling" (Finlands Journalistförbund 2011, punkt 8). Nyheterna ska alltså basera sig på verkligheten även om nyheterna som sådana inte skulle finnas i verkligheten enligt den pragmatiska definitionen (Ahlholm 2012: 17).

Den pragmatiska nyhetsdefinitionen tar inte ställning till hur mottagare upplever nyheterna: det kan hända att alla nyheter inte upplevs som nyheter av prenumeranterna vilket jag diskuterar i samband med den semantiska nyhetsdefinitionen (se avsnitt 1.6.3). När jag betonar att jag hänvisar till nyhetsbegreppet enligt den pragmatiska nyhetsdefinitionen använder jag mig av termen *nyhetstext*. Det är även fråga om nyhetstexter som journalister läser i tv- och radionyheter. Den pragmatiska nyhetsdefinitionen och det pragmatiska nyhetsbegreppet om nyhetstext har jag utnyttjat vid materialurvalet: materialet består endast av nyhetstexter (exempel 2).

För att samla in materialet för undersökningen har jag definierat *nyhetstext* på följande sätt:

Nyhetstext och den pragmatiska nyhetsdefinitionen

Nyhetstext är skriven av en journalist. Definitionen utesluter till exempel insändare i materialet.

Skribenten tar inte medvetet ställning till ämnet. Definitionen utesluter ledare, kolumner, kåserier och journalisters kommentarer. Texten kan ändå höra till flera genrer: nyhetsgenre, bakgrundgenre, reportagegenre, intervjugenre, nyhetsanalys, pressklipp, kriminalreferat eller profilgenre (jfr Rahm 2001).

Texten har publicerats i ett nyhetsmedium.

Den pragmatiska nyhetsdefinitionen utesluter inte olika textstilar eller genrer utan en nyhetstext kan vara skriven i flera genrer. Nyhetsgenren och den strukturella nyhetsdefinitionen presenterar jag nedan.

1.5.2 Nyhetsgenren och den strukturella nyhetsdefinitionen

I det här avsnittet diskuterar jag begreppen 'nyhet' och 'struktur' enligt tidigare undersökningar. Den här definitionen på nyhet kallar jag *den strukturella nyhetsdefinitionen*. Med termen *nyhet* hänvisar man ofta till en viss journalistisk genre där det mest väsentliga innehållet placeras i början av texten (jfr van Dijk 1985, Bruun m.fl. 1986: 55, Rahm 2001, Huovila 2005, Kuutti 2006: 242). Även i rovdjursnyheter placeras det mest överraskande, det mest intressanta eller det mest emotiva innehållet ofta i början av texten. Genren har sitt ursprung i nyhetstelegram där man ville vara säker på att det viktigaste kom fram (Bruun m.fl. 1986, Huovila 2005). Även senare har genren svarat främst på frågorna vad, var och när, men ifall journalisten har tid att skaffa sig material och tillräckligt med utrymme att publicera sin text svarar genren även på frågorna hur och varför (Bruun m.fl. 1986: 125, Huovila 2005: 125).

I det strukturella nyhetsbegreppet definieras 'nyhet' alltså enligt dess struktur. När jag vill betona att jag hänvisar till den strukturella nyhetsdefinitionen av nyhetsbegreppet och den genre som vanligen används för att skriva om nyheter använder jag mig av termen *nyhetsgenre*.

Utöver texter inom den traditionella nyhetsgenren skriver journalister texter som representerar andra genrer. Även de här texterna kan definieras som nyhetstexter enligt den pragmatiska nyhetsuppfattningen. Henrik Rahm (2001) urskiljer följande genrer i sin analys av svensk dagspress: nyheter, bakgrund, reportage, ledare, politisk kommentar, pressklipp, debatt, insändare, nöjen, kriminalreferat, förströelseläsning, läsarmeddelande, kalendarium, egenreklam och litteratur. Enligt honom ingår notis och intervju i begreppet 'nyhet'. Med notis menar man korta texter och med nyhet långa texter, men gränsen mellan dessa två genrer varierar från forskare till forskare och dessutom kallas genren för längre texter ibland för artiklar (Rahm 2001).

Medierna behandlar stora nyhetshändelser med texter i flera olika genrer. När Asien drabbades av tsunamin den 26 december 2004 varierade journalister- nas rapporter från nyhetsgenre, reportagegenre och profilgenre till bakgrunds- genre. Nyhetshändelsen var densamma men stilen varierade. På 2000-talet har en av de mest omtalade nyhetshändelserna kring vargen i Finland varit tjuvjak- ten i Perho den 19 och 20 januari 2013. Den första egentliga nyhetstexten i *Kai- nuun Sanomat* om händelsen var ett reportage, inte en traditionell nyhetstext skri- ven i nyhetsgenren (KS 24.2.2013).

Jag utgår ifrån att den strukturella definitionen på nyhetsbegreppet inte kan vara den enda definitionen: termen *nyhet* kan inte hänvisa endast till textens struktur därför att journalister använder sig av olika strukturer, olika genrer, när de rapporterar om nyhetshändelser. Nyhetstexterna kan klassificeras i flera av de genrer som Rahm (2001) listar: nyhetsgenre, bakgrund, reportage, intervju, pressklipp och kriminalreferat. Även andra genrer förekommer i samband med nyhetshändelser. En redaktion kan samla ihop uppgifter om en central person i nyhetshändelsen och publicera en så kallad *profilartikel* om honom eller henne. På 2000-talet har en ny genre, *nyhetsanalys*, blivit allt vanligare. Jag kategoriserar

nyhetsanalys som nyhetstext även om genren är journalistens tolkning av nyheten. I nyhetsanalys tar journalisten inte direkt ställning till nyhetshändelserna, utan genren kan betraktas som en modern version av den mera traditionella bakgrundsgenren.

Nyhetsgenre och några andra genrer för nyhetstexter (se Rahm 2001, Huovila 2005, Kuutti 2006)

Nyhetsgenre är det traditionella sättet att beskriva en nyhetshändelse. I genren placerar skribenten det mest väsentliga eller intressanta innehållet i början.

Bakgrundsgenre svarar på frågorna hur och varför. Texten beskriver alltså vilka faktorer som ligger bakom nyhetshändelsen.

Reportage och *nyhetsreportage* är genrer där skribenten beskriver stämningen till exempel i den miljö där en nyhetshändelse ägt rum. I redaktionerna har man på sistone börjat tala om *nyhetsreportage*, ett speciellt sätt att skriva nyhetstexter. Nyhetsreportage är en kombination av nyhetsgenre och reportage.

Interju är en genre där man vanligen skriver ner både frågor och svar. Ett annat sätt att skriva ut en intervju är att skriva hela texten i citatform, en genre som kunde kallas *citatsgenre*.

Profiler är texter där journalister presenterar en aktuell person genom att intervjua så många personer som möjligt som känner till den som profiltextern skrivs av. I själva texten citerar man ingen av källorna.

Nyhetsanalys är en modern genre som blivit allt vanligare både i tidningar, på internet och i nyhetssändningarna på TV. Nyhetsanalysen är ett nytt sätt att förklara bakgrundsfakta om nyheten. Det är fråga om journalistens analys av nyheten men stilistiskt ser den ut som om journalisten inte själv tog ställning till nyheten. Det som ska observeras är att nyhetsanalyser kan placeras högst upp på en nyhetssida där den viktigaste nyhetstexten vanligen placeras. Nyhetsanalysen används bland annat av HS.

Pressklipp är referat av nyhetstexter i andra tidningar eller medier.

Kriminalreferat beskriver till exempel domstolsbeslut.

En nyhetstext kan vara skriven i många genrer även om nyhetsgenren är den första och mest konsekventa. Den första texten om en nyhetshändelse är vanligen skriven i nyhetsgenren. Numera publicerar även dagstidningarna texten på tidningens webbplats. När journalisten och fotografen anlåtit till olycksplatsen kan de samla in material för nyhetsreportaget. Andra journalister kan samla in

material för bakgrundsnyheten. De centrala personerna kan intervjuas mera ingående och texten kan skrivas i intervjugenren. Efteråt är det dags för nyhetsanalysen.

1.5.3 Nyhetsbegreppet och den semantiska nyhetsdefinitionen

Med den semantiska definitionen av nyhetsbegreppet avser jag allmänna beskrivningar om vad journalister och mottagare förstår med termen *nyhet*. Det handlar mera om nyhetens karaktär, även det abstrakta innehållet, än om nyhetstextens struktur eller användning. En av de första semantiska nyhetsdefinitionerna publicerades på 1960-talet av Walter Lippmann som menade att en nyhet väcker respons hos allmänheten. Han ansåg att verkligheten borde gå att beskriva även om han misstänkte att det inte nödvändigtvis lyckas (se Lippmann 1965, Puoskari 2005). Huovila (2005: 47) påpekar att en nyhet presenterar ny information som inte tidigare publicerats och som fyller tre kriterier: den är aktuell, den intresserar allmänheten eller har påverkan på mottagarens liv, och den är sann.

Vid den semantiska definitionen av nyhet tar man hänsyn till nyhetsförmedlingens mottagare och nyhetsbegreppet i vardagligt språkbruk. Nyheter kan vara olika för journalister, för mottagare och för forskare (Harrison 2006). Även i vardagligt språkbruk hänvisar termen *nyhet* till någonting nytt. SO (2009) definierar nyhet som något "som inte tidigare varit känt men som nu kan tänkas väcka intresse". SAOL (2015) definierar nyhet som "information om nyligen inträffad händelse" eller om "en ny företeelse". Enligt Fredrik Lundqvist, Erik Mattson och Jonathan Westerlind (2011) definierar 20–25-åriga svenskar nyhet som något som ligger nära i tid, rum och kultur.

Om nyheter ska väcka respons hos allmänheten, som Lippmann (1965) menade, eller ha någon betydelse eller påverkan på mottagarens liv, som Huovila (2005) menade, betyder det att alla nyhetstexter som publiceras inte är nyheter. Det är svårt att föreställa sig en nyhetstext som väcker respons hos alla mottagare eller som har påverkan på alla mottagares liv. Man kan alltså göra en åtskillnad mellan *nyhet* i den semantiska meningen och *nyhetstext* i den pragmatiska meningen. Nyhetstexten står för alla texter som är publicerade som nyheter men som kanske inte är nyheter för alla mottagare.

Då jag sammanfattar de olika definitionerna i den tidigare forskningen utgår jag ifrån att nyhet är *vars och ens personliga inställning till vad som är nytt, överraskande och betydelsefullt*. Eftersom mottagaren inte blir överraskad över någonting som inte är nytt eller betydelsefullt kan man förenkla definitionen: *nyhet är vars och ens personliga inställning till vad som är överraskande*. Som en sammanfattning av diskussionen ovan definierar jag nyheten på följande sätt:

Nyhet enligt den semantiska nyhetsdefinitionen:

Nyhet är vars och ens personliga inställning till vad som är överraskande.

HBL (4.7.2009) skriver om björnar som attackerat joggare nära Villmanstrand i Södra Karelen i Finland (exempel 14). Både enligt den strukturella och enligt den

pragmatiska definitionen är det fråga om en nyhet, men vad tycker läsare som redan hört om nyhetshändelsen? Eller vad anser läsare som hört talas om likadana fall regelbundet? Enligt den semantiska nyhetsdefinitionen utgår man alltså ifrån att vem som helst, antingen nyhetens sändare (i det här fallet journalisten) eller mottagare (i det här fallet läsaren), kan avgöra *nyhetsvärdet* hos informationen i fråga. Enligt den strukturella och den pragmatiska nyhetsdefinitionen går det att formulera en denotativ, absolut definition av nyhetsbegreppet. I fråga om den semantiska nyhetsdefinitionen måste man utgå ifrån att nyheter upplevs individuellt och att nyhetstexter eller texter skrivna i en nyhetsgenre inte alltid representerar nyheter för alla mottagare.

- (14) "Björnhona med unge attackerade joggare"
(HBL 4.7.2009)

Nyheter kategoriserar jag vidare i *nyhetshändelser* och *missförhållandenyheter*. En typisk nyhet är en nyhetshändelse som enligt Hemánus (1990: 98) har intresserat journalister mest. Den gemensamma faktorn för nyhetshändelser är förändring (se Huovila 2005). Ju större förändring desto större nyhet. Definitionen förklarar varför människor ofta upplever nyhetstexter, till exempel nyhetssändningarna eller tidningarnas nyhetssidor, som negativa. En plötslig och stor förändring är snarare negativ än positiv. Företag anställer nya medarbetare så småningom, men när samhället är på väg mot lågkonjunktur kan företaget avskeda hundratal anställda på en gång.

Om alla nyheter var nyhetshändelser skulle den semantiska definitionen av nyhetsbegreppet bli enklare: nyhet skulle kunna definieras som förändring men alla nyheter, det vill säga all överraskande information, har inte med förändring att göra. Ibland, beroende på kontexten, kan till och med det att det inte skett någon förändring upplevas som nyhet. Då är det oftast fråga om missförhållanden eller olägenheter i samhället. Nyheter som handlar om kvinnors ställning kan tänkas vara typiska *missförhållandenyheter*: kvinnor får fortfarande sämre lön än män. Där har det kanske inte skett någon förändring, vilket upplevs som en nyhet, det kommer som en ny eller överraskande information för mottagarna. Bruun, Koskimies och Tervonen (1986) indelar nyheter i nyhetshändelser, processnyheter och politiska kommentarer men påpekar att de politiska kommentarerna kanske inte alltid kan räknas som nyheter. I den indelningen ingår missförhållandenyheter i kategorin processnyheter.

En stor del av rovdjursnyheterna handlar om konflikter. Rovdjur väcker starka känslor för och emot; somliga tycker att det finns för mycket av dem och andra tycker att rovdjuren är utrotningshotade och att stammarna bör skyddas. När en björn dödar tio får, är det en nyhetshändelse. Ifall jordbrukaren inte får ersättning som han eller hon är berättigad till, är det en missförhållandenyhet. Ifall polis, jägare och jordbrukare försöker avliva björnen men naturorganisationerna försöker försvara djuret kan nyheten upplevas både som en nyhetshändelse och som ett missförhållande.

Konflikter kan även betraktas som en enskild nyhetskategori om det är själva konflikten som upplevs som nyhet. SO (2009) definierar *konflikt* som "svårartad motsättning som måste lösas". Inom samhällsvetenskaplig forskning menar man dock att konflikter inte nödvändigtvis bör lösas utan det räcker med att människor lyckas behärska konflikten eller ha kontroll över situationen (Bisi 2010). Jag utgår ifrån att konflikter är missförhållanden i samhället och konflikt-nyheter kan därmed underordnas missförhållandenyheter.

TABELL 4 Begreppet 'nyhet': tre olika definitioner

	Vetenskapsfilosofi	Nyhetsterm	Definition
Den strukturella nyhetsdefinitionen	strukturalism	nyhetsgenre	en textform som vanligen brukas när journalister rapporterar om händelser och företeelser, den viktigaste informationen i början
Den pragmatiska nyhetsdefinitionen	pragmatism	nyhetstext	texter som journalister publicerar som nyheter
Den semantiska nyhetsdefinitionen	pragmatism, fenomenologi	nyhet	vars och ens personliga inställning till vad som är överraskande

I tabell 4 ovan sammanställs de tre olika nyhetsdefinitioner som jag utnyttjar i undersökningen när jag diskuterar nyheter, nyhetstexter och nyhetsgenrer. Även om de olika definitionerna har olika vetenskapsfilosofiska bakgrunder betyder det inte att de utesluter varandra.

1.5.4 Nyhetskriterier

Journalister utvärderar nyhetsvärdet med hjälp av *nyhetskriterier*. Som jag nämnde tidigare, har forskare definierat även nyhetsbegreppet med hjälp av nyhetskriterier. Kuutti (2006: 244) presenterar flera sätt att kategorisera nyhetskriterierna. *Externt nyhetskriterium* betyder enligt honom att nyheten påverkar människornas liv. Nyhetens *allmängiltighet* betyder att nyhetsvärdet utvärderas enligt hur stort antal människor som påverkas av nyheten. Ett kriterium som blivit allt viktigare är att nyheten ska vara *intressant*. Dessutom kan man identifiera ett *kulturellt nyhetskriterium* vilket betyder att mottagaren bör känna igen sig i nyheten. (Kuutti 2006: 244.)

Jari Lyytimäki och Marika Palosaari (2004) diskuterar nyhetskriterier ur miljöjournalistikens synvinkel. Enligt dem innehåller miljönyheter ny information och de är iögonenfallande, konkreta, negativa, bekanta, lätta att identifiera, konfliktframkallande, informativa, allmänt giltiga eller lokala. Bruun, Koskimies och Tervonen (1986) diskuterar objektiva och subjektiva nyhetskriterier. De nämner tre objektiva nyhetskriterier som definierar nyhetsvärdet. Det första kallar de intensitet vilket beskriver hur starka följderna av nyhetshändelsen är. Det andra

kriteriet handlar om nyhetens allmängiltighet, det vill säga hur många människor som berörs av nyheten. Med hjälp av det tredje kriteriet utvärderas hur följderna berör mottagaren personligen. De två subjektiva nyhetskriterierna ur mottagarens synvinkel är närhetskriterium och överraskningskriterium. (Bruun m.fl. 1986.)

Nyhetskriterierna kan överlappa varandra eller till och med vara motstridiga. Nyhetskriterierna kan aldrig bli helt universella eftersom olika medier har olika funktioner. Det finns tidningar vilkas viktigaste nyhetskriterium är att nyhetstexterna är intressanta, till exempel den så kallade gula pressen. En del av tidningarna strävar efter att publicera nyhetstexter som är både intressanta och samhällrelaterade viktiga; de kan till och med publicera ointressanta nyhetstexter om redaktionen anser att texterna innehåller någonting som mottagarna borde känna till. Dagstidningarna skulle kanske inte publicera lika många nyhetstexter om politik som de gör om de var ute endast efter så intressanta nyhetstexter som möjligt. I början av 2000-talet minskade dock politiska nyheter i medierna genom att man på grund av konkurrensen betonade *human interest*-synvinkeln i stället för samhällrelaterade viktiga nyheter (Harrison 2006: 71). Enligt Merja Helle (2010: 105) anlade HS ett nytt perspektiv på nyheterna i slutet av 1990-talet så att journalisterna skulle skriva mera ur läsarnas och vardagens synvinkel i stället för ur beslutsfattarnas synvinkel. Dock ökade politikerrösten i vargnyheterna på 2000-talet vilket jag diskuterar i avsnitt 4.2.4. Detta betyder att förändringen har att göra med att vargkonflikten politiseras eftersom själva journalistdiskursen utvecklas i annan riktning.

Några nyhetskriterier upprepas hos olika forskare. Jag anser att de mest centrala kriterierna är tidskriteriet, närhetskriteriet, nyhetens allmängiltighet och hur överraskande innehållet är. De här kriterierna är även centrala i min analys. Nedan diskuterar jag de centrala nyhetskriterierna med exempel.

Närhetskriteriet är ett av de viktigaste kriterierna för journalister. Om 200 människor dör i Afrika är själva nyhetshändelsen lika stor som om 200 människor dog i Norden, men för nyhetstexternas mottagare i Norden är det andra fallet mer intressant. Olyckan berör deras vardag mera än olyckan i Afrika. Nordiska journalister värderar nyheten om 200 döda i Norden högre än den om 200 döda i Afrika.

Nyheter som är *överraskande* får mycket lätt utrymme i medierna och *överraskande innehåll* definieras ofta som ett nyhetskriterium. Jag anser att överraskande innehåll inte bara är ett nyhetskriterium utan det är även definitionen av begreppet 'nyhet' enligt den semantiska nyhetsdefinitionen. Om en människa blir överkörd av en bil och en annan dör i ett snöras, är det sannolikt att det sistnämnda fallet bevakas mera. Ett ovanligt sätt att dö är en större nyhet för mottagarna än ett vanligare sätt, även om man kan säga att nyheten i sig är lika hemsk för familj och vänner. Överraskande innehåll placeras ofta i början av texten vilket även kan ses i rovdjursnyheter där de vanligaste rösterna såsom forskare och myndigheter placeras sist i texten.

Tidskriterium betyder att nyhetsvärdet på en nyhetshändelse minskar med tiden. I fråga om missförhållanden kan nyhetsvärdet däremot öka med tiden

såsom jag tidigare diskuterat. Nyhetens *allmängiltighet* betyder att ju fler människor nyheten berör, desto viktigare blir den.

Nyhetskriterier används alltså för att utvärdera nyheter. Å ena sidan har det att göra med det journalistiska beslutet om vilka händelser eller företeelser som ska rapporteras överhuvudtaget, å andra sidan om hur olika nyhetstexter prioriteras och placeras.

1.6 Undersökningen som fallstudie

I det här avsnittet diskuterar jag förhållandet mellan min undersökning och definitionen av en fallstudie. Min undersökning är dels kvantitativ och dels kvalitativ (se avsnitt 1.4). Alasuutari (2009: 237) samt Päivi Eriksson och Katri Koistinen (2005: 1) diskuterar förhållandet mellan kvalitativa metoder och fallstudier: kvalitativa undersökningar har drag av en fallstudie men en kvalitativ studie är inte lika med en fallstudie. Alasuutari (1999: 42) diskuterar avvikelser och generalisering och menar att varje avvikelse i undersökningen motbevisar regeln och att det då är skäl att omformulera frågeställningen.

I min undersökning förekommer det generaliseringar såsom att till exempel röster från miljöorganisationer vanligen representerar en försvarande diskurs till vargen, men kan den här undersökningen om röster i vargnyheter kallas fallstudie? Är det snarare så att metoden har drag av en fallstudie? Både diskursanalys och fallstudie är kvalitativa forskningsmetoder och dessutom är diskursanalyser ofta även fallstudier. Min undersökning omfattar ett stort antal nyhetstexter i sex dagstidningar. Materialet har samlats in systematiskt ur rikstidningarna 1994, 1999, 2004 och 2009 och därefter ur lokaltidningarna. Den här delen av undersökningen ser jag inte som en fallstudie. Däremot analyserar jag två nyhetshändelser, två fall: den olagliga jakten i Perho och utplanteringen av vargen i Sverige (se avsnitt 5.3 och 5.4). Den delen av analysen kan betraktas som en fallstudie av nyhetshändelserna kring vargen.

Eriksson och Koistinen (2005) menar att man i fallstudier undersöker ett eller flera fall så att definiering och analys av fallet är det mest centrala syftet med undersökningen. Fallstudierna kan indelas i intensiva och extensiva studier (Eriksson & Koistinen 2005: 15). Extensiva fallstudier söker gemensamma egenskaper i olika fenomen och processer genom att jämföra flera fall. Intensiva fallstudier syftar på beskrivning, tolkning och förståelse av fallet. I intensiva fallstudier är undersökningens objekt, fallet, unikt och därför teoretiskt intressant. Enligt Eriksson och Koistinen är forskare ofta intresserade av hur de som deltar i undersökningen strukturerar världen, vilket betyder att intensiva fallstudier har likheter med diskursanalysen. (Eriksson & Koistinen 2005.)

Min undersökningsmetod har egenskaper av den definition som Eriksson och Koistinen (2005) kallar extensiv fallstudie då jag kategoriserar röster enligt yrkes- och intressegrupper och identifierar olika diskursiva representationer i nyhetstexter i förhållande till hur olika röster uttrycker sig om vargen. I min

undersökning utgår jag ifrån hur personer som intervjuats om vargnyheter strukturerar världen, vilka de diskursiva representationerna av rösterna är och hur journalisterna återger dessa diskursiva representationer i sina texter.

På makronivån kan man se att vargen är ett exempel på de stora rovdjuren i Norden och ett exempel på de politiska djuren. Som jag tidigare konstaterade, orsakar även andra rovdjur skador, förluster och konflikter vilket gör att det existerar debatt och rikligt med nyhetstexter även om andra rovdjur. Nyhetstexten i exempel 15 nedan visar till exempel hur även björn- och lodjursfrågan blivit politisk i Finland: ministrarna står emot varandra, miljöorganisationer kritiserar ministeriet, justitiemyndigheten kommer med sitt beslut, och jaktmyndigheten är oviss om vad man borde göra.

(15) Diskussionen om björnfaran har låst sig igen

[...]

Juha-Pekka Ripatti som är verksamhetsledare i Jägarnas centralorganisation MKJ-JCO slår ut med händerna med anledning av jakten på vissa rovdjur som nu regleras enligt olika EU-direktiv.

Efter JK Paavo Nikulas uppmärksammade beslut i juli där denne fastslog att om människans intressen står i konflikt med miljöns mångfald (t.ex. frilevande rovdjur som björnar mm i närheten av tätorter), så är statsmakten skyldig att i första hand skydda människorna.

Därefter började saker och ting att hända. Jord- och skogsbruksministeriet gick in för ett möte med uppgift att verkställa ett kategoribyte från direktivbilaga IV till V, vilket i det här fallet skulle innebära lättade bestämmelser för jakt på björn och lodjur.

Sammanslutningen Wild Lynx ry protesterade för lodjurens vidkommande, medan WWF Finland ställde upp till försvar för bägge arterna. Den linjen valdes senare också av miljöministeriet.

- Nu står ministrarna Kalevi Hemilä och Satu Hassi emot varandra. Resultatet är att ingenting blir gjort.

[...]

(HBL 11.10.1999)

Min undersökning har alltså beröringspunkter med en fallstudie där fokus ligger på själva fallet. Studien syftar till beskrivning, tolkning och förståelse av fallet, vargnyheterna, men samtidigt representerar vargnyheter även andra rovdjursnyheter, miljönyheter och konfliktnyheter.

Mitt forskningsintresse är inriktat på journalistdiskursen, mediaspråket, inte på vargen biologiskt eller på de samhälleliga attityderna. Jag undersöker röster i nyhetstexter när journalister skriver om en kontroversiell fråga. Med samma metod skulle man kunna studera journalistdiskursen i andra samhälleliga frågor: vilka är rösterna i nyhetstexter om äktenskapslagen eller immigration och hur uttrycker rösterna sig om frågan? Min undersökning kan alltså ses även som en studie i ett fall av samhälleliga konflikter i medier överlag.

Den andra delanalysen, det vill säga den lingvistiska diskursanalysen, innehåller två fall exempel som jag analyserat vart och ett i sitt avsnitt (5.3 och 5.4). Den delen har även egenskaper av en intensiv fallstudie där man har ett eller två fall i fokus. Det första fallet innehåller nyhetstexter om tjuvjakten i Perho. Det

andra fallet innehåller texter om utplantering av vargar i Sverige. Båda de här analyserna kan kallas fallstudier av vargnyheter.

2 ROVDJURSKONFLIKTEN BAKOM NYHETERNA

I detta kapitel diskuterar jag uppkomsten av nyhetsförloppet kring rovdjuren i Finland och i Sverige. Bakom nyhetstexterna om de stora rovdjuren finns det en samhällelig konflikt som har utforskats mycket både i Finland och i Sverige.

Den samhällsvetenskapliga viltforskningen kallas internationellt för *Human Dimension* med vilket avses den mänskliga dimensionen på vilt. *Human Dimension* handlar om olika aspekter såsom jaktens ekonomiska betydelse, jakt- och viltturism, människors attityder till viltet och konflikter. När det gäller viltets ekonomiska betydelse handlar forskningen oftast om älgen. Undersökningar om attityder eller konflikter handlar vanligen om de stora rovdjuren, speciellt vargen. (Ednarsson 2010.)

Human Dimensions kan även ses som en mänsklig dimension på all naturforskning, inte bara på viltet. Under benämningen behandlas även forskning om fisket. Attitydforskningen inom den mänskliga dimensionen på vilt kan sägas vara en trend runt omkring i världen. När viltforskare till exempel samlades i Colorado i USA 2012 vid en konferens handlade nio sektioner utav 52 om rovdjurskonflikter. Forskarna presenterade studier om attityder till bland annat vargar i Europa, prärievargar i USA, björnar i Japan, lejon i Kenya, tigrar i Indien, lodjur och puma både i USA och i Kanada samt jaguar i Mexiko och i Sydamerika. (Ahlholm 2013.)

Enligt Ednarsson (2010) domineras rovdjursforskningen fortfarande av den naturvetenskapliga forskningen men den samhällsvetenskapliga rovdjursforskningen har blivit allt vanligare på 1990-talet, och på 2000-talet har rovdjursforskningen med samhällsvetenskaplig synvinkel ökat alltmer. Rovdjuren har varit i fokus även i antropologiska, sociologiska, nationalekonomiska, miljövetenskapliga, statsvetenskapliga, kulturgeografiska och turistgeografiska undersökningar. (Ednarsson 2010.)

Inom nordisk samhällsvetenskaplig naturforskning betonas rovdjuren iögonenfallande kraftigt. Ednarsson (2010) har granskat kritiskt 152 svenska och norska undersökningar från 1990- och 2000-talen. Enligt rubrikerna på hans referenslista handlade 84 undersökningar om rovdjur. Speciellt mycket har forskare varit intresserade av vargen: i 41 rubriker av alla 152 nämns vargen. Björnen och

lodjuret nämns två gånger och järven en gång. Av andra djur har älgen väckt samhällsvetarens intresse: 13 rubriker av 152 nämner älgen som forskningsobjekt.

I det följande diskuterar jag nordiska rovdjursundersökningar med den mänskliga dimensionen. De är undersökningar om rovdjurskonflikten och rovdjursdiskursen.

2.1 Social konflikt

I rovdjursfrågan är det, ur den samhällsvetenskapliga synvinkeln, ytterst fråga om en social konflikt mellan människor, inte om en konflikt mellan rovdjur och människor. Konfliktens sociala karaktär kan skönjas även i nyhetstexterna. Ednarsson (2004, 2010) identifierar två huvudsakliga diskurser i vargnyheterna: motståndardiskursen och diskursen som försvarar vargen. Resultatet är inte överraskande men det förstärker uppfattningen att i rovdjursfrågan gäller det i huvudsak en social konflikt. När myndigheterna i Sverige tillät licensjakten 2010 delade *Dagens Nyheter* in människorna i "varghatare" och "vargkramare" enligt exempel 16.

- (16) Frågan är kontroversiell och känslorna ofta heta mellan "varghatare" och "vargkramare". Rapporten om tjuvjakt kommer med jämna mellanrum och bara för en vecka sedan blev en vargspårare hotad av jägare i norra Värmland.
(DN 2.1.2010)

Innan rovdjurskonflikten har utvecklats till en social konflikt måste det dock ha funnits många enskilda, lokala konflikter mellan människan och rovdjuret. I litteraturen, från Bibeln till modern litteratur, finns det talrika exempel på hur rovdjur har anfallit människor eller husdjur. I enskilda fall och med tanke på enskilda renägare till exempel kan man ännu inte tala om en social konflikt.

I rovdjursnyheter kan man identifiera olika intressegrupper som ställs emot varandra, de svarar på varandras kommentarer. Det verkar som om de pressetiska reglerna förstärker polariteten, vilket jag diskuterar i analysdelen (kapitel 5). Det hör till att journalisten hämtar svar hos båda parterna när det gäller kontroversiella frågor. Principen grundar sig direkt på två punkter både i de svenska spelreglerna och i de finländska journalistreglerna. De lyder enligt följande:

Spelreglerna¹⁶ (Sverige):

Punkt 1:

Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.

Punkt 13:

Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material, tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter.

¹⁶ Svenska journalistförbundet: Spelreglerna 2009.

Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

Journalistreglerna¹⁷ (Finland):

Punkt 21:

Om journalister framställer information om en klart identifierbar persons eller parts agerande och därmed ger denna en mycket negativ publicitet, ska de ge föremålet för kritiken möjlighet att framföra sin egen syn redan i samma sammanhang.

Punkt 22:

Ifall det inte är möjligt att höra den som blivit föremål för den mycket negativa publiciteten samtidigt, kan det vara nödvändigt att höra personen i efterhand. Om så inte sker, hör det till god sed att publicera personens egen ståndpunkt.

Motståndare och försvarare, eller som DN (2.1.2010) skrev "varghatare" och "vargkramare", ställs inte alltid mot varandra i samma text utan journalister kan återkomma till samma nyhetshändelse i en annan text med en annan synvinkel. Den finska kvällstidningen *Ilta-Sanomat* skrev om naturfotografernas modellbjörn som blivit skjuten (*Luontokuvaajien mallina toiminut karhu tapettiin*, IS.fi 24.8.2011, hämtad 26.8.2011). Ur naturfotografernas synvinkel presenterades jägarna i texten som syndabockar. Dagen därpå publicerade samma redaktion en nyhetstext om samma nyhetshändelse i pappersversionen med rubriken: *Timon saalis, Suomen suurin ammuttu karhu, 'Timos fångst är den största björn som någonsin skjutits i Finland'* (IS 25.8.2011). På förstasidan poserar jägaren med geväret och björnen – ingen syndabock längre utan snarast en hjälte. De här två olika perspektiven existerar sida vid sida i miljöjournalismen överhuvudtaget.

Bakom den sociala vargkonflikten finns det enligt Mari Pohja-Mykrä (2014: 9) olika hierarkier och misstro mellan parterna. Hon ser att relationen mellan människan och naturen präglas av konflikter och att på 2010-talet har konflikterna utvecklats till en kris i hela rovdjursförvaltningen. Vidare menar hon att bakom den sociala krisen finns det en förändring i hur man förhåller sig till miljö- och naturskyddsfrågorna: förändringen har inte varit kollektiv, vilket betyder att en del fortfarande ser rovdjuren som skadedjur (Pohja-Mykrä 2014: 14). Även enligt Tiina Suopajarvi (2005: 40) finns det två olika världsbilder bakom miljökonflikter: skogen är värdefull i sig och har ett mentalt värde för miljöaktivister. För skogsbrukare betyder skogen en resurs och inkomst.

Jag diskuterar ytterligare olika undersökningar om rovdjurskonflikten i avsnitt 2.3 nedan.

2.2 Frågor som orsakar konflikter

I rovdjursnyheter och i den sociala konflikten som uppstått kan man känna igen flera synvinklar som upprepas och som kan orsaka oenigheter: vargens angrepp på hundar, naturfotografering, hundvargarna, rovdjursforskning, utplantering, skador samt frågan om jakt eller skydd. Rovdjurskonflikten har även lett till att

¹⁷ Finlands Journalistförbund: Journalistreglerna 2011.

det har uppstått så kallade nya samhälleliga rörelser, till exempel den finländska *Susiryhmä* 'Varggruppen' som grundades efter vargjakten i Perho år 1994 (se HS 2.10.1994). Verksamheten hos de små intressegrupperna har dock minskat på 2000-talet medan de stora internationella organisationerna som Greenpeace och WWF har blivit aktivare (Suopajarvi 2005: 34).

Speciellt vid den östra gränsen i Finland har den sociala rovdjurskonflikten mellan naturfotografer och andra intressegrupper blivit svårare under 2000-talet (Suonpää 2002, Rautiainen 2007). Den vanliga kontroversiella frågan är att den lokala befolkning som bor nära fotograferingsstugor skyller på naturfotografer som matar rovdjur. Man är rädd för att djuren vänjer sig vid människan. Naturfotograferna misstänker att jägare utnyttjar fotograferingsområden och åtel för att skjuta björnar, och dessutom upplever naturfotograferna att även massmedier ställer sig kritiska till deras yrke (Rautiainen 2007).

En episod utspelades år 2011 när Lauri Kontro gav ut boken om skogsrenen *Metsäpeura, Rangifer tarandus fennicus*. Först såg det ut som om jägare och naturfotografer skulle ha samarbetat eftersom Kontro, ordförande för Finlands Jägarförbund, hade skrivit boken tillsammans med naturfotografen Antti Leinonen, men sist och slutligen verkade det som om boken bara hade försvårat konflikten. Den finska tidskriften *Luontokuva* publicerade senare en artikel där naturfotografen Leinonen konstaterade att han inte skulle ha varit med i boken om han hade vetat vem som skrev den och att den i stort sett handlade om rovdjur (Koskimies 2011: 56–61).

Enligt naturfotografen och forskaren Juha Suonpää (2002) är oenigheten mellan jägare och naturfotografer inte alls någon enkel fråga. Suonpää har utfört en diskursanalys av böcker, artiklar och reklamtexter där naturfotografier spelar en central roll. Naturfotografering försvaras genom att man betonar hur värdefulla fotografierna är, hur stort arbete som man måste göra för ett lyckat fotografi och hur riktiga fotografier på naturen är äkta, obehandlade. Naturfotograferna talar gärna offentligt om att det är dyrt att fotografera och att det inte är speciellt lönsamt. Man tar fotografier hellre för naturupplevelsens än för pengars skull. Suonpää ifrågasätter naturfotografernas motiv: eftersom det är fråga om deras yrke, är meningen också att sälja så bra som möjligt. Naturfotograferna utnyttjar naturen såsom jägarna gör, men på ett annat sätt. (Suonpää 2002.)

Suonpääs analys förstärker uppfattningen om att rovdjurskonflikten i grund och botten har att göra med djupa känslor. Han citerar Antti Leinonen som jämför förhållandet mellan djuret och fotografen med känslan av att bli kär (Suonpää 2002: 49).

En annan central fråga i rovdjurskonflikten är de så kallade hundvargarna som är hybrider mellan varg (*Canis lupus*) och hund (*Canis familiaris*). Hundvargarna misstänks vara aggressiva rovdjur som inte är lika rädda för människan som vargarna. Hundvargarna kan därmed vara en orsak till att attityderna till vargen blivit mer negativa (Kauhala 2001). Trots misstankarna finns det människor som föder upp hundvargar. I Sverige blev hundvargarna ett fall för rätten år 1999 (exempel 17) och i Finland skrev medierna om uppfödning av hundvargar efter att tjuvjakten i Perho avslöjats år 2013 (exempel 18).

- (17) Hagfors: "Inte täckning i lagen". Varghundssäljare överklagar förbud (NWT 17.3.1999)
- (18) Ihailtu ja vihattu koirasusi. Vaikka eläimen puolesta riittää puhujia, koirasusi herättää tavattoman voimakasta vastustusta.
Den beundrade och hatade hundvargen. Även om hundvargarna har förespråkare, väcker de också mycket starkt motstånd.
(KS 27.1.2013)

Tidigare hade medierna rapporterat om hundvargsfrågan år 1994 när en flock vargar hade uppfört sig aggressivt i Perho. Det aggressiva beteendet var en tolkning både av lokalbefolkningen och av forskarna. Om jakten på vargarna skrevs flitigt även på riksnivån i *Helsingin Sanomat* och *Hufvudstadsbladet* (exempel 19).

- (19) Saako susilaumassa saalistavan koirasuden tappaa?
Får man döda en hundvarg som jagar med en vargflock?
(HS 25.1.1994)

Metsästäjät saivat luvan ampua neljä koirasutta, tutkijat haluavat oudot pedot pois Perhon metsistä
Jägare fick tillstånd att skjuta fyra hundvargar, forskare vill bli av med de märkliga rovdjuren i Perhos skogar
(HS 29.1.1994)

Perhon susijahtiin lähdössä ennätysmäärä metsästäjiä. Koirasusien perään päästään heti kun pakkaset lauhtuvat
Fler jägare än någonsin förr till vargjakt i Perho. Man kan börja spåra hundvargarna genast efter att vädret blivit varmare
(HS 3.2.1994)

Åtminstone en del av djuren i Perho visade sig vara hundvargar även om man aldrig fick några resultat från DNA-tester (HS 18.2.1994, 1.3.1994, Pulliainen 1999). Hundvargar, eller varghundar som de emellanåt kallas, har fortsättningsvis skapat rubriker och orsakat konflikter, inte i naturen utan mellan människor. Enligt *Kainuun Sanomat* (27.1.2013) finns det några uppfödare av hundvargar i Finland och två hybrida raser som erkänts av Finska Kennelklubben: till exempel rasen saarlooswolfhond har blivit erkänd internationellt. Enligt Kauhala (2001: 82) är hunden en tam varg och den som vill föda upp hundvargar tar ett steg på 14 000 år tillbaka i tiden då människan började tämja vargen. Den här uppfattningen har ifrågasatts i offentligheten bland annat av olika kennlar som föder upp hundvargar (KS 27.1.2013).

Kainuun Sanomat (27.1.2013) listar finländska forskare som ställer sig kritiska till hundvargar eller som försvarar dem: professor Erkki Pulliainen menar att hybriderna ska utrotas, medan filosofen Leena Vilkkä kallar de kritiska attityderna till hundvargar för rasism. Kring hundvargar finns det även andra frågor där forskare är oeniga: enligt samma KS-artikel konstaterar professor Jouni Aspi att vargar och hundvargar kan skiljas åt med hjälp av en DNA-analys medan rovdjursforskaren Erik S. Nyholm menar att det inte räcker med DNA-analys utan även en anatomisk analys av skallen behövs.

Senare har forskare ifrågasatt misstanken att en stor del av vargarna i naturen skulle vara hybrider mellan vargar och hundar. I Finland analyserade man DNA hos 300 vargar under åren 1996–2009 och endast tre individer verkade vara hundvargar (Aspi 2012: 37). Enligt forskare har resultaten varit likartade även i Sverige, vilket betyder att ungefär en procent av vargstammen i Norden kan tänkas bestå av hundvargar. Enligt Aspi (2012: 37) är hundarnas inverkan på vargstammen till och med mindre än vad siffrorna låter förstå eftersom det naturliga urvalet inte gynnar hybrider.

En av de kontroversiella frågorna gäller storleken på rovdjursstammen. Vanligtvis är det jägare som inte litar på de officiella siffrorna som lägger grunden till rovdjurspolitiken och jakten. Rovdjurskontaktpersoner är personer som i Finland bekräftar lekmäns iakttagelser av rovdjur och förmedlar iakttagelserna till forskare. När rovdjurskontaktpersonerna strejkar är det fråga om misstro mot forskarna (exempel 20). Forskarna menar att vargstammen är för liten (exempel 21) och även majoriteten av befolkningen kan vara av den åsikten (exempel 22) men det finns intressegrupper som konstaterar att vargstammen är större än forskarna säger (exempel 23). Exempel 20–23 nedan visar att storleken på vargstammen är en kontroversiell fråga både i och utanför Norden.

- (20) *Petoyhdysmiehet lakkoilevat Sotkamossa*
Rovdjurskontaktpersoner strejkar i Sotkamo
(HS 20.3.2004)
- (21) *Tutkijat pitävät susikantaa liian pienenä*
Vargstammen är för liten, säger forskare
(HS 15.3.1999)
- (22) *Ruotsalaiset toivovat susikannan kasvattamista*
Svenskar önskar en större vargstam
(HS 8.1.1999)
- (23) *Susien määrästä kiista Ranskassa*
Strid om antalet vargar i Frankrike
(HS 30.3.1999)

Det mest förekommande ämnet för nyheter i mitt material är jakt. Både den lagliga jakten och den olagliga jakten orsakar sociala konflikter som man ofta rapporterar om i dagstidningar (exempel 24–31). Enligt Pertti Rannikko (2012: 71) kan det hända att tjuvskytte inte kan stoppas eftersom människorna inte litar på rovdjurspolitiken och därför inte heller rapporterar om sina misstankar till myndigheterna. Frågan om det överhuvudtaget förekommer tjuvskytte är en av de vanliga oenigheterna som behandlas i nyhetstexterna i materialet (se avsnitt 4.1 och 5.3).

Enligt attitydundersökningar finns det ett starkt stöd för vargjakt speciellt i Sverige. Där accepterar 62 procent av befolkningen jakten på varg (Ericsson m.fl. 2013). I Finland är man lite mera skeptisk. Något mer än hälften av finländarna menar att ett rovdjur får dödas på gården och endast 34 procent menar att det finns för mycket vargar (Taloustutkimus 2013). I exempel 24 kräver jägare fler

jaktlicenser men naturorganisationerna är av motsatt åsikt (exempel 25–26). En likadan diskussion har pågått också i Norge (exempel 27).

- (24) Metsästäjät vaativat kaatolupia
Jägare kräver flera jaktlicenser
(HS 10.7.2009)
- (25) Maailman luonnonsäitiö arvostelee susijahtia
WWF kritiserar vargjakt
(HS 12.2.1994)
- (26) Luonnonsuojeluliitto pyytää valtiosyyttäjän kantaa sudenkaatoihin
Naturskyddsförbundet ber statsåklagaren ta ställning till vargjakt
(HS 15.12.1999)
- (27) Norjassa kiistellään susien tappoluvista
I Norge tvistar man om varglicenser
(HS 11.3.1999)

Den olagliga jakten pågår både på björnen och på vargen, enligt nyhetstexterna (exempel 28–30). Forskarna konstaterar att tjuvjägare stör deras arbete (exempel 28–29) och emellanåt behandlas tjuvskytte även i domstol (exempel 30).

- (28) Tjuvjägare stör björnforskningen
(HBL 1.11.1999)
- (29) Björn med radiosändare sköts olagligt
(HBL 8.9.1999)
- (30) Vargdödare friad i rätten
(HBL 9.9.2004)

Frågan om jakt och tjuvjakt är politisk. I exempel 31 nedan skriver journalisten att rovdjursfrågan blev "het" även i riksdagen i Sverige när politikerna diskuterade skydds jakt. Vargen väcker känslor på den högsta politiska nivån, i riksdagen och regeringen. Enligt DN är det fråga om en debatt och det finns politiker som är kritiker i riksdagen. Diskussionen är emotivt laddad.

- (31) Regeringen ska se över skyddsjakten på rovdjur
Reglerna för skydds jakt på varg ska ses över av regeringen, enligt riksdagen.
Men i en lång debatt tyckte kritikerna att riksdagen borde besluta att ägarna omgående ska få skjuta rovdjur när deras tamdjur angrips.
Rovdjursfrågan är alltid het i debatten, så också i riksdagen på onsdagen. I dag får en djurägare skjuta en varg, björn, lo eller järv först när ett tamdjur attackerats och det finns risk för nytt angrepp.
(DN 21.4.2001)

Sedan 2008 har en av de mest frekventa aspekterna på vargkonflikter i medierna varit utplantering av vargar i Sverige. Utplanteringar har även diskuterats i Finland även om det inte har funnits några officiella planer på att plantera ut vargar. I Finland har diskussionen handlat om människors misstankar om att forskare planterat ut stora rovdjur i smyg (exempel 32).

- (32) En av männen som deltog i den olagliga jakten i Perho sade i en intervju i lördagens Vbl att vargarna kan ha kommit från djurparkerna i Etseri eller Ranua.
(VBL 12.2.2013)

I Sverige har konflikten baserat sig först på regeringens direkta förslag och sedan på verkliga åtgärder (Regeringens proposition 2008/09:210, Regeringsbeslut 2012). Redan det svenska förslaget diskuterades i medierna både i Sverige och i Finland. *Räkna inte med vargar från Finland*, skrev DN.se den 4 december 2011.

Den finländska tidskriften *Jahti-Jakt* (4/2010) skrev om att vargar kan hämtas från Finland: *Ruotsi voi hakea Suomesta susia jo 2011*, 'Sverige kan hämta vargar från Finland redan 2011'. Enligt finländska myndigheter var vargstammen i Finland för liten vilket gjorde att varken vuxna vargar eller valpar flyttades från Finland till Sverige under perioden 2011–2013 (Naturvårdsverket 2013).

Regeringens proposition 2008¹⁸

Riksdagen godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär

att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status,

att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar,

att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status,

att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014.

Regeringsbeslut 2012¹⁹

Ett uppdrag till Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk: vargstammens genetiska variation ska förbättras genom att:

1 I första hand underlätta för naturligt invandrade vargar att nå vargpopulationen i Mellansverige.

¹⁸ År 2018 fastslog Sverige planerna på att utplantera vargar (Regeringens proposition 2008/09:210 s. 31, Riksdagens protokoll 2009/10:18).

¹⁹ Sverige beslutade att fortsätta utplanteringen 2012 (Regeringsbeslut 2012 M2012/3438/Nm).

- 2 Förbereda flytt av djurparksvalpar till befintliga vilda vargars revir
- 3 Överväga flytt av vargvalpar från finska vargrevir
- 4 Överväga andra åtgärder

De konkreta åtgärderna ägde rum 2011 då Naturvårdsverket och Jordbruksverket i samarbete med Svenska Djurparksföreningen flyttade valpar mellan vargti- kar i djurparker. Senare hämtades vargvalpar från en rysk djurpark till en svensk djurpark. Syftet var att i framtiden inplantera valparnas avkommor i naturen. Även utplantering av vuxna vargar påbörjades med att man flyttade tre olika vargar till Mellansverige. Enligt Naturvårdsverket (2013) lyckades själva flytt- ningen väl men ingen av vargarna etablerades i Mellansverige utanför rensköts- selområdet, vilket hade varit det ursprungliga syftet, utan samtliga vargar vand- rade tillbaka norrut. En av vargarna flyttades tre gånger utan att den stannade kvar i utsläppningsområdet. Enligt regeringsbeslutet skulle inplantering, trots motgången, fortsättas till 2014. (Naturvårdsverket 2012b, 2013, Regeringsbeslut 2012.)

Sverige är inte ensamt om en utplanteringskonflikt. Suvi Borgström (2011) påminner om utplantering av vargar i nordamerikanska Klippiga bergen, där vargen klassificerades som utrotningshotad art 1974, alternativt som helt för- svunnen. När utplanteringen lyckades blev stammen så stark att jakten kunde påbörjas. Även om utplanteringen var en ekologisk framgång orsakade den en svår social konflikt: rättegångar, debatt och livlig diskussion. (Borgström 2011: 186.)

Utöver frågorna om jakt, vargstammens storlek, hundvargarna eller inplan- tering är det skador som framkallar lokala konflikter. Typiska skador som rovdjuren orsakar är när de dödar tamdjur: renar, lamm eller jakthundar. Av ska- dorna verkar det framför allt vara angrepp på hundar som framkallar konflikter (Kojola 2014, Tikkenen 2014). År 2010 dödades vargar 21 hundar i Sverige och 26 i Finland, vanligtvis jakthundar (tabell 5). Enligt den svenska djurförsäkringen Agria (2019) stod vargen för sjätte vanligaste dödsorsaken för jakthundar år 2019. Vanligare dödsorsaker var biltrafiken, vildsvinet, andra vilda djur, tågtrafiken och drunkning (Agria-Djurförsäkringen 2019).

De andra stora rovdjuren har inte varit lika farliga för hundar: björnar ska- dade två hundar i Sverige och två i Finland år 2010. Vargens angrepp på hundar är något vanligare i Finland än i Sverige trots att vargstammen är större i Sverige. Det kan ha att göra med tillgång till byte; inom de svenska vargskockarnas revir finns det flera älgar. Vargar dödar hundar både som byte och som konkurrent. De mest utsatta raserna på gårdarna är högljudda hundar som till exempel finsk spets. (Kojola 2014, Tikkenen 2014.)

Trots att man ofta diskuterar försvunna hundar är det renskötseln som mö- ter de största ekonomiska förlusterna: år 2010 dödades rovdjuren 3 292 renar i Finland (tabell 5).

TABELL 5 Rovdjursskador på tamdjur i Finland och Sverige år 2010²⁰

	<i>Renar</i>		<i>Får</i>		<i>Hundar</i>		<i>Övriga tamdjur</i> ²¹	
	Fin.	Sv.	Fin.	Sv.	Fin.	Sv.	Fin.	Sv.
<i>Varg</i>	768	- ²²	12	191	26	21	2	8
<i>Björn</i>	579	-	5	55	2	2	6	4 ²³
<i>Järv</i>	1 348	-	0	0	0	1	1	0
<i>Lodjur</i>	597	-	10	90	6	14	7	5
Totalt	3 292	-	27	336	34	38	16	17

Man har försökt lösa rovdjurskonflikterna genom att förebygga skador. I Finland har man föreslagit att jakthundarna ska använda pepparväst och att hagarna ska skyddas med vargstängsel (VBL 11.2.2004). Olika typer av vargstängsel kring boskap har även testats i praktiken (HBL 8.6.2004). I Sverige ansökte forskare och myndigheter om dispens hos regeringen för att få använda så kallade dressyrhalsband på hundar (DN 30.11.2004). Hundägare skulle ha en fjärrkontroll för att sända ut en svag strömimpuls till hunden när den kommer i närheten av vargar. Hundarna skulle förknippa vargdoften med obehag. I mitt material finns det även ett exempel (74) på att man med hjälp av vargen skulle skydda jordbruk: i Sverige prövade man att sända ut vargtjut i högtalare för att skrämra rådjur från skrovsmål (DN 18.2.1994).

2.3 Forskning i rovdjurskonflikter

Genom att de stora rovdjuret har blivit politiska och samhällseliga både i Finland och i Sverige har även forskningen i temat ökat. Utöver den biologiska forskningen har speciellt vargen allt oftare varit ett objekt för samhällsvetenskaplig, juridisk, kulturvetenskaplig eller geografisk forskning.

Möjligheten att finna en lösning på konflikten har varit den grundläggande problematiken. Jukka Bisi (2010) granskar vargkonflikten ur en geografisk synvinkel och påminner om att man i stället för att lösa problemet borde lära sig behärska konflikten. Outi Ratamäki (2009) undersöker rovdjurskonflikten ur en miljöpolitisk synvinkel. Hon frågar sig om Finland borde göra upp en förvaltningsplan även för vargpolitik utöver att man redan skrivit en förvaltningsplan för själva vargen (Ratamäki 2009, 2010: 69). Resultatet kan ses som ett försök att lösa konflikten i stället för att endast leva med den. Ratamäki (2008) önskar att

²⁰ Jord- och skogsbruksministeriet 2011a, 2011b, Viltskadecenter 2011.

²¹ Övriga tamdjur omfattar nöt, get och häst.

²² Den svenska viltskadestatistiken saknar uppgifter om rovdjursskador på ren eftersom samebyarna får ekonomisk ersättning för skadorna på grund av antalet föryngringar eller förekomst av olika rovdjursarter (Viltskadeförordning 2001:724 5 §). I Finland får renägare i första hand ersättning enligt hur många renar som blivit skadade eller dödade och under en viss tidsperiod enligt den renbeteslagsvis beräknade dödlighetsprocenten för renkalvar (Viltskadelag 27.2.2009/105 13–15 §).

²³ I Sverige angrep björnen dessutom 29 bikupor eller bisamhällen år 2010. I Finland var antalet 42 (Viltskadecenter 2011).

man skulle lyssna på vad landsbygdens befolkning har att säga om konflikten. Det har man dock redan gjort. Innan jord- och skogsbruksministeriet år 2005 publicerade *Förvaltningsplan för vargstammen i Finland* hade experterna samlat in ett stort material baserat på människors kommentarer (Bisi & Kurki 2005).

Suvi Borgström (2011) har undersökt vargkonflikten ur en ekologisk-juridisk synvinkel i Finland. Hon menar att tvetydiga begrepp som 'gynnsam bevarandestatus' kan förstärka konflikten. Enligt Borgström borde förvaltningen öka interaktiviteten samt använda fler uppmuntrande och adaptiva metoder för att skyddsarbetet ska bli mera acceptabelt. Myndigheterna har dock utnyttjat några metoder som kan anses vara adaptiva. Vilt- och fiskeriforskningen öppnade år 2011 en informationstelefon där jägare kunde kontrollera var vargarna rörde sig. Senare flyttades tjänsten över till internet såsom man redan tidigare hade gjort i Sverige (Kojola 2014). Syftet var att jägarna inte skulle släppa sina jakthundar lösa i riskområden. År 2013 anställde Vilt- och fiskeriforskningen i Egentliga Finland en forskningsassistent vars primära uppgift var att fungera som medlare i vargkonflikten (Martikainen 2014).

Med hjälp av attitydundersökningar har man försökt avslöja de motiv och orsaker som ligger bakom motståndar- och försvarardiskursen i rovdjurskonflikten. Enligt Sakari Mykrä och Mari Pohja-Mykrä (2005) har människor inte återhämtat sig från de gamla olyckliga händelserna för 140 år sedan då två vargar dödade 22 människor i Finland. Arvet lever kvar delvis på grund av att tidningarna skrev så aktivt om vargarnas anfall och uppmuntrade läsare att jaga bort vargarna (Mykrä & Pohja-Mykrä 2005). Även Jouni Tikkanen (2019) diskuterar påverkan av de gamla varganfallen ännu i dagens konflikter. Många nyhetstexter hänvisar fortfarande till händelserna i slutet av 1800-talet (exempel 33).

- (33) Yksikään ihminen ei ole ainakaan sataan vuoteen joutunut suden hyökkäyksen kohteeksi. Vanhoissa 1800-luvun tarinoissa Turun susista saattoi olla kyse vesikauhuisista koirista.
Ingen människa har blivit anfallen av varg på minst 100 år. I de gamla historierna om vargarna i Åbo på 1800-talet kan det ha varit fråga om hundar med rabies.
 (KS 24.2.2013).

I lagstiftningen har man länge klassificerat rovdjur som skadedjur (Pulliainen 1999: 89, Ilvesviita 2005: 307, Mykrä m.fl. 2005: 277–278, Mykrä 2017: 24). Redan i Magnus Erikssons landslag år 1347 klassificerade man älgen, rådjuret, ekorren, mården och hermelingen som nyttiga djur men vargen och björnen som skadliga djur. År 1664 fanns också lodjuret och år 1734 järven med på listan över de skadliga djuren i det svenska riket. Klassificeringen avskaffades först i och med naturskyddslagen på 1900-talet. (Mykrä m.fl. 2005: 277–278.)

Trots att lagstiftningen inte längre känner till skadedjur har man börjat tala om problemvargar. Enligt kulturhistorikern Heta Lähdesmäki (2020) kallar människor vargar som betar sig onormalt för problemvargar. Tidigare försökte man döda vargar som kom in på gårdarna men ingen talade om problemvargar. Senare på 1900-talet skyddades vargen och man började tala om problemvargar för att fortfarande få döda vargar som kom in på gården. Uppfattningen om vargar

som stygga vildmarksdjur har uppstått på 1900-talet. Lähdesmäki har undersökt uppkomsten av termerna *häirikkösusi* 'problemvarg', *erämaasusi* 'vildmarksvarg' och *susiraja* 'varggränsen' som hon ifrågasätter som begrepp i sin avhandling. (Lähdesmäki 2020.)

I Norden har man även studerat attityder till vargen i ett flertal undersökningar och förfrågningar (se Lumiaro 1997, 1998, Taloustutkimus 2009, Ericsson m.fl. 2013, Olsson 2013). Biologen Riku Lumiaro (1997) undersökte finländarnas attityder till vargen med en enkätundersökning. Enligt undersökningen förhöll sig 52 procent av finländarna positiva och 27 procent negativa till vargen. På 2000-talet har de finländska viltmyndigheterna beställt två gallupar av Taloustutkimus om finländarnas rädsla för varg och björn. År 2009 svarade 32 procent att de var rädda för vargen medan 66 procent inte var rädda. Fyra år senare, 2013, hade vargrädslan bland finländarna ökat: 47 procent svarade nu att de var rädda för vargen. I frågeställningen definierade man inte närmare hur informanterna upplevde begreppet 'rädsla'. (Taloustutkimus 2009, 2013.)

I Sverige har forskare visat att befolkningen är starkt polariserad i vargfrågan mellan stad och landsbygd. Endast 17 procent av svenskarna ville se fler vargar i början av 2010-talet. De personer som önskade en starkare vargstam återfanns främst i storstäderna. Medan 62 procent av invånarna i Karlstad tyckte om att ha varg i Sverige var det 62 procent av invånarna i Älvdalens kommun som ogillade en ökad stam. (Ericsson m.fl. 2013.)

Rovdjursnyheter har inte studerats lika omfattande som attityder till rovdjur. Undersökningar av rovdjursnyheter kan dock anses vara fallstudier i miljökommunikation överlag. Enligt Lyytimäki och Palosaari (2004) kan miljökommunikation tänkas betyda alla typer av kommunikation angående miljöfrågor. Det finns likheter mellan hur olika miljöfrågor behandlas i medier och ofta är det fråga om konflikter.

Kulturanthropologen Tiina Suopajarvi (2005) har studerat skogsbrukskonflikter i medierna och även där kan man se att problematiken liknar rovdjurskonflikten. Suopajarvi noterar att i nästan alla nyhetstexter kan man identifiera röster från den statliga Forststyrelsen eller från skogsbruksbolagen. Vidare menar hon att medier är ett verktyg som skogsarbetare har varit tvungna att lära sig att använda. (Suopajarvi 2005: 39.)

En annan fråga är om det är myndigheterna och skogsbrukarna själva som är aktiva i medierna eller om de blir intervjuade på initiativ av journalisterna. Journalister följer de pressetiska principerna och strävar efter en allsidig kommunikation, speciellt vid kontroversiella frågor såsom miljökonflikter. När skogsbruket kritiserats är det journalisternas plikt att aktivt skaffa fram svar på kritiken. Den här principen kan även förstärka polariteten i miljökonflikter. Kan mottagarna få den uppfattningen att det till exempel vid rovdjurskonflikt finns endast röster som talar mot eller för rovdjuren? Det är möjligt att journalister sällan intervjuar personer som ställer sig likgiltiga till frågan, även om det vore fråga om en majoritet. Den här synvinkeln studerar jag inte i min undersökning där jag koncentrerar mig på röster som är representerade i nyhetstexterna.

2.4 Forskning i rovdjursdiskurs

Ett samband mellan den kritiska diskursanalysen, den feministiska litteraturforskningen och den moderna samhällsvetenskapliga forskningen i fråga om miljökonflikter finns i hur forskningen förhåller sig till textens neutralitet. Ednarsson (2010: 39), som har studerat språket i rovdjursnyheter, menar att pressen snarare ska ses som medskapare av verkligheten än som en neutral part som rapporterar om nyhetshändelser. På basis av Ednarssons (2010) samhällsvetenskapliga översikt av rovdjursfrågan kan man poängtera att nyhetstexterna inte är någon utomstående del av konflikten. Enligt den kritiska diskursanalysen är språket ett verktyg för makthavare (se t.ex. Nilsson 2009: 298, Pietikäinen & Mäntynen 2009: 53). Enligt den feministiska litteraturforskningen kan inget framträdande vara neutralt (Moi 1990: 15).

Nyhetstexter är uppbyggda av flera röster utöver journalistens egen röst. Även om en nyhetstext som helhet kan betraktas som en journalistisk diskurs kan man på basis av den här teoretiska diskussionen utgå ifrån att nyhetstexter är uppbyggda även av andra diskurser, diskurser av de röster som journalisterna placerar i texten.

Några finländska och svenska forskare har tillämpat diskursanalys även vid analys av rovdjurstexter. I Finland har Suonpää (2002) analyserat texter som har publicerats i samband med naturfotografier. Han har analyserat de diskurser som har försvarat naturfotograferingen som yrke. Enligt honom betonar naturfotograferna gärna i offentligheten det stora arbete som man måste göra för att lyckas ta bra fotografier. I naturfotografernas diskurs nämner man aldrig att arbetet skulle vara lönsamt utan snarast tvärtom. I Sverige har Ednarsson (2004) analyserat diskurser med vargnyheter och hittat två huvudsakliga diskurser: motståndardiskursen och försvarardiskursen.

Outi Ratamäki (2009) har undersökt olika *historier* i vargkonflikten i form av en narrativ analys. Hennes material består av intervjuer med intresse- och yrkesgrupper och hon utgår ifrån att olika grupper har olika uppfattningar om vargpolitik: dess problematik, syften och lösningar. Ratamäki identifierar sju olika historier: 1) en allvarlig och mångtydig lokal historia, 2) en stillsam och sned lokal historia, 3) en tvetydig historia av den som har det politiska ansvaret, 4) en abstrakt historia av en person som betraktas som utomstående i konflikten, 5) en begränsad historia av den maktlösa parten, 6) en ofullkomlig historia av någon naturskyddsorganisation och 7) en opolitisk historia av den institution som producerar information.

Trots att Ratamäkis metod grundar sig på narratologin finns det också likheter med min undersökning: diskursanalys och röstbegrepp. Ratamäki klassificerar historierna efter informanter, något som jag valt att kalla röster. I hennes klassificering kan man identifiera röster som jag kallar lokal röst, politikerröst, lekmanaröst, miljöorganisationens röst och forskarröst (se kapitel 4). I min undersökning identifieras olika diskurser med en semantisk analys och rösterna kan även ses kvalitativt som diskursiva representationer, vilket betyder att till

exempel den lokala rösten eller historien, som Ratamáki kallar den, kan representera en motståndsdiskurs. Dock kan man inte vid diskursanalys utgå ifrån att en viss röstkategori alltid representerar en viss diskurs utan varje röst ska analyseras självständigt. Till exempel en jägarröst kan representera försvarardiskurs och miljöorganisationens röst kan representera motståndsdiskurs i förhållande till vargen även om antagandet är det motsatta. Enligt Lähdesmäki (2020) började det finnas försvarande röster i Finland tidigt på 1900-talet, och då var det inte endast naturskyddare, forskare och myndigheter utan också jägare som såg vargen som ett finskt djur som ska finnas till i Finland.

2.5 Forskning i rovdjursnyheter

Jag har tidigare presenterat undersökningar om rovdjurskonflikten som ett samhällsligt fenomen. Konflikten har intresserat forskare med flera olika vetenskapliga bakgrunder och traditioner. Min undersökning handlar om förhållandet mellan rovdjursnyheterna och mediaspråket. Metodologiskt är undersökningen lingvistisk (se avsnitt 1.4 ovan). Metoden har en kommunikationsvetenskaplig dimension: jag har samlat in materialet genom att definiera begreppet 'nyhet'. Materialet består av texter som kan anses vara nyhetstexter enligt den pragmatiska nyhetsdefinitionen. Dessutom diskuterar jag journalistdiskursen: journalisternas sätt att strukturera nyhetstexter och värdera nyheter och rösterna i dessa.

Kommunikationsvetenskapliga eller lingvistiska undersökningar om rovdjurskonflikten i Norden är sällsynta. Vanligen har undersökningarna om mediernas roll i rovdjursdiskussionen haft fokus på sociologi, kultur eller miljöforskning. Det finns några relevanta exempel på tidigare nordiska undersökningar om rovdjursnyheter: Ednarsson (2004) behandlar vargfrågan i massmedia i Sverige. Pulliainen (2009) har diskuterat rovdjursnyheter i finska tidningar, och Suonpää (2002) har undersökt naturfotografens samhällsvetenskapliga betydelse. Medierna är även en aspekt i Cinques (2003) vargförvaltningsundersökning. Enligt henne finns det ingen brist på material: mellan 2001 och 2003 ökade vargnyheterna med cirka 240 procent i Sverige (Cinque 2003: 6).

Minna Heikka (2000) studerar varg- och björnnyheter i tidningen *Keskisuomalainen* med en sociologisk utgångspunkt. Agnes Geijer (2014) har studerat mediernas roll i hållbar viltförvaltning med fokus på vargen och miljöforskningen. Hannele Ahponen (2015) har studerat vargdiskussionen i dagstidningar ur en kommunikationsvetenskaplig synvinkel i sin avhandling pro gradu. Jag diskuterar rovdjursforskning och forskning i rovdjursnyheter utförligare i avsnitt 2.3.

2.6 Lagstiftningen och rovdjuren

I avsnitt 2.3 ovan diskuterade jag lagstiftningen ur ett historiskt perspektiv. Här diskuterar jag lagstiftningen under den period då mitt material publicerats. År

1995 började den europeiska rovdjurspolitiken påverka det politiska beslutsfattandet i Finland och Sverige. EU hade bland annat ratificerat konventionen om biologisk mångfald 1993 och den nya termen *hållbar utveckling* började bli bekant för människorna i Norden (Cinque 2008: 24).

Vargen hör till art- och habitatdirektivets bilaga IV vilket betyder att den ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus samt att den kräver strikt skydd (Art- och habitatdirektivet 1992/2006, Naturvårdsverket 2012a). Vid EU-förhandlingarna fick Finland dispens från art- och habitatdirektivet så att vargen i renskötselområdena hör till bilaga V, vilket inte betyder ett lika strikt skydd utan utnyttjandet kan regleras (Jord- och skogsbruksministeriet 2005). Trots detta har den nationella lagstiftningen varierat i fråga om jakt på rovdjur och ersättning av skador.

I Finland räknas vargen till viltet, men den är alltid fridlyst såsom björnen, uttern, järven, lodjuret och knobbsälen (Jaktlag 5 §, 37 §). Trots detta jagar man rovdjur. Finlands viltcentral kan bevilja dispens från fredning bland annat i syfte att bevara andra vilda djur, förebygga allvarliga skador på renskötsel eller annan egendom eller av tvingande skäl, såsom den allmänna säkerheten eller sociala skäl (Jaktlag 41 §). Dessutom står det i samma paragraf att dispens även kan beviljas för att under strängt övervakade förhållanden, selektivt och begränsat fånga eller döda vissa djur.

Inom renskötselområdet kan undantag ordnas med stöd av en regional kvot som fastställs genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet (Jaktlag 41 §). I praktiken arrangeras den så kallade kvotjakten på björn. Kvoten varierar årligen: år 2011 betydde dispensen att man fick skjuta högst 263 björnar, av vilka 60 björnar som kvotjakt (Jord- och skogsbruksministeriet 939/2011, 940/2011). År 2019 fick man jaga 313 björnar (Jord- och skogsbruksministeriet 2019b).

Det finländska systemet har ändrats två gånger under 2000-talet. Fram till augusti 2008 var det jord- och skogsbruksministeriet som beviljade dispens från fredning av varg och björn, men därefter blev det lokala jaktvårdsdistrikt som fick fatta beslut enligt ministeriets förordningar. Lagstiftningen ändrades igen 2011 då Finlands viltcentral grundades av Jägarnas Centralorganisation, och nu blev det viltcentralen som fick ansvaret att bevilja dispens. Samtidigt flyttades beslutsfattandet igen från den lokala nivån till den nationella nivån. Jakten på varg hör fortfarande till de stamvårdande åtgärderna i *Förvaltningsplan för vargstammen i Finland 2019*, men jakten ska inte riskera den minsta livskraftiga vargpopulationen (Jord- och skogsbruksministeriet 2019a).

I Sverige har beslutsfattandet fungerat annorlunda. Vargen och björnen är fredade liksom i Finland, men Naturvårdsverket kan besluta både om licensjakt och om skyddsjakt på björn och varg. Naturvårdsverket har delegerat besluten vidare till länsstyrelser vilket liknar det system som Finland hade från augusti 2008 till mars 2011. Av licensjakt och skyddsjakt är det skyddsjakten som mera liknar det finländska systemet med dispenstillstånd. Skyddsjakten motiveras i jaktförordningen bland annat på följande sätt: skyddsjakt kan tillåtas för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom (Jaktförordning 23 § 1).

Det svenska systemet ändrades i oktober 2009 då riksdagen godkände *En ny rovdjursförvaltning* som innebar att vargstammen begränsades med hjälp av licensjakt kompletterad med skyddsjakt. Naturvårdsverket skulle bevilja licenser för vargjakt, och redan i december samma år beslutade Naturvårdsverket om licensjakt på 27 vargar. Om skyddsjaktens principer hade riksdagen beslutat redan tidigare, bland annat i *Samhållen rovdjurspolitik* år 2001. (Naturvårdsverket 6361/2010.)

Senare måste Sverige formulera ett svar till EU-kommissionen angående kritiken mot den svenska licensjakten på varg, vilket kommenterades livligt i medierna (se t.ex. *Svenska Dagbladet*, svd.se 17.8.2011). Efter 2011 stoppade Sverige licensjakten på varg, och år 2013 lanserade Naturvårdsverket jakt som kallades *selektiv och riktad jakt på varg* med syfte att minska inavel inom den svenska stammen (Lidberg & Sund 2012, Naturvårdsverket 2013).

Det finländska och det svenska systemet skiljer sig från varandra i förhållande till människans rätt att försvara sin egendom. I den svenska jaktförordningen har paragraf 28 blivit en kontroversiell fråga (Cinque 2008: 34). Paragrafen tillåter tamdjursägare att döda björn, varg, järv eller lo i tre olika fall om det inte går att skrämman bort djuret på något annat sätt. I Finland är det strafflagen som definierar nödtillståndet och som försvaret kan hänvisa till när rovdjuret dödas utan tillstånd (Strafflag 5 §).

Sverige, jaktförordning 28 §: Rovdjuret får dödas i tre olika fall²⁴

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående,
2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur, eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där.

Finland, strafflag: Nödtillstånd²⁵

En handling som är nödvändig för att avvärja en omedelbar och trängande fara som hotar ett rättsligt skyddat intresse och som är av annat slag än vad som avses i 4 § är tillåten som en nödtillståndshandling, om handlingen utifrån en helhetsbedömning är försvarlig med beaktande av det räddade intressets samt den orsakade skadans och olägenhetens art och storlek, farans ursprung samt övriga omständigheter.

Kan en handling som har begåtts för att rädda ett rättsligt skyddat intresse inte anses tillåten enligt 1 mom., är gärningsmannen dock fri från

²⁴ Jaktförordning 28 § 2009:310.

²⁵ Strafflag 4 kapitel 5 §.

straffansvar, om det inte skäligen kunde ha krävts att gärningsmannen skulle ha reagerat på annat sätt med beaktande av hur viktigt det räddade intresset var, hur oförutsedd och tvingande situationen var samt övriga omständigheter.

Trots att det finländska och det svenska systemet skiljer sig från varandra är det delvis fråga om olika termer för samma begrepp. Det som man i Sverige kallar skyddsjakt har framför allt betytt skadeförebyggande jakt, och det som man har kallat licensjakt har betytt populationsreglerande jakt (Naturvårdsverket 2012a).

I Finland har all rovdjursjakt kallats dispensjakt, men myndigheterna har beviljat dispenstillstånd antingen för att förebygga skador eller för att reglera populationen. Före 2015 hade Finland inte beviljat dispenstillstånd för vargjakt på grund av populationsreglering, endast på grund av skador.

När man i Sverige fattade beslutet att slopa licensjakten 2011 betydde det egentligen att Sverige och Finland hade ett likartat system under några års tid. I *Nationell förvaltningsplan för varg 2012–2017* i Sverige nämner man igen licensjakten och möjligheten att bevilja jaktlicenser på varg (Naturvårdsverket 2012a).

3 DISKURSANALYSEN SOM TEORI OCH METOD

I det här kapitlet redogör jag för avhandlingens teoretiska referensram och metodologiska utgångspunkter. Det handlar om diskursanalys, särskilt teorin om den semantiska diskursanalysen, samt dess förhållande till röstbegreppet som jag behandlar i avsnitt 3.4.3. Dessutom beskriver jag hur teorin utnyttjas metodologiskt i undersökningen.

I avsnitt 3.1 diskuterar jag olika definitioner av *diskurs* och *diskursanalys*. I avsnitt 3.2 diskuterar jag kritisk diskursanalys. I avsnitt 3.3 redogör jag dels för definitioner av begreppet 'röst' och dels för min syn på röster som diskursiva representationer i nyhetstexter. I avsnitt 3.4 diskuterar jag definitionen av emotivt språk och emotiva laddningar av lexemet *varg*. I avsnitt 3.5 presenterar jag mina metodologiska val: hur jag identifierar och kategoriserar rösterna i nyhetstexterna och hur jag med hjälp av en legitimeringsanalys identifierar de diskurser som rösterna i vargnyheter representerar.

3.1 Diskursanalys och semantisk diskursanalys

Diskurs kan definieras som diskussion eller människans sätt att konstruera omvärlden och verkligheten (se van Dijk 1985, Lehtonen 2000, Fairclough 2002, Husa 2005, Haglund 2009: 23, Nieminen & Pantti 2009, Pietikäinen & Mäntynen 2009). Enligt Björn Haglund (2009: 23) är diskurs ett bestämt sätt att förstå världen och olika diskurser kan åtskiljas från andra diskurser där ett visst utsnitt av världen förstås på olika sätt. Diskurser kan även betraktas tredimensionellt: som text, diskursiv praktik och social praktik (Haglund 2009: 23). Man kan även förstå texter eller diskursiva praktiker som diskursiva representationer av sociala praktiker (se van Leeuwen 2008: 7, Haglund 2009: 23).

Diskursanalyser är kvalitativa undersökningar, och de baserar sig på den sociala konstruktivismen som är intresserad av hur betydelser konstrueras socialt (van Leeuwen 2008). Traditionellt har man menat att *text* betyder skrivet eller

monologiskt språk, medan man med *diskurs* avser talat eller dialogiskt språk. Medan den traditionella textlingvistikens betonar textens struktur, syntax, betonar diskursanalysen textens yttre faktorer, den sociala kontexten. Numera anser man att lingvistisk diskursanalys inte tar hänsyn bara till själva texten utan också till relevant bakgrundsinformation om andra texter (röster) och den politiska situationen. (Heikkinen m.fl. 2012: 95.)

Genom att analysera diskurser kan man visa hur till exempel olika företeelser uttrycks och hur dessa skulle kunna uttryckas på ett annat sätt. Nyhetstexter i sin helhet består av berättarrösten och den journalistiska diskursen men även av andra röster och diskurser som de representerar. Grunden eller motiveringen för diskursanalys är att texten inte neutralt uttrycker den sociala verkligheten utan snarast bildar tolkningar av textens objekt, till exempel rovdjuren. Inom diskursanalysen är man alltså inte alltid intresserad av olika företeelser bakom texten utan av själva diskursen. Diskursanalysen som forskningsområde är inte intresserad av syntax, något som vanligen har varit fallet med lingvistisk forskning, utan av hur språket brukas i olika sociala kontexter. (Husa 2005: 43.)

Diskursanalytiker, oberoende av vilken vetenskaplig tradition de representerar, är intresserade av förhållandet mellan språkbruk och social aktivitet eftersom språket påverkar verkligheten. När man analyserar diskurser analyserar man betydelser i en social kontext samt språkbruket både på mikronivån och på makronivån, det vill säga den samhälleliga kontexten. (Kuortti m.fl. 2008: 26, Pietikäinen & Mäntynen 2009: 7.)

Olika teorier om diskursanalys betonar *betydelse*. Å ena sidan analyserar man hur betydelser är socialt konstruerade och å andra sidan hur de varierar i olika sociala kontexter (se van Leeuwen 2008, Heikkinen 2012). Ur en lingvistisk synvinkel kan man således säga att diskursanalys har att göra med semantik och pragmatik: semantik där man är intresserad av betydelser i olika diskurser och pragmatik där man är intresserad av språkanvändning i olika diskurser.

Problemet med begreppen 'diskurs' och 'diskursanalys' är att de används så frekvent bland dagens forskare, vilket har lett till att forskarna använt termerna på olika sätt utan att de explicit har definierat de bakomliggande begreppen (Heikkinen 2012). Medan Foucault (1981) utgick ifrån att diskurs har att göra med makt och betyder ett sätt att förstå omvärlden med hjälp av språket under en viss tidsperiod, började man i slutet av 1980-talet i stort sett kalla alla textanalyser, bland annat av nyhetstexter, diskursanalys (Nieminen & Pantti 2009: 124).

På 2000-talet har användningen av termen *diskurs* blivit allt vanligare: diskursanalysen har använts för att analysera ett brett spektrum av intervjuer, texter och bilder. Det kan handla lika väl om främmande religioner i Europa (Noordhuizen 2009) som om Försäkringskassans broschyrer (Lind Palicki 2010). Enligt lingvisten Lena Lind Palicki (2010: 23) finns det dock en gemensam meningsbärande nämnare hos termen: diskurser konstruerar och ger mening åt vårt sätt att se på världen.

Diskurser har alltså använts som synonymer till bland annat text, talat språk, ett kulturellt eller religiöst fenomen och social praktik beroende på inrikt-

ningen. Den första frågan en diskursanalytiker bör ställa sig är: finns det någonting som kan kallas diskurser? När man blir övertygad om att verkligheten är socialt konstruerad på ett sätt som påverkar våra tankar och det hur vi uttrycker oss bör man vidare fråga sig: vad förstår jag med diskurs? Kunde man kalla olika fenomen för någonting annat?

I min undersökning diskuterar jag tre olika typer av diskurs: *rovdjursdiskursen* i press, *journalistdiskursen* och olika *representerade diskurser i förhållande till vargen*. När jag diskuterar journalistdiskursen avser jag den journalistiska praktiken att producera nyheter. När jag diskuterar rovdjursdiskursen i press hänvisar jag till den journalistiska praktiken att producera nyhetstexter om rovdjuren. Olika diskurser i förhållande till vargen betyder röster av informanter som journalisterna återger i nyhetstexterna och som är representerade i anförda meningar. Kunde journalistdiskursen kallas helt enkelt journalistiken eller mediaspråket och rovdjursdiskursen rovdjursfrågan eller rovdjursdebatten? Varför inte kalla representerade diskurser till exempel motståndar- eller försvararröster i förhållande till vargen?

Journalistdiskursen hänvisar till en tradition om hur en yrkesgrupp, journalister, producerar text. 'Rovdjursdiskursen' är ett innehållsligt samlingsbegrepp för journalistiska texter om ett visst ämne, rovdjuren. Representativa diskurser av olika röster hänvisar däremot till olika perspektiv på rovdjuren och delvis till olika ideologiska diskurser. Kan dessa alla kallas diskurser?

Van Leeuwen (2008: 6) påpekar att diskurser är sociala kognitioner och att man utnyttjar dem när man återger sociala praktiker i textform. När journalister producerar nyhetstexter i allmänhet eller rovdjursnyheter i synnerhet finns det då någon yrkesmässig social praktik som påverkar verksamheten? När informanter talar om vargen kan man då konstatera att de representerar olika sociala praktiker som påverkar deras uttryck?

Frågorna kan diskuteras även ur en sociosemantisk synvinkel. Teun A. van Dijk (1985) ger en allmän beskrivning av *semantisk diskursanalys* i sin klassiska studie från 1980-talet. Det som kan tänkas vara det mest frekventa gemensamma begreppet i de olika semantiska teorierna är begreppet om 'tolkning', interpretation. När språkbrukaren tolkar information, kan man säga att han eller hon utför en mental aktion eller en kognitiv process, och när han eller hon uttrycker sig i tal och skrift förmedlas även allmänna åsikter, individuella åsikter och ideologier. Den semantiska diskursanalysen bör därmed även ta hänsyn till andra aspekter än vad en analys av ordens, uttryckens och satsernas betydelse skulle ge. (Van Dijk 1985.)

När man gör en semantiskt inriktad diskursanalys betraktar man även *koherens* och *kohesion* i texten. Med koherens förstås till exempel satsernas förhållande till varandra och att texten som helhet blir meningsfull. Med kohesion förstås i lingvistikens bland annat de adverb, tempusformer eller pronomen som visar samband i texten. Utöver att varje sats har en viss relation till andra satser innehåller den även ny information. Dessutom antar skribenten att mottagarna har tidigare kunskaper om ämnet. I semantisk diskursanalys kan man därmed

känna igen lokala och globala semantiska strukturer (makrostrukturer) samt andra texter och intertexter. (Van Dijk 1985.)

För det första, med den yrkesorienterade diskursen, begreppet 'journalist-diskurs', vill jag således betona den sociala och kognitiva processen som påverkar nyhetsproduktionen. Journalistdiskursen har att göra med den journalistiska traditionen, gemensamt godkända nyhetskriterier (avsnitt 1.6.4) samt den pragmatiska (avsnitt 1.6.1), den strukturella (avsnitt 1.6.2) och den semantiska (avsnitt 1.6.3) nyhetsdefinitionen.

För det andra, med rovdjursdiskursen hänvisar jag till en konflikt, emellertid en kris, som pågår i både finska och svenska samhällen och i medierna. Genom att kalla den rovdjursdiskurs vill jag betona dess sociala karaktär och praktik. I en lingvistiskt orienterad diskursanalys av rovdjursnyheter granskar jag således nyhetstexter som en del av en pågående rovdjurskonflikt, en konflikt som jag tidigare definierat som en social konflikt mellan människor (se avsnitt 2.2 ovan).

För det tredje, även rösterna i nyhetstexterna ser jag som diskursiva representationer av olika sociala praktiker. I fråga om röster är det, som sagt, fråga om olika perspektiv på rovdjursfrågan. Såsom redan Michel Foucault (1981) påpekat, menar jag att diskurser har att göra med makt, auktoritet, även i fråga om rovdjurskonflikten. Till exempel när motståndardiskursen och försvarardiskursen talar om olika siffror i fråga om vargstammens storlek måste de lita på olika auktoriteter. Jag diskuterar auktoritet som en av legitimeringsstrategierna i avsnitt 3.5.3 nedan.

I min diskursanalys är jag alltså intresserad dels av både vad *vargen* betyder för olika röster och hur den konnoterar i olika kontexter och dels av journalist- och rovdjursdiskursen i helhet. Om varg har olika betydelser och konnotationer för olika språkbrukare kan det vara fråga om olika diskurser i förhållande till vargen, det vill säga olika socialt konstruerade sätt att se på vargfrågan och miljön. Detta har att göra med semantisk identifiering av olika diskursiva praktiker. Hur röster motiverar och legitimerar sina uttryck har att göra med rösternas värderingar och känslouttryck, det vill säga en helhet som kan kallas *emotivt språk*. Jag diskuterar emotivt språk teoretiskt i avsnitt 3.4 och metodiskt i avsnitt 3.5.3. Samtidigt diskuterar jag i hela analysen journalistdiskursen och rovdjursdiskursen. Metoden presenterar jag närmare i avsnitt 3.5.2, 3.5.3 och 3.5.4 nedan.

Kritisk diskursanalys

En grundläggande fråga som de flesta diskursanalytiker ställer sig handlar om makt: om verkligheten är socialt konstruerad, hur kan man se och komma åt den i texter man studerar? Om alla personer tänkte helt självständigt och byggde upp sin världsbild oberoende av andras information och åsikter skulle det inte finnas några diskurser. Om man kan identifiera auktoriteter och röster som påverkar andras tänkande, finns det även en referensram som kan kallas diskurser. I min analys diskuterar jag begreppet 'röst' och jag klassificerar rösterna i nyhetstexterna i *primära* röster och *sekundära* röster (avsnitt 3.4.1). Primära röster av in-

formanterna i nyhetstexterna kan hänvisa till andra röster som jag kallar sekundära röster och som påverkar deras syn på vargfrågan och som med andra ord har makten över andras tänkande.

De primära rösterna är representerade i de anförda meningarna i nyhetstexterna medan de sekundära rösterna citeras av de primära rösterna. Om en citerad polis hänvisar till en forskare är polisrösten primär och forskarrösten sekundär. I fråga om diskursernas existens är de sekundära rösterna viktiga: finns det sådana auktoriteter som många olika röster litar på och hänvisar till? Om olika människor litar på olika auktoriteter formas det olika typer av diskursiva representationer där auktoriteter verkar ha ett visst maktförhållande. I vargfrågan kan rösterna hänvisa till forskare, till jägarorganisationer eller till miljöorganisationer vilka alla kan ha olika uppfattningar om storleken på vargstammen. Det här leder till att röster uttrycker sig olika beroende på vilken auktoritet de litar på. Van Leeuwen (2008: 105) kallar auktoriteter för en legitimeringsstrategi bakom diskurser. Dessa strategier diskuterar jag nedan i avsnitt 3.5.3.

Den kritiska diskursanalysen baserar sig på en maktteori som är utvecklad av den franske filosofen Michel Foucault (1981, Nieminen & Pantti 2009: 125). Även den feministiska forskningen har utnyttjat diskursanalys för att komma åt maktförhållanden i samhället. Detta har lett till en helt ny inriktning inom textforskningen, den feministiska diskursanalysen, som i sin tur ligger mycket nära den kritiska diskursanalysen (Fairclough 2002, Lind Palicki 2010: 23).

Feministisk litteraturforskning och feministisk forskning överlag strävar efter att avslöja patriarkala strukturer. Patriarkatet kan förstås som mannens övermakt i relation till kvinnor. De feministiska textuppfattningarna har gamla anor. Redan författaren Virginia Woolf (1882–1941) menade att språket inte kan hålla sig till någon viss betydelse. Språket både förändras och upplevs individuellt. Även Woolfs samtida, psykoanalytikern Sigmund Freud (1856–1939), delade hennes uppfattning. Freud menade att våra omedvetna lustar påverkar våra tankar och handlingar. (Moi 1990: 26.)

Även om jag ovan påpekar att diskurser bildas när en auktoritet, någon med makt, har inflytande över andras tankar, kallar jag inte min metod kritisk diskursanalys. Mitt syfte är att undersöka vems röst som hörs i vargnyheter och hur olika röster uttrycker sig. Jag är medveten om att det är journalisten som har makten över nyhetstexten och makten över att placera diskursiva representationer i texten, men mitt intresse riktar in sig på språket, mediespråket, snarare än på maktförhållandena bakom diskurserna. Min diskursanalys kallar jag alltså metodologiskt lingvistisk diskursanalys i allmänhet och semantisk diskursanalys i synnerhet.

3.2 Begreppen 'röst' och 'diskurs'

I detta avsnitt redogör jag för teorier om begreppet 'röst' och för hur jag metodiskt tillämpar de aktuella teorierna i min undersökning. Jag diskuterar också begreppets förhållande till det narratologiska röstbegreppet.

I min analys upprepas frekvent termerna *källa* och *röst*. Källa är en person, ett pressmeddelande, en lag eller någon annan text eller ett samtal som skribenten använder sig av för att hämta information. Alla källor kan inte identifieras i texten utan en del kan fungera som bakgrundsinformation för skribenten. Som jag diskuterar ovan är rösten däremot den information av källan som journalisten återger i texten och mitt syfte är att analysera röster: yrkes- och intressegrupper, andra (sekundära) röster och olika diskursiva representationer bakom dem.

Bakhtin (1984: 296) konstaterar att man med *röst* inte menar endast ord utan också världsbild, och han utgår ifrån att det inte finns några neutrala uttryck utan allt man säger har påverkats av andras röster. Enligt Bakhtin är vårt tal konstruerat av andras ord, röster. För Bakhtin omfattar röst, *voice*, människans hela personlighet. Bakhtin skriver om flerstämmighet, polyfoni, där varje ord existerar på tre olika sätt i dialogen: som neutrala ord ur ett visst språk, som andras ord med andras röst, och som talarens egna ord med hans eller hennes egen röst. (Bakhtin 1984, 1991.)

Språkforskarna Coco Norén, Björn Melander, Jérôme Josserand och Lina Nyroos (2013: 162) har påpekat att Bakhtins teori om polyfoni begränsar sig till ord- och yttrandesemantik. För att tillämpa teorin på textnivå i sin undersökning om röster i Europaparlamentet föreslår de begreppet 'polyfont kollektiv' som betyder att flera röster stödjer samma argumentationslinje (Norén m.fl. 2013: 162). Metoden liknar min analys där jag studerar röster och deras olika diskursiva representationer (se avsnitt 3.5.3).

Bakhtins uppfattning om röstbegreppet har att göra med olika diskurser. Van Dijk (1985: 104) menar att språkbrukarens uttryck påverkas av hans eller hennes kännedom om världen och av alla andra diskurser som språkbrukaren tidigare läst eller hört om ämnet. Det ser ut som om det som van Dijk kallar diskurser skulle Bakhtin ha kallat röster. Vidare anser van Dijk i sin beskrivning av den semantiska diskursanalysen att även ett konventionellt och socialt normaliserat uttryck alltid har subjektiva dimensioner såsom individuella önskemål, behag och ändamål.

Förhållandet mellan röstbegreppet och diskurs har diskuterats även tidigare. Rahm (2001: 252) indelar rösterna i nyhetstexter i egen pressröst, annan pressröst och aktörernas röst, och han kallar pressrösten *icke-representerad diskurs* och de två andra *representerade diskurser*. Journalisten och journalistikforskaren Lars J. Hultén (1990: 53) indelar nyhetstexterna i förstahandstexter, som i stort sett består av journalistens egna iakttagelser, och andrahandstexter, som baserar sig på iakttagelser som källan gjort. Hulténs begrepp om 'andrahandstexter' närmar sig det som man inom litteraturforskningen har kallat 'intertexter', det vill säga hur texter består av andra texter (jfr Ahlholm 2012: 18).

Begreppet 'intertextualitet' har lanserats av filosofen och psykoanalytikern Julia Kristeva som undersökt Bakhtins teorier (se Saariluoma & Hakkarainen 1998, Heikkinen m.fl. 2012). Begreppet blev populärt inom litteraturforskningen och ledde så småningom till en strukturalistisk textuppfattning i stället för Bakhtins dialogiska textuppfattning (Saariluoma & Hakkarainen 1998).

Om man betraktar nyhetstexter strukturellt kan man identifiera olika intertexter såsom pressmeddelanden, intervjuer, lagar eller tidigare publicerade nyhetstexter. I exempel 34 presenterar jag delar av en nyhetstext som är publicerad i *Kainuun Sanomat* den 26 januari 2013. Texten är ursprungligen skriven av FNB och den baserar sig på en nyhetstext i *Helsingin Sanomat* (25.1.2013, exempel 35). HS har däremot baserat nyhetstexten på undersökningar av Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI). Nyhetstexten i *Kainuun Sanomat* är strukturerad utgående från intertexter av FNB, HS och VFFI.

- (34) Salametsästys romahdutti susikannan
Salametsästys on romahduttanut susikannan, kertoo Helsingin Sanomat. Riista- ja kalataloudentutkimuslaitos (RKTL) on laskenut, että Suomessa pitäisi olla noin 700 sutta, jos susikannan luontainen kasvu ja kaikki tunnetut kuolemat otetaan huomioon.
STT (KS 26.1.2013)

Vargstammen har rasat på grund av tjuvjakten, skriver Helsingin Sanomat. Enligt Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI) borde det finnas 700 vargar i Finland om man beräknade stammens naturliga tillväxt och alla dödsorsaker man känner till.
FNB (KS 26.1.2013)

- (35) Susikanta romahti salametsästyksen takia
Vargstammen rasade på grund av tjuvjakt.
(HS 25.1.2013)

Eftersom mitt syfte är att undersöka vilka röster och diskurser som är representerade i vargnyheterna kommer jag inte att diskutera olika intertexter. I exempel (34) ovan betraktar jag FNB:s text som en intertext men eftersom HS citeras direkt med *skriver Helsingin Sanomat* betraktar jag HS som den primära rösten i texten. I HS-nyheten (exempel 35) står forskningsinstitutet VFFI för den primära rösten därför att HS citerar det direkt. I KS-nyheten representerar VFFI-rösten den sekundära rösten för att den citeras av en annan röst i texten, det vill säga HS.

3.2.1 Primära och sekundära röster

Med *röst* avser jag i min avhandling det som källan, till exempel en rovdjursforskare, uttalar i nyhetstexten. Röster klassificerar jag utifrån de yrkes- och intressegrupper som de representerar: i nyhetstexter kan man identifiera till exempel forskarröster, jägarröster eller polis-röster och en text kan innehålla flera primära röster. Den här primära indelningen kan man kalla kategorisering av röster för att göra en åtskillnad mellan själva röstbegreppet som även har att göra med de sekundära rösterna och diskurserna i texten.

Min utgångspunkt när det gäller röstbegreppet och diskursanalysens släktskap är att nyhetstexter grundar sig på olika källor vilkas utförande kan kallas röster som påverkas av andra röster oberoende av om de andra rösterna kan identifieras eller inte. Med hjälp av diskursanalys kan man få en uppfattning om

de bakomliggande, tysta rösterna. De här rösterna analyserar jag i den andra delanalysen i kapitel 5.

I nyhetstexter kan man enligt min mening identifiera *primära röster*, som hör till de källor som journalisterna har hämtat information från. Ibland kan någon av de bakomliggande rösterna identifieras direkt, och dem kallar jag *sekundära röster*, som vanligen har gett information till de källor som journalisterna har intervjuat. Om en nyhetstext baserar sig på en polisintervju är det alltså polisen som är den primära rösten. Om polisen baserar sitt uttalande på förhör med jägare är det jägarrösten som är den sekundära rösten i texten. Även i det fall att den intervjuade polisen är jägare själv anser jag att jägarrösten är den sekundära rösten i texten. I exempel 36 nedan föreslår rösten själv att han borde betraktas som jägarröst och inte som politikerröst.

- (36) Hongisto ilmoittaa saman tien, että hän on paikalla ensisijaisesti metsästäjänä. Poliitikon rooli on tässä asiassa toissijainen.
Hongisto meddelar omedelbart att han i första hand har kommit som jägare. Politikerrollen är sekundär i den här frågan.
 (KS 24.2.2013)

De sekundära rösterna har även att göra med diskurser eftersom olika röster i till exempel rovdjursnyheter, påverkas av andra röster, bland annat av allt vad individen tidigare lärt sig om rovdjuren. Det handlar om auktoritet: vem litar man på. När en röst uttrycker sig i en nyhetstext och menar att det finns 500 vargar i Finland, tror rösten på jägarröster eller lokala *lekmannaröster*, som jag kallar röster av personer som inte spelar någon direkt roll i konflikten (se avsnitt 4.2.2). I frågan om vargstammen har jägare, möjligen även jägarorganisationen, makt över röstens syn på vargfrågan. När en annan röst säger att det finns 300 vargar i Finland är det däremot vargforskare som är auktoriteten och som har makt över röstens tänkande. Dessutom kan det finnas röster som tror på en mindre vargstam, röster vilkas auktoritet är till exempel en miljöorganisation.

- (37) Till polisen har föraren uppgett att han gjorde allt, utom att köra av vägen, för att undvika att köra på vargen. [...] – Men den här gången rör det sig om en ren olycka, säger Kjell Birgersson [polisinspektör]. Vi känner föraren av timmerbilen mycket bra och han är inte alls den typen som kallsinnigt skulle köra över en varg.
 (DN 20.1.1994)

De sekundära rösterna kan ofta identifieras i texten. I exempel 37 ovan konstaterar polisinspektören att polisen känner personen med den sekundära rösten, föraren som kört över en varg, och dessutom menar inspektören att han tror på den sekundära rösten.

3.2.2 Berättarens röst och dialog

Begreppet 'röst' har även diskuterats i narratologin där *berättaren* ofta är lika med *berättarens röst* och lika med *röst*. I nyhetstexter skulle det finnas en röst per text

och den rösten skulle höra till skribenten, journalisten. Enligt litteraturvetaren Gérard Genette (1980: 29) är den som yttrar sig lika med berättaren och samtidigt lika med berättarrösten. Genette gör skillnad mellan 'fokalisation' och 'röst': om rösten i nyhetstexten alltid hör till journalisten, kallas informanternas uttalande fokalisation.

Min undersökningsmetod är inte narratologisk utan lingvistisk och med termen *röst* hänvisar jag – som jag påpekat ovan – till olika röster som skribenten utnyttjar i texten. Trots detta är det narratologiska begreppet 'berättarens röst' aktuellt i undersökningen (se Genette 1980, Bal 1999). Det finns texter och stycken i materialet där journalisten inte hänvisar till någon källa, där inga anföringar kan identifieras, och då kan man inte diskutera primära röster. Den enda rösten som står kvar är journalistens röst, berättarrösten. När jag diskuterar journalist-diskursen och nyhetstexter som helhet, deras struktur, koherens och placering av rösterna, är det egentligen enligt narratologin berättarröst som jag diskuterar.

Med *journalistens röst* menar jag journalistens egna iakttagelser, det vill säga att journalisten själv fungerar som en av de primära rösterna som han eller hon hämtar information ifrån. Inom narratologin kallas det, enligt Genette (1980: 161), berättarröstens modus, det vill säga närvaro i det här fallet: en närvarande berättare kan fungera som informationskälla till narrativet, texten. Enligt denna definition fungerar journalister ofta som mera frånvarande berättare. När det gäller genren reportage kan journalister göra egna iakttagelser (journaliströst i min studie) och därmed fungera som mera närvarande berättare.

Berättarens modus varierar förutom i fråga om grad av närvaro även mellan imitation och rent narrativ. Dessutom varierar berättarens röst även i temporalitet, perspektiv eller fokalisering samt till person eller position. *Temporalitet* betyder att den narrativa diskursen, det vill säga texten, kan berättas simultant i presens eller så att berättelsen och berättandet, narrativet, är temporalt avvikande. Med *person* eller *position* avser narratologerna berättarens person, om den är i första person ("jag" eller "vi") eller i tredje person ("han", "hon" eller "de"). Med *perspektiv* eller *fokalisering* avses berättarens ställning som allvetande (icke-fokalisering), begränsad allvetare (intern fokalisering) eller objektiv berättare (extern fokalisering). (Genette 1980: 189, Bal 1999: 142-143.)

Berättarens röst påverkar även *dialogen* i texten. För begreppet 'dialog' finns det ett flertal definitioner beroende på forskarens vetenskapliga inriktning. Enligt filosofen Inga Bostad (2006) är dialog ett samtal där det uppstår en förståelse mellan flera parter, och parterna godkänner tanken på att de tillsammans har bättre möjlighet att nå ett mål än ensamma. För Bakhtin (1986) betyder dialog någonting bortom ord och tal: den är snarare ett sätt att vara, finnas till. Pedagog Yam San Chee (2016: 56) poängterar att dialog för Bakhtin var mera än samtal: "Dialog expresses a fundamental orientation to another and a desire to understand and to be understood in relation to this other."

Begreppet 'dialog' används ofta i pedagogiska sammanhang där syftet är att förbättra inlärning. Begreppet är ett föremål även för narratologisk och litteraturvetenskaplig forskning som fokuserar på en litterär dialog som är beroende av berättarrösten. I nyhetstexter är det journalisten som skriver in primära röster

i texten och skapar dialogen mellan dem. Innan journalisten har skrivit texten har det funnits ett verkligt samtal mellan journalisten och informanterna. Efter intervjukedet skriver journalisten texten och skapar en dialog mellan personer som kanske aldrig diskuterat med varandra. Detta betyder inte att rösterna är fiktiva i nyhetstexten såsom i skönlitteraturen, men själva dialogen kan vara skapad av skribenten.

3.3 Emotivt språk

Definitionen av den semantiska diskursanalysen, den kritiska diskursanalysen och röstbegreppet framhäver att texter och uttryck aldrig kan vara helt neutrala. Mot den bakgrunden kan man dra den slutsatsen att allt språk är *emotivt*. Med tanke på Bakhtins (1991) teori om språkets flerstämmighet kan orden vara neutrala endast tills någon uttrycker sig om något. När man brukar orden, talar eller skriver, blir språket emotivt i den aktuella kontexten. Med begreppet 'emotivt språk' (*emotive language* eller *loaded language*) förstås språk som uttrycker känslor och attityder (se Hedquist 1978, Weigand 2004). Termen *emotivt språk* hänvisar således till ord och uttryck som innehåller en positiv eller negativ laddning oberoende av språkbrukaren, även på den nivå som Bakhtin förstår som neutral.

Begreppet 'emotivt språk' har använts av nordiska lingvister sedan 1970-talet. Jan Andersson och Mats Furberg (1977) diskuterar 'värdeladdade' och 'känsloladdade ord' och underordnar begreppen 'emotiv mening'. Rolf Hedquist (1978) har studerat emotivt språk i dagstidningarnas ledare. Emotiva ord är antingen positiva eller negativa: adjektivet *bra* är positivt och *dålig* negativt. Dessutom kan ord vara positiva eller negativa i en viss kontext. I meningen *Han är en ordentlig man* blir pronomenet *han* och substantivet *man* samt hela meningen positiva. I meningen *Han beter sig som ett svin* blir pronomenet *han* och hela meningen däremot negativt laddade. Emotiva ord kan delas in i värdeladdade och kontextladdade ord (t.ex. Ahlholm 1998).

Marianne Nordman (2010) anser att av alla emotiva ord är det adjektiv som är minst beroende av texttemat. Adjektiv är med andra ord oftare värdeladdade, det vill säga emotivt oberoende av kontexten, än andra ordklasser. Med termen *laddade ord* (*loaded words*) kan man ibland hänvisa till modeord som inte tycks ha något exakt innehåll som till exempel *framåtlutad* eller *utvecklingsprocess* (Garber 2012).

Carla Bazzanella (2004: 56) indelar emotiva ord i uttryck för känsla (t.ex. *skratt* och *gråt*), i uttryck för människans fysiska tillstånd (t.ex. *trötthet* och *stress*) och i uttryck för människans psykiska tillstånd (t.ex. *osäkerhet* och *förvirring*). Bazzanellas exempel handlar om ord som denoterar emotivt, men dessutom kan ord som verkar denotera neutralt ha emotiva konnotationer. I vanliga fall är lexemets denotation, det vill säga grundbetydelse eller begreppsomfång, neutral medan ordens konnotation, det vill säga den abstrakta betydelsen eller känslövärdet,

kan vara emotivt laddad. Inom traditionell semantik har ordens konnotativa betydelser ansetts vara sekundära medan denotationen har ansetts vara den primära, väsentliga betydelsen. Numera har man dock fäst ökad uppmärksamhet vid ordens konnotation och emotiva bibetydelser (Čmejrková 2004: 33).

Man kan säga att det finns inbyggda värderingar i värdeladdade ord och uttryck och de används då det finns skäl att hysa en viss känsla eller en viss hållning (Andersson & Furberg 1977, Hedquist 1978, Bazzanella 2004). Däremot får kontextladdade ord ofta en negativ eller positiv laddning i samband med ett värdeladdat ord. I meningen *Vår hund är som en familjemedlem* är lexemet *hund* positivt medan i meningen *Vår hund har blivit arg av sig* är lexemet *hund* negativt. Vid analys av emotivt språk kan man alltså inte nöja sig enbart med en lexikal analys. Om en språkbrukare vill uttrycka att något har stor vikt blir han eller hon tvungen att bruka emotiva uttryck eller meningar (se Hedquist 1978).

Emotivt språk har traditionellt intresserat även filosofer. Emotivismen är en teori inom praktisk filosofi som går ut på att moraliska påståenden är känslouttryck snarare än sanna eller falska uttryck. Bland annat grundaren av Uppsalafilosofin, Axel Hägerström, konstaterade att värdeutsagor saknar sanning (Hänninen 2009). Den här uppfattningen betyder att meningen *Han är en ordentlig man* inte är sann eller falsk utan ett känslouttryck: *Jag tycker om honom och hur han betar sig*. Om en journalist beskriver objektet för nyhetstexten (t.ex. ett rovdjur) med värdeladdade eller kontextladdade uttryck kan han eller hon alltså enligt emotivismens syn avslöja sin inställning till djuret.

Nyhetsbyråerna har fäst ökad uppmärksamhet vid emotivt språk. Till exempel TT råder skribenter att vara uppmärksamma på värdeladdade ord och ord som kan innebära ett ställningstagande. Som ett exempel ger TT ett värdeladdat ord: *skattereform*. Journalister bör hellre använda sig av ordet *skatteomläggning* eftersom *reform* betyder *en förbättring* som är ett positivt värdeladdat ord och avslöjar journalistens egen attityd. (TT:s Allmänna skrivråd 2011.)

Ett typiskt exempel på ett värdeladdat ordpar är *demokrati* kontra *diktatur* där *demokrati* anses som ett positivt och *diktatur* som ett negativt ord (se Hasselrot 2004: 14). Enligt emotivismen är det dock fråga om känslor eller inställningar: om man frågar diktatorn själv blir *demokrati* negativt och *diktatur* positivt.

Inom konsten är det vanligt att man medvetet vill ifrågasätta rådande värderingar. Till exempel den finländske konstnären Kalervo Palsa gjorde målningar där interiör ser ut som utomhus och tvärtom. En annan konstnär, Pirkko Valo, har jämförts med Palsa och i hennes konst spelar rovdjuren en central roll: vargen blir kvinnans älskare och björnen är barnvakt (HS 7.9.2011). Konstnären vill ifrågasätta människans traditionella uppfattningar om vargar och björnar. Rockmusikern Ismo Alanko (1980) sjunger att *rappiolla on hyvä olla* 'det är skönt att vara på dekis' och att *rakkaus on ruma sana* 'kärlek är ett fult ord'. I hans lyrik blir *dekis* positivt och *kärlek* negativt även om den emotiva laddningen vanligen upplevs annorlunda bland språkbrukare.

3.3.1 Emotiva laddningar och lexemet *varg*

I avsnitt 1.5 har jag definierat politiska djur som djur som ofta förorsakar livlig debatt och som blir objekt för politiskt beslutsfattande. Definitionen och de tidigare attitydundersökningarna syftar på att djuren väcker antingen positiva eller negativa känslor och attityder, vilket kan leda till att lexemen *varg*, *björn*, *lodjur*, *järv* och *rovdjur* själva är emotivt laddade för språkbrukare. Denotationen av lexemet *varg* kan utföras med en enkel analys (tabell 6), medan konnotationsanalys kräver grundligare undersökning av ordets etymologi och användning.

TABELL 6 Denotationsanalys av varg och några andra arter

	<i>Varg</i>	<i>Räv</i>	<i>Hund</i>	<i>Björn</i>	<i>Älg</i>
<i>Varelse</i>	+	+	+	+	+
<i>Rovdjur</i>	+	+	+	+	-
<i>Hunddjur</i>	+	+	+	-	-
<i>Tamdjur</i>	-	-	+	-	-
<i>Grå</i>	+/-	-	+/-	-	-
<i>Ylar</i>	+	-	+/-	-	-
<i>Lever i flockar</i>	+	-	+/-	-	+/-

I den översiktliga denotationsanalysen i tabell 6 ovan definieras vargen i relation till andra djur. Dessutom används lexemet *varg* och de finska motsvarigheterna *susi* och *hukka* ofta metaforiskt i en negativ betydelse. Både finskans *susi* och svenskans *varg* kan betyda 'tekniskt fördärvat arbetsstycke' (NSSK 1996, SO 2009, SAOL 2015, exempel 38). I finskan kan *susi* förekomma metaforiskt även i betydelsen 'dålig' eller 'misslyckad'.

- (38) 'Auto on täysi susi.' *Bilen är en total varg [ordagrant]. Det finns ingenting som fungerar i bilen.
Nu har det blivit varg på gängorna²⁶

Även i nyhetstexter brukas *varg* ofta metaforiskt i negativ betydelse. *Dagens Nyheter* kallar män för vargar i en nyhetstext som handlar om våldtäkt (exempel 39). När USA beslöt sig för att dra trupperna från Irak år 2010 kallades de stridslystna

²⁶ Negativa metaforer om vargen enligt Norstedts svenska ordbok 1990.

lokala makterna för vargar (exempel 40). I exempel 39 och 40 brukas lexemet *varg* alltså som metafor både för sexuellt och för annat fysiskt våld. Dessutom används *varg* som jämförelse med något som orsakar konflikter, som har antingen vänner eller fiender (exempel 41).

- (39) Mannen är kvinnans varg.
(DN 5.5.2004)
- (40) "Obama lämnar Irak åt vargarna."
(DN 22.8.2010)
- (41) Skarven har blivit kustens varg, som antingen har väldigt goda vänner, eller bittra fiender.
(DN 13.8.2004)

Ordboken över modern finska *Nykysuomen sanakirja* (1996) listar hela 15 ordspråk där vargen spelar en klart negativ roll. På svenska är *vargatider* 'hårda tider' och *vargtimme* är 'stunden innan gryningen då människor ser mardrömmar' (Norstedts 1990, SO 2009, SAOB 2014). Negativa laddningar som förknippas med vargen förekommer i många språk. Engelskans *wolf* används av musiker i betydelsen 'missljud' (Webster's 1994).

Semantisk metafor kan med tiden lexikaliseras liksom *vågkam* eller *vågdal* där *kam* och *dal* används för att beskriva hur vågorna ser ut (Ingo 1990: 231). Finskans synonym till *susi* är *hukka* som har genomgått en semantisk förändring. *Hukka* betyder ursprungligen 'förlust'. Enligt en gammal myt skulle man inte kalla rovdjur vid deras egentliga namn och vargen fick ett annat namn *hukka* (Aapala 2013). Samtidigt förstärktes sinnebilderna av vargen som ett rovdjur som dödar husdjur och som kan förknippas med den negativa betydelsen 'borttappad'. Etymologiskt är det därför fråga om polysemi (tabell 7) – sememen har samma historiska ursprung – inte homonymi där sememen liknar varandra av en slump (se Ingo 1990: 151). Med semem menas *betydelseinnehåll* (SAOL) eller *tankeinhåll* (SAOB).

TABELL 7 Polysemin vid lexemet *hukka*

Semem	Ordklass	På svenska
<i>hukka</i>	substantiv	varg
<i>hukka</i>	adverb	borta/borttappad
Jfr <i>hukkua</i>	verb	<i>drunkna</i>
Exempel: <i>Paita on mennyt hukkaan.</i> [Ordagrant:] '*Skjortan har hamnat till vargen. Man har tappat bort skjortan.' (NSSK, SO, SAOL)		

Exempel 39–41 och tabell 7 ovan visar att lexemen *varg*, *susi* eller *hukka* kan vara negativt värdeladdade. Vid semantisk metafor och semantisk förändring har egenskaper hos det biologiska djur som kallas varg (*Canis lupus*) använts för att beskriva fara, hot, ett misslyckat föremål eller en besvärlig situation. Etymologin tyder på att finländare och svenskar har bedömt vargen (*susi*) som en odugling, ett onödigt djur som man till och med enligt lagstiftningen på 1800-talet velat bli

av med. Rovdjuren hade negativa konnotationer redan i Bibeln vilket jag diskuterar nedan i avsnitt 3.4.2.

3.3.2 Emotiva laddningar och andra rovdjur

Även överbegreppet 'rovdjur' används i finskan ofta i negativa sammanhang. På svenska är det *odjuret* som enligt Bibeln kommer att orsaka förfärligheter på jorden, men finskans *peto* hänvisar både till 'rovdjur' och till 'odjur' (se Bibeln.se / Upp 13, Raamattu / Ilm. 13). Språkbrukare kan därmed uppleva att finskans *peto* konnoterar negativt även i biologiska kontexter.

Bland andra stora rovdjur som förekommer i Norden är det oftast björnen som använts i jämförelser eller metaforiskt i negativ mening, låt vara inte lika ofta som vargen. På finska kallar man skattemyndigheter för björnar i en negativ mening: *verokarhu* 'skattebjörn'. Både finskans *karhunpalvelus* och dess svenska motsvarighet 'björntjänst' betyder en tjänst som blir till skada för mottagaren (Norstedts 1990, NSSK, SAOB B 2962). Björnen och lodjuret denoterar också positivt (tabell 8). Björnen är en symbol för styrka: *björntråd* är starka sytrådar och även starka transportvagnar kallas björnar (Kivi 1994, Lönnrot 1999, Norstedts 1990, SAOB B 2962).

Människor har genom tiderna visat respekt för björnen. Speciellt en fälld björn har varit ett känsligt diskussionsämne, vilket har lett till att man på finska talat om björnen med flera olika smeknamn såsom *otso*, *ohto* (ursprungligen *oksi*), *kontio*, *kouvo*, *mesikämmen*, *metsän omena*, *metsän kuningas* och *nalle* samt *gullfot*, *nalle*, *stolle*, *storfar* och *godfar* på svenska (SAOB, NSSK, Ingo 1990, Kivi 1994, Lönnrot 1999).

TABELL 8 Stora rovdjur i svensk litteratur²⁷

Årtal	Exempel (källa)
Järv	
1852:	Vargen och järfven äro: Lappens värsta fiender. (SAOB J472: Düben, Gustaf von. Om Lappland och lapparne, företrädesvis de svenske. Ethnografiska studier. Sthlm 1873.)
1863-1878:	Ett Jerfskin (skall vid skattens uppbärande tagas) för tu Räfskin (SAOB J472: Samling af urkunder rörande Finlands historia. 1-5. Hfors 1863-78.)
Lodjur	
1845-1846	lodjurs-öga. vanl. i pl.; särsk. (i vitter stil) i sådana uttr. som ha lodjurs-ögon, dvs. skarp syn, genomskådande blick o. d. (SAOB L 1005: Samtiden. Veckoskrift för politik och litteratur. Sthm 1870-74.)
1884:	LO-ÖGD, p. adj. (i sht i vitter stil) skarpögd, skarpsynt. (SAOB L 1005: Svenska dagbladet. (A), (B) betecknar de olika uppl. Sthm 1884 ff.)
Björn	
1541:	(David o. hans män) äro starcke och illsinnadhe såsom en biörn, huilkom vnganar äro jfrå taghne j marckenne. (SAOB B 2962: 2 Sam. 17: 8 Bib. 1541)
1541:	Wij wråle såsom Biörnar. (SAOB B 2962: Bibeln/Jes. 59: 11)
1739:	Han är grym som en biörn. (SAOB B 2962: Mont-Louis)
1756:	Min man (har) hälsa som en Björn och krafter derefter. (SAOB B 2962: Amman)
1807:	Stark som en björn. (SAOB B 2962: Weste)
1832:	Raggig som björnen trädde han in i den ångande stugan (SAOB B 2962: Runeberg)
1847:	Det är en gammal sägen, att björnen har en mans vett och tolf mans styrka. (SAOB B 2962: Nilsson, S. Lund 1820-55. 2 uppl. 1847-60.)
	Odjuret jag såg liknade en leopard, och dess fötter var som en björns och dess gap som gapet på ett lejon. Och draken gav det sin kraft och sin tron och stor makt. (Bibeln.se, Upp 13:2)

²⁷ Exempel enligt SAOB och Bibel.se.

3.4 Diskursanalys och röstanalys som metod: två delanalyser

I det här avsnittet diskuterar jag grundligare hur metoden (avsnitt 1.4) grundar sig på den teoretiska bakgrunden som jag presenterar ovan (avsnitt 3.1–3.4). Metoden för min undersökning utnyttjar definitionerna inom diskursanalysen och emotivt språk samt röstbegreppet. Analysen består av två delanalyser: dels en analys av primära röster i vargnyheter, dels en semantisk analys av diskurser bakom rösterna.

För det första presenterar jag här anförda meningar som enheter i nyhets-texterna där olika röster i nyhetstexterna kan identifieras. Sedan diskuterar jag metoden för den första delanalysen där jag klassificerar de primära rösterna i vargnyheterna enligt olika yrkes- och intressegrupper. För det tredje diskuterar jag metoden och teorin bakom den andra delanalysen om hur olika röster representerar olika diskurser.

3.4.1 Anföringar som forskningsenheter

Innan röster kan identifieras i texterna måste man identifiera de lingvistiska enheter där olika röster är representerade. Skribenter använder olika typer av anföringar för att presentera vad källan sagt eller skrivit om nyhetsämnet.

Anföringen kan vara en anförd mening eller en friare struktur där skribenten väljer att "återge den andres yttrande integrerat i sin egen framställning" (SAG 4 1999: 844–845). I SAG 4 (1999) indelas de anförda meningarna i citat- och referatmeningar och dessutom kan det finnas indirekta anföringar. I citatmeningen framställer skribenten den andres yttrande "som om det vore en ordagrann återgivning" och även tempusböjningen avser den ursprungliga talsituationen (SAG 4 1999: 844). I exempel 42 nedan framställer journalisten politikerns yttrande direkt som om hon skulle ha sagt det ordagrant precis som det är citerat. Enligt SAG är det fråga om en direkt anföring oberoende av om ordalydelsen faktiskt överensstämmer med originalyttrandets eller inte.

Referatmeningen återspeglar i sin struktur den underliggande replikens språkhandling men förhåller sig ofta friare till den exakta ordalydelsen än citatmeningen (SAG 4 1999: 844–845). Enligt SAG 4 (1999: 845) skiljer sig referatmeningen från citatmeningen genom att personliga pronomen och tempusböjning hänför sig till återgivandets talsituation. Citatmeningen utgår med andra ord från den ursprungliga talsituationen och referatmeningen från återgivandets talsituation. I journalistdiskursen anför man ofta informanter utan att förhålla sig till en ordagrann återgivning av informantens tal eller skrift. När skribenten i sin egen framställning återger en annan persons yttrande sker detta ofta i narrativ eller interrogativ bisats, enligt SAG 4 (1999: 850). Det här kallas indirekt anföring och den kan återges även utan formen av en egen sats, integrerat i skribentens egen framställning såsom i exempel 43 och 44 nedan. I exempel 45 följs matrisatsen av en egen mening som i kontexten visar sig vara en anförd mening. Enligt SAG 4 (1999: 854) kan en replik eller en tanke som återges omfatta flera meningar. I sådana fall kan den mening som står närmast den anförande satsen klart sägas

vara syntaktiskt underordnad denna. Med andra ord kan det finnas anförda meningar som inte innehåller någon anföring. I exempel 45 presenterar journalisten rösten i matrissatsen: *förklarar husmor Jenni Korhonen och pajar hunden*. Efter satsen återges ytterligare två anförda meningar utan några tecken på citering av informanten: *Sciro har alltid varit lugn. Som valp trodde människor att den var vuxen på grund av dess milda karaktär*. Kontexten visar att det inte är journalisten som menar att Sciro alltid varit lugn. Hela den sista texten i exempel 45 betraktar jag som hunduppfödarens primära röst.

- (42) [Direkt anföring med en citatmening: politikerröst]
 – Kyllähän ihminen on herra tässä luonnon kokonaisuudessa verrattuna petoeläimiin, Maijala vaatii.
 – *Det är nog människans som är herre i naturen, inte rovdjuren, kräver Maijala.*
 (KS 24.2.2013)
- (43) [Indirekt anföring: polisröst]
 Poliisin mukaan sudenraadot löydettiin koti- ja maastoetsinnöissä. *Enligt polisens hittades kvarlevorna av vargarna vid hem- och terrängsökningar.*
 (HS.fi 23.1.2013)
- (44) [Indirekt anföring: jägarna]
 Metsästäjien nauru on katkeraa, pilkka raakaa. Korpimailla koetaan, että valtiovalta on hylännyt heidät. Poliisia näkee täällä harvoin.
Jägarna skrattar bittert och hånar rått. I vildmarken upplever man att staten har övergett dem. Polisen ser man sällan.
 (KS 24.2.2013)
- (45) [Direkt anföring med en citat- och referatmening: en hunduppfödarens röst]
 – 30 prosenttia sutta ja loput huskya ja malamuuuttia, emäntä Jenni Korhonen, 22, selostaa ja rapsuttaa eläintä.
 Sciro on aina ollut rauhallinen. Kun se oli pentu, ihmiset luulivat sitä aikuisseksi sen lauhkeuden vuoksi.
 – *30 procent är varg och resten husky samt malamute, förklarar husmor Jenni Korhonen och klappar hunden.*
Sciro har alltid varit lugn. Som valp trodde människorna att den var vuxen på grund av dess milda karaktär.
 (KS 27.1.2013)

Verbet i matrissatsen i exempel 42 visar informantens attityd till det som sägs i citatmeningen, vilket är typiskt för matrissatser (SAG 4 1999: 864). Maijala säger inte att människan ska vara herre över naturen utan hon kräver det. En analys av modaliteten i matrissatsen visar, enligt SAG 4 (1999: 843), informantens sannolikhetsbedömning eller värdering av det som sägs. Även skribenten, berättarrösten, kan värdera det som sägs. I exempel 44 skriver journalisten att människorna i vildmarken upplever att staten har övergett dem och att man sällan ser någon polis i trakten. Journalisten återger informationen utan någon anföring, men kontexten visar att journalisten refererar något som han har hört av de lokala människorna. Dessutom förmedlar journalisten stämningen med värdeladdade uttryck *jägarna skrattar bittert och hånar rått*. Matrissatsen i exempel 45 innehåller ett

känslouttryck *klappar hunden*, vilket förstärker den emotivt positiva laddningen i citatmeningen före och referatmeningen efter: hundvargen blir positivt känsloladdad i kontexten.

I analysen av de diskursiva representationerna av rösterna i nyhetstexterna är det inte alltid möjligt att komma åt svaret på frågan varför personer uttrycker sig olika om vargen. I en del av texterna i mitt material kan man identifiera sekundära röster som informanterna hänvisar till och som kan ha påverkat deras tankegångar. Till sekundär röst kan tänkas höra även källans andra egenskaper eller uppgifter än de varför han eller hon blivit intervjuad. Till exempel *Kainuun Sanomat* ställer två politiker som tänker olika i vargfrågan mot varandra (exempel 46). Primärt är det fråga om två politikerröster som hörs i texten. Den ena politikern presenteras som renägare och fårfarmare och den andra som naturskyddare och hedersgrundare av finska WWF. Sekundärt är det alltså även fråga om en jordbrukarröst och en röst som representerar en naturskyddsorganisation, enligt den klassificering som jag tillämpar i min undersökning.

- (46) Poronomistaja ja lammasfarmari Eeva-Maria Maijala ei ole koskaan nähnyt suttu. Sen sijaan hän on nähnyt suden tuhot.
Renägaren och fårfarmaren Eeva-Maria Maijala har aldrig sett någon varg, men hon har sett vad den förstört.

Pertti Salolainen [on] [...] liikkunut ikänsä luonnossa ja eläinten parissa. Luonnonsuojelija ja Suomen WWF:n kunniaperustaja.
Pertti Salolainen [...] har rört sig i naturen och bland djur i hela sitt liv. Naturskyddare och hedersgrundare av finska WWF.
(KS 24.2.2013)

De sekundära rösterna går inte alltid att identifiera. Vid röstanalysen klassificerar jag därför de primära rösterna kvantitativt enligt de yrkes- eller intressegrupper som de representerar i materialet, och resultaten diskuterar jag utgående från tabeller och figurer. De sekundära rösterna diskuterar jag i samband med den andra delanalysen, diskursanalysen, där sekundära röster går att identifiera.

3.4.2 Metoden i delanalys 1: primära röster i vargnyheter

I det här avsnittet redogör jag för hur jag identifierar *de primära rösterna* i vargnyheterna och hur jag klassificerar rösterna i olika *röstkategorier*. Alla röster och röstkategorier presenteras vid själva analysen i kapitel 4, men i det här avsnittet redogör jag för de bärande principer enligt vilka kategoriseringen utförs.

Olika primära röster är representativa i anförda meningar. De kan vara citatmeningar, referatmeningar eller indirekta anföringar som jag presenterade ovan i avsnitt 3.5.1 (SAG 4 1999: 846–850). Syftet med den första delanalysen är att kvantitativt jämföra vem som ger röst åt vargarna i nyhetstexterna, det vill säga hur rösterna kan indelas i till exempel myndigheter, forskare, jägare, naturorganisationer och andra röster. För att man ska kunna utföra en kvantitativ analys av rösterna är kategoriseringen nödvändig. I materialet finns 73 olika röster

som representerar forskare, forskningsinstitutioner, forskningsgrupper och universitet. Jag underordnar alla dessa röster kategorin forskarröst för att kunna diskutera de kvantitativa skillnaderna mellan forskarröster och till exempel myndighetsröster.

Samtidigt som jag identifierar och kategoriserar rösterna i den första delanalysen analyserar jag även hur rösten återges i nyhetstexten när den presenteras för första gången. Jag indelar nyhetstexterna i rubriken, början, mitten och slutet, det vill säga den löpande texten har indelats i tre delar för att jag ska kunna analysera hur journalister värderar olika röster. Dels är det fråga om nyhetsgenre där man i början svarar på frågorna vad, var och när och senare på frågorna hur och varför (se avsnitt 1.6.2), dels om den semantiska definitionen av nyheten: den röst som har överraskande information prioriteras. Men analysen har även att göra med värderingar: prioriterar journalisterna det emotionella eller värdeladdade innehållet i stället för det formella? Presenteras jägarrösten regelbundet i början av texten och myndighetsrösten i slutet eller tvärtom?

Metodologiskt klassificerar jag röster som primära när det är fråga om en anföring av talaren eller en skriftlig källa (exempel 42–45). Syftet med klassificeringen är att finna de röster som journalisten varit i kontakt med, intervjuat eller läst. I exempel 42–44 ovan måste journalisten ha intervjuat politikern (exempel 42), läst ett pressmeddelande eller intervjuat en polis (exempel 43) eller studerat gamla tidningar (exempel 44).

Även om den första delanalysen har en kvantitativ ansats grundar den sig på en kvalitativ närläsning och klassificering där rösterna indelats i primära och sekundära. I en del nyhetstexter kan man inte identifiera vare sig citatmeningar, referatmeningar eller indirekta anföringar. Ibland kan refereringarna vara tvetydiga och då är jag tvungen att klassificera den primära rösten som *oklar*.

Hufvudstadsbladet skriver i exempel 47 nedan om en hotfull varg som hade fällts. Den enda anföringen i texten är jaktvårdsdistriktets ansvariga för rovdjur: "Enligt jaktvårdsdistriktets ansvariga [...]". Dessutom kan man känna igen två andra röster i subjektspostion: jägare som sköt en ung varghanne och en skogsarbetare som tidigare mött vargen och upplevt den som hotfull. Journalisten återger i indirekt anföring det som både jägarna och skogsarbetaren upplevt. Tempusböjningen *hade cirklat* beror på att journalisten inte intervjuat skogsarbetaren direkt.

(47) HOTFULL VARG FÄLLDES

Åbo. Jägare från Laitila och Mynämäki, mellan Åbo och Nystad, sköt i går en ung varghane som betedde sig hotfullt.

Varghannen hade i går på eftermiddagen cirklat runt en skogsarbetare trots att han hade en motorsåg igång.

Vargen hade befunnit sig på ett avstånd av fem meter, visat tänderna och betett sig hotfullt trots att mannen hotade vargen med sågen. Till slut hade vargen avlägsnat sig. Enligt jaktvårdsdistriktets ansvariga för rovdjur var det frågan om en varg som hade anfällt två hundar och som hade rört sig i närheten av hus i området.

(HBL 4.1.2009)

I exempel 47 ovan betraktar jag endast jaktvårdsdistriktets ansvariga som primära röster. Ingenting tyder på att journalisten refererat jägarna eller skogsarbetaren. Det finns varken direkta citat eller markeringar på indirekta citat, såsom *enligt N* eller *anser N*. Om det var fråga om referering skulle journalisten med ett citat kunna visa att även det som följer hör till samma röst. Av den orsaken betraktar jag jägarna och skogsarbetaren som sekundära röster.

Det kan hända att det är jaktvårdsdistriktets ansvariga som refererar vad jägarna och skogsarbetaren har berättat, men det förblir oklart. Den röst som saknas i texten är polisrösten även om det ska ha varit polisen som gett jägare tillstånd att skjuta vargen. Dessutom måste skogsarbetaren ha anmält vargen som han upplevde som hotfull till polisen. Nyhetstexten i *Hufvudstadsbladet* kan därmed även basera sig på ett pressmeddelande från polisen som med andra ord borde ha haft all information om nyhetshändelsen. En annan myndighet som kan vara den ursprungliga källan är jaktvårdsdistriktet.

I exempel 47 ovan är det alltså oklart vem som är den primära rösten. Med tydligare hänvisningar skulle den primära rösten ha klassificerats som *polisröst* eller *annan myndighet* eftersom jaktvårdsdistriktet betraktas som en myndighet som beviljar jaktlicenser. Numera har alla jaktvårdsdistrikt avskaffats i Finland och ersatts med Viltcentralen från och med år 2011. Jaktvårdsdistriktets rovdjursansvariga är däremot frivilliga experter som genomgått en frivillig skolning och som inte har någon myndighetsstatus. Därför klassificerar jag textens primära röst (jaktvårdsdistriktets ansvariga för rovdjur) som hörande till kategorin *annan expert*.

I den primära röstanalysen representerar en källa alltid en röst per nyhetstext. Om en polis citeras flera gånger i en text klassificerar jag därför rösten i den kvantitativa jämförelsen som en polisröst. Det här ser jag metodologiskt som en oundviklig begränsning. Ofta baserar sig hela texten på en polisintervju eller texten kan till och med vara en direkt kopia av polisens pressmeddelande, vilket kunde leda till att varje mening kunde representera en polisröst.

Texter från nyhetsbyråer samordnar jag med tidningens egna nyhetstexter. Om man gjorde en åtskillnad mellan dagstidningarnas och nyhetsbyråernas texter skulle den primära rösten i exempel 48 vara FNB. Eftersom mitt syfte är att studera journalistdiskursen ser jag det dock som ändamålsenligare att betrakta nyhetstexter i första hand som journalistiska texter överhuvudtaget och i andra hand som intertexter där en redaktion, till exempel HBL, publicerar texter av en annan redaktion, till exempel FNB eller TT. När redaktionen väljer att använda en färdig nyhetstext av en nyhetsbyrå går texten genom samma procedur som artiklar skrivna av egna journalister. Både redigeraren och nyhetschefen läser igenom artikeln, skriver möjligen om rubriken och kan även ändra strukturen av texten. Den enda skillnaden är att nyhetsbyråns journalist inte har fått i uppdrag av tidningsredaktionen att skriva artikeln. (Ahlholm 2012: 18.)

- (48) Skadad varg fälld i Rääkkylä
 Jägare sköt ihjäl en skadad varg i Rääkkylä i Norra Karelen i förrgår.
 Vargen fälldes med tillstånd av polisen.
 Vargen observerades första gången när den rörde sig kring bosättning i Tohmajärvi i tisdags. Dagen innan hade två jakthundar blivit rivna, den ena så illa att den måste avlivas. Jägarna uppgav att vargen inte gick normalt.
 Polisen gav först order om att jaga iväg vargen från de bebodda områdena.
 Senare sågs vargen i centrum av Tohmajärvi och den fortsatte stryka omkring i samhället. Enligt de nya observationerna var den hungrig och sjuk.
 (FNB-HBL 28.12.2009)

De primära rösterna i exempel 48 kategoriserar jag som polisröst och jägarröst. Trots att texten med stor sannolikhet baserar sig endast på en polisröst, står det ändå att *Jägarna uppgav att vargen inte gick normalt*. Ifall jägarna var sekundära röster i texten borde journalisten i stället ha skrivit att *Jägare hade uppgivit [...]* eller *Enligt polisen uppgav jägare att [...]*.

I vargnyheter citeras även organisationer eller institutioner utan att man explicit nämner någon representant för dessa. I materialet citeras bland annat domstolen, länsstyrelsen, naturvårdsverket, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, polisen, politiskt parti, naturorganisation eller jägarorganisation. När jag har kategoriserat de olika rösterna har jag inte gjort någon skillnad mellan personer och institutioner: när journalisten har citerat till exempel Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet har jag klassificerat rösten som en forskarröst (se exempel 49–50, Ahlholm 2012). Miljöorganisationer eller personer som representerar dessa klassificerar jag däremot som miljöorganisationens röster (se exempel 51–52 nedan). I exempel 49 och 50 identifieras först forskarrösten Ilpo Kojola och sedan forskarrösten Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. Även informationen i texten *Egna vargar ökar* baserar sig på forskaren Ilpo Kojolas uppgifter fastän man i exempel 50 citerar institutet.

- (49) [Forskarröst, en person]
 [...] - Vargen förökar sig effektivt och erövrar nya revir då den tillåts göra det, berättar rovdjursforskaren Ilpo Kojola vid Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets kontor i Uleåborg. [...]
 (HBL 17.11.1999: *Egna vargar ökar*)
- (50) [Forskarröst, ett institut]
 [...] Ytterligare 5–10 vargar skall förses med radiosändare inom ramen för en undersökning som Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet utför i Kuhmo och Ilo-mants. [...]
 (HBL 13.1.1999: *Vargar får radiosändare*)
- (51) [En röst av en miljöorganisation, organisation]
 [...] De norska myndigheterna har bestämt att ett vargpar som bor i landets södra del skall dödas eftersom de utgör ett hot mot fåren i trakten. Världsnaturfonden WWF manar sina medlemsorganisationer att rikta protester mot den norske miljöministern med anledning av myndigheternas agerande. [...]
 (HBL 12.3.1999: *Vargar dödas i Norge*)

- (52) [En röst av en miljöorganisation, person]
 – Man tycker inte bättre om vargar i Norge än i Finland. Konflikten mellan människan och rovdjuren är fortfarande enorm, kommenterar informatör Sirpa Pellinen på WWF i Helsingfors. [...] (HBL 12.3.1999: *Vargar dödas i Norge*)

I kapitel 4 presenterar jag vid själva röstanalysen alla röster i materialet och på vilket sätt jag har kategoriserat rösterna under olika överbegrepp. Kategoriseringen och den kvantitativa analysen är inte det enda sättet att analysera röster i vargnyheter i min undersökning. I det följande presenterar jag hur jag analyserar rösterna kvalitativt.

3.4.3 Metoden i delanalys 2: en semantisk diskursanalys

I det här avsnittet redogör jag för hur jag identifierar olika diskursiva representationer i vargnyheter med hjälp av deras olika legitimeringar. Jag är i första hand intresserad av olika diskursiva representationer i förhållande till vargen, vilket jag ser som ett fall exempel på rovdjursdiskurser och diskursiva representationer kring miljökonflikter överlag (se avsnitt 1.7).

Den andra delanalysen är en diskursanalys, företrädesvis *en semantisk analys av diskurser*. Den är en kvalitativ analys å ena sidan av rösternas språk där forskningsenheten består av de anförda meningarna, å andra sidan av journalistdiskursen där forskningsenheten består av nyhetstexter och -händelser som helhet. Enligt den semantiska diskursanalysen menar jag att man med hjälp av en semantisk analys diskuterar olika diskurser i nyhetstexterna. I min undersökning handlar den semantiska analysen om emotivt språk: den laddning som lexemet *varg* har i nyhetstexterna som helhet och i de diskursiva representationerna av olika röster. För röster som representerar motståndardiskursen konnoterar varg negativt, för försvarardiskursen positivt, och för andra diskursiva representationer oftast varken eller. I den formella diskursen undviker rösten emotiva uttryck, och röster som representerar domardiskursen använder sig både av negativa och av positiva uttryck. När jag diskuterar journalistdiskursen menar jag alltså hela texter där journalister kan placera olika röster och olika diskursiva representationer. Dessutom kan journalisten själv representera någon av de diskurser som rösterna i texten står för.

Metodologiskt ansluter jag mig till den lingvistiska diskursanalys som representerades av van Dijk (1985) och som metodologiskt utvecklats vidare bland annat av van Leeuwen (2008). Även van Dijks (1985) beskrivning av den semantiska diskursanalysen betonar den metodologiska aspekten: att man med hjälp av analyser av ordens, uttryckens och satsernas betydelse samt textens koherens och kohesion analyserar diskurser.

Begreppen 'diskursanalys', 'lingvistisk diskursanalys' och 'semantisk diskursanalys' överlappar varandra, som jag påpekat i avsnitt 3.3. Jag ser att det som van Dijk (1985) definierade som semantisk diskursanalys numera allmänt kan kallas allmänt lingvistisk diskursanalys (se avsnitt 3.1). Dessutom skulle de flesta

diskursanalyser kunna kallas semantiska, eftersom diskursforskare är intresserade av betydelse i en social kontext, oberoende av forskarens vetenskapliga bakgrund. Med termen *semantisk diskursanalys* vill man betona att man metodologiskt identifierar eller analyserar diskurser och analyserar olika sociala praktiker med semantiska verktyg: hur ord och uttryck denoterar och konnoterar eller hur man uttrycker sig emotivt.

Diskursanalysen är en allmän teoretisk bakgrund och metod bland annat för pedagogiska, kommunikationsvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och kulturvetenskapliga studier. När jag diskuterar lingvistisk diskursanalys menar jag att olika diskurser i texten identifieras och därefter analyseras med lingvistiska medel. När jag identifierar rösternas olika diskursiva representationer utför jag en semantisk analys på basis av van Leeuwens (2008) metod för röstens *legitimeringar*. Metoden visar dels hur den sociala praktiken rekontextualiseras och dels hur textens objekt, vargen, konnoterar olika för olika språkbrukare: vargen får olika emotiva laddningar i olika kontexter, för olika röster.

På basis av den teoretiska diskussionen i avsnitt 3.1–3.2 ovan hör begreppen 'röst' och 'diskurs' samman: röster kan betraktas som diskursiva representationer (se van Dijk 1985, Bakhtin 1991, Ednarsson 2004). Den andra delanalysen kompletterar metodologiskt den första som alltså handlar om olika primära röster och röstkategorier i vargnyheter. Om den första delanalysen svarar på frågan *vem* så svarar den andra på frågan *hur*. Rösternas diskursiva representationer identifierar jag med *varför*-frågor vilket jag diskuterar i det följande.

I den första delanalysen definierar jag analysenheter för den andra delanalysen, diskursanalysen. De primära rösterna är representativa i de anförda meningarna vilka även utgör analysenheterna för diskursanalysen i min undersökning. I fråga om koherensen i texten bör nyhetstexter betraktas som helheter, det vill säga som diskursiva representationer av journalister. Vid en semantisk analys av journalistdiskursen bildar alltså nyhetstexter som helhet den lingvistiska enhet som studeras i min undersökning.

Van Leeuwen (2008: 105) konstaterar att diskursiva representationer av sociala praktiker kan innehålla legitimeringar av dessa praktiker. Legitimeringarna besvarar frågan "Varför ska vi göra eller tänka på det här sättet?". Van Leeuwen diskuterar fyra olika legitimerande strategier: 1) auktoritetslegitimering, 2) moralisk legitimering, 3) rationalisering samt 4) mytopoesis som betyder att man utnyttjar mytiska, fiktiva figurer i sin argumentering. Dessa olika subjektspositioner representerar olika diskursiva praktiker som legitimeras på olika sätt.

Legitimeringsanalysen har utvecklats vidare bland annat av nordisterna Anna Gustafsson (2009) och Gustaf Westberg (2016). Gustafsson utför en kritisk diskursanalys av politiska pamfletter från 1700-talet och Westberg analyserar hur föräldraskap legitimeras i sakprosa. Medan Westberg är mera trogen den legitimeringsanalys som van Leeuwen presenterat är Gustafsson även intresserad av hur legitimeringsstrategierna fungerar omvänt. Gustafsson, vars material består av politiska texter och därmed av motargumentering, diskuterar både legitimeringar och delegitimeringar. Gustafsson (2009: 54) indelar sina delegitimerings-

strategier i följande kategorier: 1) moralisk värdering, 2) irrationalisering (jfr rationalisering), 3) avauktorisering (jfr auktorisering) och 4) mythopoesis. Dessa följer strategier som van Leeuwen presenterar. Utöver dessa strategier ger Gustafsson ytterligare en kategori: 5) ironi. Hon konstaterar att ironi som en delegitimeringsstrategi är ett indirekt sätt att uttrycka en attityd och den provocerar emotionell respons (Gustafsson 2009: 61).

Om personer utnyttjar legitimeringsstrategier för att motivera sin egen diskursiva praktik använder de delegitimeringsstrategier för att ifrågasätta det som deras motståndare påstår. Delegitimeringsstrategier kan således identifieras även i min analys av olika röster i vargdebatten. HBL (21.3.2004) skriver om naturvänner som vill skydda husdjur med stängsel i stället för att skjuta vargar. Enligt nyhetstexten *möts förslaget med ett hånskratt* av lokala människor. De använder sig av delegitimeringsstrategin ironi.

Westberg (2016) identifierar alltså de fyra olika legitimeringsstrategier som van Leeuwen (2008) presenterat. I sin analys av föräldraskapsrelaterande subjektpositioner riktar Westberg sitt intresse även till avsaknaden av legitimeringar. I en diakron analys uppmärksammar han ett kontinuum av legitimeringar som leder till så kallade självklarheter i diskursiv praktik. (Westberg 2016: 25.) Han definierar legitimeringen som *en transformationstyp som reproducerar reglerande och rättfärdigande kunskaper om sociala praktiker* (Westberg 2016: 25). Han är alltså speciellt intresserad av olika former av *semiotiska handlingar* som besvarar varför saker bör göras på ett särskilt sätt. Westberg betonar legitimering som ett diskursivt och semiotiskt fenomen på textnivå, men han konstaterar att legitimeringar även innefattar större sociologiska och sociopolitiska dimensioner. Definitionen följer den semantiska diskursanalysen presenterad av van Dijk (1985), som anser att politik kan legitimeras via demokratiska val, och van Leeuwen (2008) som påpekar att legitimering inbegriper en sociologisk rörelse mellan legitimering och legitimitet. Med andra ord betonar såväl Westberg som van Leeuwen att legitimeringsprocessen kan göra diskurser legitima: de kan transformeras till legitima självklarheter.

Jag förstår processen så att ett påstående blir sant (för språkbrukaren) utan någon exakt motivering varför. Språkbrukare kan tänka att "det är bara så" eller "det är ju så". I min analys av diskurser i vargnyheter fäster jag uppmärksamhet även vid eventuella självklarheter såsom Westberg (2016) föreslår.

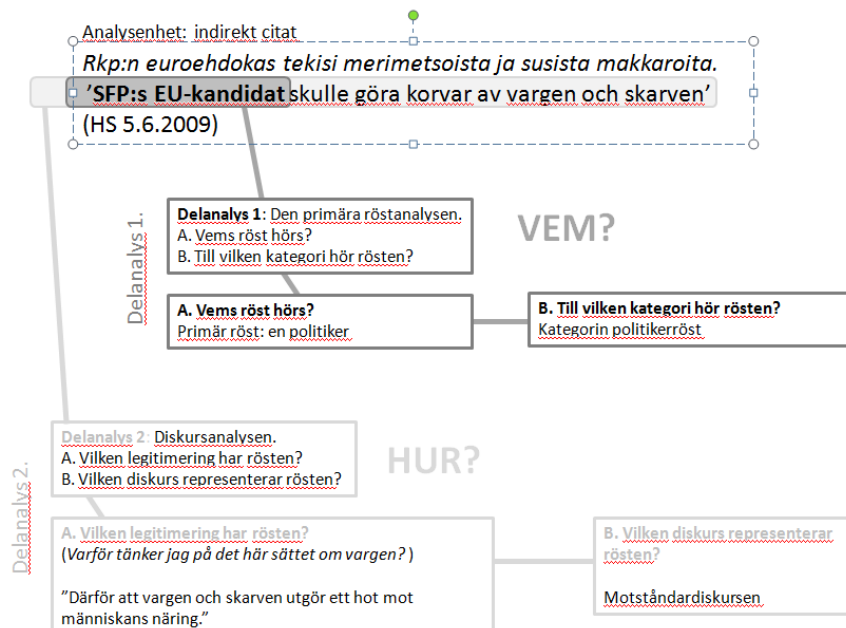
Även i vargfrågan har man tidigare diskuterat olika legitimeringar och deras roll i den polariserade situationen. Pohja-Mykrä (2014: 9) anser att det finns en legitimeringskris och motstridande värderingar bakom vargkonflikten. Till exempel tjuvjägare och lokalbefolkning legitimerar sina gärningar i den lokala verkligheten utan att ta hänsyn till hur myndigheter eller andra intressegrupper reagerar.

Jag utnyttjar van Leeuwens (2008) legitimeringsanalys metodiskt när jag identifierar vilka sociala praktiker som kan vara representativa i rovdjurskonflikten i mitt tidningsmaterial. Jag utgår ifrån att det även i vargnyheter kan identifieras olika diskursiva representationer för sociala praktiker i förhållande till var-

gen. Dessa representationer kan innehålla legitimeringar som besvarar frågorna: "Varför tänker jag på det här sättet om vargen?" eller "Varför vill jag uttrycka mig så här om vargen?". Svaren på varför-frågorna syftar på personens förhållande till vargen och mera allmänt på miljöfrågorna. I materialet repeteras legitimeringar som *därför att vargen hotar människans egendom och utgör ett hot mot människan och stammen borde därmed förminska*. En annan allmän legitimering är att *vargen ska skyddas för att den är utrotningshotad*. I materialet kan man identifiera även andra legitimeringar: alla röster kan inte kategoriseras som antingen mot eller för vargen.

När röster i vargnyheter legitimerar sina uttryck kan man identifiera även olika legitimeringsstrategier såsom van Leeuwen (2008), Gustafsson (2009) och Westberg (2016) konstaterar. Eftersom vargfrågan är politiserad och nyhetstexter innehåller politisk debatt, kan även delegitimeringsstrategier förekomma såsom Gustafsson (2009) identifierar dem i sin undersökning av politiska pamfletter. I analysdelen i kapitel 5 diskuterar jag även olika legitimerings- och delegitimeringsstrategier där de går att identifiera.

Jag anser att legitimeringsanalysen och den semantiska diskursanalysen hör samman. I min undersökning av röster är det yttrandet av personer och organisationer som jag analyserar även semantiskt. Som jag tidigare diskuterade avslöjar legitimeringsanalysen ofta hur vargen konnoterar olika för olika språkbrukare. Olika legitimerings- och delegitimeringsstrategier kan således visa även hur betydelser är socialt konstruerade. Auktoriseringsstrategin i rovdjursdiskursen kan betyda att rösten tror på att vargstammen består av X1 individer för att auktoriteten N1 säger så. Samtidigt delegitimerar rösten andra som tror på auktoriteten N2 som säger att vargstammen består av X2 individer. Vidare kan rösten påpeka att vargar borde fås bort från området såsom auktoriteten N1 konstaterat. Även den negativa laddningen hos vargen har vidareförts från auktoriteten.

FIGUR 4 Metoden för delanalyserna 1 och 2

Figur 4 åskådliggör förhållandet mellan delanalyserna. I den första delanalysen analyserar jag systematiskt de yrkes- och intressegrupper som är representativa i vargnyheter. Jag utgår ifrån att rösterna av yrkes- och intressegrupperna är representativa i direkta och indirekta anföringar i texterna. Eftersom de olika yrkes- och intressegrupperna är så många har jag klassificerat dem i olika kategorier vilket presenteras i kapitel 4. I den andra delanalysen analyserar jag hur rösterna förhåller sig till vargen och hela vargfrågan med hjälp av frågor som belyser röstens legitimeringar.

3.4.4 Metoden: en sammanfattning av delanalyserna

I båda delanalyserna är det fråga om journalistdiskursen i allmänhet och rovdjursdiskursen i synnerhet. Delanalyserna visar hur journalister strukturerar nyheter genom att återge olika typer av röster i nyhetstexter. Analyserna visar både skillnader och olikheter geografiskt, tidsmässigt och även kulturellt. Journalistisk praktik har likheter i Finland och i Sverige: de pressetiska råden och nyhetskriterierna liknar varandra, vilket diskuteras i avsnitt 1.6 ovan.

Rovdjursdiskursen påverkas ytterligare av debatten i samhället, lagstiftningen, politiska beslut och även av emotiv laddning hos objekten varg och rovdjur (se kapitel 2 och avsnitt 3.4). Delanalys 1 visar vilka röster som betonas av journalister i den offentliga debatten i medierna. Delanalys 2 visar hur olika perspektiv återges och hur de eventuellt påverkar berättandet i nyhetstexterna. Journalistdiskursen utgör en scen för rovdjursdiskursen. Jag är medveten om att det finns även andra scener i dagens debatt. Sociala medier utgör en modern scen med nyheter som kunde kallas *allemansnyheter* till skillnad från journalistiska nyheter. Med allemansnyhet avser jag inlägg som inte följer journalisternas etiska principer. De är skrivna av personer som tidigare varit mottagare av nyheter. I allemansnyheter gör man inte skillnad mellan egna åsikter och opartisk information. Man har inte heller något krav på att rätta felinformation som tidigare publicerats. I min avhandling analyserar jag dock endast journalistiska nyheter även om uppkomsten av sociala medier förvisso har påverkat även journalistdiskursen.

Det empiriska materialet möjliggör flera komparativa aspekter för analysen. Båda analyserna, den primära röstanalysen (delanalys 1) och den semantiska analysen av diskurser (delanalys 2), har därför jämförande särdrag. De mest centrala komparativa synvinklarna är de lokala dagstidningarna gentemot rikstidningarna, skillnaderna i journalistdiskurs mellan språkområden och den tidsmässiga utvecklingen.

Det har skett stora förändringar både i mediernas roll i samhället och i rovdjursituationen. Eftersom materialet består av vargnyheter från olika årgångar från 1994 till 2009 och av två nyhetshändelser på 2010-talet diskuterar jag förändringen i rovdjursdiskursen sedan 1994, året innan Finland och Sverige anslöt sig till EU. Under åren har vargstammen växt speciellt i Sverige vilket kan ha förändrat rovdjursdiskursen i medierna. Under årtionden har även nyhetsförmedlingen förändrats. Antalet läsare har minskat och medierna har reagerat på

det ökade inflytandet från internet genom att utveckla nyhetsproduktionen, vilket jag diskuterar i avsnitt 1.3.2. Efter att lagstiftningen, vargstammen och nyhetsförmedlingen har förändrats, kan det vara att även journalistdiskursen har utvecklats.

Ett annat jämförande särdrag är de eventuella geografiska eller kulturella skillnaderna i rovdjursdiskursen i medierna. I den första delanalysen diskuterar jag kvantitativa skillnader mellan en finsk, en finlandssvensk och en svensk dagstidning när det gäller olika yrkes- och intressegrupper som intervjuats i vargnyheter. I den andra delanalysen diskuterar jag ytterligare riksmedierna gentemot de lokala medierna. Jag söker nyhetstexter om samma nyhetshändelse i samma språkområde, till exempel så att de finlandssvenska dagstidningarna HBL och VBL skriver om samma nyhetshändelse. Dessutom kan det finnas nyhetstexter som alla dagstidningar i materialet skriver om.

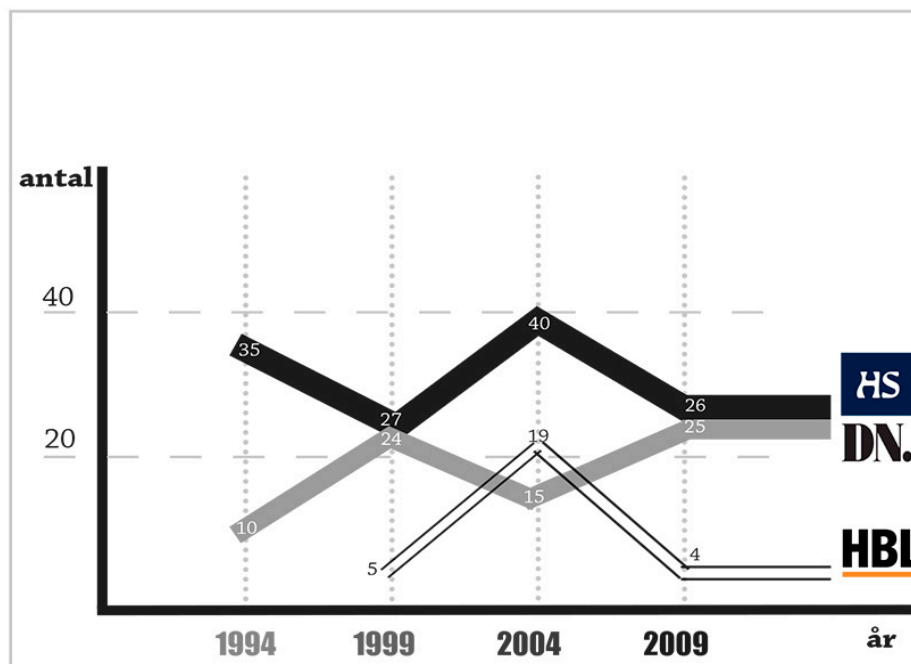
4 DELANALYS 1: RÖSTER I VARGNYHETER

I det här kapitlet presenterar jag resultaten av den första delanalysen om hur olika röster i vargnyheter kan kategoriseras enligt yrkes- och intressegrupper och hur journalister återger olika röster i texten. Syftet är att svara på frågan vems röst som kan höras i texterna. Jag börjar analysen genom att diskutera fokus i vargnyheterna: vad handlar nyhetstexterna om? Synvinkeln påverkar vilka röster som återges i texterna. Jag diskuterar även hur jag har kategoriserat olika röster och vilka röster som är mest frekventa i materialet samt antalet nyhetstexter under olika år.

4.1 Vad handlar vargnyheterna om?

Som jag har konstaterat ovan, består materialet för den första delanalysen av vargnyheter i *Helsingin Sanomat* (HS), *Hufvudstadsbladet* (HBL) och *Dagens Nyheter* (DN). Nyhetstexterna är publicerade 1994, 1999, 2004 och 2009. Materialet omfattar sammanlagt 229 nyhetstexter som alla har fokus på vargen eller rovdjuren kollektivt. Texterna är nyhetstexter enligt den pragmatiska nyhetsdefinitionen som jag presenterat i avsnitt 1.6.1.

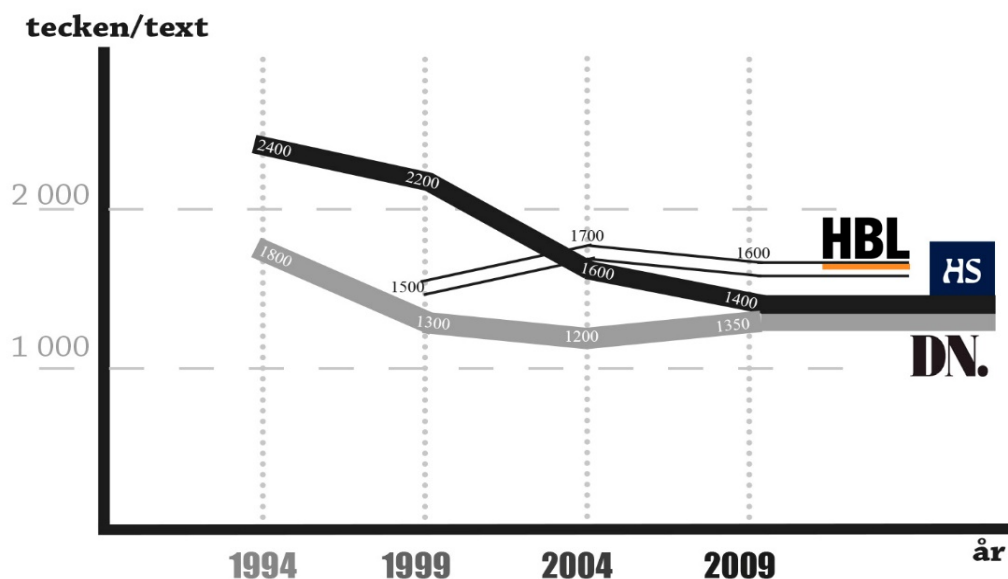
På basis av materialet har nyhetstexterna om vargen inte ökat samtidigt som vargstammen har växt. Både i Sverige och i Finland varierar mängden vargnyheter från år till år snarast på grund av nyhetshändelserna (figur 5). I Sverige har vargstammen fortgående växt från 25 djur år 1994 till 200 djur år 2009 (se figur 2 och Viltskadecenter 2011). Trots detta minskar vargnyheterna från år 1999 till år 2004. I Finland har stammen varit mera stabil, men år 2004 växte stammen och de finländska tidningarna HS och HBL publicerade sammanlagt 59 nyhetstexter om vargen.

FIGUR 5 Antalet vargnyheter från 1994 till 2009

Nyhetstexterna om varg har blivit kortare (figur 6). Den största förändringen har skett med nyhetstexter i HS: år 1994 var den genomsnittliga vargnyhetstexten 2 400 tecken lång medan texterna år 2009 var endast 1 400 tecken långa i medeltal. Mellanslagen är inräknade i antalet. En orsak till förändringen är det stora antalet långa reportagetexter om hundvargjakten i Perho år 1994. År 2009 var en typisk nyhetstext som handlade om varg ungefär 1 500 tecken lång i alla de tre undersökta dagstidningarna i Finland och i Sverige.

Utvecklingen är dock inte överraskande eftersom nyheterna överlag har blivit kortare under en lång period. Enligt Huovila (2000: 73) har texterna i dagstidningarna blivit kortare från och med 1960-talet när dagstidningarna och radion har börjat konkurrera med televisionen. Korta nyheter är en företeelse som journalisterna själva ofta kritiserat (Huovila 2000: 74). Även om texterna har blivit kortare har informationen inte alltid minskat. I mitt material börjar journalisterna på 2000-talet dela in innehållet i flera olika texter så att även texten på förstasidan innehåller en annan synvinkel än texterna på insidan (HS 4.4.2009, NWT 4.3.2010, 12.4.2011, KS 24.2.2013).

FIGUR 6 Längden på vargnyheter från 1994 till 2009

Trots att vargen står i fokus i nyhetstexterna finns det variation mellan orsakerna till att nyhetstexterna publicerats. Om vargen är den primära orsaken till nyhetstexten kan det sekundärt vara fråga om vargjakt, vargpolitik, skador, vargforskning, rovdjurspolitik, naturskydd eller till exempel naturfotografering. För att studera vargnyheternas anatomi som bakgrundsinformation för mina analyser har jag kategoriserat nyheterna enligt nyhetsrubrikernas sekundära innehåll. Om rubriken nämner ordet *jakt* har jag underordnat texten kategorin *vargjakt*. Utöver nyheter om vargjakt har jag identifierat följande kategorier i nyhetstexterna: politik och samhälle, anfall, skada, hot, observation, forskning, vargstam, turism, olycka, fotografering, naturupplevelser, brott, attityder och debatt. Dessa olika nyhetskategorier kan anses vara olika ramar som upprepas i vargnyheterna och som journalister använder sig av för att välja, betona och begränsa perspektivet på vargnyheter (se Cheas 2018).

Eftersom materialet för den första delanalysen består av 229 nyhetstexter blir antalet nyhetstexter i en del av kategorierna få. Därför har jag slagit samman kategorier som står nära varandra. Till exempel kategorierna *forskning* och *stam* har jag slagit samman eftersom man kan se stammens storlek som ett resultat av vargforskningen. De mindre frekventa kategorierna turism, fotografering och naturupplevelser har jag slagit samman i kategorin *human interest* som ett överbegrepp för att de alla har att göra med hur människan vill njuta av naturen och observationer av vargen. De nyhetstexter som handlar om hur vargen anfallit djur eller människan eller där människan har upplevt ett hot från vargen har jag slagit samman i kategorin *vargen anfaller/hotar*.

När nyhetsrubrikerna handlar om naturskydd handlar texten oftast om att vargar inte borde jagas. I materialet finns det till exempel inte några nyhetstexter där organisationerna skulle ta ställning till att naturområden med vargrevir borde skyddas från skogsbruk. En nyhetstext i materialet berättar att naturvår-

darna protesterade mot rallyn genom vargskogen (NWT 28.1.1994). När naturskyddsorganisationerna protesterar mot vargjakt har jag kategoriserat texterna under *vargjakt*. När det är fråga om att lagstiftningen borde spara vargstammen har jag kategoriserat texterna under den sammansatta kategorin *politik och samhälle*.

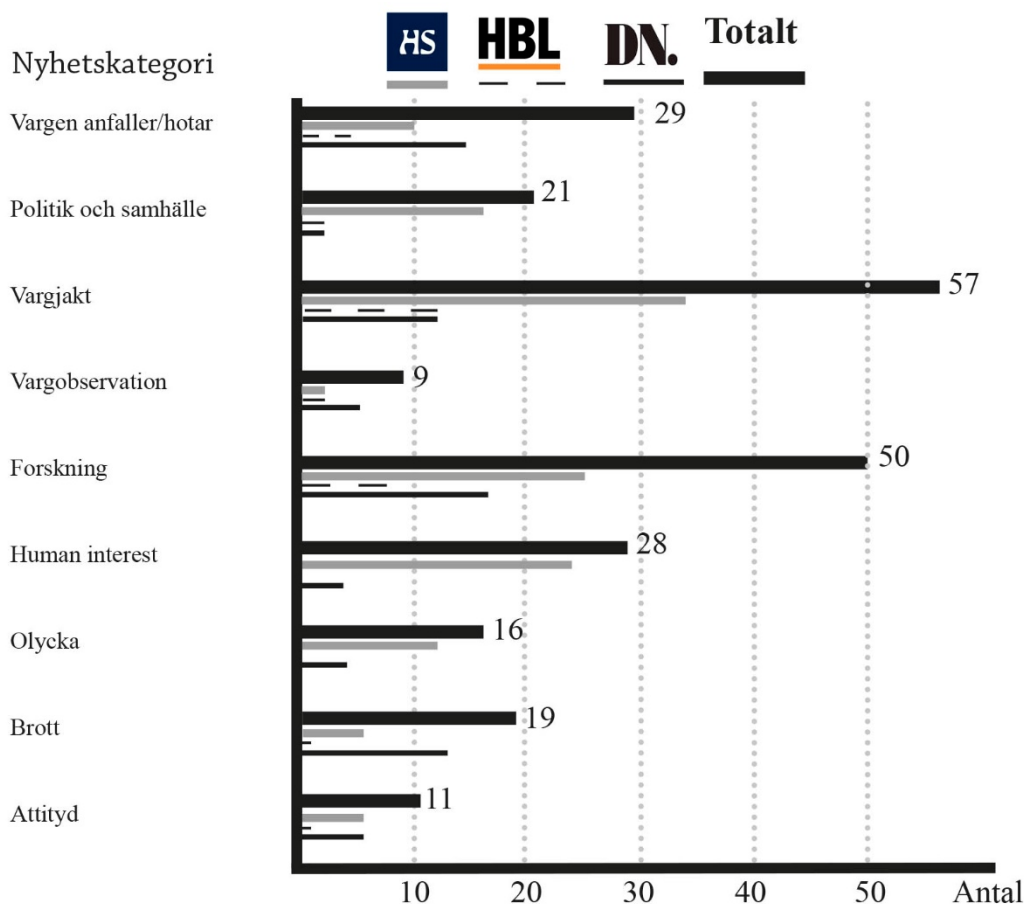
En kategori som är sällsynt jämfört med de andra kategorierna är *olycka* som omfattar nyheter om djur som krockat med bil eller som hittats döda som till exempel i texten *Susi iskeytyi auton keulaan ja kuoli 'Varg krockade med bil och dog'* (HS-FNB 22.2.2009). De här texterna har jag inte underordnat de andra kategorierna för att de utgör en specifik kategori jämfört med de andra. Av de andra kategorierna är det närmast fråga om vargobservationer, men när vargen hamnar i en olycka är det fråga om en ovanlig observation. Å andra sidan är det intressant att notera hur vargen väcker ett stort intresse bland journalisterna. Ska djuret vara politiskt och sällsynt innan man rapporterar om olyckan i medierna?

Kategorier kan överlappa varandra och många texter kan förknippas med flera kategorier. Om jägare vill flytta vargar kan texten enligt rubriken handla om attityder, vargstammen eller den politiska debatten (exempel 53). Likadant kan rubriken *Nej till skydds jakt på varg* (exempel 54) ha att göra med attityder, jakt eller både och. Rubriken i exempel 55 kan kategoriseras under jakt, attack eller brott, vilket man slutligen kan avgöra först efter domstolsbeslutet.

- (53) Jägare vill flytta vargar
(DN 2.4.2009)
- (54) Nej till skydds jakt på varg
(DN-TT 3.4.2009)
- (55) Varg sköts efter attack mot jakthund
(DN 4.11.2009)

Den mest typiska vargnyheten handlar om jakt (57 texter utav 229) och forskning eller vargstammens storlek (50 texter). Figur 7 nedan visar även att varganfall väcker mera intresse i medierna än till exempel den politiska debatten kring vargen. Vargens anfall mot tamdjur eller människor har enligt figuren väckt mera intresse i Sverige än i Finland. Av DN:s nyhetstexter handlar 15 av 78 om anfall eller hot mot djur eller människor. Andelen är stor eftersom endast 10 av de 128 nyhetstexterna i finska HS handlar om anfall eller hot. Skillnaden beror inte på olikheter i journalistdiskursen utan på att det sker fler rovdjursskador i Sverige än i Finland (se avsnitt 2.2).

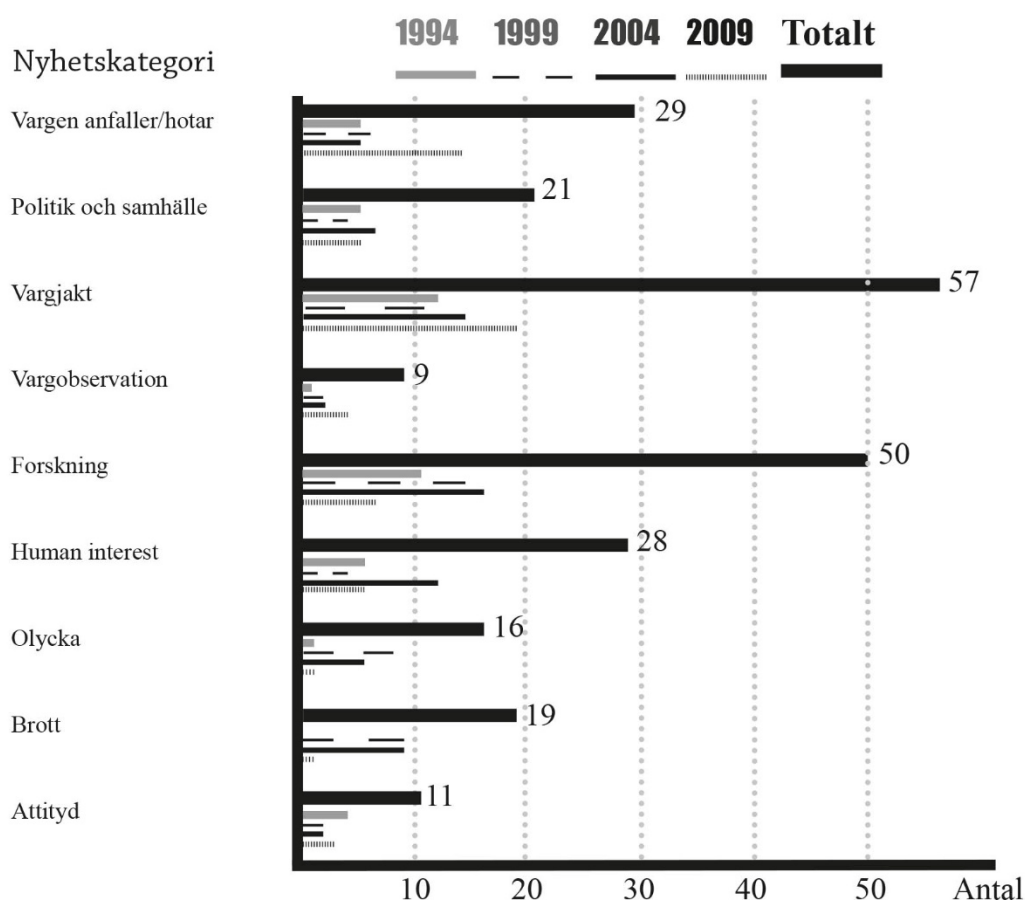
Alla olikheter kan inte förklaras med nyhetshändelser i områden där tidningarna delas ut. Finlandssvenska HBL skriver relativt sett oftast om vargobservationer: när vargar rör sig i Svenskfinland betraktar journalisterna det lättare som en nyhet. Däremot intresserar attityderna mera i Sverige än i Finland.

FIGUR 7 Antalet vargnyheter i olika kategorier²⁸

Jag konstaterar ovan att antalet vargnyheter inte är beroende av antalet vargar eftersom vargar är en nyhet, en överraskning, när de är få. Klassificeringen av de olika nyhetsämnen om vargen (figur 7 och 8) visar att nyhetsförmedlingen förverkligas mera enligt nyhetskriterierna och nyhetsdefinitionen än enligt vargstammens tillväxt (jfr Bruun m.fl. 1986, Harrison 2006, Kuutti 2006). Ett ökat antal vargar kan också leda till händelser som journalisterna ser som nyheter. Speciellt vargskadorna betraktas som nyheter, överraskningar, eftersom nyheter i den första kategorin *Vargen anfaller/hotar* har ökat från 5 texter år 1994 till 13 texter år 2009 och tillväxten i figur 8 beror på DN:s nyheter. Från år 1994 finns det en nyhetstext i DN:s arkiv som jag har klassificerat i den kategorin, men från år 2009 finns det 9 nyhetstexter som handlar om vargens attack eller situationer där människan upplevt ett hot från vargar. Enligt samma trend har nyheter om vargjakt och vargobservationer ökat medan intresset för attityder och forskning har minskat.

²⁸ Figuren innehåller nyhetstexter i HS och DN 1994, 1999, 2004 och 2009 och i HBL 1999, 2004 och 2009. Vid 11 gränsfall har texten placerats under två kategorier vilket gör att antalet nyhetstexter i figur 7 är 240 även om materialet för den första delanalysen består av 229 nyhetstexter.

FIGUR 8 Antalet olika nyhetskategorier under olika år

Kategorin *vargobservation* förstärker antagandet att vargen är ett nyhetsämne i sig. Även rikstidningar kan publicera nyhetstexter om att någon möjligen har sett en varg när det är fråga om ett område där man inte på länge har sett vargar eller när den eventuella vargen rör sig nära städer. *Dagens Nyheter* publicerade en nyhetstext om en eventuell observation av varg därför att det i så fall skulle ha varit den första konstaterade vargen i Blekinge på årtionden (exempel 56) och HS skrev om en varg i närheten av Helsingfors (exempel 57). Är det semantiskt fråga om nyheter, överraskningar (se avsnitt 1.6.3)? Är de aktuella och intressanta för allmänheten, har de påverkan på mottagarens liv och är de sanna (jfr Huovila 2005: 47)?

- (56) Varg kan ha setts i Blekinge [rubrik]
 En varg kan finnas i Blekinge. På måndagen fotograferades en i Alnaryd i norra Karlskrona.
 – I så fall är det den första konstaterade vargen i Blekinge, säger naturexpert Björn-Eyvind Swahn, till Blekinge Läns Tidning.
 Smålandsposten har de senaste dagarna rapporterat om att en ung varghane setts på flera platser i södra Småland. I söndags ska den ha varit i Karlsvik norr om Tingsryd.
 (DN 28.7.2009)

- (57) Susi vaelsi halki Helsingin seudun [rubrik]
Varg vandrade genom Helsingforstrakten
 (HS 21.7.2004)

I de finländska tidningarna handlar en nyhetstext om varg oftast om jakt. I HS omfattar vargjakt 25 procent av alla nyhetstexter och i HBL 40 procent, men i den svenska tidningen DN är jaktnyheter först den fjärde största kategorin med 15 procent av alla nyhetstexter. Trots att jaktnyheterna är de mest frekventa i Finland är det forskningskategorin som får mest utrymme i tidningarna; jakttexter är tämligen korta (HS: 1 443 slag/text, HBL: 1 234 slag/text, DN 1 250 slag/text) jämfört med texterna om vargforskning (HS: 2 437 slag/text, HBL: 2 093 slag/text, DN 2 083 slag/text). Den tredje vanligaste kategorin av vargnyheter i HS hör till den kategori som jag valt att kalla *human interest* vilket betyder bland annat texter om konst, turism eller naturfotografering. Detta kan ha att göra med läsarsynvinkeln som HS medvetet har förstärkt enligt Helle (2010).

I finlandssvenska HBL är det nyheter om vargens anfall eller hot som kommer som tredje i frekvens. DN har oftast rapporterat om vargforskningen eller vargstammen, den andra vanligaste kategorin är texter om vargens anfall och den tredje vanligaste kategorin är brotten. Skillnaden mellan den svenska journalistdiskursen och den finska och den finlandssvenska kan bero på att vargstammen har växt kraftigare i Sverige än i Finland. Även vargjakten började senare i Sverige: enligt nyhetsrubrikerna i materialet blev jaktnyheter i DN frekventa efter den 2 december 2009 när DN publicerade nyhetstexten med rubriken *2-40 vargar ska skjutas i vinter*.

Innan Finland och Sverige anslöt sig till EU kommenterades de eventuella politiska konsekvenserna för miljöpolitik frekvent i dagstidningarna. År 1994 behandlades rovdjurspolitik i finsk (HS) och finlandssvensk (HBL) press mera än i svensk press (DN). DN skrev om hur EU-reglerna skulle komma att påverka miljöpolitiken och nämnde bland andra arter även vargen. Nyhetstexten har jag klassificerat under kategorin *politik och samhälle* (exempel 58).

- (58) Hotade fåglar gynnas av EU
 Riksdagens jaktklubb kan glömma alla planer på vårjakt på sjöfågel och ställa in morkullejakten om Sverige kommer med i EU. EU-reglerna sätter nämligen stopp för all jakt på fågel under häckning och flyttning.
 [...] dels en form av fridlysning för 300 växter och djurarter, däribland hasselmus, varg, lo, valar, hasselsnok, långbensgroda, lövgroda. Fåglarna har fått egna skyddslag.
 (DN 28.10.1994)

Däremot togs de politiska konsekvenserna till diskussion genast efter att Sverige anslutit sig till EU (exempel 59–60). Nyhetstexterna nedan har jag kategoriserat under rubriken *politik och samhälle*. Den första texten (exempel 59) handlar om EU-lagstiftningen och jakten och den andra (exempel 60) om myndighetsbeslut, jakten och naturskyddet. Texterna fokuserar på beslutsfattandet och den samhälleliga diskussionen om besluten och lagstiftningen.

- (59) EU-förbud mot lojakt retar jägare
Samma dag som Sverige gick med i EU blev all jakt på varg och lodjur förbjuden. Endast i renbetesområden kan viss jakt tillåtas. Den tolkningen av EU:s art- och habitatdirektiv gör naturvårdsverkets Anders Bjärvall. Han får nu mothugg av Svenska jägareförbundet.
(DN 22.1.1995)
- (60) Protest mot bortdrivning av vargpar
Naturskyddsföreningen anser att länsstyrelsens beslut strider mot EU-direktiv som förbjuder avsiktlig störning av hotade djurarter, exempelvis varg.
(DN 24.2.1995)

I Finland började diskussionen om EU:s inverkan på rovdjurspolitik tidigare. Innan Finland anslöt sig till EU publicerade HS en nyhetstext om att EU vill förvandla Finland till ett land med stora rovdjur (exempel 61). Nyhetstexten nedan har jag placerat i kategorin *politik och samhälle*.

- (61) EU halusi Suomesta suurpetojen maan. Karhu, susi, ilves ja ahma pesivät kohta koko maassa.
EU ville utveckla Finland till ett land med stora rovdjur. Björnen, vargen, lodjuret och järven är snart bosatta i hela landet.
(HS 12.12.1994)

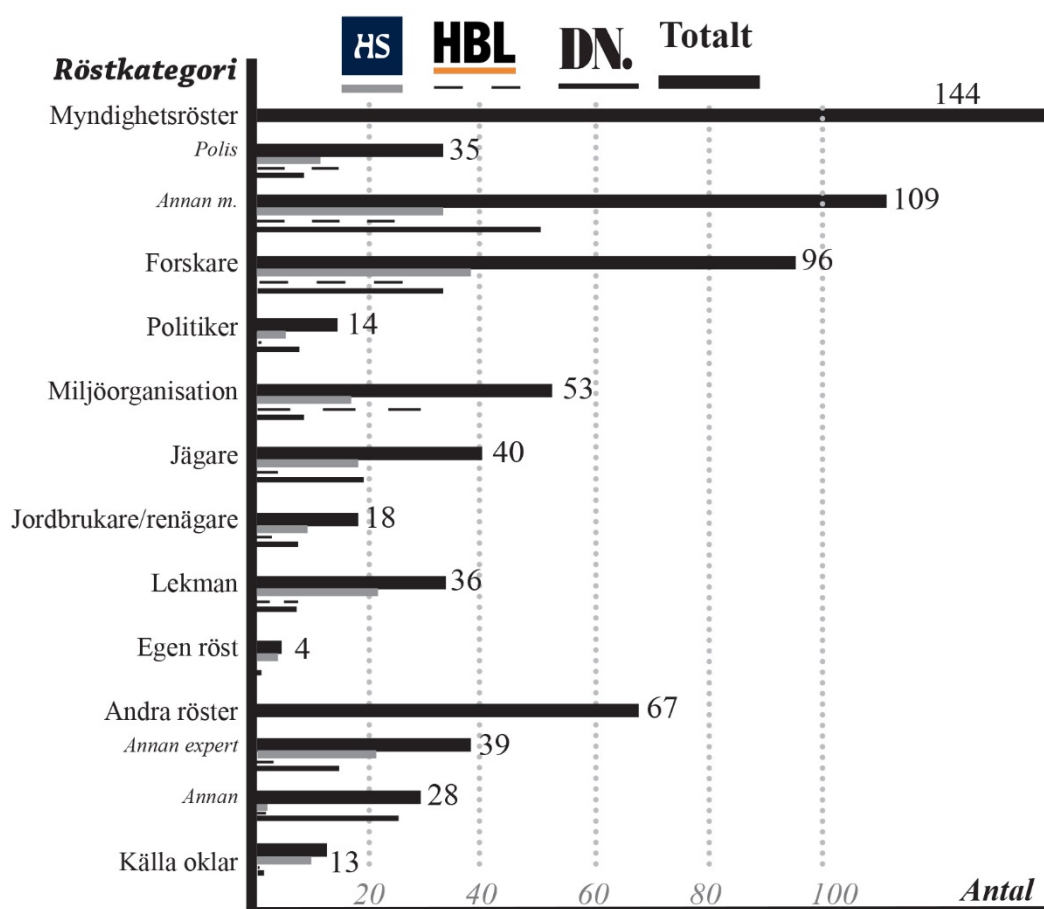
Diskussionen ovan visar att synvinklarna i vargnyheterna har förändrats från 1990-talet till 2000-talet (jfr Harrison 2006, Helle 2010). Brottsnyheterna saknas ännu år 1994 men år 1999 och år 2004 är *brott* en central kategori i nyheterna. Nyheterna om vargjakt och anfall av vargen ökar samtidigt som diskussionen om legitimeringen av vargjakten ökar (Bisi 2010, Pohja-Mykrä 2014, Lähdesmäki 2020). Den samhälleliga diskussionen pågår hela vägen även om innehållet i diskussionen har ändrats (se kapitel 5).

Skillnaderna mellan medierna kan inte förklaras endast med att nyhetshändelserna är olika utan det kan även vara fråga om skillnader i den journalistiska kulturen. Forskningsnyheterna är frekventa i alla dagstidningar i materialet. Däremot är nyhetstexterna i kategorin *human interest* vanliga endast i HS. Vargobservationerna intresserar DN och HBL men inte lika frekvent HS. Nyheterna om attityder intresserar den svenska DN men inte de finländska tidningarna. Journalister kan anses ha olika ramar för nyhetsproduktionen i olika medier (jfr Cheas 2018).

4.2 Yrkes- och intressegrupperna i vargnyheterna

I det här avsnittet presenterar jag först vilka röster som är frekventa eller sällsynta i materialet. Sedan visar jag hur alla röster har kategoriserats och vilka skillnader det finns mellan de olika dagstidningarna och deras sätt att återge olika röster.

I hela materialet för den första delanalysen är det myndigheterna vilkas röst oftast hörs i vargnyheterna (figur 9). Av alla 485 primära röster i materialet hör 144 (30 %) till myndigheter. Till forskare hör 96 (20 %) av de primära rösterna. Trots att det mest frekventa nyhetsämnet för vargnyheter (figur 7-8) är jakt, är jägarrösten först den fjärde vanligaste rösten i vargnyheter med 8 procent av rösterna. Miljöaspekten i vargfrågan betonas något mera av journalisterna, så att miljöorganisationernas röst är tredje vanligast med 11 procent av alla röster. Vargens anfall mot husdjur eller hot som människor upplevt är det tredje vanligaste nyhetsämnet (figur 7-8) men jordbrukarnas och renägarnas röst är den sjunde vanligaste röstkategorin med 4 procent av alla primära röster. Även vid nyheter om viltskador är det polisrösten eller annan myndighetsröst som kan identifieras i texterna. Figur 9 visar den politiska aspekten i vargfrågan genom att alla dagstidningar i materialet har politikerröster med i vargnyheterna. Även ett stort antal lekmanröster och andra röster kan tyda på den politiska karaktären i vargdiskussionen. Det finns ett stort antal olika yrkes- och intressegrupper som antingen själva vill delta i eller som journalisterna vill ta med i diskussionen. Bland andra röster finns det röster från tågchaufförer och konsulter till reseledare bland dem som jag diskuterar nedan i avsnitt 4.2.2.

FIGUR 9 Alla primära röstkategorier

Även om nyhetstexterna i sin helhet är skrivna av journalister och enligt narratologin är det journalisten som har berättarrösten i hela texten, är *journalistens egen primära röst* i den här kategoriseringen sällsynt. Med andra ord är det sällan som journalister själva är närvarande på ort och ställe vid nyhetshändelserna. Även kategorin *oklara källor* är mera frekvent enligt min kategorisering än journalisternas *egen röst*, det vill säga egna direkta iakttagelser. Vid oklara röster hänvisar journalisten inte till någon specifik källa som han eller hon har hämtat informationen från, men kontexten visar att informationskällan inte kan vara journalisten själv.

4.2.1 Vargens egen röst i materialet

Det är sällan vargens egen röst kan identifieras i nyhetstexterna. HS skrev i januari 2004 om hur vargar ylar i nyhetstexten: *Susien keskustelukanavalla ulvotaan* 'Vargar ylar i sin egen samtalskanal' (HS 13.1.2004). I exempel 62 nedan hörs vargens egen röst: journalisten antar att han hör vargen yla och senare är han säker på att han hör vargarnas röst.

- (62) Ulvoiko susi jossain kauempana? Ehkä kuulin vain harhoja. [...] kuulin murahduksia ja vikinää.
Hörde jag vargen yla någonstans? Kanske var det en illusion. [...] jag hörde någonting brumma och gnälla.
 (HS 4.4.2009)

I exempel 63 nedan skriver journalisten om vargens känslor. Enligt texten är vargen Noppe glad: den har en fästmö och den har blivit kär. Informationen för nyhetstexten har journalisten fått av myndigheter, vilka är de primära rösterna i texten, men dessutom inbillar skribenten sig vargens egen röst och känslor. Journalisten humaniserar djuret även med pronomenen *hans* och *han*. Enligt texten är tillökning i familjen att vänta. Humanisering av djuren kan väcka positiva känslor hos textens mottagare och hänvisar till försvarsdiskursen hos skribenten (se kapitel 5).

- (63) Vargen Noppes "fästmö" får leva
 Vargen Noppe är glad i dag. Jord- och skogsbruksministeriet har avslagit en ansökan om att hans fästmö ska skjutas. Men invånarna i Sydösterbotten är rädda för att gå ut om kvällarna.
 [...]

 Den problemvarg som ortsbefolkningen ville skjuta har nämligen observerats i sällskap med en hane. Fästmannen heter Noppe och är bekant för forskarna eftersom han är utrustad med en satellitsändare. Därför vet man att han under vårens och sommarens gång har vandrat från östra Finland till Kristinestadstrakten. Och där har han stannat – förmodligen för att han träffat den blodtörstiga varghonan och blivit kär. Tillökning i familjen är att vänta.
 (HBL 24.1.2004)

HS (21.8.2004) skriver om en konstutställning med rubriken *Iso hyvö susi haluaa puhua* 'Den stora goda vargen vill prata'. Texten handlar om vargskulpturer. I HS-texten *Haukku ei ole hälyä* 'Hundskall är inget ljud' analyserar man hundskall och även vargens röst (HS 27.7.2004). Enligt texten skäller vargvalpar men vuxna djur ylar vanligen.

Exemplen på vargens egen röst är få i materialet. I vanliga fall är det fråga om människoröster, både primära och sekundära, som kan identifieras i nyhets-texterna. Nyheter produceras av människor till människor vilket gör att strukturella och pragmatiska nyheter inte ger möjlighet eller frihet för journalister att skriva om djurens egen röst (se avsnitt 1.6.1 och 1.6.2). Journalisten och biologen Jouni Tikkanen har gjort det i en annan genre. Han skriver i boken *Lauma*, 'Flock' om hur vargarna levde och betedde sig på 1880-talet i Finland när de dödade 22 barn i Åbotrakten (Tikkanen 2019). Tikkanen strävar efter att öka förståelsen för vargen och finna svaren på frågan *varför*, något som man i den traditionella nyhetsgenren inte kunde göra: man blev aldrig säker på vilken eller vilka av vargarna i Åbotrakten som var den eller de som dödade barnen. Tikkanen söker svar på frågan med en text som handlar om vargens egen röst och som är skriven i en integrerad fack- och prosagenre.

4.2.2 Kategorisering av rösterna i materialet

I det här avsnittet presenterar jag hur jag har kategoriserat rösterna i den första delanalysen enligt de yrkes- och intressegrupper som de representerar. Materialet omfattar ett stort antal olika källor som journalisterna utnyttjat när de har hämtat information för sina nyhetstexter och som de återger på olika sätt i texterna. De här primära rösterna kategoriserar jag under olika rubriker för att kunna jämföra rösterna i olika dagstidningar kvantitativt och för att se förändringarna, vilket inte skulle vara möjligt utan någon kategorisering. Om man inte slog samman olika forskarröster i materialet skulle det bli till exempel 26 olika forskarröster i *Dagens Nyheter* och 27 olika i *Hufvudstadsbladet*.

Enligt tidigare studier i rovdjurskonflikten (t.ex. Ednarsson 2005, Cinque 2008, Ratamäki 2009, Bisi 2010, Pohja-Mykrä 2014) är det bland annat myndighetsröster, politikerröster, forskarröster, föräldrarnas röster, jordbrukarröster, jägarröster och röster från miljöorganisationer som deltar i diskussionen. Jag har utnyttjat informationen om tidigare undersökningar när jag har kategoriserat rösterna. För det första har jag excerperat alla röster i materialet: *rovdjursforskare Ilpo Kojola*, *vargforskaren Kojola* och *forskningsgruppen som leds av Kojola* har jag registrerat som olika röster. Därefter har jag sammanslagit alla röster under rubrikerna forskare, myndigheter, politiker, jägare, naturskyddare, jordbrukare, renägare och föräldrar. Efter den här indelningen har det fortfarande funnits många yrkes- eller intressegrupper som inte passat in i någon av kategorierna. Dessa röster har jag placerat i kategorierna lekmän, andra experter, andra och oklar.

Efter en jämförelse mellan dagstidningarna DN, HS och HBL har jag märkt att det finns även andra kategorier som bör iakttas. I de finländska dagstidningarna HS och HBL är myndigheten oftast en polis medan polisrösten i den svenska

dagstidningen DN inte alls är lika frekvent: 13 procent av alla röster i vargnyheterna i HS hör till polisen och i HBL är den motsvarande siffran 11 procent. Däremot hänvisar DN ofta till andra medier vilket är sällsynt i de finländska tidningarna. I den andra delanalysen diskuterar jag journalistdiskursen vilket gör att även journalistens egen röst är av intresse i analysen även om den sällan är lika lätt att identifiera som de andra röstkategorierna. På grund av de ovannämnda faktorerna har jag skapat kategorierna *polis*, *andra medier* och *journalistens egen röst* som består av journalistens egna iakttagelser. När jag diskuterar kategorin *polis* placerar jag andra myndigheter i kategorin *annan myndighet*.

Enligt kategoriseringen förekommer de andra pressrösterna sällan i det finländska materialet i och med att jag har samordnat nyhetsbyråernas material med dagstidningarnas egna texter, och inte ser dem som primära röster. Den andra pressrösten i exempel 64 är en av de två olika pressrösterna i HBL medan man i DN nämner 24 olika medier.

- (64) [...] Det har gått 127 år sedan en människa dödades av en varg i Finland. Om man får tro gamla tidningar. Det skedde i Nystadstrakten. Nu är ortsborna rädda för att det ska hända igen. [...]
(HBL 3.3.2009)

Utgående från min analys kan man säga att jordbrukare och renägare spelar en central roll i vargnyheterna: 13 procent av vargnyheterna i *Helsingin Sanomat* handlar om skador, olyckor eller jordbrukets förluster.

Journaliströsten i den här primära röstanalysen betyder journalistens egna iakttagelser. Det är dock problematiskt att samordna journaliströsten med aktörernas röster. Egentligen kan man lika väl konstatera att alla nyhetstexter består primärt av journaliströster och sekundärt av aktörernas röster. Med journalistens egen röst i den första delanalysen betonar jag sådan information som inte baserar sig på någon annan röst än journalistens egen. Det handlar ofta om texter i reportagegenren såsom i texten *Hukkareissu petojen kuvauspaikalle 'En onödig resa till platsen för rovdjursfotografering'* (HS 4.4.2009, jfr tabell 7). Gränsen mellan journalistens egna iakttagelser och journalistens röst som berättarröst är ofta tvetydig. Dessutom finns det exempel i materialet där rösten är oklar, det kan vara journalisten själv eller en källa som inte nämns. På grund av detta finns det få röster i analysen som kategoriserats som journalistens egen röst: i fem nyhetstexter i *Helsingin Sanomat* har journalisten själv följt nyhetshändelsen på ort och ställe och utnyttjat sina egna iakttagelser i texten.

Några yrkes- och intressebenämningar har jag sammanslagit till *annan myndighet*, *annan expert* eller *annan*. Orsaken till sammanslagningen är att rösterna spelar en underordnad roll i materialet och förekommer sällan. Kategorierna *annan expert* och *annan* omfattar yrkes- och intresseröster som inte förekommer i samtliga dagstidningar i materialet. Till *annan expert* hör röster som veterinärer eller skogsarbetare.

Yrkes- och intressegrupperna är så många att alla inte kan diskuteras kvantitativt med hjälp av tabellerna. Naturfotograferna eller naturfotograferingsturer kategoriserar jag inte skilt för sig även om en stor del av vargnyheterna från

östra Finland handlar om naturfotografering och problematiken kring åtelfotografering. Olika innehåll, såsom naturfotograferingen, kan diskuteras med hjälp av den andra delanalysen.

Nedan presenterar jag alla myndighetsröster som jag excerperat ur materialet. Journalisterna anger vanligen polisrösten som indirekt anföring *enligt polis* eller som en citat- eller referatmening med en matrissats *säger polisen* eller *informerar polisen i Närpes*, medan variationen i olika yrkes- och intressegrupper i de andra röstkategorierna är större. Kategorin andra myndighetsröster består av tjänstemän, kommuner, stater, lagar och även EU. I Finland hör också de före detta jaktvårdsdistrikten och jaktchefen eller viltchefen till myndighetsröster i stället för jägarröster eftersom de var myndigheter som beviljade jaktlicenser eller dispens medan den motsvarande myndigheten i Sverige var länsstyrelsen eller Naturvårdsverket. När det är fråga om jaktchef i ett jaktlag kategoriserar jag rösten som jägarröst.

Till kategorin miljöorganisationers röst hör alla frivilliga miljöorganisationer och deras representanter, miljövännar, publikationer av miljöorganisationer som *Suomen Luonto* och till exempel webbplatser som publiceras av miljövännar. Därför har jag klassificerat webbplatsen *Tunturisasi.com* i den här kategorin medan webbplatsen *Suurpedot.fi*, som publiceras av finländska myndigheter, har klassificerats i kategorin myndighetsröst. Den svenska rovdjurswebbplatsen *De5stora.se* har jag däremot klassificerat som annan expertröst eftersom webbplatsen och rovdjurscentralen leds av ett råd som består av flera olika organisationer såsom naturorganisationer, jaktorganisationer, Svenska Samernas Riksförbund och Lantbrukarnas Riksförbund.²⁹

²⁹ Enligt informationen på adressen <http://www.de5stora.com/om-rovdjurscentret/vara-samarbetspartners/>.

TABELL 9 Alla röster i kategorin *myndighetsröster*

Polisröster		
DN	HBL	HS
polisen, polis, rikspolisstyrelsen	polischef, polislagen, polischef Bo-Erik Hanses, polis, polisen	poliisi 'polis', Imatran poliisi 'polisen i Imatra' komisario 'komissarie', Lappeenrannan ja Imatran poliisi 'polisen i Villmanstrand och Imatra', vanhempi konstaapeli 'äldre konstaapel', [poliisi-]partio 'patrull', Närpiön poliisi 'polisen i Närpes'
Andra myndigheter		
DN	HBL	HS
Naturvårdsverket, länsstyrelsens naturbevakare, länsstyrelsens rovdjursspårare, Naturvårdsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, länsstyrelsen, länsstyrelsens rovdjurs-expert, länsstyrelsens besiktningsman, naturvårdsdirektör på länsstyrelsen i Södermanland, en kommentar på myndighetens hemsida, länsstyrelsen i Västra Götaland, naturvårdschef vid länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Gävleborg, Naturvårdverkets vargforskare, Naturvårdsverkets generaldirektör, pressmeddelande (länsstyrelsen), jordbruksverket, länsstyrelsen i Värmland, riksåklagare, åklagare, Högsta domstolen, Vänersborgs tingsrätt, Hovrätten, svensk lagstiftning, juridiskt ombud, svensk lag, jaktlag	EU, Finland, landsbygds-sekreteraren, viltvårdsdistriktet i Norra Savolax, de norska myndigheterna, JO (justitieombudsmannen), jord- och skogsbruksministeriet ³⁰ , Forststyrelsen, rätten, Kajana tingsrätt, jaktvårdsdistrikt ³¹ , Suurpedot.fi, Christian Krogell på Jord- och skogsbruksministeriet, Jouni Männistö vid Lapplands gränsbevakning, enligt officiell statistik, i den senaste nationella inventeringen av rovdjursstammen, jaktvårdsdistrikt, Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikt, Stefan Pellas, tf jaktchef på Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikt, överinspektör Sauli Härkönen på ministeriet, viltchef Erkki Kiukas, Letalas (och grannkommunens Virmos) beslut, jaktlagen, ny lag, skolnämnden	Eläintautilaki 'lag om djursjukdomar', Yhdysvaltain sisäministeriö 'inrikesdepartementet i Förenta staterna', viranomaiset 'myndigheter', viime vuonna voimaan tulleiden säädösten mukaan 'enligt bestämmelser som trätt i kraft ifjol', metsästysneuvos Seppo Mattila maa- ja metsätalousministeriöstä 'jaktrådet Seppo Mattila från jord- och skogsbruksministeriet', Pohjois-Hämeen riistapäällikkö 'jaktchef i Norra Tavastland', Pohjois-Karjalan riistapäällikkö 'jaktchef i Norra Karelen', elinympäristödirektiivi 'habitatdirektivet', viranomaistietojen mukaan 'enligt myndighetsinformation', osastopäällikkö Seppo Havu maa- ja metsätalousministeriöstä 'avdelningschef Seppo Havu från jord- och skogsbruksministeriet', kihlakunnansyyttäjä 'häradsåklagare', Kymen riistapäällikkö Erkki Kiukas 'jaktchef Erkki Kiukas i Kymmenedalen', Naturvårdsverket Ruotsin ympäristöministeriö, 'Naturvårdsverket, miljöministeriet i Sverige', Norjan ympäristöviranomaiset 'miljömyndigheterna i Norge', oikeus 'rätten', Norjan hallitus 'den norska regeringen', oikeuskansleri Paavo Nikula 'justitiekansler Paavo Nikula', EY-tuomioistuin 'EG-domstolen', Suomi 'Finland', ministeriö 'ministeriet', EU, Kajaanin käräjäoikeus 'Kajana tingsrätt', ympäristöministeriön ympäristöneuvos 'miljörådet vid miljöministeriet', ylitarkastaja Sauli Härkönen maa- ja metsätalousministeriöstä 'överinspektör Sauli Härkönen från jord- och skogsbruksministeriet', syyttäjä 'åklagare', Oulun riistanhoitopiiri 'Uleåborgs viltvårdsdistrikt'

³⁰ Förekommer 9 gånger i HBL-materialet.

³¹ Jaktvårdsdistrikt kategoriseras som myndighet: "Jaktlicenserna beviljas per jaktvårdsdistrikt. Distrikten fördelar i sin tur licenserna mellan olika områden beroende på hur många djur som har observerats i naturen." HBL/FNB 11.8.2004.

TABELL 10 Alla röster i kategorin *miljöorganisation*

DN	HBL	HS
Naturskydds-förening, Svenska Rovdjurs-föreningen, miljö-organisationerna, naturskydds-föreningen, WWF	Världsnaturfonden WWF, informatör Sirpa Pellinen på WWF i Helsingfors, internationella WWF, generalsekreterare Stig Hvoslef vid WWF i Norge, projektledare Riku Lumiaro vid Finlands naturskyddsförbund, Finlands naturskyddsförbund, naturskyddsförbund, Tunturisasi.com, Susanne Heinonen och andra miljövänner, Susanne Heinonen från Vasa miljöförening, Kaarlo Koskimies och Mika Hietanen från Vasa miljöförening, Tapani Veistola på Finlands naturskyddsförbund, Natur och Miljö – Verksamhetsledare Bernt Nordman, aprilnumret av tidskriften Suomen Luonto / Kari Kovalainen, Riku Lumiaro på förbundet, ett pressmeddelande av Natur och Miljö, två miljöorganisationer, miljövänner	Susiryhmä 'varggruppen', susiryhmän sihteeri 'varggruppens sekreterare', amerikalaisen susisäätiön johtaja 'chefen för den amerikanska vargfonden', Britannian kuninkaallinen eläinsuojeluyhdistys 'den kungliga djurskyddsföreningen i Britannien', Maailman luonnonsäätiö WWF 'Världsnaturfonden WWF', Ilpo Kojola WWF:n metsäpeuratyöryhmästä 'Ilpo Kojola från WWF:s arbetsgrupp för skogsrenar', Maailman luonnonsuojeluliiton (WWF) norjalaisedustaja 'en norsk representant för Världsnaturfonden (WWF)', ympäristöjärjestöt 'miljöorganisationer', susien ystäväät 'vargarnas vänner', Luonnonsuojeluliitto 'Naturskydds-förbundet', luonnonsuojelijat 'naturskyddare', susien puolustusyhdistys Le Groupe Loup France 'föreningen till vargens försvar Le Groupe Loup France', Suomen luonnonsuojeluliiton työntekijä 'en arbetare vid Finlands naturskyddsförbund', Luonto-Liitto 'naturskyddsförbundet Luonto-Liitto', Luonto-Liiton järjestöpäällikkö Sami Säynevirta 'organisationschef Sami Säynevirta från naturskyddsförbundet Luonto-Liitto'

Kategorin forskarröst omfattar alla personer eller institutioner som journalister citerar i egenskap av forskare. Det kan ha att göra med biologi, paleontologi, miljöforskning eller till exempel rennäringforskning. Som jag påpekat i kapitel 3, kategoriserar jag de primära rösterna enligt den roll som personerna har intervjuats eller citerats i av journalister vilket leder till att samma person kan placeras i olika kategorier. I materialet från 1994 representerar Ilpo Kojola WWF och placeras därför i kategorin miljöorganisationernas röst. Sedan 1999 citeras han i materialet men denna gång som rovdjursforskare, vargforskare eller specialforskare av VFFI vilket gör att jag klassificerar rösten som forskarröst. Riku Lumiaro citeras i de finländska dagstidningarna HS och HBL som projektledare i Naturskyddsförbundet eller som forskare, beroende på kontexten, men dessutom har han skrivit en artikel i materialet: *Iso paha susi ei enää ole kaikkien mielestä kovin paha*

(‘Den stora stygga vargen är inte längre så stygg enligt många’, HS 24.12.1994). Den texten fyller mina kriterier för nyhetstext vilket gör att jag analyserar texten som en representant för journalistdiskursen.

TABELL 11 Alla röster i kategorin *forskarröst*

DN	HBL	HS
En studie (Science, Unt.se), docent/evolutionär biologi, forskare, organ för rennäringensforskning, professor, lantbruksuniversitet, forskare vid Norsk viltskadecentral, forskarstudier, den amerikanske zoologen, paleontolog och rovdjursexpert på Riksmuseet, en ny rapport, professor och forskningsledare på Vilt, fiske och miljö vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, i Umeå, det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv, viltforskarna, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, forskare vid Viltskadecentern, Lunds universitet, Institutionen för evolutionsbiologi, vargforskarna, ledare för vargforskningen, forskare vid Grimsö viltforskningsstation, forskare vid lantbruksuniversitet, färsk forskarrapport, forskning	Rovdjursforskaren Ilpo Kojola vid Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets, specialforskaren Ilpo Kojola vid Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, vargforskaren Ilpo Kojola vid Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, utvecklingsbiolog på California Institute of Technology i USA, University of California / biologen Robert Wayne, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, storviltforskaren, forskaren Samuli Heikkinen, forskaren Samuli Heikkinen i Uleåborg, forskaren Samuli Heikkinen på Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, docent Antti Lappalainen bok Suden jäljet, forskningsmästare Seppo Ronkainen vid Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet	Petotutkija Erik S. Nyholm ’rovdjursforskaren Erik S. Nyholm’, petotutkija ’rovdjursforskare’, tutkija ’forskare’, biologi Riku Cajander Helsingin yliopistosta ’biologen Riku Cajander vid Helsingfors universitet’, susikurssi ’vargkursen’, petotutkijoiden seurannan ja laskelmien mukaan ’enligt rovdjursforskares uppföljningar och uträkningar’, intendentti Jukka Lahtinen Ähtärin eläinpuistosta ’intendent Jukka Lahtinen vid Etseri djurpark’, osastonjohtaja Luonnon-tieteellisestä keskusmuseosta ’avdelningschef vid Naturhistoriska centralmuseet’, ”uuden mielipidetutkimuksen mukaan” ’enligt en ny attitydundersökning’ (HS 8.1.1999), ruotsalaistutkija ’en svensk forskare’, Riista- ja kalantutkimuslaitoksen pari vuotta jatkunut sositutkimus ’Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets vargforskning som pågått i ett par år’, Oulun yliopiston selvitys ’en undersökning av Uleåborgs universitet’, professori Erkki Pulliainen johdolla istunut suurpetotyöryhmä ’en arbetsgrupp ledd av professor Erkki Pulliainen och som behandlade rovdjursärenden’, saksalainen biologi Alexander Kopatz ’den tyske biologen Alexander Kopatz’, RKTL:n tutkimusmestari Seppo Ronkainen ’forskningsmästare Seppo Ronkainen vid VFFI’, RKTL:n erikoistutkija Ilpo Kojola ’specialforskaren Ilpo Kojola vid VFFI’, RKTL:n tutkija Samuli Heikkinen ’forskare Samuli Heikkinen vid VFFI’, ruotsalainen geneetikko Peter Savolainen ’den svenske genetikern Peter Savolainen’, amerikalainen tutkimusryhmä ’en amerikansk forskningsgrupp’

Jordbrukare och renägare är representativa i vargnyheter på grund av viltskador. Även om rovdjurskonflikten i första hand handlar om en social konflikt mellan människor, i fråga om jordbrukare och renägare är det dock även fråga om en konflikt mellan människan och rovdjuret (jfr Mykrä 2017). *Helsingin Sanomat*

(8.6.1994) skriver om en fårägare som upplevt konflikten konkret: *Constantin kertoo suurten mustien susien iskeneen viimeksi kolme päivää sitten ja vieneen taas yhden karitsan*, 'Constantin berättar att stora svarta vargar anföll senast för tre dagar sedan och tog igen med sig ett lamm'.

Rösten kan inte alltid kategoriseras endast på grund av titeln. HS skriver om viltvårdsföreningens verksamhetsledare som jag placerat i kategorin jordbrukare på grund av att kontexten visar den egentliga orsaken till att han intervjuats: *Kirkkonummen riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja Hans Holopainen sattui huonoksi onnekseen olemaan se lampuri, jonka katrasta susi verotti*, 'Hans Holopainen, som fungerar som verksamhetsledare för Kyrkslätts viltvårdsförening, råkade vara den olycklige fårägare vars boskap vargen anföll' (HS 21.7.2004).

TABELL 12 Alla röster i kategorin *jordbrukare/renägare*

DN	HBL	HS
Fårägarna, renskötare, Lantbrukarnas riksförbund, en lantbrukare, jordbrukare	Folke Ahlholm [en bonde enligt kontexten]	Lammaslaumaansa paimentava Matrico Constantin 'Matrico Constantin som vallar sin flock av får', tilanomistajat 'farmägare', alavieskalainen maanviljelijä 'jordbrukare från Alavieska', kartanon emäntä 'herrgårdsvärdinnan', [turkis-] tarhaaja '[päls-]farmare', Östfoldin läänin viljelijäliiton järjestösihteeri 'organisationssekreterare för jordbruksföreningen i Östfolds län', lampaanhoitajat 'fårskötare', lammasfarmarit 'fårfarmare', Ranskan maanviljelijät 'jordbrukare i Frankrike', paime- net 'herdar', ranskalaiset karjankasvattajat 'franska boskapsuppfödare', susien suuhun karjaansa mettänyt tohmajärveläinen 'en Tohmajärvibo som mist sina kreatur till vargar'

Även personer som egentligen inte har med vargkonflikten eller nyhetshändelsen att göra kan vara representerade i vargnyheter. De kan vara privatpersoner, lokalbefolkningen, sydösterbottningar, eller till och med *en dam som journalisten möter på byavägen*. Personer som inte själva har någon direkt roll i vargkonflikten men vilkas röst ändå återges i nyhetstexten kallar jag för lekmän och deras röst för lekmanröster. Genom att återge lekmanröster i texterna förstärker journalisterna ofta bilden av att ett stort antal människor har en viss attityd till vargar. Journalisterna kan skriva om att lokalbefolkningen, invånarna eller Perhoborna förhåller sig likadant. HS (4.2.2004) skriver till exempel att *asukkaiden [Pohjois-Karjalan syrjäkylät] mielestä maakunnan susikanta on kasvanut liian suureksi* 'enligt invånarna [byarna i Norra Karelen] har vargstammen i landskapet blivit för stor'. Van Leeuwen (2008) kallar fenomenet *assimilation* som motsats till *individualisering*, vilket jag kommer att diskutera vid olika diskursiva representationer av röster i avsnitt 5.1.

Medan det finns endast lite variation i polisröster i materialet varierar lekmanrösten hela tiden. Nästan varje gång *Helsingin Sanomat* citerar en lekman i materialet har rösten ett nytt namn. Det kan vara en privatperson, invånare i en viss kommun eller så hänvisar man till källan med inexakta och passiva uttryck:

Perhon Möttösessä kerrotaan 'Det berättas i byn Möttönen i Perho', eller *Kivijärven Osuuskaupan kassalla tiedetään* 'det vet man vid butikskassan i Kivijärvi'. (HS 23.1.1994.)

TABELL 13 Alla röster i kategorin *lekmannaröster*

DN	HBL	HS
Privatpersoner, en privatperson, lokalbefolkning	Folke Ahlholms gran- nar, Ulla-Maj Storsjö, Christine Bonn [föräl- der], sydösterbott- ningarna, "en dam som vi träffar på bya- vägen", invånarna, invånarna i Sydöster- botten, mamma Su- sanna Soini, Elisa Uu- sitalo [förälder]	Keskipojalaiset 'människor i Mellersta Öster- botten', pelsolainen vanginvartija 'en fångvak- tare från Pello', yksityishenkilö 'privatperson', joku jälkiviisas 'någon efterklok', isäntä 'husfa- der', joku miesjoukosta 'en av männen', joku 'någon', paikalle tullut nainen 'en kvinna som anlände på platsen', emäntä 'husmor', Kivijärven Osuuskaupan kassalla tiedetään 'det vet man vid butikskassan i Kivijärvi', Perhon Möttösessä kerrotaan... 'det berättas i byn Möttönen i Perho att...', Kivijärven Kesoille kerääntynyt susiparlamentti 'ett så kallat varg- parlament som har samlats på Kesoil i Kivijärvi', perholaiset 'Perhobor', jotkut perho- laiset 'några Perhobor', kaupunkilaiset 'stads- bor', pohjoiskarjalaiset 'människor i Norra Ka- relen', Pohjois-Karjalan syrjäkylien asukkaat 'byafolket i Norra Karelen'

Jägare representeras ofta av jägar(e)förbund (Svenska Jägareförbundet, Finlands Jägarförbund) eller jaktlag i offentligheten. Enskilda jägare nämns sällan vid namn vilket enligt min mening tyder på försiktighet bland jägarna. Av de tre analyserade dagstidningarna är det HS som har mest olika jägarröster, en stor del av anföringarna har att göra med vargjakt eller varghundjakten i Perho 1994.

TABELL 14 Alla röster i kategorin *jägare*

DN	HBL	HS
Ordförande i Svenska jaktförbundet, Jägarförbundet, Svenska jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Jägarförbundet, jägarna, jaktvårdskonsulent på Svenska jägareförbundet, jakträttsinnehavaren, jägare i grannbyn, Jägarförbundets ordförande, Jaktvårdsförbund, älgjägare	Jägare från Laitila och Mynämäki, "jägarerna uppgav", jägarerna	Perhon metsästysseuran puheenjohtaja 'ordförande i Perho jaktlag', jahtijohtaja 'jaktchef', Kivijärven ja Kinnulan miehet [jägare enligt kontexten] 'männen från Kivijärvi och Kinnula', jahtipäällikkö 'jaktchef', metsästysseuran puheenjohtaja 'ordförande i jaktlaget', Perhon metsästysseura 'Perho jaktlag', suurpetoyhdysmies ³² 'rovdjurskontaktperson', riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtaja [enligt kontexten jagar flitigt själv, i vilken roll han intervjuas] 'ordförande i jaktvårdsföreningen, Juha Sormunen metsästäjien edustaja 'Juha Sormunen som jägarnas representant', suurriistan metsästäjä 'storviltsjägare [rubrik: Nu jagar storviltsjägaren den vita vargen]'

Ministrar är vanligen politiker från början, men i stället för som politikerröster kategoriserar jag dem i vissa fall som myndighetsröster för att de på grund av sin ställning kan anses besitta myndighetsstatus. Kontexten är avgörande: om ministern har intervjuats i ministeriets ärenden och beslut kategoriserar jag rösten som myndighetsröst men i andra fall är det fråga om politikerröst.

TABELL 15 Alla röster i kategorin *politiker*

DN	HBL	HS
Jordbruksminister, miljöminister, regeringen, riksdagen, [politiker:] Bengt-Anders Johansson, [politiker:] Jörgen Johansson, [politiker:] Rune Berglund, [politiker:] Sven-Erik Sjöstrand	"Enligt officiell norsk viltpolitik", fullmäktigeledamot för De gröna, justitieminister Tuija Brax	Kongressiedustajat 'kongressrepresentanter', kunnanisät 'kommunfäder' ³³ , keskustapuolue 'centerpartiet', turkulainen RKP:n eurovaaliehdokas 'en Åbobo och SFP:s kandidat i EU-valet', maatalousministeri Sirkka-Liisa Anttila 'jordbruksminister Sirkka-Liisa Anttila'

När journalisten utnyttjar sina egna iakttagelser som källa kallar jag rösten för *egen röst*. Journalistens egen röst kan vara svår att identifiera i kontexten. Den är sällan direkt av typen "enligt mina egna observationer" utan närmare ett uttryck som inte kan vara någon annans. I HS (4.4.2009) frågar journalisten i ett reportage: *Ulvoiko susi jossain kauempana? Ehkä kuulin harhoja*. 'Hörde jag vargen yla någonstans längre borta eller var det en illusion?'

³² Enligt kontexten är det fråga om en av jägarerna (HS 3.12.1999).

³³ Kontexten ger inte svar på frågan om kommunfäder är politiker eller tjänstemän (HS 8.10.1999).

TABELL 16 Rösterna i kategorin *egen röst*

DN	HBL	HS
Dagens Nyheter	Vi, "Där någonstans stryker ett vargpar omkring, högst tre kilometer härifrån."	Ohiajava auto sai miehiltä katseen, jota oli helppo tulkita: "Tulit piru häiritsemään." 'Männen ger till en förbi passerande bil en blick som lätt kan tolkas: "Din jävel, kommer och stör!" (HS 7.2.1994) Keskellä pihamaata retkottaa komea susivainaa. 'Mitt på gården ligger en ståtlig död varg.' (HS 8.2.1994)

Jag har två olika kategorier för *andra röster* som inte passar in i någon annan av de ovannämnda kategorierna: *annan expertröst* och *annan röst*. I vanliga fall har journalisterna citerat sin källa inexact så att det inte framgår av kontexten till vilken kategori rösten egentligen hör. Röster som experterna, viltspårarna eller naturexperterna avslöjar inte om rösten representerar till exempel forskare, jägare, naturorganisation eller myndighet. En del av rösterna i kategorin *annan expertröst* hör till experter som sällan citeras i materialet, till exempel endast i någon av dagstidningarna. Sådana röster är till exempel Sametinget, fiskare, uppfinnare, hundägare, projektchef, veterinär och veterinärförbundet. I den kategorin har jag även klassificerat röster som täcker flera av de andra kategorierna såsom webbplatsen *De5stora.se* som publiceras av organisationer som hör till olika kategorier. I Finland hör Jägarnas Centralförbund till *andra experter* därför att organisationen var föregångare till jaktmyndigheten Finlands viltcentral. Jägarnas intresseorganisation heter i stället Finlands Jägareförbund.

Utöver *andra experter* betraktar jag separat även *andra röster* som i stort sett består av *andra medier*. När nyhetstexten baserar sig på information som ett annat medium tidigare publicerat är det *andra medier* som är den primära rösten i texten. För att analysen ska vara systematisk tar jag inte heller vid den här punkten hänsyn till de sekundära rösterna i texterna, det vill säga de röster som det första mediet citerat.

Röstanalysen berättar vilka de röster är som journalister litar på. I fråga om *Dagens Nyheter* hör den pålitliga primära rösten ofta till ett annat medium. DN citerar 24 olika medier i materialet medan HBL och HS citerar endast två medier.

TABELL 17 Röster i kategorin *andra röster*

Annan expert		
DN	HBL	HS
Naturexpert, jaktvårdskonsulent, experterna, fiskare, viltspårarna, internetsidorna De5stora.com, länsveterinären, hunduppfödare, Veterinärförbundet, hundägare, djurvårdare i Lycksele Djurpark, uppfinnare, Svenska Kennelklubben, Skattungby-Torsmo viltvårdsområde, Sametinget, ordförande för Rans sameby, rovdjursansvarig i Ubmeje sameby, Samernas Riksförbund, samebyn	De5stora.se, projektchef Jukka Bisi från Landsbygdens forsknings- och utbildningsinstitut vid Helsingfors universitet i Seinäjoki, Folke Hed, kontaktperson för rovdjursobservationer, "enligt jaktvårdsdistriktets ansvariga för rovdjur", "Många naturskyddsexperter tycker att ansvaret för vargpolitiken borde axlas av miljöministeriet"	Suomen Kennelliitto 'Finska Kennelklubben', eläinlääkintätarkastaja 'veterinärinspektör', <i>Koirammelehd</i> en päätoimittaja 'chefredaktör för tidskriften <i>Våra Hundar</i> , Salamajärvellä asuva Alpo Harju jolle perholaiset raportoivat havainnoistaan 'Salamajärvibon Alpo Harju som tar emot observationer av andra Perhobor', petoyhdyshenkilö 'rovdjurskontaktperson', Lontoon eläintarhan asiantuntijat 'experterna vid Londons djurpark', turkistalousneuvoja 'pälsfarmrådgivare', junankuljettaja 'tågchaufför', Metsästäjäin keskusjärjestö 'Jägarnas Centralförbund', konsultti 'konsult', riistanhoitoyhdistys 'viltvårdsföreningen', Taloustutkimus ³⁴
Annan		
DN	HBL	HS
TV4, lokaltidningarna, <i>Södermanlands Nyheter</i> , <i>Smålandsposten</i> , <i>Blekinge Läns Tidning</i> , TV4 Nyheterna Väst, lokala medier, Radio Sjuhärad, vetenskapliga tidskriften <i>Science</i> , SVT Vermlandsnytt, SVT:s Sydnytt, <i>Dalarnas Tidningar</i> på nätet, Sveriges Radio Jämtland, TV4 Uppland, Sveriges Radio Väst, Sveriges Televisions regionala nyhetsprogram ABC, <i>Dala-Demokraten</i> , <i>Arvika Nyheter</i> , länets tidningar, Sveriges Radio Kristianstad, Sveriges Radio Malmöhus, <i>Östgöta-Correspondenten</i> , <i>Värmlands Folkblad</i> , <i>Nya Wermlands-Tidningen</i>	<i>Syd-Österbotten</i> , "Om man får tro gamla tidningar"	Matkanjohtaja 'reseledare', Lieksan Eräkeskuksen johtaja 'direktör för Lieksan Eräkeskus', Luonnonvarain neuvottelukunta 'naturresursrådet', eräyrittäjä 'vildmarksföretagare', <i>New Scientist</i> , <i>Turun Sanomat</i> ³⁵

³⁴ Taloustutkimus är ett finskt företag som utför gallupundersökningar.³⁵ *Turun Sanomat* är en finsk dagstidning som kommer ut i Egentliga Finland.

Röster kan inte alltid identifieras, vilket hänvisar till att journalisten ser informationen som en självklarhet. Journalister använder ofta passivformer som *man räknar med att det finns mellan 75 och 90 vargar* (HBL 12.3.1999) eller *det har gjorts flera vargobservationer* (HBL 7.10.2004). I de här fallen placerar jag rösten i kategorin *källa oklar*. HBL påminner om händelserna på 1800-talet då vargen senast har dödat människor i Finland. HBL nämner ingen källa utan skriver *och det stämmer att vargarna åt barn och i hävderna från 1880-talet återkommer berättelser* (HBL 16.5.2004). De här rösterna har jag klassificerat i kategorin *källa oklar* medan jag klassificerar hänvisningen *om man får tro gamla tidningar* i kategorin *andra röster*. Journalisten låter förstå att *gamla tidningar* inte är lika pålitliga som dagens tidningar.

HS skriver om att människor ogillar vargar i områden där vargar förekommer *enligt olika uppskattningar* och att vilda hundar är farligare än vargar *så vitt man vet* (HS 8.1.1999, 15.3.1999). Rösterna *enligt uppskattningar* och *så vitt man vet* placerar jag i kategorin *källa oklar*.

TABELL 18 Röster i kategorin *källa oklar*

DN	HBL	HS
"enligt uppgift"	"Man räknar med att det finns mellan 75 och 90 vargar i Finland" (HBL 12.3.1999), "Så vitt man vet har ingen sett vargen" (HBL/FNB 7.10.2004), "det har gjorts flera vargobservationer i trakten och själv har han sett vargspår i snön" (HBL 8.6.2004), "Den österbottniska vargdebatten", "Den problemvarg som ortsbefolkningen ville skjuta har nämligen observerats i sällskap med en hanne." (HBL 24.1.2004), "Enligt de observationer som Kiukas hört om" (HBL 24.1.2004), "Och det stämmer att vargarna åt barn. I Åbotrakten blev upp till 30 barn vargens rov under åren 1880–81." (HBL 16.5.2004), Berättelser: "I hävderna från 1880-talet återkommer berättelser om hur vargen i de här trakterna nappade åt sig ett barn som gått ut på gården för att leka." (HBL 16.5.2004)	Ja Aunen baarissa on jo tehty havainto 19 suden laumasta. 'Och på Aunes bar har man redan gjort observationer om en flock på 19 vargar.' Arvion mukaan susia vastustetaan eniten niiden esiintymisalueilla. Esimerkiksi Suomessa on viime vuosina susien vähentämistä ja metsästämistä vaadittu voimakkaimmin Pohjois-Karjalassa. (HS 8.1.1999) 'Enligt uppskattningar har vargar flest motståndare i områden där de förekommer. Till exempel i Finland har kraven på att antalet vargar bör minskas och jakten tillåtas varit som kraftigast i Norra Karelen under de senaste åren.' Sudet eivät tiettävästi tee yhtä suurta tuhoa kuin villiintyneet koirat. (HS 15.3.1999) 'Så vitt man vet orsakar vargar inte lika stora förluster som vilda hundar.'

Även om rösten är oklar är den av intresse. Diskurser har att göra med auktoritet: när en mängd människor anlitar samma auktoritet kan de uttrycka sig likartat.

Bakom uttrycket, rösten, finns det ett bestämt sätt att förstå världen, som Haglund (2009: 23) definierar begreppet 'diskurs'. När en journalist uttrycker information utan att ange någon källa kan det vara ett tecken på att journalisten inte ifrågasätter informationen. Rösten som förblir oklar har makt och auktoritet över journalisten. Det finns maktförhållanden även bakom de *historier* som Ratamäki (2009) finner bakom vargdebatten. Till exempel den lokala röst som ofta motsätter sig vargens tillvaro i närheten klassificerar Ratamäki antingen som en allvarlig och mångtydig lokal historia eller som en stillsam och skev lokal historia. I ljuset av mitt material kommer de här historierna till på grund av att det finns auktoriteter som påverkar hur man i det lokala samhället förhåller sig till vargen. Enligt van Leeuwen (2008: 106) kan det även vara traditionen, reglerna eller viljan att anpassa sig som kan påverka hur personer upplever omvärlden.

Genom att studera oklara röster i materialet kan man på så sätt avslöja till exempel de lokala historier eller diskursiva representationer som journalisterna själva representerar. Det finns till och med hela nyhetstexter i mitt material där journalisten inte nämner någon källa till informationen (exempel 65) eller där rösten kallas *enligt uppgift* (exempel 66).

- (65) 2–40 vargar ska skjutas i vinter
Jägarna kommer troligen att få skjuta mellan 20 och 40 vargar i Sverige den kommande vintern. Det blir den första allmänna licensjakten på varg i landet på 45 år.
(DN-TT 2.12.2009)
- (66) Jägaren sköt enligt uppgift ett varningsskott, men vargarna reagerade inte.
(DN 4.11.2009)

Delanalysen i det här kapitlet koncentrerar sig på primära röster men även de sekundära rösterna har betydelse för diskursanalysen, vilket jag kommer att diskutera utförligare i kapitel 5. Även de sekundära rösterna har att göra med makt och auktoritet. Den sekundära rösten som en primär röst hänvisar till kan avslöja vilken auktoritet den primära rösten litar på. I exempel 67 hänvisar jaktchefen Kiukas till sekundära röster, observationer, som förblir oklara i kontexten men de kan ha påverkat jaktchefens syn på händelserna.

- (67) Enligt de observationer som Kiukas hört om.
(HBL 24.1.2004)

När journalisten utnyttjar sina egna iakttagelser som källa fungerar han eller hon som en närvarande berättarröst enligt den narratologiska definitionen av Genette (1980). Van Leeuwen (2008) diskuterar personlig auktoritet. Textens genre är då vanligen reportage eller nyhetsreportage. I exempel 68 nedan blir det klart att journalisten sitter i bilen och iakttar polischefens agerande i närheten.

- (68) Polischef Bo-Erik Hanses pekar in i skogen medan vi sitter i en bil på väg till den lilla byn Storsjö i Kristinestads kommun. Här har folk fått besök av vargar på natten under vintern.
(HBL 21.3.2004)

I en typisk rovdjursnyhet kan man i mitt material identifiera två olika primära röster. Antalet röster är inte direkt beroende av textlängden. Ett exempel på det här var ett händelseförlopp där norska myndigheter först beviljade jaktlicenser som tillät jägare att skjuta några vargar men där myndigheterna senare ångrade sig. Nyhetshändelsen rapporterades även i Finland. HBL (12.3.1999) skrev om händelsen med rubriken *Vargar dödas i Norge* och citerade myndigheter, två olika miljöorganisationer samt förmodligen uppgifter från rovdjursforskningen utan att nämna källan. HS skrev om händelsen dagen därpå med rubriken *Tappotuo-mion saaneille Norjan susille armonaikaa, 'Nådatid för dödsdömda norska vargar'* (HS 13.3.1999). HS citerade även jordbrukare och det norska centerpartiet, allt som allt fyra eller fem (om den eventuella forskarrösten inräknas) källor i en kort text. (Ahlholm 2012: 19.)

4.2.3 Jämförelse mellan rösterna i HS, HBL och DN

I figur 9 ovan kan man även se skillnader mellan den finska, den finlandssvenska och den svenska dagstidningen. En av skillnaderna har att göra med förhållandet mellan jägarröster och röster från miljöorganisationer. I nyhetstexter är det ofta jägare, jordbrukare och renägare som vill öka vargjakten medan miljöorganisationer vill minska på jakten (exempel 69–70).

I finlandssvenska HBL förekommer röster från miljöorganisationerna mest frekvent, 28 röster av 109 (26 %), medan jägarrösten är mest sällsynt (3/109, dvs. 3 %). I finska HS är båda kategorierna nästan lika frekventa (9 %), medan jägarrösten (19/184, 10 %) är betydligt vanligare i svenska DN än röster från miljöorganisationer (8/184, 4 %). Antagandet att finlandssvensk press skulle placeras mellan finsk och svensk press i komparativa analyser stämmer inte så länge. Olika sätt att återge röster i texten förklaras inte heller med olika typer av vargnyheter. I HBL är de vanligaste nyhetsämnena jakt, forskning och anfall, i HS jakt, forskning och *human interest* och i DN forskning, anfall och brott.

- (69) Varghatande jägare i Dalarna gör uppror. Lokalbefolkning vägrar spåra upp trafikskadade djur i protest mot "stockholmarnas rovdjurspolitik".
(DN 22.2.2004)
- (70) *Luonnonsuojeluliitto pyytää valtiosyyttäjän kantaa sudenkaatoihin.*
'Naturskyddsförbundet ber statsåklagaren att ta ställning till vargjakt.'
(HS 15.12.1999)

Den andra iögonfallande skillnaden mellan dagstidningarna är *andra medier* som primär röst. I DN:s vargnyheter hör 25 röster av 184 (14 %) till kategorin *annan*. Alla dessa röster hör till andra medier. I HBL finns det endast 2 röster av 109 (2 %) och i HS 2 röster av 192 (1 %) som hör till ett annat medium. Även om

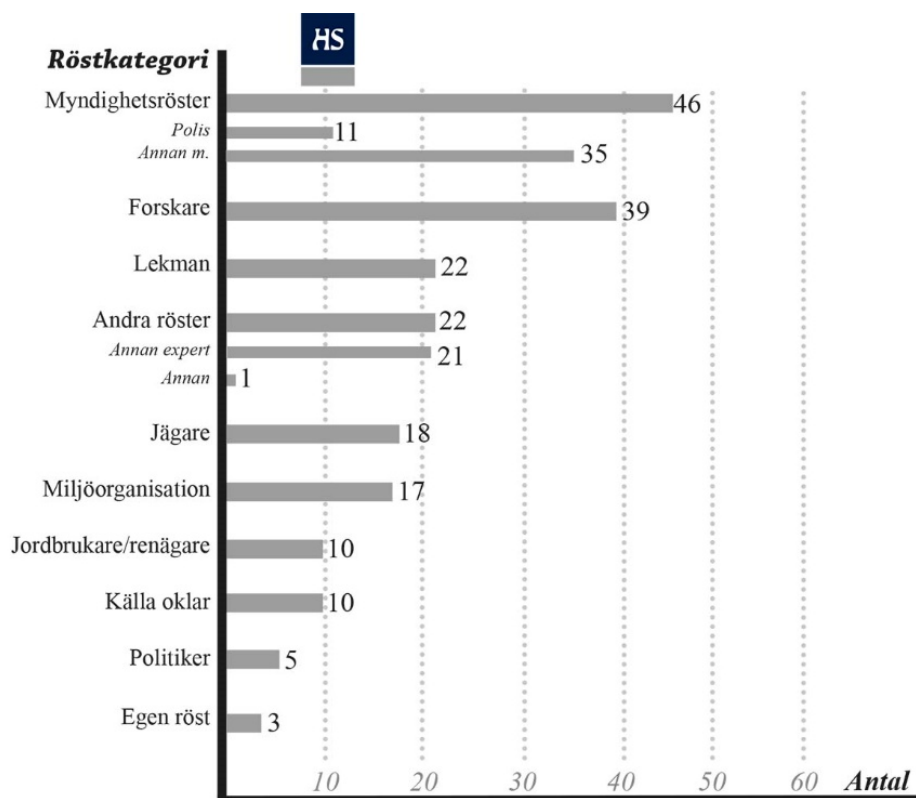
DN-materialet kan innehålla nyhetstexter som publicerats endast på webben (se avsnitt 1.3) förklarar det inte hela skillnaden, fastän redaktionerna kan ha en lägre tröskel att publicera citat från andra medier på webben än i tryckta tidningar.

Lekmannarösten är vanligast i HS där den primära rösten hör till en lekman 22 gånger av 192 (11 %). HBL citerar lekmän 7 gånger av 109 (6 %) och DN 7 gånger av 184 (4 %). En stor del av lekmannarösterna i HS hör samman med nyhetshändelsen i Perho där lokala jägare jagade vargar som misstänktes vara varghundar. HS skriver om jakten 14 gånger mellan januari och mars 1994. Journalisten rapporterar fyra gånger från Perhotrakten och intervjuar även lokala lekmän (exempel 71). Rubrikerna visar att händelserna i Perho väckte förutom det lokala intresset även de nationella medierna som observerade jakten (exempel 72–73).

- (71) Kesoilin petoparlamentti pohtii suden ja koiran perusoikeuksia
 [...] Kivijärven Osuuskaupan kassalla tiedetään aivan varmasti, että kylän kuntopolulla nähtiin juuri yksi susi. Perhon Möttösessä kerrotaan miehestä, joka joutui neljän hukan piirittämäksi.
Rovdjursparlamentet på Kesoilmacken funderar på vargens och hundens basrättigheter [rubrik]
 [...] Vid kassan i butiken i Kivijärvi vet man bergsäkert att på byns joggingstig har man alldeles nyss sett en varg. I byn Möttönen i Perho berättas det om en man som blev omringad av fyra vargar.
 (HS 23.1.1994)
- (72) Perhossa pyörii susisirkus
Vargcirkus på gång i Perho
 (HS 8.2.1994)
- (73) Maailman luonnon säätiö³⁶ arvostelee susijahtia
Världsnaturfonden kritiserar vargjakt
 (HS 12.2.1994)

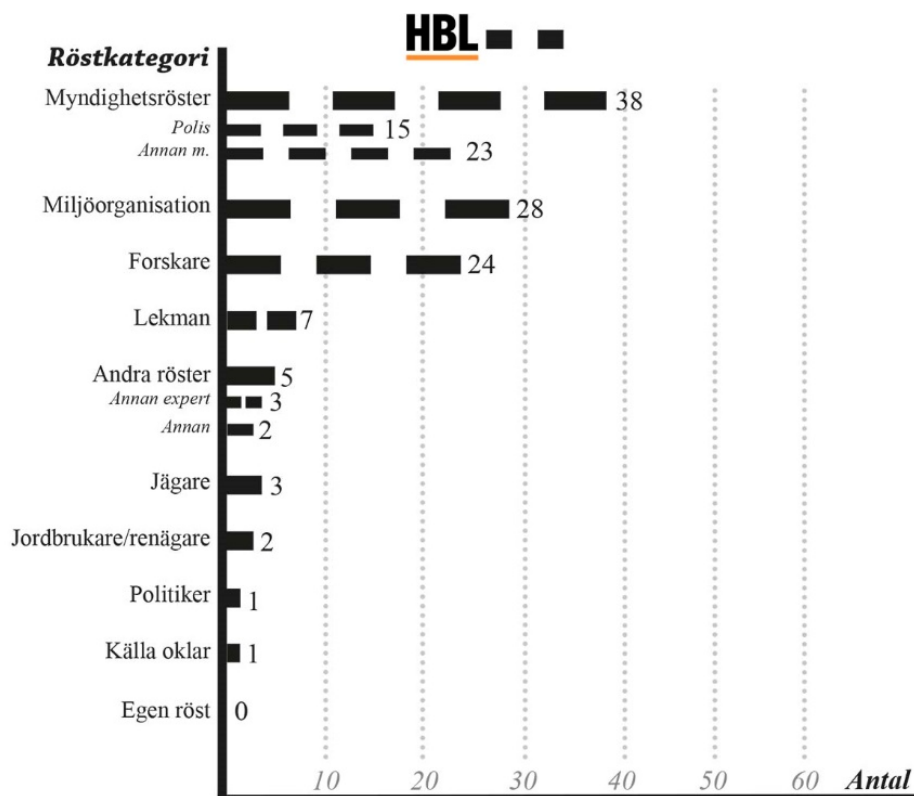
Utöver myndigheterna, forskarna och lekmännen är de andra experterna centrala aktörer i rovdjursdiskursen i HS. Det är till exempel veterinärer, hunduppfödare eller rovdjurskontaktpersoner som intervjuas (tabell 16). Jordbrukare och renägare är sällsynta röster i materialet vilket enligt min analys beror på att det är poliser, andra myndigheter och experter som talar i nyhetstexter om anfall av vargen. Även om jakten är den vanligaste synvinkeln på vargnyheterna är jägar-rösten och rösten från miljöorganisationerna lika frekventa i HS. Vargjakten kommenteras både av dem som är för jakten och av dem som är emot. Politikerrösten är den mest sällsynta representativa rösten av kategorierna (figur 10).

³⁶ WWF skriver namnet i formen Maailman luonnonsäätiö eller Maailman Luonnon Säätiö enligt <https://wwf.fi/medialle/>.

FIGUR 10 Rösterna i HS

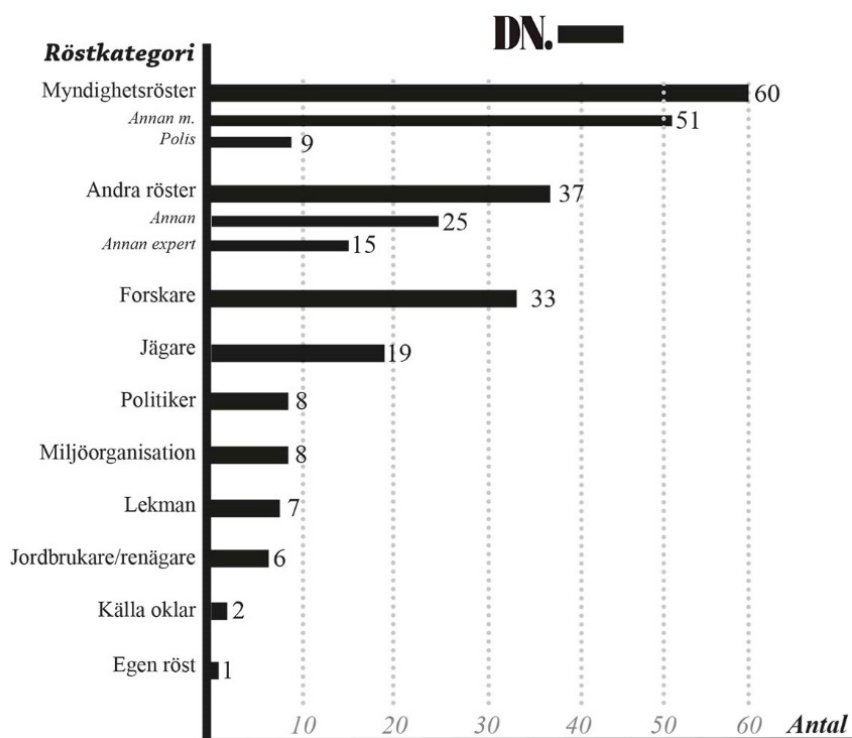
Rösterna i HBL visar att rovdjursdiskursen präglas både av de formella myndighetsrösterna och av de försvarande rösterna från miljöorganisationerna. Samtidigt är både jägarrösterna och rösterna från jordbrukare och renägare sällsynta. En orsak är att det inte finns renar i Svenskfinland utan renskötselområdet i Finland befinner sig i Lappland, i Norra Österbotten och i Kajanaland.

FIGUR 11 Rösterna i HBL

Rovdjursdiskursen i DN skiljer sig något från den finländska (dvs. finska och finlandssvenska) diskursen. Jägarrösterna och politikerrösterna är något vanligare i DN än i HS och HBL. De potentiella motståndarrösterna, det vill säga jägarrösten, lekmannarösten och jordbrukarrösten, är i allmänhet mer konsekventa än de potentiella försvarande rösterna. Trots detta är de formella rösterna även vanligare i DN än vad de är i HS eller HBL. Alla de tre största kategorierna representerar offentliga röster som myndigheter, experter och forskare.

De mest frekventa synvinklarna på vargnyheterna är i ljuset av min analys jakten, forskningen, anfällen och *human interest* (figur 8). Forskarröster är vanliga i alla dagstidningar men de personer som berörs av jakten eller anfällen intervjuas sällan. Orsaken till det kan vara praktisk: det är myndigheterna som meddelar om vargskador och jakten medan jägarna och djurägarna sällan tar kontakt med medierna. Om journalisterna vill ha mera information om nyhetshändelserna kontakter de forskare.

FIGUR 12 Rösterna i DN

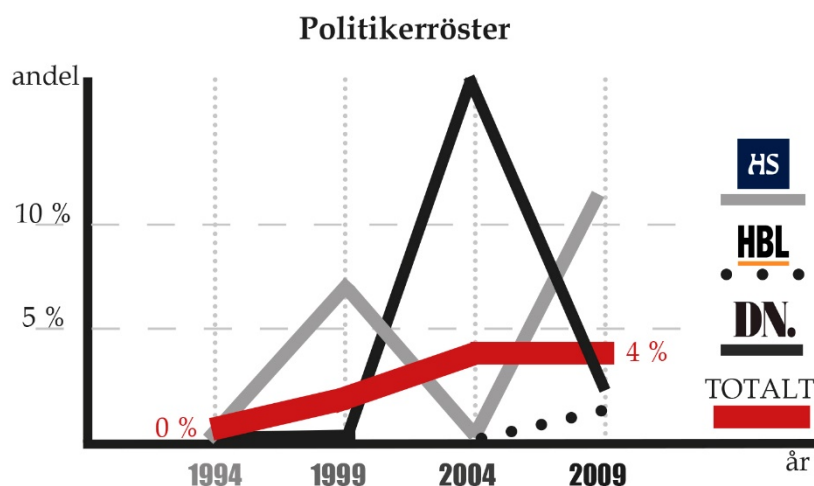
4.2.4 Förändringen av rösterna från 1994 till 2009

I det här avsnittet presenterar jag hur de centrala röstkategorierna i vargnyheterna utvecklats i ett tidsperspektiv. Den samhälleliga utvecklingen kan påverka även rovdjursdiskursen i medierna och hur journalisterna återger olika röster. Enligt min analys har politikerrösterna så småningom ökat i nyhetstexterna medan vargfrågan har politiserats (figur 13). Ökningen är inte stor men den visar att politiker har börjat ta del i vargdiskussionen i medierna. År 1994 finns det enligt analysen inga politikerröster i materialet men år 2009 består 4 procent av alla röster av det som politikerna kommenterat. Politikerrösterna omfattar till exempel partier, riksdagsledamöter och kommunalpolitiker (se tabell 15).

Figur 13 nedan visar att man förde en livlig politisk diskussion kring vargen i Sverige år 2004. Nyheterna handlade bland annat om skyddsjakten och lagstiftningen (DN 3.3.2004, 21.4.2004). I Finland blev vargen en politisk fråga år 2009 när 11 procent av alla röster i vargnyheterna var politikerröster. HS rapporterade då bland annat om hur EU påverkar den finländska vargpolitiken och om finländska politiker som tog ställning till vargen (HS 5.6.2009, 19.12.2009).

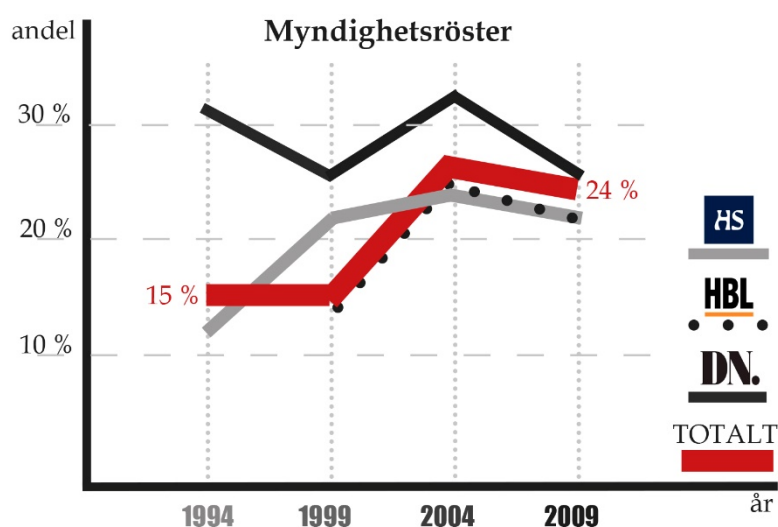
Politikerrösterna i vargnyheterna ökar medan den allmänna förändringen i journalistdiskursen tyder på någonting helt annat. HS försöker medvetet ändra perspektivet på nyhetsförmedlingen i slutet av 1990-talet så att journalisterna skulle inta läsarnas synvinkel och läsarnas vardag i stället för beslutsfattarnas. Den centrala frågan som journalisterna nu skulle söka svar på är: hur påverkar besluten vardagen? (Helle 2010: 105). Utvecklingen syns inte i analysen av de olika röstkategorierna i vargnyheterna: politikerrösten i HS minskar efter år 1999

men ökar igen efter år 2004 (figur 13). Antalet lekmanaröster minskar betydligt (figur 16). Dessutom prioriterar HS politikerrösterna medan lekmanarösten är den mest sällsynta rösten i rubriken. Däremot prioriterar HBL och DN jordbrukarrösten och lekmanarösten (figur 18–20). Den förändringen i HS som Helle (2010: 105) presenterar förverkligas inte i vargnyheterna.

FIGUR 13 Politikerröster från 1994 till 2009

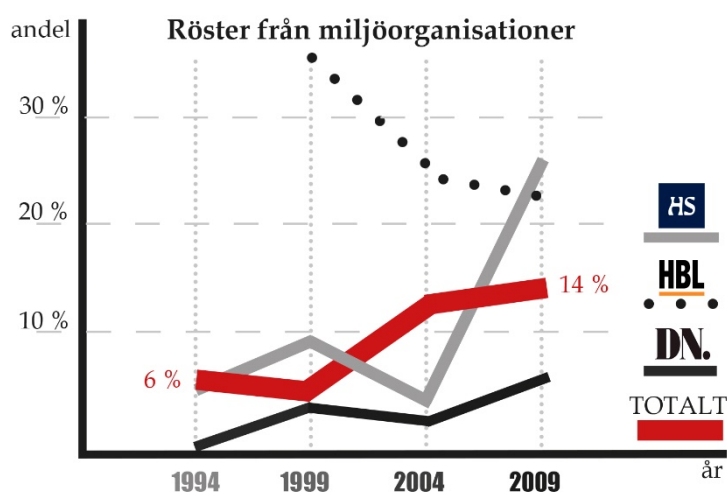
Myndighetsrösterna har varit frekventa i mitt material oberoende av årtal men figur 14 nedan visar att myndigheterna allt oftare har blivit intervjuade i vargnyheterna på 2000-talet. Myndighetsrösterna spelar en mera central roll i rovdjursdiskursen i Sverige än vad den gör i Finland, men år 2009 är rösten nästan lika frekvent i de finländska dagstidningarna. I Finland rapporterade medierna år 2004 om huruvida polisen har rätt att skjuta så kallade problemvargar (HBL 11.2.2004, 6.3.2004, 21.3.2004). Också diskussionen om den uppdaterade förvaltningsplanen för vargen ökade myndighetsrösterna år 2004 (HS 4.2.2004, HBL 16.5.2004).

FIGUR 14 Myndighetsröster från 1994 till 2009

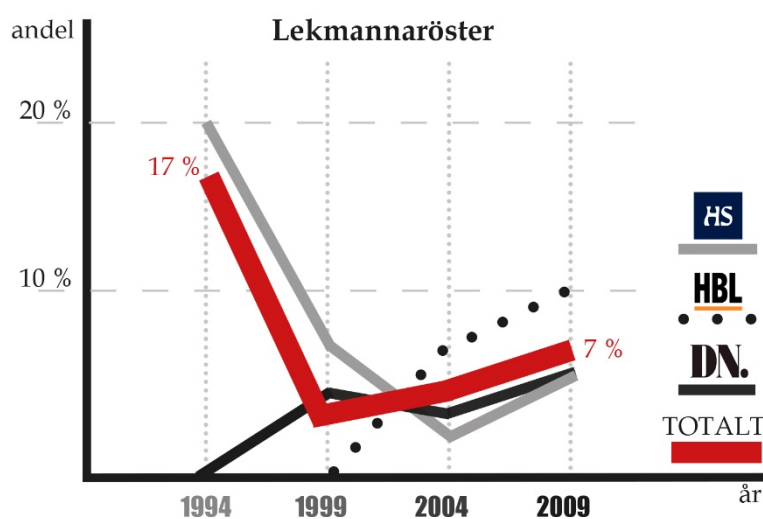
Den röst som blir allt vanligare i vargnyheterna på 2000-talet är rösten från miljöorganisationerna. I medierna representerar naturskyddare oftast organisationer. De tar aktivt ställning till vargpolitiken så att år 2009 består 14 procent av alla röster av dem. Nyhetstexterna visar att organisationerna publicerar pressmeddelanden efter att myndigheterna och politikerna fattat beslut om vargen (HBL 11.2.2004). Journalisterna har också blivit mera medvetna om att det finns försvarande röster i vargfrågan och intervjuar naturvänner på eget initiativ (HS 13.12.2009).

Andelen röster från miljöorganisationerna i HBL är häpnadsväckande hög redan år 1999. Det bör dock påpekas att materialet är rätt litet: HBL publicerade under hela året endast fem nyhetstexter om vargen. Nyhetstexterna handlade bland annat om vargstammen (*Egna vargar ökar*, HBL 17.11.1999), vargjakten i Norge (*Vargar dödas i Norge*, HBL 12.3.1999) och vargens historia (*Vargar har lärt sig samarbeta*, HBL 21.2.1999).

FIGUR 15 Röster från miljöorganisationer från 1994 till 2009

Samtidigt som politikerröster, myndighetsröster och röster från miljöorganisationer ökar i vargnyheterna blir lekmannaröster och jägarröster mera sällsynta. Lekmannaröster är vanliga i reportagegenren och minskningen kan bero på att det är reportagen som blivit färre. År 1994 är 20 procent av alla röster i HS lekmannaröster. En stor del av de nyhetstexter där lekmän intervjuats handlar om vargjakten i Perho. Även andelen jägarröster minskar i samma takt i HS: 18 procent av alla röster i HS år 1994 hör till jägare medan andelen år 2009 är 11 procent. År 2004 finns det inga jägarröster i vargnyheterna i HS även om tidningen publicerar 6 vargnyheter som handlar om vargjakten. En av texterna har rubriken *Metsästäjät ampuivat tutkimussuden Kuhmossa*, 'Jägare sköt forskningsvargen i Kuhmo' (20.11.2004). Nyheten baserar sig primärt på en röst från en miljöorganisation.

FIGUR 16 Lekmannaröster från 1994 till 2009

De andra röstkategorierna förekommer ungefär lika frekvent i materialet från 1994 till 2009. Jordbrukare och renägare talar i vargnyheterna men andelen varierar från 3 procent till 4 procent. Forskarrösten omfattar en fjärdedel eller en femtedel av alla röster i materialet beroende på året.

Analysen ovan visar inte att rovdjursdiskursen skulle ha övergått ifrån den samhälleliga synvinkeln till så kallade *human interest*-texter som var trenden enligt Jackie Harrisson (2006: 71) i början av 2000-talet. Jouni Tikkanen (2019: 184) konstaterar att motståndet mot vargen ökade i slutet av 1990-talet. Detta kan man inte se i de röster som journalisterna återger i vargnyheterna. Försvaret ökar i och med att andelen röster från miljöorganisationerna blir allt större, men försvaret kan skärpa motståndet när rovdjurskonflikten utvecklas till en social konflikt vilket jag diskuterade tidigare i avsnitt 2.1.

4.3 Prioriteringen av rösterna

I den här första delanalysen har jag diskuterat olika röster i materialet och jämfört dem kvantitativt i tid och rum. Journalisterna prioriterar rösterna olika så att röster från olika kategorier återges i olika delar av nyhetstexterna. I nyhetsgenren återger man det mest väsentliga innehållet i början av texten så att texten i första hand svarar på frågorna vad, var och när (Bruun m.fl. 1986: 125, Huovila 2005: 125). Genom att analysera på vilket sätt journalisterna presenterar olika röster kan man således diskutera hur olika röster prioriteras. Den första primära rösten i nyhetstexten måste i vanliga fall innehålla väsentlig information enligt journalisten.

Polisrösten är frekvent i de finländska dagstidningarna. Till exempel år 1999 tillhörde 11 procent av alla röster i HS polisen. I HBL var polisrösten mest närvarande år 2004 när 16 procent av rösterna var polisröster. Förutom att polisrösten är den mest frekventa myndighetsrösten i vargnyheterna i mitt material så presenterar journalisterna rösten i början av texten. Tabell 19 och tabell 20 nedan visar att polisrösten oftare än i hälften av fallen placeras antingen i rubriken eller i den första tredjedelen av den löpande texten. Endast jägarrösten och jordbrukarrösten är mera frekventa i rubriken än polisrösten.

De relativa skillnaderna mellan hur olika röster återges i nyhetstexterna presenteras i tabell 20 nedan. Tabellen visar andelen olika röster som återges i rubriken eller i olika delar av den löpande texten. Jordbrukar- eller renägarrösten är mest frekvent i rubriken (33 %) och jägarrösten är mest frekvent i den första tredjedelen av den löpande texten (48 %). Hela 17 procent av alla polisröster återges redan i rubriken.

Forskarrösten är frekvent i materialet men förekommer oftare än de andra rösterna i mitten eller i slutet av texten. Prioriteringen av miljöorganisationernas röster liknar den för forskarrösterna: 44 procent av miljöorganisationsrösterna återges för första gången antingen i rubriken eller i början av texten, medan den motsvarande andelen forskarröster är 43 procent.

TABELL 19 Antalet röster i olika delar av nyhetstexterna³⁷

	Rubrik	Början (1/3)	Mitten (2/3)	Slut (3/3)	TOTALT
<i>Myndighetsröster:</i>					
- Polis	6	14	5	10	35
- Annan myndighet	7	51	31	20	109
Forskare	7	34	30	25	96
Politiker	2	5	1	6	14
Miljöorganisation	3	20	14	16	53
Jägare	8	19	9	4	40
Jordbrukare/ renägare	6	5	4	3	18
Lekman	4	15	8	9	36
Egen röst	0	1	2	1	4
<i>Andra röster:</i>					
- Annan expert	4	13	11	11	39
- Annan	0	15	7	6	28
Källa oklar	11	2	0	0	13
TOTALT	58	194	122	111	485

³⁷ Tabell 19 presenterar alla röster när de återges för första gången i nyhetstexterna.

TABELL 20 Andelen röster i olika delar av nyhetstexterna³⁸

	Rubrik	Början (1/3)	Mitten (2/3)	Slut (3/3)	TOTALT ³⁹
<i>Myndighetsröster</i>					
- Polis	17 %	40 %	14 %	30 %	101 %
- Annan myndighet	6 %	47 %	28 %	18 %	99 %
Forskare	7 %	35 %	31 %	26 %	99 %
Politiker	14 %	36 %	7 %	43 %	100 %
Miljöorganisation	6 %	38 %	26 %	30 %	100 %
Jägare	20 %	48 %	23 %	10 %	101 %
Jordbrukare/ renägare	33 %	28 %	22 %	17 %	100 %
Lekman	11 %	42 %	22 %	25 %	100 %
Egen röst	0 %	25 %	50 %	25 %	100 %
<i>Andra röster</i>					
- Annan expert	10 %	33 %	28 %	28 %	99 %
- Annan	0 %	54 %	25 %	21 %	100 %
Källa oklar	85 %	15 %	0 %	0 %	100 %
TOTALT	12 %	40 %	25 %	23 %	100 %

Utgående från rubriken kan man inte alltid identifiera den kategori som rösten hör till. Journalisterna baserar rubriken på en eller flera av rösterna i texten men nämner inte källan i själva rubriken, vilket kan ge ett felaktigt intryck av att det är journaliströsten som rubriken baserar sig på. I exempel 74 nedan måste man läsa texten ända till andra meningen i den löpande texten innan man ser att rösten i rubriken hör till skogsägare och uppfinnare.

- (74) [Rubrik:] Vargtjut räddar skog. Högtalare skrämmer rådjur från skrovsmål på växande träd
 [Löpande text:] En brittisk varg, ett elektroniskt chip, ett kraftigt bilbatteri och en robust högtalare och vår framtid som skogsnation är räddad. Åtminstone tror ett par skogsägare och uppfinnare i Unnaryd att de med vargtjut ska stoppa rådjurens härjningar på nyplanterade träd.
 (DN 18.2.1994)

I vanliga fall kan rösterna identifieras redan i rubriken (exempel 75–76). I exempel 75 hörs polisrösten i rubriken även om rösten enligt kontexten skulle kunna höra både till polisen och till jägarna. I exempel 76 kan man identifiera annan

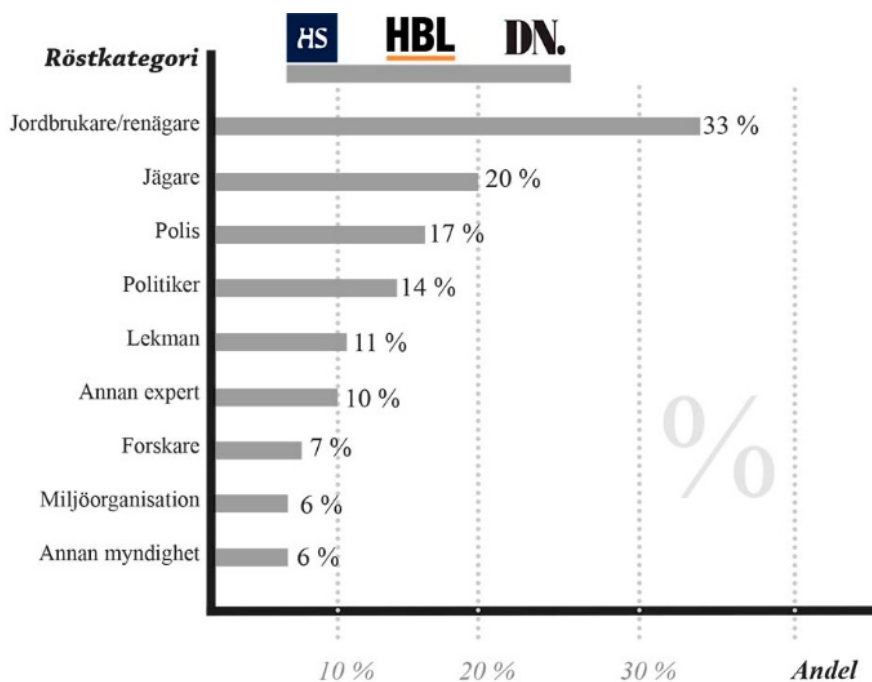
³⁸ Tabell 20 presenterar alla röster när de återges för första gången i nyhetstexterna.

³⁹ Andelen röster har uppgetts utan decimaler, vilket gör att det sammanlagda procenttalet kan var under eller över 100 procent.

myndighetsröst i rubriken, vilket enligt tabell 19 och 20 ovan är minst frekvent i rubriken.

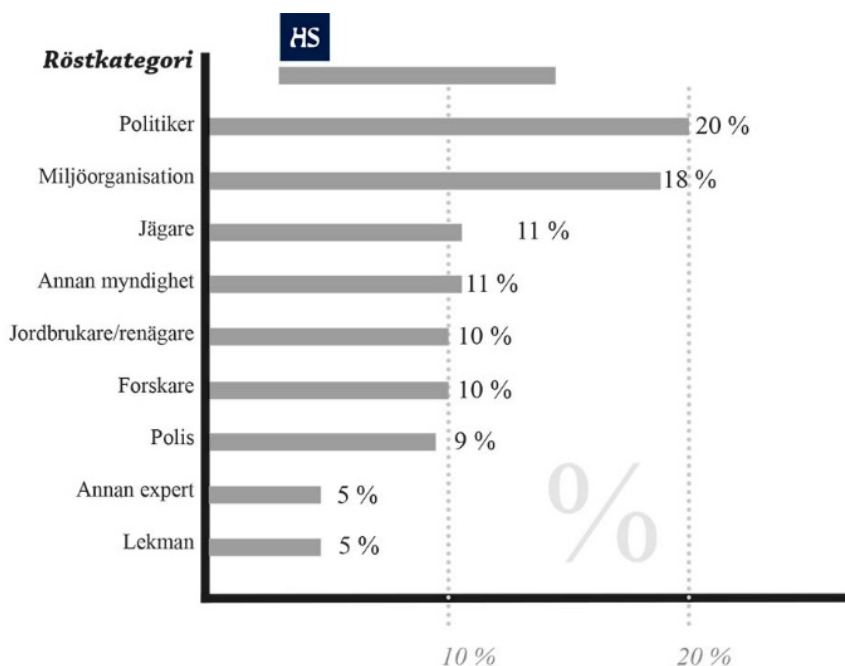
- (75) [Rubrik:] Poliisilta toimintaohje suurpetokolarien varalta
Polisen gav instruktioner om agerandet vid krocker med rovdjur
 [Löpande text:] Kaakkois-Suomen metsästäjät ja poliisi laativat toimintaohjeet.
Jägarna och polisen i sydöstra Finland har planerat instruktioner om hur det ska ageras
 (HS 23.5.1999)
- (76) [Rubrik:] Ministeriö valmistelee susien suojelun hoitosuunnitelmaa
Ministeriet skriver en förvaltningsplan för skydd av vargen
 (HS 4.2.2004)

Figur 17 nedan visar vilka röster som mest sannolikt återges i rubriken. Jordbrukare och renägare är sällan med i vargnyheterna. År 1994, 1999 och 2004 bestod endast 3 procent av alla röster av kategorin jordbrukare/renägare. År 2009 var andelen 4 procent. När jordbrukare- eller renägarrösten är med är den enligt journalisterna av intresse i ljuset av materialet. En tredjedel av rösterna återges genast i rubriken och 28 procent i början av den löpande texten. När jordbrukare och renägare intervjuas i vargnyheterna handlar det vanligen om att vargen anfallit boskap och då är det jordbrukare och renägare som har den väsentliga informationen och som kan svara på frågorna vad, var och när. Om jordbrukare inte kan intervjuas är det polisen i Finland som svarar på frågorna och en annan myndighet i Sverige. Jägarrösten har blivit sällsyntare i nyhetstexterna på 2000-talet men en femtedel av jägarrösterna återges i rubriken. Det emotiva innehållet intresserar journalisterna, vilket diskuteras mer omfattande i den andra delanalysen i kapitel 5.

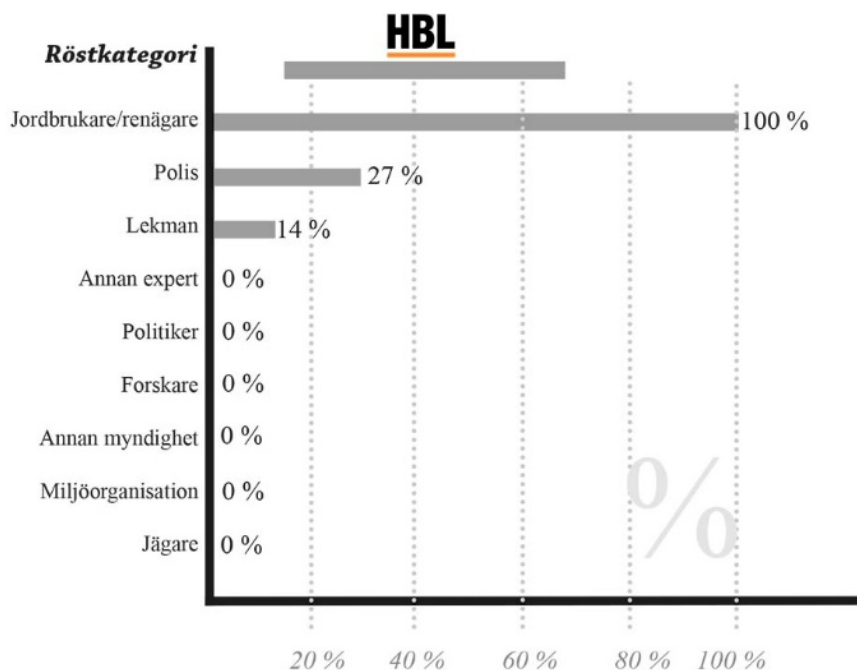
FIGUR 17 Andelen röster i rubriker: HS, HBL och DN

Nedan diskuterar jag rubrikerna i de olika dagstidningarna. Figur 18 visar att HS prioriterar rösterna annorlunda än HBL och DN. Röster från politiker och miljöorganisationer prioriteras högst. Myndighetsrösten och forskarrösten återges sällan i rubrikerna i HS. Detta visar att HS betonar den politiska aspekten på vargkonflikten medan de andra tidningarna lyfter fram enskilda nyhetsändelser där vargen anfallit husdjuren.

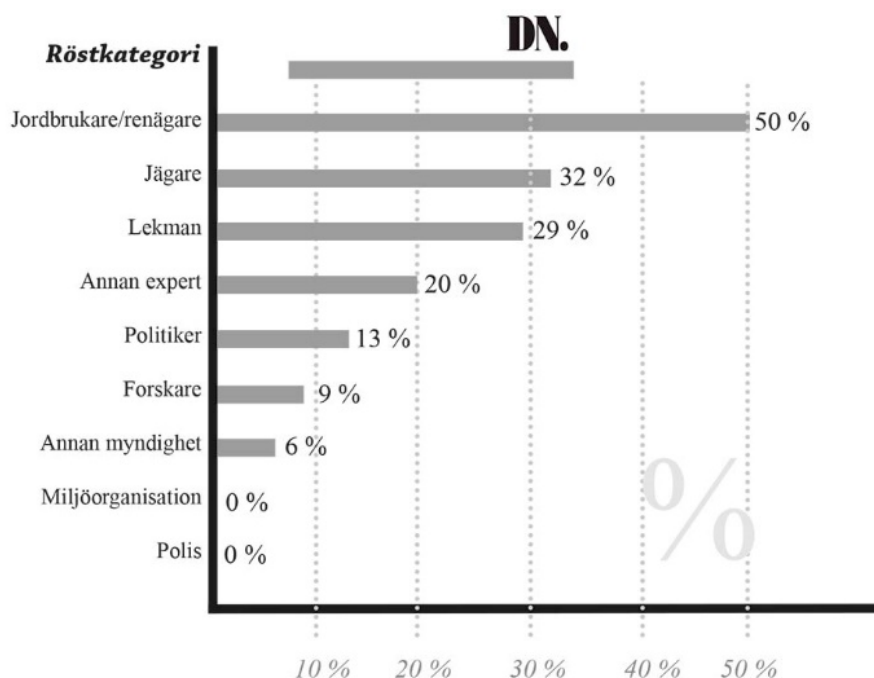
FIGUR 18 Andelen röster i rubriker: HS

HBL återger sällan primära röster i rubriken. I materialet kan man identifiera en jordbrukarröst och den återges i rubriken: *Vargstopp. Folke Ahlholms kor ska få skydd mot vargen i form av 2,5 km stängsel* (HBL 8.6.2004). Även polis- och lekmanrösten är närvarande i rubriken. Vid lekmannaröster är det fråga om vargobservationer (HBL 15.5.2004), oro för att vargen befinner sig i närheten (HBL 3.3.2009) eller attitydundersökningar (HBL 9.8.2004).

FIGUR 19 Andelen röster i rubriker: HBL

I vargnyheterna i DN prioriterar man jordbrukarröster, jägarröster och lekmanröster. Alla kategorier innehåller potentiella emotiva röster. Hälften av jordbrukarna eller renägarna anförs redan i rubriken. Figur 13 ovan visar att politikerrösten är mera frekvent i DN än i HS, men i DN är politikerrösten först den femte vanligaste röstkategori i rubriken medan politiker är de vanligaste rösterna i rubriken i HS. Röster från miljöorganisationer är närvarande i vargnyheterna i DN men aldrig i rubriken i mitt material medan HS sätter kategorin näst högst.

FIGUR 20 Andelen röster i rubriker: DN

De formella rösterna dominerar kvantitativt i vargnyheterna. Myndigheterna, forskarna och experterna är de vanligaste grupperna som kan identifieras i texterna. Emotiva röster som kan försvara eller stå emot vargen är däremot mera sällsynta enligt den första delanalysen ovan. Röst kategorier som jägare, miljöorganisationer, lekmän eller jordbrukare har däremot, enligt journalisterna, intressant eller viktig information om vargen: deras röst återges hellre före den formella rösten än efter.

Prioriteringen av rösterna har att göra med nyhetskriterierna och definitionen av begreppet 'nyhet'. En röst med överraskande innehåll prioriteras enligt den semantiska nyhetsdefinitionen (se avsnitt 1.6.3). Om rösten fyller de nyhets-kriterier som Huovila (2005: 47) anger, det vill säga att innehållet är aktuellt, intressant, betydelsefullt och sant, prioriteras journalisterna den. Också då rösten svarar på de frågor som texterna i nyhetsgenren vanligen svarar på, prioriteras rösten (jfr. Bruun m.fl. 1986, Huovila 2005). Enligt den strukturella nyhetsdefinitionen är dessa frågor vad, var och när (Bruun m.fl. 1986: 54, Huovila 2005: 125).

Det ofta använda exemplet i undervisningen om nyhetsdefinitioner är att det inte är en nyhet att *hund bet man* men det är en nyhet att *man bet hund* (Mediekompass 2018: 20). På basis av mitt material kan man säga att det inte är en nyhet att varg dödar älg men det är en nyhet att älg dödar varg. Det skedde i Finland år 2004 och rapporteras även av medierna i Sverige (DN 12.9.2004). Det har att göra med att överraskningar är nyheter, enligt den semantiska definitionen. I vargnyheter återger journalisterna röster med värdefull eller överraskande information om vargen. Av myndigheterna gäller detta oftast polisen i Finland och länsstyrelsen eller Naturvårdsverket i Sverige. När journalisterna återger jordbrukar- eller renägarrösten i nyheterna om varganfall prioriteras de därför att de kan svara på de centrala frågorna, de kan ge nyhetsinnehållet.

Olikheterna mellan dagstidningarna HS, HBL och DN beror på att journalisterna betonar olika nyhetskriterier. Det kan hända att HS betonar normativa kriterier, det vill säga journalisterna tänker på vad läsare *bör veta* i stället för att tänka på vad läsare *vill veta* (se Malmberg 2013: 99). Detta leder till att politiker-rösten är den kategori som mest sannolikt återges i rubriken i HS (figur 18).

5 DELANALYS 2: DISKURSER I VARGNYHETER

I den andra delanalysen undersöker jag rösterna och deras diskursiva representationer med tonvikten lagd på journalistdiskursen: på vilket sätt betonar journalister olika röster och diskurser, hur förstärker journalister det emotiva innehållet där det är svagt och på vilket sätt skiljer sig rösterna och diskurserna från varandra i rikstidningar och i regionala tidningar när nyhetstexterna handlar om samma nyhetshändelser. Journalister kan betona olika röster till exempel genom att konsekvent återge vissa röster i rubriken (se avsnitt 4.3 ovan). De kan även förstärka det emotiva innehållet genom att skriva att man hatar vargen när man vill reducera antalet vargar (exempel 95 nedan).

Den första delanalysen i kapitel 4 gällde rikstidningarna HS, HBL och DN. Den andra delanalysen gäller utöver dem även de regionala tidningarna *Kainuun Sanomat* (KS), *Vasabladet* (VBL) och *Nya Wermlands-Tidningen* (NWT), vilket gör att analysen fördjupas med nya infallsvinklar. För det första går jag igenom journalisternas sätt att återge de olika representativa diskurserna (avsnitt 5.1). För det andra analyserar jag journalistdiskursen i finska, finlandssvenska och svenska dagstidningar genom att jämföra nyhetstexter i rikstidningar med texter om samma nyhetshändelse i regionala tidningar (avsnitt 5.2). Jag analyserar först samma material som i kapitel 4: åren 1994, 1999, 2004 och 2009. Sedan analyserar jag även texter som handlar om två omtalade nyhetshändelser: den olagliga jakten i Perho i Finland år 2013 i avsnitt 5.3 och utplanteringen av vargar i Sverige på 2010-talet i avsnitt 5.4. På så sätt kan jag ytterligare fördjupa den semantiska analysen av diskurser. Blir de värde- och känsloladdade uttrycken mera frekventa i vargnyheterna när man skriver om det så kallade tjuvskyttet eller utplanteringen? Blir dialogen i nyhetstexterna en mera polariserad diskussion mellan röster som representerar antingen motståndar- eller försvarardiskursen eller finns de formella rösterna och domarrösterna fortfarande kvar i texterna?

5.1 Olika diskursiva representationer i vargnyheter

I det här avsnittet diskuterar jag de olika diskursiva representationer som kan identifieras i nyhetstexterna. Texter kan ses som diskursiva representationer av sociala praktiker (van Leeuwen 2008: 3, Haglund 2009: 23). Social praktik och diskursiv praktik är i interaktion med varandra. Enligt van Leeuwen (2008: 3) är diskurser *rekontextualiserade* sociala praktiker. Rösterna representerar således inte endast någon intresse- eller yrkesgrupp utan de är även socialt konstruerade på ett sätt som kan anses representera olika diskurser (van Leeuwen 2008: 6). En nyhetstext kan innehålla flera diskursiva representationer (Pietilä 1988: 7). När journalisten till exempel återger en renägarröst, som kräver att antalet vargar ska minskas, och en röst från en naturskyddare, som kräver att vargar ska skyddas, innehåller texten en dialog mellan två olika diskursiva representationer.

De pressetiska principerna förutsätter att journaliströsten, berättarrösten, inte tar ställning för eller emot rovdjuren (försvarande röst och motståndarröst).⁴⁰ Med hjälp av nyhetstexter borde journalisterna inte heller försöka lösa konflikten som texten handlar om. Med tanke på hur journalisterna förhåller sig till rovdjurskonflikten liknar journaliströsten närmast en formell röst, men när man studerar semantiken i journalistdiskursen ser man att journaliströsten kan innehålla emotivt språk vilket är karakteristiskt för de försvarande rösterna eller för motståndarrösterna (jfr Genette 1980, Bal 1999).

Journalistdiskursen påverkas inte bara av de pressetiska principerna utan också av nyhetsbegreppet, nyhetskriterierna, textgenrerna och hela den journalistiska traditionen. Det hör till den journalistiska traditionen att journalister strävar efter att skriva texter som väcker mottagarens intresse (jfr Malmberg 2013: 99). Materialet för min undersökning visar att journalisterna skriver texter som bildar dramaturgiska helheter, texter som har början, vändpunkt och slut. Motståndarrösterna och de försvarande rösterna som innehåller emotiva uttryck är anföringar som journalister ofta återger i början av texten (se kapitel 4). Även om myndighetsröster och forskarröster, som ofta är formella, är mest frekventa i vargnyheter, får de andra rösterna en synligare placering i nyhetstexterna vilket jag har diskuterat i avsnitt 4.3 ovan.

Röster som representerar olika diskurser uttrycker sig enligt min mening emotivt olika. Metodologiskt identifierar jag alltså olika diskurser med hjälp av att analysera legitimeringar och emotivt språk hos röster: varför tänker informanten (rösten) så här eller varför uttrycker han eller hon sig så här? Rösterna i vargnyheterna indelar jag således i fem olika diskursiva representationer som besvarar frågan olika (tabell 8). Dessa olika diskursiva representationer kallar jag i fortsättningen olika diskurser.

I tabell 21 nedan presenterar jag legitimeringar av de olika diskurserna i materialet. När jag i fortsättningen analyserar rösterna ställer jag alltså de nedan-

⁴⁰ Svenska journalistförbundet, Spelregler för press, radio och TV (2009).

stående frågorna och identifierar diskurserna bakom rösterna. Som jag visar i tabell 21, analyserar jag även det emotiva innehållet i rösterna. Varg får olika värdeladdningar beroende på den diskursiva representationen.

TABELL 21 Legitimeringar av olika diskursiva representationer

Diskurs	Legitimering
	"Varför tänker jag på det här sättet om vargen?", "Varför vill jag uttrycka mig så här om vargen?"
Motståndardiskursen (röster analyseras ur citat) innehåller negativa emotiva uttryck om vargen.	Därför att vargen utgör ett hot mot människans hälsa eller förmögenhet. Därför att jag vill att vargstammen ska begränsas. Därför att vargstammen inte är hotad om djuren jagas.
Försvardiskursen (röster analyseras ur citat) innehåller positiva emotiva uttryck om vargen.	Därför att vargen är ett unikt djur som är utrotningshotat. Därför att jag vill försvara vargen offentligt och påminna om att vargen dödar andra djur för att skaffa mat. Därför att det är fråga om biologisk mångfald.
Domardiskursen (röster analyseras ur citat) innehåller både negativa och positiva uttryck om vargen.	Därför att konflikten kring vargarna kan lösas eller därför att jag vill stödja och förstå både dem som är för och dem som är mot vargen.
Den formella diskursen (röster analyseras ur citat) undviker emotiva uttryck om vargen.	Därför att jag vill, på grund av min ställning, hålla mig till fakta och inte blanda in mina egna känslor eller attityder i frågan. Därför att jag inte bryr mig om hela konflikten. Därför att jag inte vet tillräckligt om vargen. Därför att jag på grund av min ställning inte kan ha attityder.
Journalistdiskursen (hela texten och alla röster i den analyseras.)	Därför att vargen väcker intresse och framkallar konflikter vilket gör vargen till ett utmärkt nyhetsämne. Därför att jag vill väcka läsarnas intresse utan att uttrycka mina egna attityder: då placerar jag de mest intressanta rösterna i texten och skapar en dialog mellan motståndare, försvarare, myndigheter och forskare.

Olika legitimeringar i tabell 21 ovan kan alltså baseras på de olika legitimeringsstrategierna: auktoritetslegitimering, moralisk legitimering, rationalisering och mytopoesis eller delegitimeringsstrategier som avauktorisering, moralisk värdering, irrationalisering, mytopoesis och ironi (van Leeuwen 2008: 105–106, Gustafsson 2009: 54, Westberg 2016: 26). När man identifierar olika legitimeringar av sociala praktiker i vargnyheter kan man avslöja även attityder och känslor hos olika röster. Legitimeringsanalysen har alltså att göra med semantik, särskilt med begreppet 'emotivt språk' där attityder och känslor hos informanterna uttrycks

olika (jfr Furberg 1977, Ahlholm 1998, van Leeuwen 2008). När en röst uttrycker känslor och värderingar om vargen uttrycker han eller hon även legitimeringen för sitt tänkande och för sitt förhållningssätt till vargen. I det följande diskuterar jag med hjälp av autentiska exempel hur olika legitimeringar av olika diskurser metodologiskt kan identifieras i materialet.

I kapitel 4 kategoriserade jag röster enligt de intresse- eller yrkesgrupper som de representerade. Det finns även ett samband mellan de olika röstkategorierna och de olika diskursiva representationerna (se Vehkalahti 2015). I materialet är det forskare och myndigheter som oftast representerar den formella diskursen, medan miljöorganisationer representerar försvarardiskursen. Dessutom antar jag att det i materialet finns undantag från regeln, alla personer i olika yrkes- och intressegrupper kan inte automatiskt anses representera någon viss diskurs även om journalister ofta beskriver konflikten enklare än den är (exempel 77–78).

(77) Bönderna vill skjuta varg – miljöorganisationerna vill ha rovdjuren kvar
(HBL 8.6.2004)

(78) Vad göra med en varg som dödat tiotals får och som besöker folks gårdar på natten? Låt den leva, säger Naturskyddsförbundet. Skjut den, säger sydösterbottningarna med polischefen i spetsen.
(HBL 6.3.2004)

I exempel 77 ovan föreslår journalisten en allmängiltig tolkning av vilka diskurser som bonderösten och miljöorganisationernas röster står för. I exempel 78 tolkar journalisten att rösten *Naturskyddsförbundet* hör till försvarardiskursen medan rösten *sydösterbottningarna* står för motståndardiskursen. Van Leeuwen (2008: 37) kallar fenomenet *individualisering* (*individualization*) och *assimilation*. I hans undersökning tenderar journalister att individualisera eliten men assimilera det så kallade vanliga folket, lekmännen. I exempel 78 assimileras sydösterbottningarna: de är en röst med samma diskursiva representation i den sociala praktiken. Enligt min klassificering i kapitel 4 står lokalbefolkningen alltså för lekmän och enligt legitimeringsanalysen ovan representerar de motståndardiskursen (tabell 21).

Journalisterna assimilerar sociala praktiker frekvent i mitt material, men kan man avgöra om en intressegrupp, en röstkategori, kollektivt delar samma åsikt? Ville bönderna skjuta vargen i Österbotten i juni 2004 (exempel 77) eller vill de i allmänhet skjuta vargar? Även om diskursiva representationer ofta kan förutses finns det dock variation på hur människor i olika röst kategorier förhåller sig till vargen. Vargkonflikten är mer komplicerad än många andra miljökonflikter. Pertti Vehkalahti (2015) har undersökt röster i kärnkraftsdebatten i norra Finland och i hans klassificering kan organisationer, kommuner, journalister eller partier antingen försvara eller kritisera kärnkraftsplanerna. I vargkonflikten är det inte fråga om att man antingen vill utrota vargen eller låta den sprida sig fritt. Med hjälp av legitimeringsanalysen (tabell 21) kan man även identifiera olika nivåer i rösternas diskursiva representationer.

Alla röster kan inte anses representera någondera av de definierade diskurserna. Ett citat i en nyhetstext är ett begränsat forskningsobjekt och det kan hända

att journalisterna utesluter emotiva uttryck. Enligt nyhetstexterna förhåller sig en del människor ligkiltiga till vargen vilket leder till den tolkningen att dessa människor representerar den formella diskursen (exempel 79).

- (79) Kiiskiset eivät suunnittele mitään erityisempää susien varalle. Antti haetaan koulukyydillä pihasta ja Mikkokin pääsee kyydissä kerhoon. Pojat leikkivät pihalla tavallisia lumileikkejä.
 Familjen Kiiskinen har inga planer för vargarna. Skolskjutsen hämtar Antti på gården och även Mikko får skjuts till klubben. Pojkarna leker vanliga snölekar på gården.
 (HS 12.12.1994)

Journalister kan även skriva in känslö- och värdeladdade uttryck i texten för att betona röstens legitimering. DN.se skrev i april 2011 (exempel 84 nedan) om en händelse där två vargar dödade en barnfamiljs hund under familjens söndagspromenad. Analysen av journalistdiskursen handlar om hela nyhetstexten: koherensen, emotivt språk, placeringen av röster och diskurser samt dialogen i texten (se van Dijk 1985). Analysen av de diskursiva representationerna av rösterna koncentreras på de anförda meningarna (se avsnitt 3.5.1).

Olika typer av anförda meningar eller indirekt anföring är aktuella även i analysen av journalistdiskursen och de representativa diskurserna av rösterna. De anförda meningarna kan även återge vad någon skulle kunna ha sagt eller komma att säga och de kan illustrera någons reaktion eller inställning (SAG 4 1999: 845). I vargnyheterna som i exempel 80 nedan kan journalisterna återge vad de tror var informantens attityd eller känsla.

Vid indirekt anföring skriver journalisterna i sin egen framställning om vad de tror att informanterna har sagt, tyckt eller känt. Journalisten, berättaren, har i alla fall vid indirekt anföring ändrat tempusformen hos informanten, det ursprungliga talandet, satstypen i informantens tal och personpronomen (se Genette 1980). Journalisten kan återge informantens tal i en narrativ eller interrogativ bisats eller utan någon bisats. Nyhetstexten innehåller med andra ord narrativa element och speglar verkligheten ur journalistens synvinkel vilket jag diskuterar i analysen av journalistdiskursen (jfr Hemánus 1990, Malmberg 2013).

Rösten i det första stycket i exempel 80 nedan representerar berättarens röst eftersom det inte finns någon hänvisning till någon källa. I det här sammanhanget kallar jag inte berättarens röst journaliströst för att betona att journalisten återger information som han eller hon fått av de primära rösterna i nyhetstexten även om det inte finns några anföringar i början av texten. Det första stycket *Två vargar anföll en barnfamilj* [...] baserar sig inte på journalistens egna iakttagelser även om formuleringen ser ut så.

I exempel 80 nedan är det fråga om icke-fokalisering i det första stycket: journalisten, berättaren, anlägger ett allvetande perspektiv på berättandet (se Bal 1999). Journalisten refererar i början av texten det som de primära rösterna kommenterar senare i texten som citat. Berättarens röst står i preteritum och den kronologiska ordningen följer ordningen i själva berättelsen, det vill säga nyhetshändelsen.

Textens genre är en traditionell nyhet där man i början svarar på frågorna vad (*vargar anföll en barnfamilj*), när (*på söndagens förmiddag*) och var (*i Roslagen*). Genren styr journalistdiskursen såsom olika genrer brukar göra (jfr Bruun m.fl. 1986, Rahm 2001, Huovila 2005, Pietikäinen & Mäntynen 2009: 80).

I det andra och i det fjärde stycket citeras den primära röst som hör till sambon till den kvinna som upplevt vargarnas utfall under söndagspromenaden. Den sekundära rösten hör till kvinnan vars röst refereras av den primära rösten, sambon. I det tredje stycket är det fråga om en indirekt anföring, den primära rösten hör fortfarande till sambon men de sekundära rösterna tillskrivs både kvinnan och polisen. I det femte och sjätte stycket är det fråga om en annan primär röst, myndigheten. I det sista stycket refererar journalisten ett tidigare utfall utan att hänvisa till någon källa.

(80) Vargar attackerade barnfamilj

[Berättarens röst:]

Två vargar anföll en barnfamilj i Roslagen på söndagens förmiddag. Den ena gjorde utfall mot kvinnan, den andra drog in hunden Tajson i skogen. Kvarlevor efter hunden påträffades senare några hundra meter från platsen.

[Primär röst 1: direkt anföring, citatmening:]

- Det var helt otroligt. Den ena vargen gjorde ett utfall mot min sambo och hon sprang från platsen med barnvagnen. Samtidigt attackerade den andra vargen vår hund, grep tag i honom och drog in honom i skogen, säger kvinnans sambo till DN.se.

[Berättarens röst, primär röst 1 med indirekt anföring:]

Hunden, wachtelhunden Tajson, dödades av vargen, men kvinnan klarade sig efter att ha sprungit från platsen. Efter händelsen tillkallades polisen som förhörde familjen, inomhus eftersom kvinnan blev så skrädd av det inträffade att hon inte vågar lämna huset. Sambons beskrivning från platsen är dramatisk.

[Primär röst 1, direkt anföring, citatmening:]

- Du skulle se de avtryck som vargen lämnat efter sig, alltså den som gick till attack mot min fru. Vargen väger väl cirka 50 kilo, men när den spänner klorna kunde den riva upp spår i vägen och det är alltså en mycket hårt packad grusväg som jag och många andra kör på varje dag.

[Primär röst 2, indirekt anföring:]

Med hjälp av en spårhund lyckades länsstyrelsens besiktningsmän på eftermiddagen att lokalisera kvarlevorna av hunden.

[Primär röst 2, direkt anföring, citatmening:]

- De kunde bekräfta att det var vargar som dödat hunden, säger Eva Hedberg, rovdjurshandläggare på länsstyrelsen i Sthlm, till DN.se.

[Primär röst 3, oklar, indirekt anföring:]

Så sent som den 25 mars attackerades två hundar av varg utanför Brottbys, norr om Stockholm. Hundarna hade rymt från en hundgård. Den ena kom tillbaka med skador på ryggen, den andra är fortsatt försvunnen.

(*Dagens Nyheter*, DN.se, publicerad 17.4.2011, hämtad 8.9.2011)

Legitimeringen av den primära rösten 1 kan analyseras med hjälp av emotiva uttryck: [...] *vargen gjorde ett utfall mot min sambo och hon sprang från platsen med barnvagnen* [...], [*den andra vargen*] *attackerade* [...] *vår hund, grep tag i honom* [...], [...]

hunden dödades men kvinnan klarade sig [...], [...] kvinnan blev så skärriad av det inträffade att hon inte vågar lämna huset [...] och [...] du skulle se de avtryck som vargen lämnat efter sig [...] på [...] grusväg som jag [...] kör på varje dag.

Den primära rösten 1 kan delvis anses förhålla sig negativt till vargarna enligt de legitimeringar som jag definierade i tabell 20 ovan därför att de utgör ett hot mot människans hälsa och hennes förmögenhet. Legitimeringen saknar dock synvinkeln att antalet vargar skulle enligt rösten minskas, rösten är mer refererande än ställningstagande. I exempel 80 ovan använder rösten sig av negativa uttryck som *göra ett utfall*, *attackera*, *gripa tag i* och *döda* i meningar med *varg* i subjektposition. Det emotiva negativa innehållet i vargens aktion förstärks genom att rösten förhåller sig mycket positivt till dem som finns i objektposition i meningarna: *sambon*, *barnet* och *hunden* vars roll som familjemedlem betonas med pronomenet *honom*. Den primära rösten 1 är mycket upprörd men den tar inte ställning till vargstammen eller vargens existens i området vilket skulle vara vanligt hos motståndardiskursen i ljust av mitt material. I Ratamäkis (2009) narratologiska analys av olika historier bakom rösterna skulle den primära rösten 1 eventuellt representera en abstrakt historia av en person som betraktas som utomstående i konflikten. På grund av ett enskilt möte med vargen blir personen en del av nyhetshändelsen men diskursivt förhåller han sig som var han utanför själva konflikten.

Den primära rösten 2, myndigheten, *bekräftar att vargen dödade hunden*, i stället för att använda sig av något mer negativt verb i kontexten som *attackera* eller *anfälla*. Legitimeringen av den andra primära rösten stämmer med *den formella diskursen*. Myndigheten undviker ord och uttryck som skulle avslöja känslor, attityder eller värderingar.

I fråga om journalistdiskursen analyserar jag nyhetstexterna som helhet. I exempel 80 återger journalisten det emotiva innehållet (den primära rösten 1) i början av texten och myndighetsrösten som presenterar den formella diskursen i slutet av texten. Dessutom använder journalisten sig av samma emotiva uttryck som den första primära rösten (motståndardiskursen): *attackera* och *göra ett utfall*. Journalisten betonar nyhetshändelsens nyhetsvärde med egen tolkning: *Sambons beskrivning från platsen är dramatisk*. I rubriken skriver journalisten att *Vargar attackerade barnfamilj* och i det första stycket att *vargar anföll en barnfamilj* även om vargarna enligt de primära rösterna attackerat hunden och gjort ett utfall mot kvinnan.

Trots att journalisten verkar överföra den primära röstens emotiva innehåll till sitt eget uttryck, utgår jag ifrån att journalistens legitimering är en annan. Journalisten gör det därför att nyhetstexten ska väcka intresse och för att texten ska stämma med nyhetskriterierna. Enligt den traditionella journalistiken publicerar man nyheter antingen på grund av att de är viktiga eller på grund av deras allmänt intressanta innehåll (Malmberg 2013: 99).

När journalisten har ställt informanten frågan *varför tänker du så här om vargen*, uttrycks legitimeringen direkt (exempel 81–82). I exempel 81 berömmar rösten både vargar och hundvargar medan rösten i exempel 82 uttrycker oro för sina barn och barnbarn. Legitimeringen av det första exemplet (81) stämmer överens

med försvarardiskursen medan legitimeringen av det andra exemplet (82) stämmer överens med motståndardiskursen. Som jag diskuterade tidigare i avsnitt 3.4, indelar Bazzanella (2004) emotiva ord i uttryck för känsla, psykiska tillstånd och fysiska tillstånd. I exempel 81 avslöjar personen (försvarardiskursen) sina positiva känslor för vargen, hon beundrar djuret. I exempel 82 avslöjar personen (motståndardiskursen) sitt psykiska tillstånd, rädslan.

- (81) "Olen aina ollut kiinnostunut susista ja susimaisista eläimistä. Koirasudet ovat alkukantaisia eläimiä ja yleensä terveitä."
"Jag har alltid varit intresserad av vargar och vargaktiga djur. Hundvargar är elementära djur som vanligen är friska."
 (KS 27.1.2013)
- (82) "Jag tänker på barnen, också mina två barnbarn. Ska de växa upp i ständig skräck?"
 (HBL 3.3.2009)

Den försvarande rösten i exempel 81 utnyttjar legitimeringsstrategin rationalisering medan motståndarrösten i exempel 82 utnyttjar moralisk legitimering (jfr van Leeuwen 2008: 106, Westberg 2016: 26).

Olika legitimeringar av rösterna i rovdjursnyheter kan ofta identifieras med hjälp av en semantisk analys av hur vargens anfall beskrivs. Röstens ordval kan avslöja hur personen legitimerar sitt förhållningssätt till vargen. Medan försvarardiskursen beskriver anfallet som en naturlig händelse där ett djur skaffar sig föda kan motståndardiskursen beskriva hur vargen river sitt offer. På finska använder försvarardiskursen sig sällan av verbet *raadella* ('riva till döds') medan motståndardiskursen föredrar verbet (exempel 83–84).

- (83) [Motståndardiskurs:]
 Kauhajoki-lehti: Susi raateli koiran hengiltä
Tidningen Kauhajoki: Varg rev en hund till döds
 Omistaja lähti etsimään koiraansa lauantaiaamuna, mutta hän löysi vain spanielin pahasti raadellut jäänteet.
Ågaren gav sig ut för att leta efter sin hund på lördagsmorgonen men fann endast lämningarna av sin illa riva spaniel.
 (HS.fi 5.3.2012)
 [Primär röst: en rovdjurskontaktperson]
- (84) [Försvarardiskurs/formell diskurs:]
 Susi tappoi koiran Raahessa
Varg dödade en hund i Brahestad
 Tapettuaan koiran susi oli kuljettanut sitä puolisen kilometriä takaisin tulo-suuntaansa ennen kuin luopui saaliistaan.
Efter att ha dödat hunden hade vargen fört den ungefär en halv kilometer tillbaka och övergett bytet.
 (HS.fi/FNB 9.1.2013)
 [Primär röst: polis]

HS skriver om två olika nyhetshändelser som liknar varandra, i båda fallen har vargen dödat en hund. I exempel 83 hör den primära rösten till en rovdjurskontaktperson, och journalisten skriver att vargen hade rivit jägarens hund till döds och att hunden senare hittades illa riven. I exempel 84 hör den primära rösten till polisen och journalisten skriver att vargen dödat hunden och att vargen senare övergett bytet. Det handlar om motståndardiskurs i den första (83) och försvarardiskurs eller formell diskurs i den andra texten (84).

Om försvarardiskursen beskriver hur vargen dödar ett tamdjur tenderar de försvarande rösterna att motivera vargens åtgärd: *vargen utgör inte ett allvarligt hot och tillgången på föda är dålig* (exempel 85–87).

- (85) [Försvarardiskurs:]
Den varg som rör sig i Sydösterbotten har rivit biffkor och dödat 90 får. [...] Natur och Miljö anser å sin sida att vargen inte utgör ett allvarligt hot.
(HBL 11.2.2004)
[Primär röst: naturskyddsorganisation]
- (86) Han misstänker att de 90 dödade fåren revs av en helt annan varg.
(HBL 21.3.2004)
[Primär röst: naturskyddsorganisation]
- (87) Det kan ha att göra med att tillgången på mat är dålig.
(HBL 24.1.2004)
[Primär röst: forskare]

På grund av legitimeringen bakom försvarardiskursen får vargen en positiv laddning i kontexten (se exempel 85–87 ovan). Både de försvarande rösterna och motståndarrösterna kan uttrycka känslor och värdeladdningen direkt. I exempel 88 nedan säger lekmannen direkt att han blev arg när han såg vargspåret. Vargen blir negativt känsloladdad.

- (88) [Motståndardiskurs:]
- Jag blev rent ut sagt arg när jag upptäckte vargspår rakt under mitt sovrumsfönster.
(HBL 21.3.2004)
[Primär röst: lekman]

Utöver journalistdiskursen, motståndardiskursen, försvarardiskursen och den formella diskursen går det att identifiera röster som strävar efter att förstå både motståndare och försvarare. Den här diskursen kallar jag *domardiskurs*. Semantiskt konnoterar *varg* på gott och ont med domardiskursen. HBL citerar i exempel 89 en kommunalpolitiker från De gröna som vill förstå partiets linje men som samtidigt är orolig för sina barn. Rösten förhåller sig positiv till vargen med *visst ska vargen ha en plats* och negativ med *något måste göras* vilket kan hänvisa till att vargen borde fås bort, utplanteras eller på något sätt avhysas.

- (89) [Domardiskurs:]
 "Visst ska vargen ha en plats i Finlands natur. Men när de kommer så här nära så tycker jag nog att något måste göras." [...]
 "Partiets linje säger en sak, men mina känslor som mamma säger nog något annat."
 (HBL 3.3.2009)
 [Primär röst: En förälder, kommunalpolitiker (grön)]

De fyra ovannämnda diskurserna – motståndardiskursen, försvarardiskursen, domardiskursen och den formella diskursen – kan identifieras i texternas anförda meningar där journalisten återger rösten hos informanterna. Med *journalistdiskurs* avser jag hela nyhetstexter och journalisternas sätt att placera röster och olika diskurser i vargnyheter. Journalistdiskursen baserar sig på nyhetsbegreppet, de pressetiska reglerna och den journalistiska traditionen (jfr Harrison 2006, Kuutti 2006, Helle 2010, Malmberg 2013). Även om journalister strävar efter objektivitet, till exempel i fråga om vargkonflikten, kan de ägna sig åt det emotiva språket som de primära eller de sekundära rösterna använder. Varför beskriver journalister en likartad nyhetshändelse så olika som i exempel 83–84 ovan? Kan det bero på att de återger de diskursiva uttryck som de primära rösterna i texterna bär med sig?

Journalistdiskursen tenderar att väcka mottagarens uppmärksamhet vilket kan leda till dramatisering av konflikten. Det som texten tiger om är de röster och diskurser som utelämnats. Om någon informant inte bryr sig om vargkonflikten kan hans eller hennes uttalande raderas medan motsatta röster placeras invid varandra.

- (90) [Journalistdiskurs:]
 - Dessutom borde man prova andra åtgärder, som att bygga stängsel, innan man börjar skjuta. Den kommentaren möts med ett hånskratt i Storsjö.
 (HBL 21.3.2004)
 [Primära röster: naturskyddsorganisation och jordbrukare]

Vid analysen av journalistdiskurs och nyhetstexter som helhet diskuterar jag utöver koherensen och rösternas placering även dialog (se van Dijk 1985). I nyhetstexter är det journalisten som skapar dialogen. I exempel 90 återger journalisten en dialog mellan naturskyddsorganisationen och jordbrukare som inte finns till i verkligheten utan det är journalisten som ställer motståndardiskursen och försvarardiskursen emot varandra. Journalisten har intervjuat representanten för naturskyddsorganisationen först och sedan begärt kommentarer till det som naturskyddsorganisationen sade: *den kommentaren möts med hånskratt [...]*.

5.1.1 Motståndardiskursen

Den som är motståndare till vargar legitimerar sina uttryck med tanken att vargen utgör ett hot mot människan, hennes hälsa eller egendom. Antalet vargar ska minskas, enligt motståndardiskursen. Emotivt språk kan förekomma: när rösten

representerar motståndardiskursen konnoterar vargen negativt. Lexemet *varg* blir alltså negativt laddat i kontexten.

När olika röster beskriver hur vargen dödar sitt byte använder de sig av olika predikat som har olika lexikala relationer till *att döda*, synonymer eller meronymer, vilket betyder att det ena ordet betyder helheten och det andra en del av den. Synonymer som *avliva* och *riva till döds* och meronymer som *attackera*, *anfälla* och *göra utfall* kan förekomma i en och samma nyhetstext men genom olika röster. Berättarrösten, journalisten, tenderar att bruka predikat som de primära rösterna i texten använder. Exempel 91 och 92 handlar om händelser där vargar anfällt hundar och får. Hundarna har blivit *illa rivna* och fåren *rivna*, *jagade*, *dödade* och *skadade*. Legitimeringsstrategin är inte entydig, men rösterna innehåller en moralisk jämförelse mellan viktiga husdjur som ska skyddas och farliga rovdjur som hotar dem.

- (91) "[...] hade två jakthundar blivit rivna, den ena så illa att den måste avlivas."
(HBL/FNB 28.12.2009)
[Röster: polis, jägare]
- (92) "Vargflock rev fårskock" [rubrik]
"Flera får dödades eller revs av vargar."
"[...] vargarna [...] jagade dem [...]"
"Vargarna dödade fyra får men skadade sex får så illa att ägaren måste avliva dem."
(HBL/FNB 18.11.1999)
[Röster: landsbygdssekreteraren, viltvårdsdistrikt]

I avsnitt 5.1 presenterade jag exempel 80 ur DN (17.4.2011) där två vargar dödat barnfamiljens hund under familjens söndagspromenad. Vargarnas aktion beskrevs med flera olika predikat: *attackera*, *anfälla*, *göra utfall*, *dra (in hunden till skogen)*, *gripa tag i*, *döda*, *gå till attack* och *riva upp*. Enligt rubriken attackerade vargarna barnfamiljen, inte endast familjens hund. Nyhetstexten och familjens röster i den tyder på en chock och dramatik som journalisten betonar med meningen *Sambons beskrivning från platsen är dramatisk*. Rösterna i texten består av familjens far och en myndighet och trots att det inte står i texten att människorna nu skulle vilja avliva vargarna kan man vid närläsningen känna igen motståndardiskursen, hos familjen, och den formella diskursen, hos myndigheten.

Familjens far, som i kontexten verkar förhålla sig negativt till vargarna, använder sig av predikaten *göra ett utfall*, *attackera*, *gripa tag i* och *riva upp* (spår i vägen). Enligt texten använder han sig inte av predikatet *döda* men däremot bekräftar myndighetsrösten, som representerar den formella diskursen på grund av besiktningsmännens uttalande, att det var vargar som *dödade* hunden.

Journalisten baserar texten på en indirekt anföring, en berättelse av ögonvittnet (familjens far som intervjuas var inte själv på plats), intervjun med länsstyrelsens myndighet, möjligen ett pressmeddelande från polisen och – för att hämta bakgrundsinformation – en tidigare artikel i DN. Journalisten använder sig av predikaten *attackera*, *anfälla*, *göra utfall*, *dra in (hunden i skogen)* och *dödas*.

Journalisten tycks använda sig av alla predikat till subjektet varg som hans informanter har använt. Ögonvittnenas kommentarer och berättelse med det tydliga emotiva innehållet har placerats i början av texten medan den formella diskursen placerats i slutet.

Journalister kan även förstärka det emotiva innehållet. I exempel 93 skriver journalisten nämligen att jordbrukarna *gladde sig* eller *jublade* (på finska *riemastua*) när rapporten stödde deras krav. Texten innehåller inga direkta citat där jordbrukarna skulle glädjas. Har de kanske snarast varit nöjda med rapporten?

- (93) Kaakkois-Ranskan maanviljelijät riemastuivat torstaina parlamentille jätetystä raportista, joka tukee heidän vaatimuksiaan Ranskan Alppien susien hävittämisestä.
På torsdagen gladde sig jordbrukarna i sydostliga delar av Frankrike över rapporten som lämnats till parlamentet och som stödde deras anspråk på att vargarna i de franska Alperna skulle dödas.
 (HS 22.10.1999)

I exempel 94 nedan skriver journalisten att vargjaktlicenser hetsar upp män att hämnas på vargarna. Vargen konnoterar mycket negativt men i det här fallet stödjer citatet tolkningen något eftersom informanten talar om rovdjurshat. Trots detta skriver journalisten att informanten *suckar* eller *suckar argt*, finskans *puuskahtaa*, i stället för att bruka anföringsverb som *säga* eller *berätta*, vilket förstärker den negativa laddningen i kontexten.

- (94) Ministeriön myöntämät kaatoluvat kiihottivat metsästyskoiriaan menettäneitä miehiä kostoiskuun.
"On vähän semmosta petovihan poikasta ja koston halua, kun multakin meni kaksi koiraa: ajokoiraa ja hyvä hirvikoira. Uskotko, että hyvän hirvikoiran saa koulutettua vaan kerran elämässään", puuskahti kinnulalainen. Ministeriet beviljade jaktlicenser vilket hetsade upp män, som förlorat sina jakthundar, till hämndattack.
"Det finns lite rovdjurshat och vilja att hämnas i luften, eftersom jag också förlorade två hundar: en stövare och en bra älghund. Tror du att man lyckas skola en bra älghund bara en gång i livet", suckar en Kinnulabo.
 (HS 7.2.1994)

I journalistdiskursen kan motstånd utvecklas till hat utan att någon röst uttrycker någon känslö- eller värdeladdning. I exempel 95 skriver journalisten om att jordbrukarrösten och politikerrösten, gårdsägare och kongressrepresentanter, är negativa till programmet för vargarna i Klippiga bergen. Enligt journalistdiskursen hyser man även negativa känslor mot vargen, man är rädd för att vargarna hotar boskapen eller man till och med hatar vargarna. Enligt kontexten talar informanterna inte om sina känslor utan det är något som journalisten har dragit sin slutsats av.

- (95) Kalliovuorten susiohjelman vastustajat ovat tilanomistajat ja heitä tukevat kongressiedustajat. He pelkäävät, että susista tulee uhka karjataloudelle. [...] Tilalliset vihasivat sutta nimenomaan siksi, että ne hyökkäilivät karjan

kimppuun. Petoa pidettiin vaarallisena myös muille kotieläimille ja jopa ihmisille.

Programmet för vargens återkomst i Klippiga bergen väcker motstånd hos gårdsägare och kongressrepresentanter. De är rädda för att vargen blir ett hot mot boskap. [...] Gårdsägare hatade vargar för att de anföll boskapen. Man menade att vargen var farlig även för andra husdjur och för människan.

(HS 9.5.1994)

Journalister kan generalisera det emotiva innehållet och legitimeringen av rösterna (jfr van Leeuwen 2008, Vehkalahti 2015). De kan skriva som om alla människor i en by eller som i exempel 96 människorna i alla små nordkarelska byar representerade motståndardiskursen. Troligen finns det människor i byarna som inte bryr sig om vargen eller som vill försvara vargen, men deras enskilda röster kan inte höras i sammanhanget. De är representanter för en större mängd röster där den förutsatta majoriteten är avgörande.

- (96) Pohjois-Karjalan syrjäkylien asukkaat puolestaan odottavat ministeriöltä rivakampia otteita kotieläimiä ja koiria tappaneita susia kohtaan.

Invånare i nordkarelska byar väntar hastigare åtgärder av ministeriet mot vargar som dödat husdjur och hundar.

(HS 4.2.2004)

Det finns även nyhetstexter där journalisten återger känslö- och värdeladdade röster i direkta citat utan att förstärka laddningen med egen tolkning. I exempel 97 berättar mannen att hunden är det käraste han har när han kommenterar hur vargen angripit jakthundar i närheten. I exempel 98 säger informanten att regeringens mål att öka vargstammen blir en katastrof för friluftslivet. Båda legitimerar sin röst genom att hänvisa till hotet som vargen utgör mot människan eller hennes egendom och båda representerar motståndardiskursen. Legitimeringsstrategin är moralisk värdering: personerna försvarar sina *kära djur* och människan har rätt att idka friluftsliv i fred. Man kan även identifiera en moralisk delegitimeringsstrategi nedan: regeringens vargpolitik kallas *ett rent vansinne*. Delegitimeringen syftar på politisering av vargfrågan.

- (97) Förra året angrep varg tre jakthundar i Furudals jaktkrets några mil bort.

- Jag har ingen familj, det är jag och hunden, säger Karl-Erik Gustafsson. Buster är det käraste jag har.

(DN 22.2.2004)

- (98) Det första kravet är att vargarna måste bli färre, inte fler. Regeringens etappmål på 200 vargar i landet ser Hans Ruste som ett rent vansinne som drabbar långt fler än jägarna.

- Då är det kört, då kan inte folk gå ut längre i Rättvik, Mora och Orsa. Det blir som i Furudal.

Han beskriver Furudal som en trakt där gamla människor inte längre vågar sig ut för att plocka bär, där mödrar inte törs låta sina barn gå själva till skolan, där folk börjat rasta sina hundar på sjöisen i stället för i skogen.

- Det är en katastrof för friluftslivet, säger Hans Ruste.

(DN 22.2.2004)

Journalister kan beskriva vargkonflikten utan att ange någon källa, speciellt i fråga om tjuvjakt som väcker misstankar men som man känner dåligt till. Enligt exempel 99 baserar sig texten inte på någon representerad röst även om journalisten troligen genom en forskare har fått informationen om hur tjuvjägare hittat vargarna med radiosändare. Enligt journalisten är det fråga om varghat och om en välkänd funktionsmodell med förkortningen SGT.

- (99) Varghatet har resulterat i en omfattande tjuvjakt. Förkortningen SGT är välkänd: skjut, gräv och tig. Särskilt illa har de vargar som märkts med radiosändare råkat ut. Förslagna tjuvjägare har lätt kunnat hitta djuren genom att pejla sändaren.
(DN 22.2.2004)

I exempel 100 nedan citerar journalisten de representerade rösterna direkt. Känslö- och värdeladdningar är konkreta: politikern vädjar till åhörarnas känslor med att människor borde skydda sina kära djur, barnens katter och kaniner eller familjehunden från vargarna. Vidare talar politikerrösten om djur man älskar. Även den andra politikerrösten i exemplet talar om barn och rädsla för dessas säkerhet. I motståndardiskursen förknippar man positiva känslouttryck med barn och hemmadjur och negativa uttryck med rovdjur, som vargen (se Järvinen 2000).

I politikerrösterna nedan kan man identifiera flera legitimerings- och delegitimeringsstrategier. Den första strategin är moralisk legitimering som enligt Westberg (2016: 45) innehåller betydelsen "för att det är moraliskt och kulturellt värdesatt". Genom att kritisera lagstiftningen och rovdjurspolitiken utnyttjar båda politikerrösterna delegitimeringsstrategin avauktorisering.

- (100) - Inskränktheten i den nuvarande lagstiftningen gör att man inte får skydda sina kära djur, barnens katter och kaniner eller familjehunden. Finns det någon i denna sal som stillatigande skulle se på ett angrepp när ett rovdjur tar tag i det djur du älskar, avvakta första angrepp och konstatera att skada uppstått och först då ingripa, sade Bengt-Anders Johansson (m).
Centerpartiets Jörgen Johansson fyllde på kritiken mot dagens rovdjurspolitik:
- Människor på landsbygden måste känna sig trygga. De ska inte tvingas flytta för att de inte vågar låta barnen gå till skolan på morgonen.
(DN 21.4.2004)

Motståndarrösterna siktar in sig på att antalet vargar ska minskas. I exempel 98 ovan säger lekmannarösten att vargarna ska bli färre för att man ska kunna fortsätta med friluftslivet. I exempel 99 menar journalisten, berättarens röst, att människor jagar vargar olagligt för att de hatar djuret. I exempel 100 påpekar politiker att människorna borde få skydda sina djur lagligt.

Motståndardiskursen har en lång historia. Enligt samhällsforskaren Pirjo Iivesviita (2005: 140) har man tidigare kollektivt förklarat krig mot rovdjuren och rovfåglarna. Hon identifierar även den språkliga dimensionen: till exempel jägarna hade samma auktoriteter och talade "samma språk" i offentligheten. Vi-

dare klassificerades vargen historiskt som ett skadedjur både i Finland och i Sverige (Ilvesviita 2005, Mykrä 2017). De försvarande rösterna blev så småningom fler på 1900-talet, vilket förstärkte även de offentliga rösterna som uttryckte sig mot vargen (jfr Cinque 2008, Ratamäki 2009, Bisi 2010, Ednarsson 2010, Pohja-Mykrä 2014, Mykrä 2017).

5.1.2 Försvarardiskursen

De som försvarar vargar legitimerar sina uttryck med argumentet att vargen är ett unikt djur som är utrotningshotat (tabell 21). Som jag diskuterade ovan vill försvarardiskursen försvara vargen offentligt och påminna om att vargen dödar andra djur för att skaffa mat. Enligt försvararna är det fråga om biologisk mångfald (avsnitt 5.1, tabell 20, Ratamäki 2009). Försvarardiskursen strävar att betona vargens goda egenskaper och väcka sympati. Hos försvarande röster kan man identifiera känslo- och värdeladdade uttryck och lexemet *varg* blir positivt laddat i kontexten.

I exempel 101 nedan representerar journalisten, berättarrösten, försvarardiskurs utan att någon primär röst är närvarande. HS skriver om hur EU påverkar rovdjurspolitiken med rubriken *Euroopan unioniin liittyy paljon ilveksiä ja susia*, 'Många lodjur och vargar ansluter sig till Europeiska unionen' (HS 12.2.2004, exempel 101). Den första primära rösten, en myndighetsröst, kan identifieras först i det tionde stycket. Tidigare i texten konstaterar journalisten att jordbruks- och trafikpolitiken *hotar den biologiska mångfalden* och att *miljöskyddare har mycket att göra*. Kontexten visar att det är journalisten själv som står för försvarardiskursen. Enligt narratologiska begrepp är journalistens, berättarröstens, modus i exemplet mycket närvarande. Journalisten fungerar själv som informationskälla, eller åtminstone hänvisar skribenten inte till någon annan källa. Meningarna i texten är varken citat- eller referatmeningar där skribenten återger vad någon har sagt, skulle kunna ha sagt eller kommer att säga för att anföringarna saknas (SAG 4 1999: 845). Om det var fråga om en anföring skulle skribenten, enligt SAG (4 1999: 845), på olika sätt visa att han anlägger en omtalad persons synvinkel.

(101) Euroopan unioniin liittyy paljon ilveksiä ja susia [rubrik]

Många lodjur och vargar ansluter sig till Europeiska unionen

[...]

Uusien jäsenmaiden luonnon monimuotoisuudelle suurin uhka ovat EU:n maatalous- ja liikennepolitiikka.

Jordbruks- och trafikpolitiken inom EU utgör det största hotet mot naturens mångfald i de nya medlemsländerna.

[...]

Ympäristönsuojelijoilla riittää töitä, sillä kansalaisten ja viranomaisten ympäristötietoisuus on huomattavasti vähäisempää kuin läntisessä Euroopassa.

Miljöskyddare har mycket att göra eftersom medborgare och myndigheter är betydligt mindre miljömedvetna än i västra Europa.

(HS 12.2.2004)

Legitimeringsstrategin i exempel 101 ovan är vag, vilket hänvisar till att skribenten tar det för givet att jordbruks- och trafikpolitiken *utgör det största hotet*. Det kan vara fråga om det som Westberg (2016: 25) kallar ett kontinuum av legitimeringar som leder till så kallade självklarheter.

Oftast är det en primär röst i texten som står för försvarardiskursen i mitt material. När den svenska vargstammen hade växt till 200 vargar år 2009 skrev DN om att Naturvårdsverket vill tillåta begränsad jakt på varg. Ordföranden för Naturskyddsföreningen kände sig orolig för vargstammen (exempel 102). Rösten uttrycker oro för vargens gynnsamma bevarandestatus, vilket stämmer överens med legitimering av den försvarande diskursen. Journalisten skriver att Naturskyddsföreningen hävdar att förslaget är alltför långtgående. I exempel 102 förstärker journalisten inte röstens emotiva innehåll utan en försvarande värdeladdning för vargen kan utläsas direkt i citatet.

- (102) Naturskyddsföreningen hävdar däremot att Naturvårdsverkets förslag är alltför långtgående.
- Om regeringen genomför de här förslagen kommer fler vargar och järvar att dödas. Ingen av stammarna, framför allt inte vargstammen, är i närheten av en gynnsam bevarandestatus, säger ordföranden Mikael Karlsson och tillägger:
 - Jag känner mig för första gången orolig för vargstammens överlevnad. (DN 18.2.2009)

Röster som försvarar vargen beskriver vargens karaktär för att försvara dess tillvaro och påminner om att vargen har rätt att leva. Journalister kallar de försvarande rösterna till exempel för *naturvänner* (NWT 1.6.2009). Både röster som försvarar och röster som står emot vargen kan kallas *extremgrupper* eller *ytterligheterna* såsom i nyhetstexten *Nytt ljus över vargfrågan* (NWT 4.3.2010). I exempel 103 nedan beskriver forskarrösten vargar med bestämmingar som betonar goda egenskaper och väcker sympati. Forskaren legitimerar sina uttryck såsom de försvarande rösterna gör, vargen får en positiv laddning i kontexten. Forskarrösten talar av erfarenhet vilket betyder att han presenterar sig själv som en auktoritet i frågan. Utöver rationaliseringsstrategin kan man således även identifiera auktorisering i exemplet, något som kallas *personlig auktorisering* (van Leeuwen 2009: 106, Westberg 2016: 44). Jag tolkar att exempel 103 innehåller även tyst delegitimering av auktoriteter för motståndardiskursen. Forskarrösten avauktorerar sådana röster som talar om att vargen utgör ett hot mot människan. I den sista texten i exempel 103 berättar en varguppfojdare även att människor har en hel del att lära sig av vargens egenskaper.

- (103) Inte för att Ronkainen tycker att vargen är någon fara för människan.
 "Jag har över hundra gånger fångat in och hanterat vargar med mina bara händer. De kunde ha bitit mig hur lätt som helst men de har inte gjort det. Det är ett så skyggt djur."
 (HBL 3.3.2009)
 [Primär röst: forskare. Legitimering: vargen utgör inget hot mot människan - försvarardiskurs.]

Vargen är stark, modig och har skarp hörsel och luktsinne.
Den hjälpte människan att jaga och hålla rovdjur på avstånd, speciellt på nätterna.

Att tämja, domesticera, vargen var ett stort steg framåt för människan.
"Det bör ha inneburit en avgjord fördel eftersom den moderna människan då kunde flytta till platser som tidigare varit obeboeliga."
(HBL/AP 21.2.1999)

[Primär röst: forskare. Legitimering (rationalisering): vargen utgör inget hot mot människan, hon drar snarast nytta av den – försvarardiskurs.]

Susille ei kannata teeskennellä. Näin Hans Schlegel selittää, miksi susilta oppii ihmisen kanssa toimeen tulemisen taitoa. Sudet arvostavat rehellisyyttä. *Med vargar kan man inte låtsas om någonting. Hans Schlegel förklarar varför man lär sig av vargen att umgås med människor. Vargar uppskattar ärlighet.*
(HS 5.1.2004)

[Primär röst: annan expert. Legitimering (moralisk värdering): vargen är ett unikt djur som ska försvaras – försvarardiskurs.]

Med hjälp av humanisering av djur siktar man vanligen till att få bättre stöd för djurskydd. I Kenya har man medvetet gett lejon namn för att minska motståndet och den olagliga jakten. Med detta och med andra metoder har man lyckats minska tjuvjakten så att efter 2006 har människor i maasaiområdet dödat olagligt mindre än fem lejon per år. Tidigare var antalet dödade lejon över 20 per år. (Hazzah 2011.) Enligt Ilvesviita (2005: 86) kan den offentliga humaniseringen av rovdjur i nyheterna ha även motsatt verkan: människan kan legitimera sina åtgärder mot rovdjur som genom humaniseringen beskrivs som jämlika varelser med människan.

Medierna kallar vargar vid namn om forskarna har benämnt dem. I början av 1990-talet rapporterade svenska medier om vargen Ylva, som blev den första vargen i Sverige som avlivades på basis av Naturvårdsverkets tillstånd till skydds jakt (DN 29.2.1993). I Finland har flera märkta vargar fått namn. År 2004 skrev HBL om hur vargen Noppe, som jag nämnt ovan, blev far och hade en fästmö (exempel 104). Om Noppe inte hade haft ett namn, skulle journalisterna ha skrivit om vargens avkomlingar och par i stället för att tala om far och fästmö?

(104) Vargen Noppe blev far
(HBL 16.9.2004)

Vargen Noppes "fästmö" får leva
[...] Men det finns så mycket gamla myter och rädslor kring vargen. Tänk bara på Rödluvan!
(HBL 24.1.2004)

När forskare benämner djur ökar mediernas intresse för djuren och de kan bli offentligt kända. Genom att följa välkända vargar representerar journaliströsten egentligen försvarardiskursen. Som exemplet i Kenya visar, förstärker humanisering av djur positiva attityder bland människor vilket tyder på en försvarande legitimering (Hazzah 2011).

Försvarande röster förekommer ofta i samband med motståndardiskursen som i exempel 102 ovan. Journalister skapar en dialog som inte finns till i verkligheten: om en informant är motståndare till vargar kan journalisten bestämma sig för att skaffa en försvarande röst och placera den i dialog i texten.

Personer som citeras i vargnyheter kan själva bestämma att någon annan representerar försvarardiskursen. Enligt NWT (13.10.1999) blev en myndighet hotad av värmländska jägare på grund av ett myndighetsbeslut. Enligt journalisten blev myndigheten *något av ett hatobjekt* och *bojkotterades* av jägare. Kontexten visar inte att myndigheten skulle representera en försvarardiskurs, men en del sekundära jägarröster representerar motståndardiskursen och konstaterar att myndighetsrösten tar ställning för vargarna. En jägare vill lösa situationen och stödjer myndigheten även om han inte tycker likadant om vargarna (exempel 105).

- (105) En jägare, en dalslänning för övrigt, har till och med bjudit hem Bjärvall. Erbjudit både gästrum och sup vid köksbordet.
(NWT 13.10.1999)

Myndigheter fattar beslut som väcker missnöje både bland personer som står emot vargens existens och bland personer som försvarar rovdjuren. I nyhetstexterna kan då myndighetsrösten representera antingen försvarardiskursen eller motståndardiskursen. I exempel 106 nedan försvarar myndigheterna egentligen de politiska beslut som fattats men eftersom besluten är gynnsamma för vargen kan uttrycket tolkas som försvarande. Exempel visar att även myndighets- och forskarröster kan representera en försvarardiskurs. Legitimeringsstrategierna är mångtaliga. Myndighetsrösten vädjar till tradition, vilket är en av auktoriseringsstrategierna enligt van Leeuwen (2009: 108). Den andra myndighetsrösten påpekar att man måste lära sig att förhålla sig rätt, vilket jag ser som ett moraliskt uttalande.

- (106) Yhdysvaltain sisäministeriö on ehdottanut, että harmaasudet palautettaisiin perinteisille asuinsijoilleen yli kuudenkymmenen vuoden poissaolon jälkeen.

Inrikesministeriet i Förenta staterna har föreslagit att gråvargen ska inplanteras på sina traditionella boplatser efter att den har varit borta i över sextio år.

(HS 9.5.1994)

[Primär röst: myndighet. Legitimering (traditionell auktorisering): vargen är utrotningshotad, det är fråga om biologisk mångfald – försvarardiskurs.]

Metsästysneuvos Seppo Mattila maa- ja metsätalousministeriöstä sanoo, että ihmisten on opeteltava suhtautumaan oikein petoihin ja tulemaan toimeen niiden kanssa. "Pedot eivät ole tällä vuosisadalla aiheuttaneet ihmiselle vahinkoa. Mahdollisuus on, mutta se on äärimmäisen pieni."

Jaktrådet Seppo Mattila från jord- och skogsbruksministeriet säger att människor måste lära sig att förhålla sig rätt till rovdjur och komma överens med dem. "Rovdjur har inte orsakat människan förluster under det här århundradet. Det finns en möjlighet men den är ytterst liten."

(HS. 12.12.1994)

[Primär röst: myndighet. Legitimering/delegitimering (moralisk värdering/avauktorisering): vargen utgör inget hot mot människan – försvarardiskurs.]

Enligt docent Antti Lappalainen's bok *Suden jäljet* från 2005 rapporterar tidningarna från början av 1880 till slutet av 1881 om 22 barn som dödats av varg i Åbo-Nystadstrakten. Det senaste offret (också nationellt) var femårige Kalle Grönroos som dödades den 7 november 1881.

(HBL 3.3.2009)

[Primär röst: forskarröst. Delegitimering (mytopoesis/rationalisering): vargen utgör inget hot mot människan – försvarardiskurs.]

Både myndighetsrösten och forskarrösten i exempel 106 ovan hänvisar till de människor som senast dödats av vargar i Finland på 1800-talet. Myndigheten brukar informationen som ett försvarande argument för vargar. Speciellt forskarrösten utnyttjar mytopoesis, historisk information om vargattacker. Forskaren delegitimerar auktoriteter som är emot vargar för att dessa utgör ett hot mot människan.

5.1.3 Den formella diskursen

Den diskurs som syftar till ett neutralt uttryck kallar jag *den formella diskursen*. Röster som representerar den formella diskursen undviker emotiva uttryck om vargen. En nyhetstext kan innehålla flera diskursiva representationer och anföringar med formellt språk, som i exempel 107–110 nedan. Sådana kan vanligen identifieras i alla nyhetstexter. Som jag tidigare konstaterade i avsnitt 5.1 (tabell 21) legitimerar personer sina formella uttryck på något av de följande sätten: *Därför att jag vill, på grund av min ställning, hålla mig till fakta och inte blanda mina egna känslor eller attityder i frågan. / Därför att jag inte bryr mig om hela konflikten. Därför att jag inte vet tillräckligt om vargen. / Därför att jag på grund av min ställning inte kan hysa attityder.*

Berättarrösten, journalisten, representerar den formella diskursen i materialet med några få undantag (t.ex. exempel 101 ovan). Den formella diskursen hos journaliströsten betyder att journalisten fungerar som objektiv berättare (extern fokalisering) och *narrativt modus* närmar sig imitering, *mimesis*, vilket betyder ungefär att journalisten tar distans till narrativet och låter informanterna, rösterna, fungera som informationskällor för texten (se Genette 1980: 30). Jag är medveten om att begreppet 'mimesis' har sina rötter i antiken, och inom litteraturforskningen är *mimesis* dock ett mera tvetydigt och omfattande begrepp än endast ett sätt att analysera synvinkeln hos berättarrösten (Salminen 2017: 68–70).

Dessutom är den formella diskursen mest frekvent bland de primära rösterna som journalisterna placerar i nyhetstexterna. Enligt analysen av de primära rösterna i avsnitt 4.2 återger journalisterna mera frekvent de försvarande diskurserna och de motståndardiskurserna i början av texten vilket tyder på att journalister värderar diskurserna med emotivt innehåll högre enligt nyhetskriterierna. I nyhetstexterna representerar myndighetsrösten och forskarrösten vanligen den formella diskursen medan de lokala rösterna tenderar att uttrycka sig emotivt. I

exempel 107 nedan beskriver myndighetsrösten skador hos fåren efter den eventuella vargattacken. Myndigheten påpekar att björnar orsakar större blödningar och hundar hugger osystematiskt men han tar inte ställning till om händelseförloppet är berättigat eller inte. De andra citaten i exempel 107 nedan handlar om den olagliga vargjakten i Perho. Den lokala rösten säger att vargar utgör ett hot mot husdjuren. Forskarrösten håller sig till DNA-forskningen utan att diskutera om resultatet är bra eller dåligt, rätt eller fel. Forskarrösten är avgörande: samtidigt pågår det en rättegång mot jägare som skjutit djur och om djuren visade sig vara hybrider eller hundvargar skulle rätten inte kunna döma jägarna för illegal vargjakt.

- (107) Vi har besiktigat och kommit fram till att det rör sig om varg, säger Lars Furuholm, rovdjursexpert på länsstyrelsen i Värmland
[...]
Hundar hugger mer osystematiskt och björnar äter upp vissa delar och orsakar större blödningar på ovasidan.
(NWT 4.6.2009)

”Useasti olen suden jälkiä nähnyt. Ne ovat uhka kotieläimille. Peuroja ne myös napsii.”
”Ofta har jag sett vargspår. Vargen utgör ett hot mot husdjuren. De äter även hjort.”
(HS 27.1.2013)

Ammuttujen eläinten määrittelyllä on iso merkitys. Koirasutta ei laki suojele kuten uhanalaista sutta. Oulun yliopisto on jo kertaalleen dna-tutkimuksien selvittänyt, että kyse oli susista.
Definiering av de skjutna djuren är av stor betydelse. Lagen skyddar inte hundvargen. Uleåborgs universitet har redan en gång utsett med hjälp av dna-forskning att det var fråga om vargar.
(HS 3.10.2014)

I mitt material kan den formella diskursen vara överrepresenterad på grund av att de personer som journalisterna intervjuar inte vill avslöja sina känslor eller attityder offentligt. Jag analyserar senare i avsnitt 5.2.3 diskurser i de svenska dagstidningarna NWT och DN. Båda tidningarna publicerade den 3 mars 1999 nyhetstexter om skydds jaktstillstånd och intervjuade samma myndighet. Enligt DN (exempel 108) har Naturvårdsverket gett ett nekande beslut om skydds jakt och myndighetsrösten motiverar beslutet genom att beskriva vad myndigheterna har möjlighet att göra eller inte göra. NWT skriver i rubriken att *Naturvårdsverket går emot jägarna*. Myndighetsrösten är förvånad över vad hundägarna gjort i vargtrakterna. Det är fråga om samma nyhetshändelse och representant för samma myndighet men myndighetsrösten i DN uttrycker sig formellt medan myndighetsrösten i NWT försvarar vargarna. DN-nyheten är en kort notis, medan NWT-nyheten består av flera citat och en längre intervju vilket gör att texten avslöjar mera om informantröstens emotiva innehåll. I NWT-nyheten kan man identifiera delegitimeringsstrategin irrationalisering: myndighetsrösten påpekar att *hundägaren borde ha insett risken* (jfr Gustafsson 2009: 54).

- (108) DN: Ingen skyddsjakt på varg
 - Vi kan bara ge tillstånd till skyddsjakt på vargar som orsakar allvarliga skador och problem, och då bara om det inte finns någon annan lämplig lösning, säger Rolf Annerberg, chef för Naturvårdsverket.
 (DN 3.3.1999)

NWT: Naturvårdsverket går emot jägarna
 - Enligt uppgift har en hund nyligen blivit dödad vid en sjö. Där befann jag mig en vecka tidigare och då såg jag mycket vargspår både på och kring sjön. Hundägaren borde ha insett risken. Jag är förvånad över att man släpper en hund vid ett sådant ställe.
 (NWT 3.3.1999)

Som jag konstaterade ovan, klassificeras myndighetsrösterna vanligen som formell diskurs och man kan identifiera varken de försvarandes eller motståndarnas emotiva argument mot vargar. Myndigheterna kan försvara sina egna åtgärder i stället för att försvara själva vargen. Exempel 109 nedan handlar om en expert och en myndighet som båda konstaterar att det nu inte finns någon motivering för ökad jakt. Polischefen har tidigare fattat ett beslut om att en varg ska skjutas för att den anfallit boskap. Nu påpekar han att det inte längre finns något behov av jakt vilket tyder på försvarande diskurs. Meddelandet om att "de inte har gjort någon skada på länge" gör att vargen blir positivt laddad i kontexten. Polischefen vill bekräfta att han som myndighet inte har något personligt emot vargar även om han kan fatta ett beslut om att skjuta dem vid behov. När man tar hänsyn till hela händelseförloppet är det fråga om en formell diskurs. I det här fallet måste man återspegla mikronivån (nyhetstexten) mot makronivån (rovdjursfrågan i samhället) för att lyckas identifiera den diskursiva representationen (jfr Pietikäinen & Mäntynen 2009).

- (109) Landsbygdssekreteraren i Heinävesi Markku Suomalainen uppger att några andra anmälningar om motsvarande skador inte har kommit in till kommunen. Inte heller viltvårdsdistriktet i norra Savolax känner till att vargarna skulle ha ställt till några andra skador i trakten.
 (HBL/FNB 18.11.1999)

"De har inte gjort någon skada på länge. [...] Så man kan väl säga slutet gott allting gott."

(HBL 29.10.2004)

[Primära röster: myndigheter (landsbygdssekreterare och polischef). Legitimering: man ska hålla sig till fakta och inte blanda in sina egna känslor i frågan - formell diskurs.]

Även om en myndighetsröst i vanliga fall representerar den formella diskursen kan alla olika röster representera vilken diskurs som helst. I exempel 110 nedan representerar en lokal röst, en lekmanröst, den formella diskursen (se exempel 79 i avsnitt 5.1). En analys av rösterna i nyhetstexterna visar att ett politiskt djur inte alltid väcker känslor och attityder.

- (110) Kiiskiset eivät suunnittele mitään erityisempää susien varalle. Antti haetaan koulukyydillä pihasta ja Mikkokin pääsee kyydissä kerhoon. Pojat leikkivät pihalla tavallisia lumileikkejä.
Familjen Kiiskinen har inga planer för vargarna. Skolskjutsen hämtar Antti på gården och även Mikko får skjuts till klubben. Pojkarna leker vanliga snölekar på gården.
 (HS 12.12.1994)

I exempel 110 ovan utnyttjar journalisten reportagegenren i stället för nyhetsgenren. Berättarrösten, journalisten, är närvarande och en mera subjektiv berättare än vid nyhetsgenren. Journalisten fungerar själv som informationskälla och iakttar familjelivet: *barnen leker sina vanliga snölekar där ute*. Kontexten visar inte om den första meningen i exemplet baserar sig på vad journalisten frågat av familjen eller vad journalisten iakttagit. Familjen lever inom vargreviret och det tolkas av journalisten som att de är i trygghet på grund av skol- och klubbkskjutsar. Lekmannarösten i exemplet representerar den formella diskursen därför att familjen inte planerar något speciellt för vargarna. Journaliströsten lägger fram argument som motsvarar legitimeringen av motståndardiskursen: vargar utgör ett hot mot människans hälsa eller förmögenhet, men nu är barnen i trygghet för att de åker till skolan och klubben med bil samt leker ute som vanligt även om de lever i vargområdet.

5.1.4 Domardiskursen

De röster i nyhetstexterna som siktar på en lösning på konflikten och som menar att den överhuvudtaget kan lösas kallar jag domardiskursen. Semantiskt konnoterar *varg* med både gott och ont. Till skillnad från den formella diskursen innehåller domardiskursen emotiva uttryck om vargen. Legitimeringen för domardiskursen har jag definierat i tabell 21 ovan: *Därför att konflikten kring vargarna kan lösas eller därför att jag vill stödja och förstå både dem som är för och dem som är mot vargen*.

Journaliströsten representerar domardiskursen om han eller hon placerar både försvarande och motstående röster i texten, men även en primär röst i texten kan representera domardiskursen. Exempel 111 nedan presenterade jag delvis i avsnitt 5.1 där jag definierade olika diskursiva representationer som kan identifieras i materialet. För att analysera journalistdiskursen i HBL-texten nedan diskuterar jag även andra primära röster som journalisten placerat i denna. I exempel 111 kan inga primära försvarande röster identifieras men en sekundär röst, partiet, står för vargarna i trakten och den presenteras av den fjärde primära rösten som hör till en mamma och lokalpolitiker. Hon försvarar vargarnas tillvaro i naturen men talar också om sina känslor som mamma som *nog säger något annat*. I trakterna samlar man namn på en namnlista med krav på att vargen motas bort och i den kontexten konstaterar den fjärde primära rösten att *något måste göras*. Journalisten placerar ytterligare en röst i början av texten: gamla tidningar. Som jag tidigare poängterade, står hänvisningarna till de olyckliga vargattackerna på 1800-talet numera som försvar för vargarna (exempel 109, Tikkanen 2019). I den

här kontexten konnoterar de gamla fallen negativt eftersom journaliströsten påstår att *nu är orsborna rädda [...] igen*. I rubriken skriver journalisten om att vargskräck tvingar ett barn att ta taxi till skolan. I början av texten skrivs det om orsborna och en namnlista som startats men rubriken tar fram ett av barnen i trakterna. Ingen av rösterna talar direkt om vargskräck utan det är journalistens tolkning av de lokala människornas känslor. Rubriken förstärker det emotivt negativa innehållet i texten. Trots att texten innehåller en sekundär försvarande röst och en röst med domardiskursen får vargen en negativ laddning i texten som helhet. Domardiskursen kan även förstärka det negativa innehållet: också en person som politiskt skulle försvara vargen har nu ett annat budskap. Känslorna som mamma går över partiets linje.

(111) Vargskräck tvingar nioåriga Aku att ta taxi till skolan

Det har gått 127 år sedan en människa dödades av en varg i Finland. Om man får tro gamla tidningar. Det skedde i Nystadstrakten. Nu är orsborna rädda för att det ska hända igen.

- Fortsätter det så här så kommer människa och varg förr eller senare att drabba samman igen. Och då är det synd också om vargen, säger Nystadsbon Hannu Tohila, 62, som för några veckor sedan startade en namnlista på nätet med krav på att vargen motas bort från bebodda trakter.

[...]

"Visst ska vargen ha en plats i Finlands natur. Men när de kommer så här nära så tycker jag nog att något måste göras."

"Partiets linje säger en sak, men mina känslor som mamma säger nog något annat."

(HBL 3.3.2009)

[Primär röst 1: gamla tidningar. Den diskursiva representationen oklar.

Primära röster 2 och 3: orsborna och Nystadsbon. Legitimering: vargen utgör ett hot mot människan, stammen ska begränsas - motståndardiskurs.

Primär röst 4: en förälder, kommunalpolitiker (grön). Legitimering: man kan stödja både dem som är för och dem som är mot vargen - domardiskurs.]

En primär röst kan presentera sina egna tankar som om de passade för definitionen av domardiskursen. I exempel 112 nedan konstaterar jägarrösten att jägarförbundet, som han representerar, vill lösa två problem. Det ska finnas vargar men inte så många som nu. Journalisten har inte tänkt att jägarrösten som domardiskurs skulle vara tillräcklig utan journalisten har intervjuat även en representant för en naturskyddsorganisation, Rovdjursföreningen. Enligt den andra rösten, naturskyddarrösten, representerar Jägareförbundet motståndardiskursen och själv uppträder representanten som en försvarande röst. "Vi vill lyfta fram att vargen har stor betydelse för många andra arter", konstaterar naturskyddarrösten. Journalisten förstärker bipolariteten i texten och det emotiva innehållet i den andra primära rösten. Genom att förstärka nyhetskriterierna kan även innehållet tänkas bli mer intressant (se Harrison 2006). Enligt journaliströsten är man på Rovdjursföreningen upprörd och menar att förslaget är helt otänkbart. Ett perspektiv som ska observeras i exempel 112 är att båda rösterna ansluter sig till auktoritetslegitimeringen och för båda rösterna är auktoriteten forskning. Trots

detta representerar rösterna olika diskurser, de legitimerar sina diskursiva praktiker olika och de hänvisar till olika undersökningar.

- (112) I skrivelsen hänvisas till forskarstudier som antyder att en stam på 100 djur kan behålla 95 procent av sin genetiska variation om den tillförs en ny effektiv genetisk immigrant varje år.
- Vi vill lösa två problem. Det här är ett sätt att hålla stammen på en rimlig nivå och samtidigt säkra dess överlevnad. Vi ska ha varg i landet, men inte så många som i dag, säger Torbjörn Lövbom på Jägareförbundet. På Svenska Rovdjursföreningen är man upprörd över förslaget och anser att det är helt otänkbart.
 - Det finns många andra aspekter än de rent genetiska. Vargens ekologiska roll i den svenska naturen är långt viktigare än stammens genetiska livskraft, säger Ann Dahlerus på föreningen.
 - Tyvärr har allt prat om inavel under årens lopp gjort att allt annat kommit i skymundan. Men vi vill lyfta fram att vargen har stor betydelse för många andra arter, vilket visas inte minst genom studierna av de återinförda vargarna i Yellowstone i USA.
- (DN 2.4.2009)

I exempel 113 nedan representerar berättarrösten domardiskursen. Journalisten placerar i texten en jägare som lämnar vargarna i fred. Rösten presenteras även om majoriteten av de lokala rösterna på mötet, som nyhetstexten rapporterar om, är emot vargarna. Myndigheten kommenterar de röster som står emot vargen och konstaterar att det är snarare fråga om prat än om verklighet, vilket hänvisar till att rösten försvarar motståndsdiskursen. Vargen blir negativt laddad i kontexten även om det finns en jägare som försvarar djuret: han lämnar vargen i fred. De andra jägarna i texten har en negativ inställning både till vargen och till immigranter. Rösten som representerar försvarardiskursen presenteras vid namn medan andra jägarröster presenteras som *de andra*.

- (113) Perholainen Jaakko Maanselkä julistautui ainoaksi metsämieheksi, joka paikkakunnalla jättää suden rauhaan; ja muut todistivat vierestä: perholainen susi on kuin joensuulainen somali. - Susien kohtalosta ei kannata kysellä liikoja.
- Riistapäällikkö Jukka Bisi haluaa kuitenkin puheista löysät pois. Hänestä - ja monesta perholaisestakin - reteät puheet ovat lähinnä pohjalaista uhoa. Moni suden viholliseksi julistautuva ei ole eläissään edes nähnyt koko elukkaa.
- Jaakko Maanselkä, en Perhobo, påstår att han är den enda jägare på orten som lämnar vargen i fred. De andra bestyrker, en varg i Perho är som en somalier i Joensuu: det lönar sig inte att ställa för mycket frågor om vad som hänt med vargarna.*
- Jaktchefen Jukka Bisi vill påminna om struntprat. Enligt honom och många Perhobor är det bara stora ord som har att göra med österbottnisk hybrid. Många av de högljudda lokala människorna har aldrig sett någon varg.*
- (HS 15.3.1999)

HBL-FNB skrev i december 2009 (exempel 114) om att jägare hade skjutit en varg vilket i sig kan vara en motståndsåtgärd. Polisrösten och jägarrösten konstaterade att vargen var *hungrig* och *sjuk* och att den *inte gick normalt*. Rösternas legitimering skulle även passa för definitionen av försvarardiskursen. De har fattat

beslutet att vargen måste avlivas för att den var skadad. I den här nyhetstexten presenterar journalisten inga röster som skulle kunna ifrågasätta åtgärden.

- (114) Skadad varg fälld i Rääkkylä [rubrik]
 Jägare sköt ihjäl en skadad varg [...] den rörde sig kring bosättning.
 [...] hade två jakthundar blivit rivna, den ena så illa att den måste avlivas.
 Jägarna uppgav att vargen inte gick normalt. [...] den fortsatte stryka
 omkring i samhället. [...] den var hungrig och sjuk.
 (HBL-FNB 28.12.2009)
 [Primära röster: polis, jägare]

Vid analys av journalistdiskursen måste man ta hänsyn till nyhetshändelserna som helhet (van Dijk 1985, Pietilä 1988, Fairclough 2002). Även om det inte finns försvarande röster i exempel 114 ovan, kan man identifiera försvarardiskursen i andra nyhetstexter om samma nyhetshändelse. Enligt journalisternas skrivregler i Finland bör nyhetshändelser "helst följas upp till förloppets slut" (Skrivreglerna 2011, punkt 13). I nyhetshändelser som löper över längre tid representerar journalistdiskursen som helhet domardiskursen för att nyhetstexterna innehåller både försvarar- och motståndarröster. År 2004 skrev HBL att *polisen avlivade skadad varg* och att *polis jagar varg i Sydösterbotten* (HBL-FNB 11.2.2004). Försvarar- och motståndarrösterna var representerade i olika nyhetstexter under förloppet: *Miljövänner fördömer jakt* (HBL 11.2.2004), *Vargjakt sätts under lupp* (HBL 6.3.2004), *Polisen hade rätt att skjuta varg* (HBL 29.10.2004). I avsnitt 5.3 och 5.4 nedan analyserar jag hela nyhetshändelser. De handlar om nyhetstexter som gäller tjuvjakten i Perho och nyhetstexter om utplanteringen i Sverige.

5.2 Utvecklingen av rovdjursdiskursen från 1994 till 2009

I det här avsnittet diskuterar jag rovdjursdiskursen i det finska Finland, Svenskfinland och Sverige från året innan Finland och Sverige anslöt sig till EU (1994) till året 2009 när vargen hade återkommit till Norden och stammen stabiliserats något. Jag jämför texter som behandlar samma nyhetshändelser i en rikstidning och i en regional tidning.

5.2.1 Rovdjursdiskursen i de finska dagstidningarna

På 1990-talet och i början av 2000-talet riktar de finska medierna *Helsingin Sanomat* och *Kainuun Sanomat* sitt intresse mot konflikten mellan människan och vargen. Medierna rapporterar om hur vargar ätit upp hundar (HS 21.1.1994) och renar (HS 23.10.1994), hur jägare jagar vargar eller hundvargar i Perho (HS 19.1.1994, 3.2.1994, 7.2.1994, 8.2.1994, 10.2.1994, 25.2.1994, 10.3.1994, 12.3.1994), hur vargar vandrar på gårdarna (HS 12.12.1994), och hur man är rädd för vargar i söder (HS 12.12.1994). Rovdjursdiskursen ändras på 2000-talet och de primära rösterna i nyhetstexterna riktas nu mot varandra: Rovdjurskonflikten utvecklas

till en social konflikt senast när Finland förbereder en förvaltningsplan för vargar (HS 4.2.2004, KS 12.5.2004, 13.5.2004, Ratamáki 2009, Ednarsson 2010, Pohja-Mykrä 2014). HS rapporterar om rovdjurskontaktpersoner som strejkar i protest mot vargpolitiken (exempel 115). Många nyhetshändelser är desamma i rikstidningen HS och den regionala tidningen KS (exempel 115-117).

(115) [Rubriker i vargnyheter i Kajanaland:]

Ilomantsin ja Kuhmon susille asetetaan radiolähetinpantoja (HS 14.1.1999)

Vargarna i Ilomants och Kuhmo får halsband med radiosändare

Petoyhdysmiehet lakkoilevat Sotkamossa (HS 20.3.2004)

Rovdjurskontaktpersoner strejkar i Sotkamo

Janis-suden kaatamiseen poikkeuslupa (HS-FNB 7.11.2004)

Dispenstillstånd för att fälla vargen Janis

Janis-susi vaeltanut Sotkamosta Espooseen (HS 21.7.2004)

Vargen Janis har vandrad från Sotkamo till Esbo

Susi kuoli auton alle Iisalmessa (HS-FNB 2.1.2004, KS-FNB 2.1.2004)

Varg dog i en bilrock i Idensalmi

[Rubriker om vargjakten:]

Susipuhelin jakaa metsästäjät. Osa arvioi puhelimesta olleen hyötyä, osa pitää puhelinta tehottomana (KS 19.11.2004)

Vargtelefonen delar jägarna. Somliga anser att telefonen varit nyttig, andra menar att den inte är effektiv.

Pantasusi-Igor ammuttiin Kuhmossa. Lauman nuorimmat uhkaavat nyt kotieläimiä (KS 20.11.2004)

Vargen Igor med radiosändare sköts i Kuhmo. Flockens yngsta hotar nu husdjur.

Metsästäjät ampuivat tutkimussuden Kuhmossa (HS-FNB 20.11.2004)

Jägare sköt forskningsvargen i Kuhmo

Karhuja saa kaataa 139, susia 32 (HS-FNB 1.8.2009)

139 björnar får fällas och 32 vargar

Kuusamossa tapetaan kuusi sutta (HS-FNB 3.2.2009)

Man dödar sex vargar i Kuusamo

Poronhoitoalueelle lisää sudentappolupia (HS-FNB 1.2.2009)

Flera vargtillstånd till renskötselområdet

Susikato elvyttää Kainuun peurakantaa (HS 19.12.2009)

Bortfallet av vargar återupplivar skogsrensstammen i Kajanaland

En Sotkamobo deltog i debatten genom att skriva i KS att han har dödat tre vargar (KS 11.5.2004). Enligt KS och HS (exempel 116) ledde insändaren till en brottsanmälan, polisens förundersökning, åtal och rättegång. Rösten representerar motståndardiskursen och riktar budskapet mot lagstiftning, myndigheter och miljövänner med försvarande diskurs. KS-nyheten citerar Sotkamobons insändare direkt: *Minä asun keskellä susireviiriä, koroessa, missä vallitsee korven kova laki. Syö tai tule syödyksi, 'Jag bor i mitten av ett vargrevir, i vildmarken där det råder vildmarkens hårda lag. Ät eller bli uppäten'* (KS 11.5.2004). Även om mannen skriver om konflikten mellan människan och naturen nämner han försvarardiskursen *susisuojelijat* ('vargskyddare') och den formella diskursen *Suomi-nimisen liittovaltion petolaki* ('rovdjurslagen av federationen som kallas Finland', KS 11.5.2004). Rösten assimilerar den förutsatta motsidan (jfr van Leeuwen 2008: 37).

Efter den första KS-nyheten blir även rikstidningen intresserad av nyhetshändelsen och publicerar tre nyhetstexter: en om polisundersökningen, en om åtalet och en om domen (exempel 116).

Rovdjursdiskursen i de finska dagstidningarna innehåller värderingar och värdeladdningar: vargarna ska minskas för man ska kunna skydda andra djur. I rubrikerna i exempel 116 nedan saknas däremot känsloladdningar, informanterna uttrycker sig inte om hur de känner för vargen. Det enda direkta känslouttrycket finns i en nyhetsrubrik som berättar om den nämnda Sotkamobon som dödat tre vargar. Han legitimerar sin gärning som hämnd.

(116) [Rubriker om tjuvjakten i Sotkamo:]

Sotkamolaismies tunnusti tappaneensa kolme sutta. Miehen kertoman mukaan ensimmäinen oli kosto, loput koiran varjeluja (KS 11.5.2004)

En Sotkamobo erkände att han hade dödat tre vargar. Enligt mannen var det fråga om en hämnd i det första fallet och i de andra fallen skyddade han hundarna.

Sotkamolainen tunnusti kolmen suden tapon (HS 12.5.2004)

En Sotkamobo erkände att han hade dödat tre vargar.

Sotkamossa susia tappanut mies vetoaa edelleen pakkotilanteeseen (KS 26.8.2004)

Mannen som dödat vargar i Sotkamo vädjar fortfarande om nödtillstånd

Sotkamolaismiestä syytetään susien ampumisesta (HS-FNB 26.8.2004)

Mannen från Sotkamo åtalas för dödande av vargar

Susia ampunut sotkamolaismies jäi tuomiotta (HS-FNB 9.9.2004)

Ingen dom för Sotkamobon som skjutit vargar

Sotkamon susisurmat pakkotilanteita. Oikeus hylkäsi kaksi syytettä, kolmannesta ei rangaistusta (KS 9.9.2004)

Man dödade Sotkamo-vargarna i nödtillstånd. Rätten avslog två åtal, det tredje ledde inte till något straff.

Både rikstidningen HS och den regionala tidningen KS skriver om förvaltningsplan för vargen. När man började utarbeta förvaltningsplanen inleddes arbetet med flera samtalsevenemang som var öppna för allmänheten. HS skrev om evenemanget som ordnades i Norra Karelen med rubriken *Ministeriö valmistelee susien suojelelun hoitosuunnitelmaa*, 'Ministeriet förbereder en förvaltningsplan för bevarande av vargen' (HS 4.2.2004, exempel 117). I texten har jag identifierat de primära rösterna myndighet, jordbrukare, lekman och till sist forskare samt de sekundära rösterna annan myndighet, företagare, föreningar och andra forskare. Den primära myndighetsrösten, ministeriet i Finland, hänvisar enligt min tolkning till annan myndighetsröst, EU, som kan ställa Finland inför rätta för vargjakten. Forskarrösten hänvisar till andra forskare när han diskuterar hur man har försökt skydda husdjur från rovdjuren i andra länder.

(117) [Rubriker om förvaltningsplanen:]

Ministeriö valmistelee susien suojelelun hoitosuunnitelmaa (HS 4.2.2004)

Ministeriet förbereder en förvaltningsplan för bevarande av vargen

[Förstasidan:] Kainuun susille saatava selkeä enimmäismäärä (KS 12.5.2004)

Man bör sätta en maximal mängd för vargar i Kajanaland

[Insidan:] Susien määrälle selkeä yläraja, loput pitää ampua pois (KS 12.5.2004)

Antalet vargar bör klart begränsas, övriga ska skjutas

Kuhmossa maltillinen susikeskustelu. Suurin osa puheenvuoron käyttäjistä nosti esiin hukkien aiheuttamat haitat, mutta kukaan ei ollut valmis luopumaan jok'ikisestä yksilöstä (KS 13.5.2004)

En lidelsefri vargdiskussion i Kuhmo. I största delen av anförandena betonades vargskador men ingen var redo att bli av med alla individer.

Susi ei sovi poronhoitoalueelle. Suomussalmen petokeskustelussa vaadittiin joustavampaa suden metsästystä (KS 14.5.2004)

Vargen passar inte in i renkötselområdet. I rovdjursdiskussionen i Suomussalmi krävde man en mera flexibel vargjakt.

Nedan diskuterar jag närmare innehållet i nyhetstexterna om förvaltningsplanen. Först presenterar jag nyhetstexten i HS (exempel 118) och sedan de motsvarande texterna i KS (exempel 119, 120). KS rapporterar om samtalsevenemangen i Sotkamo, Kuhmo och Suomussalmi med nyhetstexterna Susien *määrälle selkeä yläraja, loput pitää ampua pois* 'Antalet vargar bör klart begränsas, övriga ska skjutas' (KS 12.5.2004, exempel 117 och 119), *Kuhmossa maltillinen susikeskustelu* 'En lidelsefri vargdiskussion i Kuhmo' (KS 13.5.2004, exempel 117) och *Susi ei sovi poronhoitoalueelle* 'Vargen passar inte in i renkötselområdet' (KS 14.5.2004, exempel 117 och 120). De primära rösterna hör till lekmän, jägare, viltvårdsmyndigheter, jordbrukare, en annan expert (projektledare) och andra myndigheter.

- (118) Ministeriö valmistelee susien suojelun hoitosuunnitelmaa (HS 4.2.2004)

Ministeriet förbereder en förvaltningsplan för bevarande av vargen

[Rubrik, myndighetsröst. Legitimering: man måste ta hänsyn både till motståndare och till försvarare (förvaltningsplan) - domardiskurs.]

Suomi joutunee susien suojelupolitiikkansa takia EY-tuomioistuimeen

Finland kan hamna inför EG-domstolen på grund av sin vargpolitik

[Underrubrik, myndighetsröst/journaliströst]

"Huhuja on kuulunut, että haaste olisi tulossa."

Man har hört rykten om att en stämning är på kommande.

Krogell kertoi ministeriön odottavan, viekö EU:n ympäristöosasto Suomen EY-tuomioistuimeen liian löyhäkätisestä ja direktiivin vastaisesta kaatolupolitiikasta.

Enligt Krogell väntar man i ministeriet på om EU:s miljöavdelning stämmer Finland inför EG-domstolen på grund av den alltför generösa licenspolitiken.

[Löpande text, myndighetsröst. Legitimering (auktorisering): man måste ta hänsyn både till motståndare och till försvarare (förvaltningsplan) - domardiskurs.]

Susituhoihin kyllästyneet pohjoiskarjalaiset vaativat petojen vähentämistä.

Människor i Norra Karelen har fått nog av vargskador och kräver därför att antalet rovdjur ska minskas.

[Underrubrik, lekmanröst. Legitimering (rationalisering): antalet rovdjur borde minskas - motståndardiskurs.]

Asukkaat puolestaan odottavat ministeriöltä rivakampia otteita kotieläimiä ja koiria tappaneita susia kohtaan. [...] Asukkaiden mielestä maakunnan su-

sikanta on kasvanut liian suureksi [...] Aasukkaat valittavat susien vaikuttavan elinkeinoihin, lasten koulumatkoihin, ihmisten ulkona liikkumiseen, metsästyksen ja marjastukseen.

Invånarna däremot förväntar sig att ministeriet agerar snabbare mot vargar som dödat husdjur och hundar. Enligt invånarna har vargstammen i landskapet blivit för stor [...] Invånarna klagar på att vargar påverkar näring, barnens skolväg, friluftsliv, jakt och bärplockning.

[Löpande text, lekmannaröst. Delegitimering (moralisk värdering): vargen utgör ett hot, antalet ska minska – motståndsdiskurs]

Erikoistutkija Ilpo Kojola kertoi Joensuussa susien käyttäytymisestä ja uusista suojautumiskeinoista. [...] Hitaasti rakennettavaa ja kallista susiaitaa kevyempi ja nopeampi vaihtoehto on lippusiima, josta on Kojolan mukaan hyviä kokemuksia Puolasta ja Kanadasta. Kojolan mukaan tutkijat yhä kiistelevät ongelmasusien käyttäytymisen taustoista.

Specialforskaren Ilpo Kojola berättade i Joensuu om vargens beteende och om nya sätt att gardera sig. Vargstängsel är ett långsamt och dyrt sätt men ett lättare och snabbare alternativ är att använda sig av lapptyg, av vilka man har fått bra erfarenhet i Polen och Kanada. Enligt Kojola är forskare fortfarande oeniga om vad som är orsaken till problemvargars beteende.

[Löpande text, forskarröst. Legitimering (rationalisering): rösten undviker att avslöja sina känslor och attityder och håller sig till officiell information och forskning – formell diskurs.]

HS placerar myndighetsrösten, som representerar domardiskursen, i rubriken (exempel 118). Den första underrubriken består av en myndighetsröst och den andra av en lekmannaröst som representerar motståndsdiskursen. KS placerar motståndsdiskursen i rubriken i två av nyhetstexterna (exempel 119–120) och rösten hör till publiken i det evenemang som nyhetstexten handlar om. Rubrikerna är likadana som journalistens tolkningar eller slutsatser av hur olika röster i salen förhåller sig till vargen. Motståndsdiskursen presenteras utan citattecken som om rösten skulle höra till journalisten själv även om det snarast är fråga om en lekmannaröst, en jordbrukarröst och i exempel 120 även om en myndighetsröst.

Myndighetsrösten i rubriken till HS-nyheten (exempel 118) ger vargen en positiv laddning: man förbereder en förvaltningsplan för bevarande av vargen. Förvaltningsplanen betyder att man tar hänsyn både till försvarande argument och till motståndarargument och därmed representerar rösten en domardiskurs (jfr Ratamäki 2010). Eftersom planen förbereds för att bevara vargen konnoterar *vargen* positivt. Utöver som myndighetsröst har jag klassificerat rösten i rubriken även som journaliströst för att ordet *bevarande* är skribentens eller redaktionens eget tillägg. Förvaltningsplanen heter endast *Förvaltningsplan för vargstammen* (Finland) eller *Nationell förvaltningsplan för varg* (Sverige) utan omnämnande av bevarande av vargstammen (Naturvårdsverket 2014a, Jord- och skogsbruksministeriet 2015). Med participformen *bevarande* betonar man försvarande argument i förvaltningsplanen.

Efter myndighetsrösten presenterar journalisten de lokala lekmannarösterna som representerar en motståndsdiskurs: lokala människor har fått nog av skador, vargstammen är för stor och vargen försvårar människors liv (exempel

118). Lekmännen hänvisar till vargen med flera negativa uttryck. Det finns inga positiva bestämmelser över vargen från röster som journalisten kallar invånare och som jag klassificerar som lekmän.

Som jag nämnde i kapitel 3, kan man identifiera olika diskurser därför att det finns auktoriteter. Van Leeuwen (2008) påpekar att det finns olika typer av auktoriteter bakom diskurserna såsom experter, rollmodeller eller lagstiftning. Detta kan man även se i mitt material. När primära röster hänvisar till sekundära röster visar de samtidigt vilka som är de auktoriteter som de tror på. I nyhetstexten ovan hänvisar myndighetsrösten till andra myndighetsröster som EU, Finland och EG-domstolen (exempel 118). En forskarröst, som presenteras i slutet av nyhetstexten, hänvisar till andra forskare. Kontexten visar inte vilka som är de auktoriteter som lekmanrösterna, lokala invånare, litar på i vargfrågan. Jag utgår ifrån att de sekundära rösterna bakom lekmanrösterna är andra lekmanröster, det vill säga att lekmän hänvisar till varandra när de konstaterar att vargar påverkar (negativt) deras näring, barnens skolväg, friluftsliv, jakt och bärplockning. Känslan av att vargen påverkar det vardagliga livet negativt måste härstamma från andra lokala invånare, möjligen via tidigare nyhetstexter. Motståndardiskursen hos lokala invånare bildas av känslan av hot och baserar sig på den information som de har fått av andra invånare. Motståndardiskursen ser inte myndigheter som auktoriteter därför att myndigheterna inte agerar tillräckligt snabbt i vargkonflikten (exempel 118).

Nyhetstexten börjar alltså med domardiskursen (myndighetsröst) och försvarardiskursen, fortsätter med motståndardiskursen (lekmanröster) och slutar med den formella diskursen (förröst). Betyder det här semantiskt att le-xemet *varg* får en positiv laddning i början och en negativ laddning senare i texten? Om rösten, som uttrycker sig om vargen, representerar försvarardiskurs, betyder det att vargen konnoterar positivt i kontexten? Även om myndighetsrösten och journaliströsten i början av texten verkar förhålla sig positivt eller formellt till vargen, upprepar de hur rovdjuret framkallar en social konflikt mellan människor. Det här kan leda till att vargen får en negativ laddning. Det är ju vargen som orsakat konflikten: man talar om vargpolitik, domstol, myndigheter, EU och förvaltningsplan. Även om rösterna skulle representera försvarande diskurs i fråga om vargen, kan mottagare ställa frågan: kan det vara ett djur som orsakar allt detta, så mycket oenigheter mellan människor, organisationer och även mellan länder?

Om textens mottagare blir medveten om att det finns olika, motsatta, diskursiva representationer i texten kan ämnet, textens objekt, bli negativt laddat. En semantisk analys av texten (exempel 118) visar att textens objekt, varg, kan konnotera negativt även om rösterna skulle representera domardiskurs eller försvarande diskurs.

Exempel 118 visar att primära röster tenderar att hänvisa till sekundära röster från samma yrkes- eller intressegrupper. Auktoriteter finns nära eller har samma bakgrund: forskare hänvisar till andra forskare och lekmän till andra lekmän i positiv mening. Nyhetstexterna om informationstillfällen i KS visar att röster till och med kan vara misstänksamma mot röster som hör till andra yrkes-

eller intressegrupper (exempel 119–120). När lekmän som representerar motståndardiskurs hänvisar till forskare eller myndigheter är det negativt: de underkänner forskare och myndigheter som auktoriteter i vargfrågan (jfr Ilvesviita 2005, Ratamäki 2009, Pohja-Mykrä 2014).

- (119) Susien määrälle selkeä yläraja, loput pitää ampua pois (KS 12.5.2004)
Antalet vargar bör klart begränsas, övriga ska skjutas
 [Rubrik, lekmannaröst. Legitimering: därför att antalet vargar borde minskas – motståndardiskurs.]

Korpilaki voimaan ja Tipakselta yhettömiin nyt.
Vildmarkslag i kraft och Tipasbyn ska rensas [fri från vargar].

[...] samalla vaarantuu huipputason kainuulainen kenneltoiminta [...] Aina on ollut susia ja aina on mennyt koiria, mutta nyt tilanne on mahdoton.
Samtidigt riskeras kennelverksamhet med toppkvalitet i Kajanaland [...] Det har alltid funnits vargar och alltid har man förlorat hundar men nu är situationen omöjlig.

Useassa puheenvuorossa heitä [tutkijoita] suorastaan syytettiin harhaanjohtamisesta.
I flera samtal skyllde man på dem [forskare] för att ha till och med vilselett människor.

Toinen näkee luontomatkailuvaltin, toinen pelkän riesan.
En ser dem som turistattraktion, en annan som ett enda förtret.
 [Löpande text, expertröst (projektledare). Legitimering: man måste ta hänsyn både till motståndare och till försvarare – domardiskurs.]

KS skriver annorlunda om evenemangen än HS (exempel 118–120). Båda rubrikerna representerar en motståndardiskurs som hör till lekmannaröst, jordbrukarröst och i exempel 119 även till myndighetsröst. Den lokala myndighetsrösten konstaterar att vargen och renskötsel i samma område utgör en omöjlig ekvation vilket upprepas av lekmannaröster och jordbrukarröster (exempel 119). Journalisten har skrivit argumentet även i rubriken. Det är fråga om ett journalistiskt val: både nyhetstexten i HS och nyhetstexterna i KS innehåller röster med domardiskurs och röster med en formell diskurs utöver motståndardiskurs, men journalisterna har valt olika diskursiva representationer i sina rubriker.

Största delen av rösterna i nyhetstexterna i KS representerar motståndardiskurs. I exempel 119 ovan kan man även identifiera en röst med domardiskurs och i exempel 120 nedan en röst med försvarardiskurs. Motståndardiskursen i båda exemplen upplever att vargen hotar husdjur: ömsom hundar (exempel 119), ömsom renar (exempel 120). Legitimeringar av både motståndare och försvarare är typiska: försvarardiskursen efterlyser biologisk mångfald och motståndardiskursen påminner om ekonomiska förluster (se Ilvesviita 2005). Jägarrösten hävdar att den alltför stora vargstammen riskerar hela kennelverksamheten i landskapet Kajanaland (exempel 119). Jägarrösten anser att det alltid har funnits var-

gar men nu har situationen blivit ohållbar. Rösten betonar att vargar hör till naturen men stammen borde inte vara för stor. Rösten utvärderar djuren så att jakt-hundar och kennelverksamhet är mera värdefulla än den stora vargstammen (jfr Järvinen 2004, Ilvesviita 2005).

(120) Susi ei sovi poronhoitoalueelle (KS 14.5.2004)

Vargen passar inte in i renskötseområdet

[Rubrik, myndighetsröst, motståndardiskurs.

Legitimering: därför att antalet vargar borde minskas.]

[...] vaadittiin lähes yksituumaisesti poronhoitoalueella nykyistä joustavampaa metsästystä.

Man krävde så gott som samstämmigt att jakt i renskötseområdet borde organiseras mera flexibelt.

[Lekmannaröst/jordbrukarröst/journaliströst, motståndardiskurs.

Legitimering: vargar utgör ett hot mot människans förmögenhet och antalet vargar borde minskas.]

Petotutkijoita syytettiin tietojen salailusta.

Man skyllde på rovdjursforskare för att ha dolt information.

Ympärivuotinen pysyvä susireviiri poronhoitoalueella on mahdoton yhtälö.

Ett stabilt vargrevir året runt i renskötseområdet utgör en omöjlig ekvation.

[Myndighetsröst (lokal), motståndardiskurs.

Legitimering (rationalisering), delegitimering (moralisk värdering): antalet vargar ska minskas.]

Metsästyslaissa on määritelty sudelle metsästysaika. Miksi sitä on hallinnollisilla päätöksillä muutettu. Se on terrorismia.

Jaktlagen definierar jakttid för vargen. Varför har man ändrat det här med administrativa beslut? Det kallas terrorism.

[Jordbrukarröst (renfarmare), motståndardiskurs.

Legitimering (rationalisering): antalet vargar borde minskas.]

[...] hän laski viime poronhoitovuoden menetyksiksi yli 300 000 euroa.

Han räknade att fjolårets skador för renskötsel steg över 300 000 euro.

[Lekmannaröst, motståndardiskurs.

Legitimering: Antalet vargar ska minskas. Vargar hotar människans förmögenhet och näring.]

[...] Homma pelasi hyvin niin kauan, kun emme olleet EU:ssa.

Allt fungerade så länge vi inte var med i EU.

[Lekmannaröst/jordbrukarröst, motståndardiskurs.

Legitimering: Att antalet vargar ska minskas. Vargar hotar människans förmögenhet och näring.]

Luonnon monimuotoisuus pitää säilyttää ja susi on yksi sen ilmentymä.

Biologisk mångfald bör upprätthållas och vargen är ett tecken på det.

[Lekmannaröst, försvarardiskurs.

Legitimering: vargen är viktig i sig och jag vill försvara den biologiska mångfalden.]

Nyhetstexterna ovan är semantiskt olika. De som läser KS-nyheterna ser texter där motståndarrösterna har lyfts fram i rubriken. De ser ett negativt värdeladdat djur som hotar, enligt lekmannarösterna, hundar och renar. Forskare och myndigheter representerar den formella diskursen, men enligt motståndardiskursen betyder det att de döljer information och vilseleder åhörare och myndighetsbeslut kallas terrorism. De som läser HS-nyheten ser i rubriken ett djur som ska bevaras och förvaltas. Rösten i början av den löpande texten representerar den formella diskursen. Motståndardiskursen representeras av en större grupp människor, de kallas *invånare* och *människor i Norra Karelen*. Makronivån, vargkonflikten, presenteras på olika sätt på mikronivån, i texten. I KS-texten utvärderas vargen i förhållande till människans behov medan HS-texten utgår ifrån förvaltning av konflikten.

5.2.2 Rovdjursdiskursen i de finlandssvenska dagstidningarna

I Svenskfinland har vargdiskussionen enligt HBL frekvent lokaliserats till landskapet Österbotten. Därmed har HBL och det österbottniska VBL konsekvent rapporterat om samma nyhetshändelser under åren 1994, 1999, 2004 och 2009. Nyhetshändelserna handlar om vargjakten i Perho, vargjakten överhuvudtaget, vargstammen, vargindividerna Noppe och Ursa, polisens vargjakt och förvaltningsplanen som i texterna kallas vårdplanen, en direkt översättning av finskans *hoitosuunnitelma*. Enligt rubrikerna innehåller rovdjursdiskursen i de finlandssvenska dagstidningarna flera känsloladdade uttryck än i de finska dagstidningarna. I rubrikerna i exempel 121–125 nedan skriver journalister om oro, förtret, rädsla, blandade känslor, svallande känslor, ilska och trygghet. Vargar beskrivs som modiga, galna, stygga och orädda.

Rubrikerna om samma nyhetshändelser både i HBL och i VBL (exempel 121–125) visar att den regionala tidningen VBL tenderar att anlägga ett lokalt perspektiv med lokala röster, vilket var fallet även i de finska dagstidningarna som jag presenterade i avsnitt 5.2.1 ovan. VBL lyfter fram lekmän i sina vargrubriker. I rubriken skriver man då antingen ett citat av lekmannen eller sätter personpronomenet *han*, *hon* eller *de* i subjektsposition. Citatet eller personpronomenet hänvisar till bilden som publicerats i samband med texten i VBL: *Vargarna har tagit tre av hans hundar* (30.1.1994), *I Perho bor man granne med vargen* (30.1.1994), *"Vargarna var tama", "Förr var vargarna rädda"*. *Vbl har träffat en av vargjägarna i Perho. Han talar om tama vargar och myndigheter som inte förstår* (9.2.2013), *Hon tränar trygghet med varghundar* (25.8.2009). Journalisterna bjuder nyhetstexternas mottagare på en möjlighet att identifiera sig med lekmanrösterna. HBL sätter vargen som subjekt: vargar (21.1.1994), modiga vargar (24.1.1994), galen korsning (24.1.1994), vargen Noppe (16.9.2004) men också enskilda människor, organisationer eller myndigheter: miljövännen (11.2.2004) och polisen (21.3.2004).

Vargjakten i Perho intresserar även finlandssvenska dagstidningar. Både VBL och HBL har varit på plats när man har jagat vargarna (exempel 121). Båda dagstidningarna anlägger en lekmannsynvinkel på nyhetstexterna: en del är

oroade eller bekymrade men enligt VBL finns det även lokala människor som inte är rädda (VBL 27.1.1994).

- (121) [Rubriker om vargjakten i Perho:]
 VBL: Vargfloccar ställer till förtret (FNB 21.1.1994)
 HBL: Hundar saknas, renar uppätta. Vargar oroar i Österbotten och Lapp-land (FNB 21.1.1994)
 HBL: Modiga vargar oroar i Perho (24.1.1994)
 HBL: Galen korsning bekymrar invånarna. Nu vill jägarna i Perho jaga varg (24.1.1994)
 VBL: Jaktlov för hundkorsningar OK. Riktiga vargen bör förbli fredad (25.1.1994)
 VBL [förstasidan]: Ingen rädder för vargen här... Storfotad varg tassar runt i Sydösterbotten (27.1.1994)
 VBL [förstasidan]: Vargarna har tagit tre av hans hundar (30.1.1994)
 VBL [insidan]: I Perho bor man granne med vargen (30.1.1994)
 VBL: En varghona fälldes under första dagen (7.2.1994)
 VBL [förstasidan]: Varg eller bastard? (8.2.1994)
 VBL [insidan]: Stora stygga vargen nedlagd. Eller vad är det egentligen för ett djur? (8.2.1994)

Vargen Noppe blev berömd i de finlandssvenska dagstidningarna år 2004. I rubrikerna återger VBL lekmannaröster som representerar motståndardiskursen. Vargen väcker blandade känslor och sätter känslor i svall. HBL har en mera försvarande synvinkel på vargen Noppe och vargstammen. Som jag konstaterade i avsnitt 4.2.1, humaniserar HBL vargen Noppe och i den sista rubriken i exempel 122 skriver man om hur kor kan skyddas mot vargen utan att man jagar bort den.

- (122) [Rubriker om stammen och vargen Noppe:]
 VBL [förstasidan]: Vargen kommer. Väcker blandade känslor (17.1.2004)
 VBL [insidan]: Vargfeber (17.1.2004)
 VBL [insidan]: Större vargstam sätter känslor i svall (17.1.2004)
 VBL: Forskare tar hjälp av radiosändare och satelliter. Trasig sändare försvårar spårningen av varghannen Noppe i Sydösterbotten. Tjugotal får halsband i vinter (17.1.2004)
 HBL: Vargen Noppes "fästmö" får leva (24.1.2004)
 HBL: Vargen Noppe blev far (16.9.2004)
 HBL: Vargstopp. Folke Ahlholms kor ska få skydd mot vargen i form av 2,5 km stängsel (8.6.2004)

Vargen Ursa intresserar VBL på grund av att den rör sig i Österbotten. Till skillnad från hur HBL tidigare rapporterade om vargen Noppe, iaktas Ursas rörelser flitigt i VBL. Det är i större utsträckning fråga om människors nyfikenhet än om rädsla: VBL skriver om att vargen sprungit över gården och varit synlig i Alavo och på väg mot Etseri (exempel 123). Fånga en varg på bild, skriver VBL i maj 2004. På samma sätt som HBL skrev om vargen Noppe tidigare skriver VBL nu om Ursa med humaniserande uttryck som att Ursa firar torsdag och drar på semester österut.

- (123) [Rubriker om vargen Ursa:]
 VBL [förstasidan]: Vargen sprang över åkern (8.5.2004)
 VBL [insidan]: Vargen kom till gården. Orädd varg sprang mellan två gårdar och tre hundar i Näset i Sundom (8.5.2004)
 VBL [insidan]: Honan Ursa är en riktig långskubbare (8.5.2004)
 VBL [insidan]: Ett nattligt möte vid Majorsbacken (8.5.2004)
 VBL [insidan]: Fånga en varg på bild (8.5.2004)
 VBL [förstasidan]: Vargen Ursa är i Alavo (11.5.2004)
 VBL [insidan]: Ursa firade morsdag i Alavo (11.5.2004)
 VBL [förstasidan]: Tam varg eller inte? (14.5.2004)
 VBL [insidan]: "Talande att Ursa rör sig mot Etseri" (14.5.2004)
 HBL: I vargskogen. Femårige Lukas lekte på gårdsplanen när vargen plötsligt dök upp mellan björkarna 20 meter bort (15.5.2004)
 VBL: Vargen Ursa drog på semester österut (1.7.2004)

När det handlar om vargjakt som leds av polisen är försvarardiskursen närvarande både i HBL och i VBL.

- (124) [Rubriker om vargjakten:]
 VBL [förstasidan]: Det blir ingen vargjakt (24.1.2004)
 VBL [insidan]: Det blev nej till vargjakt (24.1.2004)
 HBL: Fler vargar får skjutas i öster (24.9.2004)
- [Rubriker om polisens vargjakt:]
 VBL [förstasidan]: Miljövänner rasar mot vargjakten (11.2.2004)
 VBL [insidan]: Vargens rörelse avgör om jakten fortsätter eller inte (11.2.2004)
 VBL [insidan]: Vargjakt väcker ilska. "Skydda hundar med pepparväst, bygg vargstängsel runt hagarna" (11.2.2004)
 HBL: Miljövänner fördömer vargjakt. Polischefens beslut att jaga varg får skarp kritik av organisationen Natur och Miljö (11.2.2004)
 HBL: Vargjakt sätts under lupp (6.3.2004)
 HBL: Polis jagar varg i Sydösterbotten (21.3.2004)
 HBL: Polisen hade rätt att skjuta varg. Det var inte fel av polisen att försöka skjuta den varg som gett sig på boskap i Sydösterbotten. Det slår JO fast (29.10.2004)
 VBL: Polisens vargjakt stred inte mot lag (29.10.2004)

HBL skriver att en uppdaterad förvaltningsplan innebär följande: nu ska vi bli vänner med vargen (exempel 125). Enligt VBL betyder förvaltningsplanen att myndigheter vill se fler vargar i väster, bland annat i Österbotten där VBL kommer ut.

- (125) [Rubriker om förvaltningsplanen:]
 HBL: Uppdaterad vargvård (16.5.2004)
 HBL: Nu ska vi bli vänner med vargen (FNB 23.4.2004)
 VBL [förstasidan]: I väster finns rum för vargar säger ny vårdplan (FNB 13.9.2005)
 VBL [insidan]: Ministerium vill se fler vargar i väst (FNB 13.9.2005)
 VBL: Hon tränar trygghet med varghundar (25.8.2009)

I exempel 126 nedan är det fråga om samma text av FNB men redaktionen har ändrat rubrikerna. Den löpande texten är däremot nästan identisk. HBL har tillagt två mellanrubriker som saknas i VBL-texten: *Korsningar av hund och varg* och *Oklart ursprung*. Dessutom återger HBL ett stycke som ett citat av rovdjursforskaren medan VBL publicerar stycket som löpande text och som om raderna hörde till berättarrösten: *Hos oss förekommer ett så underligt fenomen som att vargarna flyttar från flock till flock, i motsats till vad som är fallet i exempelvis Kanada* (HBL/FNB 21.1.1994, VBL/FNB 21.1.1994). Annars är texterna identiska, även styckeindelningarna är desamma.

VBL-rubriken har hämtats ur den löpande texten där journalisten skriver att Kringvandrande vargflockar i Lappland och Österbotten har varit till så stor förtret att jord- och skogsbruksministeriet har fått in ansökningar om att få fälla nio vargar [...] (VBL 21.1.1994). I båda rubrikerna laddas vargen negativt: djuren ställer till förtret enligt VBL och har dödat hundar och renar enligt HBL. Dessutom oroar vargarna både österbottningarna och lapplänningarna enligt HBL. Rubrikrösterna representerar motståndsdiskursen eftersom åsikterna legitimeras med hotet som vargen framkallar och eftersom vargen laddas negativt. Rubrikerna ger inte svar på frågan vem den som oroar sig är eller vem den är som upplever att vargarna ställer till förtret. Även en stor del av rösterna i den löpande texten är mångtydiga: enligt uppgifter från Ortsbor och jägare, enligt viltforskarnas uträkningar, enligt myndigheterna och jord- och skogsbruksministeriet har fått in ansökningar. Den enda primära rösten som journalisten nämner vid namn och som citeras direkt enligt HBL hör till rovdjursforskaren. Däremot förblir det oklart i kontexten om Ortsbor och jägare fungerar som en primär röst i texten eller om de är sekundära, det vill säga röster som citerats av en annan röst.

Uppgifterna presenteras även av berättarrösten, journalisten, utan att det hänvisas till någon primär eller sekundär röst: *Ett tiotal av renarna föll offer för vargar. [...] Enligt en del observationer ingår förvildade hundar eller korsningar av hund och varg i en del av flockarna. [...] Dessutom har myndigheterna fått uppgifter om att antingen vargar eller förvildade hundar har visat tänderna åt människor*. Journalisten återger inte informationen om vem som rapporterat om en del observationer eller vargar som visat tänderna.

På 2010-talet har forskarna blivit kritiska till misstankarna om att hundvargar skulle röra sig bland vargar (HS 3.3.2013, 5.4.2014, VBL 16.11.2014). I nyhetstexterna från 1994 nedan saknas de kritiska synpunkterna på hundvargarfrågan. Dessutom saknar texterna i exempel 126 de vargförsvarende röster som är frekventa i nyhetstexterna på 2010-talet.

- (126) VBL: Vargflockar ställer till förtret (FNB 21.1.1994)
 HBL: Hundar saknas, renar uppätta. Vargar oroar i Österbotten och Lappland. (FNB 21.1.1994)
 [Primära röster: lekmän, jägare, myndighet. Legitimering (rationalisering): vargen utgör ett hot mot människans egendom – motståndsdiskurs.]

Exempel 126 ovan är det enda exemplet i materialet där de finlandssvenska dagstidningarna HBL och VBL publicerade samma text under samma dag om vargen. Den 24 januari 2004 skrev båda tidningarna om vargen men nu var synvinklarna olika. HBL skrev att *Vargskräcken sprider sig igen* och VBL publicerade texterna *Det blir ingen vargjakt* (förstasidan) och *Det blev nej till vargjakt* (insidan) vilka handlade om ministeriets nekande beslut om ansökan om jakttillstånd. Rubrikerna antyder att HBL anlägger ett lokalt perspektiv på vargen medan VBL utgår ifrån myndighetsbeslutet och myndighetsrösten. VBL hade en vecka tidigare rapporterat ur den lokala synvinkeln med de lokala rösterna (*Större vargstam sätter känslor i svall*, VBL 17.1.2004).

Trots rubrikerna baserar sig HBL-texten på en myndighetsröst medan VBL-texterna citerar både myndigheter och lekmän. VBL presenterar tio olika lokala röster i texten av vilka en hör till den person som ansökt om tillstånd för vargjakt. Personerna legitimerar sin inställning till vargen i förhållande till om vargen utgör en fara mot människan eller inte (jfr Mykrä 2017). I en av rösterna laddas vargen både positivt och negativt: personen kallar vargar för *vackra djur* och han är inte rädd för dem. Trots detta är han inte intresserad av att ha vargar i trakten. Rösten representerar domardiskursen.

HBL har inte intervjuat jägare eller lekmän direkt utan deras syn presenteras som sekundära röster och den som intervjuats är myndigheten, jaktchefen. Legitimeringsanalysen tyder på att de sekundära rösterna (föräldrar och jägare) ser vargen som ett hot för människans hälsa eller förmögenhet och representerar därmed motståndardiskursen.

Det är gemensamt för HBL och VBL att lekmän utvärderar vargen i förhållande till frågan om säkerhet: man kan försvara eller godkänna vargen om man inte upplever någon fara. Likaså är man motståndare till vargens existens i närheten om man tror att vargen hotar ens hälsa eller förmögenhet. I själva verket värderar rösterna vargen i exempel 127 i förhållande till människan (se Järvinen 2000, 2004, Ilvesviita 2005).

(127) [HBL:]

Vargskräcken sprider sig igen [rubrik]

[...] Kiukas berättar att föräldrar vars barn på sin skolväg tvingas röra sig på avsides skogsvägar har ringt och hört sig för om farorna.

(HBL/FNB 24.1.2004)

[Primär röst: myndighet (jaktchef Erkki Kiukas, jaktvårdsdistrikt). Legitimering (moralisk värdering): man ska inte blanda sina egna känslor och värderingar i frågan – formell diskurs.

Sekundär röst: föräldrar (som informerat jaktchefen). Legitimering: vargen utgör ett hot – motståndardiskurs.]

Vargarna stör den pågående harjakten, då jägarna inte vill släppa lös sina hundar av rädsla för att de skall bli tagna av vargar. [...]

(HBL/FNB 24.1.2004)

[Primär röst: myndighet

Sekundär röst: jägare (som informerat jaktchefen). Legitimering: vargen utgör ett hot – motståndardiskurs.]

[VBL:]

Det blir ingen vargjakt [rubrik på förstasidan]

Det blev nej till vargjakt

Beslutet gällande ansökan om jakt på varg i Kristinestadsområdet kom på fredagen: Jord- och skogsbruksministeriet avslår ansökan.

[Primär röst: myndighet. Legitimering (rationalisering): på grund av sin ställning vill rösten hålla sig till fakta – formell diskurs.]

Nu sträcker jag upp händerna. Det är ingen idé att lämna in en tredje ansökan [...] Frågan är om ett angrepp mot människa ens skulle räcka som motivering för vargjakt.

[Primär röst: jägare. Delegitimering (moralisk värdering): vargstammen borde begränsas – motståndsdiskurs.]

Vackra djur. [...] Och inte är han heller intresserad av varg i dessa trakter.

[Primär röst: lekman. Legitimering: man ska stödja både dem som är för och dem som är mot vargen – domardiskurs.]

Bröderna tror inte att vargar i normala fall utgör någon fara för människa. [...] De konstaterar att om en varg skulle börja störa människor så måste man få bort den.

[Primär röst: lekman. Legitimering (rationalisering): man kan förstå både dem som är för och dem som är mot vargen – domardiskurs.]

Bordsgrannen Gunder Grannas tycker att det är lika bra att genast ta bort vargarna.

[Primär röst: lekman. Legitimering: vargstammen ska begränsas – motståndsdiskurs.]

Beslutsfattarna i Helsingfors kan få låna våra vargar.

[Primär röst: lekman. Delegitimering: ironi – motståndsdiskurs.]

Alla primära röster i texten: myndighet, jägare (som sökt om jakttillstånd), nio lekmän vid byns bar.]

(VBL 24.1.2004)

[VBL:]

Vargen kommer. Väcker blandade känslor

Vargfeber. Större vargstam sätter känslor i svall

(VBL 17.1.2004)

I HBL-texten i exempel 127 ovan vill myndigheten hålla sig utanför konflikten men den återger en sekundär röst från oroliga föräldrar. Legitimeringsstrategin är moralisk: vem ska man försvara, barnen eller djuren? I VBL-texten i exempel 127 ovan kan man identifiera flera lekmanröster med olika legitimeringsstrategier och diskursiva representationer. En röst är ironisk: kassören vill hålla sig utanför diskussionen men ändå konstaterar hon att *beslutsfattarna i Helsingfors kan få låna våra vargar. De kan ha dem i trädgården i ett par veckors tid* (VBL 24.1.2004). Enligt Gustafsson (2009: 54) kan ironi betraktas som en av delegitimeringsstrategierna. Kassören säger inte direkt om hon är för eller mot vargen i trakten men

hon hyser misstro mot beslutsfattarna, vilket hänvisar även till avauktoriseringsstrategin. Gustafsson (2009: 61) påpekar dock att ironi är ett indirekt sätt att uttrycka en attityd och att ironi provocerar emotionell respons, vilket är fallet även i VBL-texten i exempel 127 ovan.

Försvarende röster blir mer frekventa i den finlandssvenska rovdjursdiskursen när ministeriet börjar utarbeta en förvaltningsplan för vargar. I HBL är de försvarende rösterna mera frekventa än i HS eller i DN (se avsnitt 4.2). Nyhetstexten i exempel 128 nedan är skriven av FNB men publicerad av HBL. Det är inte möjligt att bedöma av kontexten om rubriken *Nu ska vi bli vänner med vargen* ursprungligen är skriven av FNB eller av HBL. Vargen blir positivt laddad i rubriken. Den löpande texten ger inte direkt svar på frågan varför journalisten har dragit slutsatsen att människan och vargen skulle bli vänner. Rubrikens *vi* hänvisar till oss människor överhuvudtaget. Enligt texten är syftet med vårdplanen att trygga vargens fortlevnad och samexistens med människan, vilket har tolkats av journalisten så att människan och vargen blir vänner. Nyhetstexten saknar en direkt primär röst, vilket gör att journaliströsten representerar försvarende diskurs i fallet. I den andra nyhetstexten i exempel 128 nedan hör den försvarende rösten till *miljöorganisationerna* och motståndarrösten till *bönderna*.

VBL publicerade en FNB-text om förvaltningsplanen år 2005 och i rubriken förutsågs den framtida vargsituationen: *I väster finns rum för vargar säger ny vårdplan* (VBL 13.9.2005). Enligt senare nyhetstexter (VBL 25.1.2013) blev situationen sådan som man hade planerat i förvaltningsplanen åtta år tidigare och vargarna flyttade västerut till Österbotten. Den offentliga diskussionen och myndigheters beslut hade direkta följder för rovdjurens existens (se Cinque 2008).

(128) [HBL:]

Nu ska vi bli vänner med vargen

Vargen skall få en vårdplan. På olika håll i Finland arrangeras som ett led i projektet evenemang där folk skall höras om vad de anser om vargar.

Syftet med vårdplanen är att trygga vargens fortlevnad och samexistensen med människan. Vargen är det första av våra stora rovdjur som får en dylik plan. Senare skall också de andra stora rovdjuren få vårdplaner.

Utarbetandet av vårdplanen beräknas ta över ett år.

(FNB-HBL 23.4.2004)

[Primär röst: journalisten. Legitimering: vargen försvaras offentligt – försvardiskurs.]

Primär röst: myndighet. Legitimering: folk ska höras om vad de anser om vargen – domardiskurs.]

Bönderna vill skjuta varg – miljöorganisationerna vill ha rovdjuren kvar
Det här fenomenet är bekant också i andra länder, bland annat i Sverige. I bergstrakterna vid gränsen mellan Frankrike och Spanien lever vargen i tämligen fredlig samexistens med människan. Men där har det alltid funnits varg.

I aprilnumret av tidskriften Suomen Luonto analyserar Kari Kovalainen vargskräckens historiska rötter i vårt land. I artikeln Susi meissä (Vargen i oss) skriver han att vargen och människan hamnade på kollisionskurs på grund av folkökningen på 1700- och 1800-talet.

(HBL 8.6.2004)

[Primär röst: jordbrukare. Legitimering: vargen utgör ett hot, stammen ska begränsas – motståndsdiskurs.

Primär röst: miljöorganisation. Legitimering: vargen ska sparas – försvarardiskurs.]

[VBL:]

I väster finns rum för vargar säger ny vårdplan

Ministerium vill se fler vargar i väst

(VBL-FNB 13.9.2005)

Forskare: Vargen flyttar västerut

(VBL 25.1.2013)

VBL presenterar hur de försvarande rösterna uttrycker känslor: raseri och ilska riktas mot jägare och myndigheter, inte direkt mot vargen (exempel 129). I texten skriver journalisten om ett känslouttryck för vargen: att miljöorganisationen har *glatt sig åt en tillökning i vargfamiljen*. Bakom de negativa känslorna för jakten ligger positiva känslor för vargen. Den försvarande rösten humaniserar djuret med uttrycket *vargfamilj* (se Ilvesviita 2005).

(129) [VBL:]

[Förstasidan:] Miljövänner rasar mot vargjakten

[Insidan:] Vargjakt väcker ilska. "Skydda hundar med pepparväst, bygg vargstängsel runt hagarna"

[...] I ett pressmeddelande på tisdagen går Natur och Miljö till hård attack mot polischef Bo-Erik Hanses, som enligt föreningen gett avlivningstillstånd på bristande faktaunderlag.

[...] Natur och Miljö har glatt sig åt en tillökning i vargfamiljen.

[...] Det är lätt för utomstående att påstå att de rapporter och den sakkunskap vi har lokalt inte är att lita på. Men det här [är] ingen rättegång och vargen kan ju inte höras om bevisningen, säger Hanses.

[...] Vargens rörelse avgör om jakten fortsätter eller inte.

(VBL 11.2.2004)

[Primär röst: naturskyddare. Delegitimering (avauktorisering): vargar jagas på bristande faktaunderlag – försvarardiskurs.

Primär röst: myndighet (polis). Legitimering (auktorisering, mytopoesis): vargen kan inte höras. Den lokala sakkunskapen ska försvaras – formell diskurs.]

Polisrösten i exempel 129 ovan påminner om att vargen inte talar. Det var ursprungligen Aristoteles som menade att det är människor som har ordens makt och som därför är det enda politiska djuret (se avsnitt 1.5, Lahtinen 2002). I miljöskyddarrösten kan man identifiera delegitimeringsstrategin avauktorisering (se Gustafsson 2009: 54). Polisrösten försvarar sig och vädjar till en historia om vargen som inte kan höras, vilket kan ses som en legitimeringsstrategi mytopoesis (se Gustafsson 2009: 54, Westberg 2016: 48).

I rovdjursdiskursen i de finlandssvenska dagstidningarna HBL och VBL är känsloladdade uttryck om vargen mera närvarande än i de finska dagstidning-

arna HS och KS. Det som är gemensamt både för de finska och för de finlands-svenska tidningarna är att nyhetstexterna har samma makronivå: hur vargen anpassar sig bland människorna. Vargen humaniseras både av HBL och av VBL vilket är kännetecknande för försvarardiskursen. Genom att kalla vargar vid namn och följa med vargarnas familjeliv som om de var människor behåller HBL och VBL vargens egen synvinkel i rovdjursdiskursen. De försvarande rösterna är sällsynta ännu i början av 1990-talet men blir frekventa på 2000-talet, speciellt i HBL. Dessutom är lekmannarösterna närvarande i båda dagstidningarna men de betonas speciellt i VBL vilket gör att motståndardiskursen är mera närvarande i rovdjursdiskursen i VBL. Tidningen lyfter fram förluster och hot som lekmän mött (exempel 122) men även positiva känslor (exempel 127).

5.2.3 Rovdjursdiskursen i de svenska dagstidningarna

År 1994 riktades de svenska mediernas intresse på vargen i Värmland. Enligt DN (se exempel 130 nedan) var det Värmland med omnejd där stammen växte och stammen i hela landet uppskattades uppgå till 25 vargar. Dessutom skrev dagstidningarna fortfarande om vargen Ylva som de tidigare hade rapporterat om. Ylva var en berömd varghona som sågs på gårdar och parade sig med en tamhund. Senare spriddes vargnyheter – i samma takt som vargstammen – till andra områden som Dalarna, Skåne och Jämtland.

År 1994 publicerade DN sex nyhetstexter som koncentrerade sig på de värmländska vargarna. År 1999 publicerades fortfarande nio nyhetstexter men fem år senare publicerade DN endast en nyhetstext och 2009 tre nyhetstexter om vargfrågan i Värmland. Sammanlagt ökade antalet vargnyheter i DN något (se figur 5), men medan vargstammen spriddes riktades journalisternas intresse in på nya vargområden i Sverige. Antalet vargnyheter relaterar inte till antalet vargar. På 2000-talet hade den svenska vargstammen blivit mångfaldig jämfört med på 1990-talet men antalet vargnyheter i DN hade ökat från 10 nyheter år 1994 till 15 år 2004. Enligt den semantiska nyhetsdefinitionen (se avsnitt 1.6.3) har begreppet 'nyhet' att göra med överraskning och förändring vilket betyder att vargarna var mera intressanta då de var färre (jfr Huovila 2005, Harrison 2006, Kuutti 2006). Intresset blev större igen på 2010-talet när vargfrågan politiserades och regeringen började planera utplanteringar av vargar för att förhindra inavel hos den svenska stammen. Diskurserna i vargnyheter om utplanteringen analyserar jag i avsnitt 5.4, och i det här avsnittet koncentrerar jag mig på vargnyheterna i Sverige åren 1994, 1999, 2004 och 2009.

- (130) Med största sannolikhet har den svenska vargstammen ökat. I trakterna av Fredriksberg har det konstaterats minst en föryngring. Vid flera tillfällen har en hona med fyra valpar observerats. Under de första älgjaksveckorna gjordes i gränstrakterna mellan Dalarna, Värmland och Örebro län minst tjugo observationer av varg, bland annat en hona med två valpar. Den inventering som gjordes i vintras visade att det fanns minst elva vargar i området. Totalt uppskattades då den svenska vargstammen uppgå till cirka tjugofem djur.

(DN 22.10.1994)

[Primär röst: myndighet. Legitimering: på grund av sin ställning vill rösten hålla sig till fakta – formell diskurs.]

Under åren 1994, 1999, 2004 och 2009 fanns det 12 olika nyhetshändelser som fokuserade på varg och som både DN och NWT publicerade nyhetstexter om. I början av 1990-talet var vargarna få i Sverige vilket gjorde att en påkörd varg orsakade tre nyhetstexter i den riksomfattande tidningen DN. Texten i den regionala tidningen NWT baserar sig på primära röster från experter som viltspårare, länsjaktvårdare och polis som beskriver hur överkörningen och spårandet av den skadade vargen gick till. Lastbilschaufförens röst presenteras sekundärt. Rösterna representerar den formella diskursen. DN anlägger däremot en annan synvinkel på händelseförloppet: Vargstammen är hotad. I nyhetstexten kan man identifiera primära röster från länsstyrelsens naturvårdsenhet, polisen och rätten. Länsstyrelsens tjänsteman är orolig för vargen. *Det är en tragedi och ett förödande slag mot den vargstam vi har kvar. [...] Varje djur vi förlorar är ett hot mot vargens existens och det här är särskilt allvarligt då det rörde sig om ett nästan könsmoget djur.* (DN 20.1.1994.) Myndighetsrösten representerar försvarardiskursen. Enligt rösten är det *en tragedi och ett förödande slag* att varghonan dött. Vargen blir därmed positivt laddad och personen legitimerar sitt tänkande med att han försvarar vargens existens i trakten. Legitimeringen av den försvarande diskursen handlar om biologisk mångfald och vilja att försvara det utrotningshotade djuret (se tabell 21, Ilvesviita 2005, Pohja-Mykrä 2014).

DN fortsätter att rapportera om den påkörda vargen med ytterligare två nyhetstexter där forskarrösten och myndighetsrösten misstänker att den påkörda vargen led av rävska (DN 24.1.1994, 27.1.1994). Rösterna innehåller en försvarande legitimering: enligt forskarrösten är det allvarligt med skabb och enligt myndighetsrösten kan det bli fara å färde (DN 24.1.1994). De här oroliga rösterna för vargen finns inte till i den regionala tidningen NWT som publicerar sin nyhetstext om skabbfrågan först efter att forskningsresultatet är klart: *Vargen hade inte skabb* (NWT 18.2.1994).

Det andra exemplet på nyhetstexterna från 1994 där både DN och NWT rapporterar om samma nyhetshändelse gäller en opinionsmätning som NWT beställt. Mätningen gäller värmlänningarnas inställning till vargen och frågan som ställdes var: "Vad anser du om vargens framtid i Värmland och angränsade landskap?" (NWT 8.7.1994). Dagen efter att NWT publicerat nyhetstexten publicerar även DN en nyhetstext från TT som baserar sig på NWT-nyheten (DN 9.8.1994). I journalistdiskursen behandlas rösten *värmlänningarna* som en röst där majoriteten bestämmer vilken diskurs som rösten representerar. NWT skriver på sin förstasida rubriken *Vill ha vargen* och på insidan står det att folkopinionen är för vargen. DN (TT) skriver att värmlänningarna värnar om vargen. Texten börjar med två satser om varghonan Ylvas *dramatiska* liv som slutade med ett skott i Värmlandsskogarna. Därefter citeras opinionsmätningen enligt vilken *värmlänningen i gemen tycks dock inte hysa någon större motvilja mot vargar* (DN 9.8.1994).

Vargen blir positivt laddad av rösten *värmlänningarna* i båda de omnämnda texterna. NWT preciserar röstens diskurs med att nästan 85 procent vill att vargen ska ingå i den värmländska faunan och 30,5 procent vill att vargen ska springa helt fritt medan 53,7 procent vill att vargen finns kvar i begränsad omfattning. Dessutom preciserar NWT rösten värmlänningarna genom att jämföra kvinnor och män: den kvinnliga rösten i landskapet är något mindre positiv till vargen trots att en stor majoritet (79 %) vill ha djuret kvar. Enligt DN/TT-nyhetstexten är kvinnor mera negativt inställda till vargen än vad männen är. Enligt journalistdiskursen är kvinnorösten alltså *mera negativ* även om majoriteten är positiv.

Ytterligare en nyhetshändelse från 1994 intresserar både DN och NWT och det gäller vargstammen i Värmland. DN (6.8.1994) baserar sin text på en myndighetsröst som anser att det finns föryngringar i Värmland och att för att skydda både vargarna och husdjuren har man byggt elstängsel kring gårdarna. Dessutom har myndigheterna, enligt texten, planer på att göra vargar till en turistattraktion och öppna ett rovdjurscentrum i området. Den primära rösten i DN-nyheten förhåller sig positiv till vargen men en sekundär röst från jordbrukare intar en negativ ställning: *Vargar som river tamdjur väcker inga varmare känslor hos utsatta ägare, som kan få lust att ta till bössan* (DN 6.8.1994). Rösten är sekundär eftersom journalisten inte enligt kontexten har intervjuat personer (djurägare) direkt för nyhetstexten utan rösten kan ha hämtats ur tidigare material eller är något som journalisterna antar.

NWT har följt diskussionen om vargstammen redan i ett halvt år innan resultatet från länsstyrelsens inventering publicerats. Tidningen publicerade nyheter om länsjaktvårdsförbundets inventeringar med rubrikerna *Naturvårdarna protesterar mot rally genom vargskogen* (NWT 28.1.1994), *Idag genomförs rovdjursinvesteringen* (NWT 29.1.1994), *Rovdjursstammen kartläggs* (NWT, förstasidan, 31.1.1994) och *Inga vargspår vid rallysträckan* (NWT, insidan, 31.1.1994). I nyhetstexterna kan man identifiera röster som inte är frekventa i vargnyheter, såsom orienteringsförbundet och rallychefen. Naturvårdarnas röster hör till myndigheterna hos länsstyrelsens naturvårdsenhet samt till Naturvårdsverket och presenterar försvarande diskurs i vargfrågan. En myndighetsröst påpekar att det är lika viktigt att det finns vargar som att man kör rally i Värmland (NWT 28.1.1994).

(131) [Vargnyheter i DN och NWT om samma nyhetshändelser år 1994]

[Om den påkörda vargen:]

NWT: Påkörda varghonan dog (20.1.1994)

DN: Ännu en varg blev överkörd. Honas död hotar vargstammens överlevnad i Värmland (20.1.1994)

DN: Påkörd varg hade troligen rävskaab (24.1.1994)

DN: Fem frågor till Anders Bjärvall (27.1.1994)

NWT: Vargen hade inte skaab (18.2.1994)

[Om opinionsmätningen:]

NWT [förstasidan]: Vill ha vargen (8.7.1994)

NWT [insidan]: Värmlänningarnas svar på infekterad fråga: Opinion för

vargen (8.7.1994)
 DN (TT): Värmlänningarna värnar vargen (9.7.1994)

[Om stammen:]
 NWT [förstasidan]: Vargstammen i Värmland växer (6.8.1994)
 NWT [insidan]: Tio gårdar har fått elstängsel mot viltangrepp
 Vargstammen i Värmland växer (6.8.1994)
 DN: Fler och yngre vargar i Värmland (6.8.1994)

År 1999 hade vargstammen växt i Sverige (se Cinque 2008). Fem år tidigare kunde dagstidningarna ännu rapportera om att lekmän hade sett vargar eller att det kunde ha funnits vargar i området: *Stor varg kan ha besökt Kil* (NWT 22.1.1994) och *Varg synlig i Edsvalla* (NWT 25.1.1994). Nu handlade nyhetstexterna om mera politiserade frågor som tjuvjakt, olyckor, skydds jakt och hundvargar. År 1999 hade NWT vargfrågan frekvent som första nyhetstext på förstasidan (exempel 132).

- (132) [Förstasidan:] Vilt: Båda öronen saknas
 Död varg funnen utanför Ekshärad (NWT 7.6.1999)
 [Förstasidan:] Edsvalla: Barnkära hundvalpen kan bli fårens räddare
 Snart är gubben vargens överman (NWT 12.10.1999)
 [Förstasidan:] Vilt: Skyttarna pejlar in radiomärkta rovdjur
 Tjuvjakt pågår på varg och lo (NWT 14.10.1999)

Under året 1999 blev vargdiskussionen allt mera politiserad lokalt i Värmland. I oktober 1999 publicerade NWT fyra insändare om vargfrågan och dessutom placerades nyhetstexten om den misstänkta tjuvjakten som huvudnyhet på förstasidan (exempel 133).

- (133) [Förstasidan:] Vilt: Skyttarna pejlar in radiomärkta rovdjur
 Tjuvjakt pågår på varg och lo
 [Insidan:] Värmland: Vargar mystiskt försvunna
 Organiserad tjuvjakt pågår
 (NWT 14.10.1999)

I texten om tjuvskytten i exempel 133 misstänker en naturskyddare, forskare och lokalbefolkningen att det pågår ett omfattande tjuvskytte i trakten. En jägarröst berättar att han tidigare har mött andra jägare som sagt till honom *att du hjälper oss väl med SGT (skjut-gräv-tig) så att vi får bort de här djuren* (NWT 14.9.1999). Enligt texten anmälde jägaren sina kolleger till myndigheterna vilket tyder på att jägarrösten representerar försvarardiskursen liksom även de andra rösterna i texten. Även DN skriver om misstankar om tjuvjakt (DN 5.3.1999). Andra nyhetstexter som berör samma nyhetshändelser år 1999 handlar om jakten, försäljning av hundvargvalpar och en funnen död varg (exempel 134–135).

- (134) [Nyheter om vargjakten under året 1999:]
 NWT: Tio vargar spårade (13.1.1999)
 NWT: Vargjakt

Söker tillstånd att skjuta varg (13.1.1999)
 DN (TT): Värmlandsjägare vill skjuta varg (12.1.1999)

[Nyheter om skyddsjakten:]
 NWT [förstasidan]: Naturvårdsverket
 Nej till skyddsjakt på varg (3.3.1999)
 NWT [insidan]: Sverige: Naturvårdsverket går emot jägarna
 Nej till skyddsjakt på varg (3.3.1999)
 DN (TT): Ingen skyddsjakt på varg (3.3.1999)
 NWT: Vargfrågan
 Jägarstöd för Bjärvall (13.10.1999)
 NWT: Varg: Argumenten inte starka nog
 Nej till skyddsjakt (13.10.1999)
 DN: Vargar går fria i Värmland (13.10.1999)

[Nyheter om tjuvskytten:]
 NWT [förstasidan]: Årjäng
 Rykten om tjuvskjuten varg (5.3.1999)
 NWT [insidan]: Årjäng: Anonyma tips till Naturvårdsverket
 Varg tjuvskjuten? (5.3.1999)
 DN (TT): Varg misstänks skjuten i Årjäng (5.3.1999)

Ett nekande beslut i fråga om vargjakt orsakade motargument bland lokalbefolkningen i Värmland (exempel 134). NWT skrev att det var myndigheterna som gick emot jägarna men kom senare även med en stödjande synvinkel på beslutet: *Jägarstöd för Bjärvall* (NWT 13.10.1999). Myndigheten hade tidigare kommenterat att jägare inte borde släppa lös hundar i områden där det finns vargar vilket jägarna protesterade mot (NWT 3.3.1999). DN publicerade det andra nekande myndighetsbeslutet år 1999 ur vargens synvinkel: *Vargar går fria* (DN 13.10.1999). Enligt framinganalysen skulle ramen för nyheten i det här fallet vara ett vargperspektiv, ett sällsynt perspektiv i vargnyheterna (se avsnitt 4.2.1, Cheas 2018: 259).

- (135) [Nyheter om försäljningen av vargvalparna:]
 NWT [förstasidan]: Värmland. Förbjuds sälja varghundar (17.3.1999)
 NWT [insidan]: Hagfors: "Inte täckning i lagen"
 Varghundssäljare överklagar förbud (17.3.1999)
 DN (TT): Varghundar säljs olagligt i Värmland (17.3.1999)
 DN: Varghundar fall för rätten. Första gången lagen prövas. Oklart vilka korsningar som är tillåtna (24.3.1999)
 DN: Förbud sälja valpar upphävt (4.4.1999)

[Nyheter om en död varg:]
 NWT [förstasidan]: Vilt: Båda öronen saknas
 Död varg funnen utanför Ekshärad (7.6.1999)
 NWT [insidan]: Ekshärad
 Död varg utan öron hittad i Halgån (7.6.1999)
 DN (TT): Död varg hittad i Värmland (7.6.1999)

På 2000-talet minskade vargnyheterna i Värmland innan vargfrågan politiserades på nytt på 2010-talet. År 2004 och 2009 skrev DN och NWT vid tre tillfällen

om samma nyhetshändelser med fokus på vargen. Nyhetstexterna handlade om en påkörd varg, skydds jakt och dödade får.

(136) [Vargnyheter om samma nyhetshändelser år 2004 och 2009]

[Om den påkörda vargen:]

NWT [förstasidan]: Årjäng

Varg med sändare ihjälkörd (9.2.2004)

NWT [insidan]: Årjäng

Varghona kördes ihjäl på E 18 (9.2.2004)

DN (TT): Varghona kördes ihjäl i Värmland (8.2.2004)

[Om skydds jakten:]

NWT [förstasidan]: Värmland/Dalarna

Ingen skydds jakt på varg (4.4.2009)

NWT [insidan]: Umeå: Tre ansökningar får anslag

Nej till skydds jakt på varg (4.4.2009)

DN (TT): Nej till skydds jakt på varg (3.4.2009)

[Om varganfall:]

NWT: Storfors: En av kropparna var helt avskalad

Tolv får dödade i vargattack (4.6.2009)

DN (TT): Varg bet ihjäl tolv får i Storfors (4.6.2009)

Skydds jakt är ett frekvent förekommande tema i fråga om vargnyheter, och jag analyserar nedan representativa diskurser och presenterar nyhetstexter i helhet både i DN och i NWT (jfr Cinque 2008). I exempel 137 och 138 nedan baserar sig texterna i NWT och DN på samma jägarröst. Rösten hör till en konsulent som berättar varför jägare ansöker om tillstånd att skjuta varg. Dessutom innehåller båda texterna en sekundär jägarröst som påpekat behovet av jakt på grund av att jakthundar fallit offer för varg. Både den primära och den sekundära rösten i texterna representerar motståndardiskursen därför att de legitimerar sitt tänkande med ett hot som vargen utgör mot människans förmögenhet.

Enligt NWT-texten ansöker jägarna om tillstånd eller vill ha ett tillstånd medan journalisten i DN-texten skriver om att jägare vill skjuta varg. Enligt SAOB (V 1077) betyder verbet *vilja* att man "betraktar något begärligt eller eftersträvansvärt att ha eller få". Jägarrösten i den löpande texten säger inte att jägarna vill skjuta vargar vilket kunde leda till tolkningen att de skulle njuta av vargjakten, att vargjakten i sig skulle vara något begärligt eller eftersträvansvärt. Däremot vill de, enligt den primära rösten i ett direkt citat, *balansera antalet vargar*. Det är möjligt att en del jägare vill ut på jakt men lika väl kan jägarna känna sig tvungna att jaga varg.

NWT publicerade en annan vargnyhet i samband med texten om skydds jakten (exempel 137). I texten kan man inte identifiera någon primär röst utan satserna är skrivna i passiv. Det står att *ett stort antal personer* varit engagerade i viltinventeringarna utan att tidningen nämner någon källa. I rubriken står det att tio vargar spårats vid gränsen och i den löpande texten nämner journalisten även att 16 lodjur spårats. Trots att det finns färre vargar än lodjur står vargarna i ru-

briken. Ordvalet tyder på att antalet vargar är överraskande och av särskilt intresse, det vill säga en nyhet i en semantisk mening (Bruun m.fl. 1986, Huovila 2005).

I nyhetstexten *Tio vargar spårade* utnyttjar journalisten en berättarröst vars modus är närvarande, en allvetande berättare som narratologer kallar icke-fokalisering (se avsnitt 3.3.2, Genette 1980, Bal 1999). De mera frekventa berättarrösterna i journalistdiskursen är begränsad allvetare, som Genette (1980: 189) kallar intern fokalisering, och objektiv berättare, extern fokalisering, där all information grundar sig på de primära rösterna i texten. I texten *Tio vargar spårade* kan man inte identifiera någon primär röst som skulle ligga bakom informationen. Som aktör i texten nämns *ett stort antal personer*, men kontexten visar inte att dessa personer skulle ha fungerat som informationskälla för journalisten. Likadant är det med nyhetstexten *Söker tillstånd att skjuta varg* (exempel 137), där journalisten skriver om brevet som jägarna skickat till jaktvårdsförbundet. Texten innehåller en primär röst, jägarrösten, men informationen om brevet kan basera sig på tidigare nyhetstexter. Berättarrösten i den här texten klassificerar jag som begränsad allvetare.

(137) [NWT:]

Vargjakt

Söker tillstånd att skjuta varg

Värmlands läns jaktvårdsförbund vill ha tillstånd att skjuta varg. Nästa vecka skickar de in en ansökan om så kallad skydds jakt till Naturvårdsverket.

- Det rör sig om ett par tre vargar i Värmland och Dalarna, säger Gunnar Glöersen.

I början av januari skrev jägarna i Norra Lians jaktvårdsområde i Eda kommun ett brev till Värmland läns jaktvårdsförbund där de påpekade behovet av vargjakt. Detta efter att flera jakthundar fallit offer för varg.

- Många jägare upplever att deras livskvalitet förstörs när de inte kan använda sina hundar i jakten på grund av vargen, säger Glöersen.

Till årsskiftet ska rovdjursutredningen föreslå hur stor vargstammen i Sverige ska tillåtas bli.

- Oavsett vad de kommer fram till så kommer det att finnas behov att skjuta varg årligen, säger Glöersen.

(NWT 13.1.1999)

[Primär röst: jägarröst (jaktvårdskonsulent).

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet - motståndsdiskurs.

Primär/sekundär röst: jägarröst (ett brev från jägarna).

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet - motståndsdiskurs.]

[NWT:]

Gränsen

Tio vargar spårade

Tio vargar och 16 lodjur har spårats under en omfattande inventering, där ett stort antal personer var engagerade, i de norska gränstrakterna.

De tio vargarna fanns samtliga i Marker och Römskogs kommuner som gränsar till Årjängs kommun. Marker hyser också en grupp lodjur medan den andra gruppen finns lite längre in i Östfold.

Tidigare hade man i Römskogs kommun vid flera tillfällen spårat en flock på inte mindre än åtta vargar medan de två andra har rört sig ensamma.

(NWT 13.1.1999)

[Primär röst: oklar. Innehåller passivformerna *har spårats* och *man*. Ospecifica subjekt som *ett stort antal personer*.

Legitimering: man ska hålla sig till fakta och inte blanda in sina egna känslor eller attityder i frågan – formell diskurs.

Berättarröst: allvetande berättare, icke-fokalisering.]

Journalistdiskursen i de olika nyhetstexterna – exempel 137 ovan och exempel 138 nedan – skiljer sig från varandra även om rösterna är desamma. I NWT-texten kommenterar samma jägarröst att jägare upplever att deras livskvalitet förstörs på grund av vargen. Livskvaliteten och jakten är något att försvara i stället för vargen vilket förstärker den negativt emotiva laddningen på vargen i kontexten. Legitimeringen av motståndardiskursen presenteras i texten som om vargjakt var något obligatoriskt för att försvara livskvaliteten. Jägarrösten varken i DN eller i NWT säger direkt att jägarna vill ut på vargjakt för jaktens skull. Själva jakten på varg som motivering, såsom DN skriver i rubriken, kan upplevas som något negativt medan NWT presenterar jägarna och deras hundar som offer som nu ska stå upp till försvar.

Utöver jägarrösten som hör till konsulenten finns det ytterligare en jägarröst i båda texterna. Rösten hör till jägare i Norra Lians område och enligt texterna är det de som ursprungligen tagit initiativet till att ansöka om tillstånd. NWT presenterar rösten som en primär röst medan DN gör det som en sekundär röst. I DN-texten är den primära rösten ett annat medium *Arvika Nyheter* som ursprungligen fått informationen från jägare i Norra Lians område. NWT hänvisar till ett brev som jägarna skickat till jaktvårdsområdet angående behovet av vargjakt. Enligt kontexten är det oklart om NWT fått informationen direkt av jägarna, av jaktvårdsområdet eller av DN som publicerat nyhetstexten dagen innan.

(138) [DN:]

Värmlandsjägare vill skjuta varg

KARLSTAD. Värmlands läns jaktvårdsförbund kommer att ansöka om skyddsjakt på varg hos Naturvårdsverket.

Jaktvårdskonsulent Gunnar Glöersen säger att det är viktigt att få tillstånd att skjuta många vargar.

- Vi har inte bestämt exakt var och hur många djur vi vill få skjuta, men ansökan kommer förmodligen att bli klar att lämnas in under nästa vecka, säger Gunnar Glöersen.

I april kommer rovdjursutredningen att föreslå vad som kan anses vara lämplig storlek på Sveriges vargstam.

- Oavsett vad utredningen föreslår är det viktigt att börja balansera antalet vargar innan det blir för stort, säger Gunnar Glöersen.

Enligt Arvika Nyheter har jägarna i Norra Lians jaktvårdsområde haft problem med vargar som dödat hundar under jakt. Jägarna har bett Värmlands läns jaktvårdsförbund om tillstånd att få jaga varg.

(DN-TT 12.1.1999)

[Primär röst: jägarröst (jaktvårdskonsulent).

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet - motståndsdiskurs.

Primär röst: ett annat medium (*Arvika Nyheter*).

Sekundär röst: jägarröst.

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet - motståndsdiskurs.]

Nyhetsexterna i exempel 137 och 138 ovan handlar alltså om ansökan om skydds jakt på varg. Texterna i exempel 139 och 140 nedan handlar om beslutet om skydds jakt, och både DN och NWT skriver om det. Den regionala tidningen NWT publicerar nyheten på förstasidan och insidan medan rikstidningen DN publicerar en nyhetstext från TT på insidan vilket visar att beslutet värderas enligt nyhets kriterierna som viktigare i landskapet där vargar är närvarande. I NWT-texterna kan man identifiera tre primära röster: en myndighetsröst (Naturvårdsverket) och två jägarröster (Svenska jakthundsgruppen och Svenska Jägarförbundet).

I ljust av mitt material tenderar myndighetsrösten att representera den formella diskursen som legitimerar uttrycken genom att förhålla sig till fakta och inte till känslor eller attityder. Myndighetsrösten i båda dagstidningarna hör till chefen för Naturvårdsverket men det emotiva innehållet är olika. På förstasidan i NWT och i början av den löpande texten på insidan legitimerar rösten det negativa beslutet genom att hänvisa till vargstammens sårbarhet. Detsamma konstaterar rösten i DN-nyheten som handlar om beslutet. Myndigheten försvarar beslutet men uttrycker sig inte direkt positivt om själva vargen.

I båda dagstidningarna konstaterar myndighetsrösten att skydds jakten är möjlig. *Vi kan bara ge tillstånd till skydds jakt på vargar som orsakar allvarliga skador och olägenheter. Det krävs också att det inte finns någon annan lösning, säger myndigheten enligt NWT. Vi kan bara ge tillstånd till skydds jakt på vargar som orsakar allvarliga skador och problem, och då bara om det inte finns någon annan lämplig lösning, påstår samma röst enligt DN. Myndigheten påpekar att vargen kan orsaka skador, olägenheter och problem. Rösten förhåller sig till fakta utan att uttrycka sina egna känslor och attityder och dessutom visar myndigheten förståelse både för och emot skydds jakten på varg. I DN-nyheten verkar rösten representera domar diskursen men NWT publicerar ytterligare flera kommentarer av informanten. Myndighetsrösten fortsätter med att *hundägarna måste väga in den här risken, hundägaren borde ha insett risken och att jag är föroånad över att man släpper en hund vid ett sådant ställe* (NWT 3.3.1999).*

(139) [NWT, förstasidan:]

Naturvårdsverket

Nej till skydds jakt på varg

Naturvårdsverket vill inte tillåta så kallad skydds jakt på varg. Vargstammen i Skandinavien är fortfarande alltför sårbar. Svenska jägareförbundet rasar mot beslutet och varnar för risken med att vänta så länge med att skjuta vargar "att det kan bli svårt att få grepp om utvecklingen".

(NWT 3.3.1999)

[Primär röst: myndighetsröst.

Legitimering: man ska hålla sig till fakta och inte blanda in sina egna känslor eller attityder i frågan – formell diskurs.

Primär röst: jägarröst.

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans hälsa eller förmögenhet.

Vargstammen ska begränsas – motståndardiskurs.]

[NWT, insidan:]

Sverige: Naturvårdsverket går emot jägarna

Nej till skydds jakt på varg

Naturvårdsverket säger nej till ansökningarna om skydds jakt på varg.

Vargstammen är alltför hotad, anser verket.

- Den skandinaviska vargstammen är fortfarande mycket sårbar. Vi kan bara ge tillstånd till skydds jakt på vargar som orsakar allvarliga skador och olägenheter. Det krävs också att det inte finns någon annan lösning, säger Rolf Annerberg, chef för Naturvårdsverket.

- Dessutom har en ledarhane och en annan hane försvunnit. Vad det kommer att innebära för flockarnas framtid vet vi inte, säger Rolf Annerberg.

Idag finns mellan 50 och 70 vargar i Sverige. Högst tio par fortplantar sig. Nu vill Svenska jakthundsgruppen att den ensamma varg som finns kring Dala-Floda, Nås och Säfsen i Dalarna ska skjutas. Motivet är att den har uppträtt oskyggt. Jakthundsgruppen anser att den kan vara farlig för människor.

Svenska Jägareförbundet ansöker om skydds jakt på upp till tre vargar i Dalarna, Värmland och Örebro län eftersom hundar har blivit angripna. Dessutom har det kommit en ansökan från Norra Lians jaktvårdsområde.

Skeptiska

Av alla remissinstanser är det bara LRF, Lantbrukarnas riksförbund, som vill ha skydds jakt. En remissinstans har inte svarat. Alla andra säger nej till skydds jakt, inklusive de tre länsstyrelserna i Värmland, Dalarna och Örebro.

- Vargstammen har ökat påtagligt under 1900-talet men stammen är fortfarande liten utifrån perspektivet att stammen ska överleva på sikt, säger Anders Bjärvall, Naturvårdsverkets handläggare.

Enligt Anders Bjärvall är flera remissinstanser skeptiska till påståendena att det skulle vara vissa vargar som attackerar hundar. Och även om det skulle vara så att vissa vargar angriper hundar är det svårt att se hur en eventuell skydds jakt skulle kunna inriktas på just dessa vargar.

- Hundägarna måste väga in den här risken bland andra risker. Hundar kan dödas eller skadas av en mängd orsaker. Med vargen har ytterligare en risk tillkommit, säger Anders Bjärvall.

- Enligt uppgift har en hund nyligen blivit dödad vid en sjö. Där befann jag mig en vecka tidigare och då såg jag mycket vargspår både på och kring sjön. Hundägaren borde ha insett risken. Jag är förvånad över att man släpper en hund vid ett sådant ställe.

Jägarna vill förvalta

Ett ologiskt, okänsligt och olyckligt beslut, kommenterar Svenska jägareförbundet Naturvårdsverkets beslut.

Verket tar inte någon som helst hänsyn till de glesbygdsinvånare, jägare och andra som anser sig utan möjlighet att påverka de påfrestningar de ökande rovdjursstammarna utsätter dem för, som till exempel två vargdödade hundar förra veckan, skriver förbundet.

Enligt jägarna är det nu angeläget att påbörja "en aktiv, ordnad förvaltning" av vargstammen och det gäller att inte vänta tills det finns så mycket varg att det kan bli svårt att få grepp om utvecklingen.

Svenska jägareförbundet avser att överklaga Naturvårdsverkets beslut. (NWT 3.3.1999)

[Primär röst: myndighetsröst 1. Legitimering (rationalisering): det finns både försvarande aspekter och motståndsaspekter i frågan – formell diskurs. Myndighetsröst 2. Delegitimering (moralisk värdering): jägarna måste väga in risken – försvarardiskurs.

Primära röster: jägarröster (Svenska jakthundsgruppen, Svenska Jägareförbundet). Delegitimering (irrationalisering, moralisk värdering): myndigheten är ologisk och okänslig, mer ordnad förvaltning behövs.

Sekundära röster: jordbrukarröst (Lantbrukarnas riksförbund). Legitimering: vargstammen ska begränsas – motståndardiskurs. Sekundär röst: alla andra remissinstanser. Legitimering: vill försvara vargen – försvarardiskurs.]

Enligt NWT (exempel 139) uttrycker myndigheten sina känslor men dessa kommer inte fram i DN-texten (exempel 140): han är *förvånad* och menar med uttrycket *borde ha insett risken* att hundägaren agerat oförsiktigt vilket har lett till att vargen dödat hunden. Med ett känslouttryck och med argument mot hundägare och jägare, som är negativa till vargen i området, representerar den andra myndighetsrösten i NWT försvarardiskursen. Både jägare och myndigheten utnyttjar argument som Gustafsson (2009) kallar delegitimering. Jägarnas strategi är irrationalisering och moralisk värdering: myndigheten agerar ologiskt och okänsligt. Texten visar hur politiserad frågan är: även den andra myndighetsrösten delegitimerar motståndarens röst. Han vädjar till jägarnas moral och vett. Enligt min mening kan en person ha endast en världsbild och en person i vargfrågan kan representera endast en diskurs men skillnaden mellan dessa två nyhetstexter är att det enda som nyheternas mottagare ser är nyhetstexten. För DN-läsarna representerar rösten domardiskursen som nu försvarar det nekande beslutet om vargjakt men som vid andra tillfällen skulle kunna vara för vargjakten. För NWT-läsarna representerar rösten försvarardiskurs som är förvånad över hundägarens agerande. Även NWT-redaktionen har reagerat på myndighetsröstens emotiva uttryck och skriver i rubriken: *Naturvårdsverket går emot jägare* (NWT 3.3.1999).

NWT presenterar remissinstanserna som sekundära röster. Redaktionen har inte intervjuat instanserna utan myndigheten, Naturvårdsverket, som upprepar remissinstansernas syn på beslutet. I DN-texten (exempel 149) saknas röster från dessa instanser.

(140) [DN:]

Ingen skydds jakt på varg

Naturvårdsverket sade på tisdagen nej till skydds jakt med hänvisning till att den skandinaviska vargstammen fortfarande är mycket sårbar.

- Vi kan bara ge tillstånd till skydds jakt på vargar som orsakar allvarliga skador och problem, och då bara om det inte finns någon annan lämplig lösning, säger Rolf Annerberg, chef för Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket har fått in tre ansökningar om skydds jakt på varg. Det gäller en ensam varg som finns kring Dala-Floda, Nås och Säfsen i Dalarna, tre vargar i Dalarna, Värmlands och Örebro län som angripit hundar och en i Norra Lians jaktvårdsområde som ska ha angripit hundar.

- Ett oerhört olyckligt beslut. Naturvårdsverket tar inte problematiken på allvar och inser inte vilka skador de orsakar, Gunnar Glöersen, jaktvårds konsulent i Värmlands läns jaktvårdsförbund.

(DN-TT 3.3.1999)

[Primär röst: myndighetsröst - formell diskurs/domardiskurs.

Legitimering: rösten vill hålla sig till fakta och undvika de emotiva uttrycken (formell diskurs), dels vill rösten förstå motståndare även om beslutet är försvarande ur vargens synvinkel (domardiskurs).

Primär röst: jägarröst. Delegering (moralisk värdering): myndigheten inser inte hotet som vargen utgör - motståndardiskurs.]

Båda tidningarna skriver om tjuvjakt i Årjäng år 1999, två dagar efter att ha publicerat nyhetstexterna om det nekande beslutet om skydds jakten (exempel 141). Enligt NWT har myndigheten Naturvårdsverket fått anonyma tips om en tjuvskjuten varg. DN publicerar en TT-nyhet som berättar att Naturvårdsverket misstänker tjuvjakt.

(141) [NWT, förstasidan:]

Årjäng

Rykten om tjuvskjuten varg (5.3.1999)

[NWT, insidan:]

Årjäng: Anonyma tips till Naturvårdsverket

Varg tjuvskjuten? (5.3.1999)

[DN:]

Varg misstänks skjuten i Årjäng

KARLSTAD. Naturvårdsverket misstänker att en varg har skjutits i Värmland och har gjort en polisanmälan.

Så sent som i tisdags beslutade Naturvårdsverket att säga nej till skydds jakt på varg. Ansökan om att få jaga varg kom från bland andra Svenska Jägareförbundet, som ville skjuta tre vargar i Dalarna, Värmlands och Örebro län.

(DN-TT 5.3.1999)

[Primär röst: myndighetsröst (Naturvårdsverket).

Legitimering: håller sig till fakta, inte till känslor eller attityder - formell diskurs.

Sekundär röst: jägarröst (Jägareförbundet).

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet - motståndardiskurs.]

Skyddsjakten återrapporteras i slutet av 1999 när Jägareförbundet ansökt om tillstånd att skjuta tre vargar (exempel 142). Den här gången intar NWT den lokala synvinkeln i nyhetshändelsen: jägarnas argument var inte starka nog. DN skriver mera ur vargens synvinkel: *Vargar går fria i Värmland*.

(142) [NWT:]

Varg: Argumenten inte starka nog
Nej till skydds jakt
(NWT 13.10.1999)

[DN:]

Vargar går fria i Värmland

Naturvårdsverket har beslutat avslå en ansökan om skydds jakt efter varg i Värmland. Ansökan hade inlämnats av Svenska Jägareförbundet som ville ha tillstånd att skjuta tre vargar i Årjängs och Eda kommuner på grund av vargangrepp på jakthundar.

(DN 13.10.1999)

[Primär röst: myndighetsröst (Naturvårdsverket).

Legitimering: Håller sig till fakta, inte till känslor eller attityder – formell diskurs.

Sekundär röst: jägarröst (Jägareförbundet).

Legitimering: vargen utgör ett hot mot människans förmögenhet – motståndsdiskurs.]

I den svenska rovdjursdiskursen ser man i praktiken vad den semantiska definitionen på nyhet betyder. Jag har diskuterat den semantiska definitionen i avsnitt 1.6.3 ovan: nyhet är vars och ens personliga inställning till vad som är överraskande. Enligt Huovila (2005: 47) är nyheter aktuella, intressanta för allmänheten, sanna och har påverkan på mottagarnas liv. Semantiskt sett är nyheter alltså bland annat överraskande och intressanta. I Sverige fanns det bara 25 vargar i början av 1990-talet (exempel 130) vilket gjorde att vargen var ett speciellt överraskande och intressant objekt för allmänheten. Dagstidningarna skrev frekvent om vargen under hela 1990-talet både nationellt och lokalt. Nyhetstexterna blev färre först efter att vargstammen hade blivit mera stabil på 2000-talet.

Det emotiva språket är mera närvarande i den regionala tidningen NWT än i den riksomfattande tidningen DN. NWT liknar således de finlandssvenska dagstidningarna VBL och HBL. DN anlägger däremot oftare en myndighetssynvinkel på vargen med en formell diskurs liksom den finska HS, en annan riksomfattande dagstidning i materialet.

5.3 Fallexempel 1: olaglig vargjakt i Perho i Finland år 2013

I min avhandling ingår också två fallexempel. I det här avsnittet diskuterar jag ett fallexempel på nyhetshändelser, det vill säga nyhetstexter om den olagliga jakten i Perho år 2013. Olaglig jakt kallas i medierna ofta för tjuvskytte men termen är inofficiell. Enligt den finländska strafflagen är det fråga om grovt jaktbrott

om en brunbjörn, en järv, ett lodjur, en skogsvildren, utter eller varg dödas eller skadas.⁴¹ Finländska myndigheter brukar termen *olaglig jakt* i stället för *tjuvskytte*.⁴² En annan benämning för tjuvskytte är *illegal jakt* (NWT 5.3.1999, 14.10.1999). Den finska motsvarigheten till *tjuvskytte* i medierna är *salametsästys* (HS 25.1.2013).

Som jag tidigare nämnt i avsnitt 1.6.3, baseras journalistdiskursens intresse för verkligheten på förändring och överraskning (jfr Hemánus 1990, Huovila 2005, Kuutti 2006, Malmberg 2013). Nyhetshändelserna värderas ytterligare med hjälp av nyhetskriterierna (Bruun m.fl. 1986, Harrison 2006). Vargarna har intresserat medierna mera när de har varit färre, och antalet vargnyheter kan till och med minska när vargstammen växer. En ny vändning i vargkonflikten väcker mediernas intresse på nytt. I Finland politiserades vargdiskussionen igen efter tjuvskytten i Perho år 2013. Medierna intervjuade politiker om vargpolitiken (KS 24.2.2013), lekmän som kritiserade vargpolitiken (HS 27.1.2013) och berättade att även makthavare var med i den olagliga jakten (VBL 1.2.2013).

Finländska medier publicerade först nyhetstexterna i nyhetsgenren och texterna svarade ytterst på frågorna vad, var och när. Nyhetstexten i exempel 143 nedan återger informationen om vad (*jägare dödade tre vargar*), om var (*i Perho, Mellersta Österbotten*) och om när (*förra helgen*). Dessutom ger texten information om vem, *erfarna jägare*, och hur, *genom att skjuta*. Nyhetstextens mottagare vet att de senare kommer att få grundligare information om hur det gick till, vem som deltog i den olagliga jakten och varför de begick brottet. Rubriken berättar för mottagaren att det är fråga om olagligheter genom att det är polisrösten som ger informationen. På makronivån förknippas nyhetstexten med större samhällsliga fenomen som vargkonflikten, brottsligheten och tjuvjakten. På mikronivån analyserar jag texterna och deras diskursiva representationer. I exempel 143 nedan hör den enda primära rösten till polisen och de sekundära rösterna till jägare, en grupp män, gripna personer och andra misstänkta.

(143) Poliisi: Metsästäjät tappoivat kolme sutta

PERHO. Poliisi tutkii törkeätä metsästysrikosta Keski-Pohjanmaan Perhossa. Poliisin mukaan kokeneista metsästäjistä ja erämiehistä koostunut miesjoukko järjesti viime viikonloppuna susijahdin, jonka lopputuloksena on löytynyt kolme ampumalla luvattomasti tapettua sutta. Susi on rauhoitettu eläin. Viisi ihmistä on ollut tai on yhä pidätettynä. Osa poliisi saattaa esittää myös vangittaviksi. Myös muita on kuultu epäiltyinä.

Polisen: Jägare dödade tre vargar

PERHO. Polisen undersöker grovt jaktbrott i Perho, Mellersta Österbotten. Enligt polisen var det en grupp erfarna jägare som organiserade vargjakt förra helgen. Som resultat av jakten hittades tre oloovligt skjutna vargar. Vargen är fridlyst.

Fem personer har varit eller är fortfarande gripna. Polisen kommer möjligen att begära att en del av dem ska bli häktade. Även andra personer har förhörts som misstänkta.

⁴¹ Lag om ändring av 48 a kap. i strafflagen.

⁴² Termen *olaglig jakt* används bland annat på webbplatsen www.suurpedot.fi som myndigheterna uppdaterar.

(HS 24.1.2013)

[Primär röst: myndighetsröst (polis). Legitimering (rationalisering): på grund av sin ställning ska man hålla sig till fakta och inte blanda in känslor i frågan – formell diskurs.]

I exempel 144 nedan presenterar jag alla nyhetstexter i HS och KS som handlar om fallet i Perho. Texterna utvecklas från nyhetsgenre till genren reportage och bakgrund. Efter de första nyhetstexterna om det misstänkta grova jaktbrottet publicerar medierna texter som söker svar på frågan *varför*. HS (27.1.2013) publicerar ett reportage från Perho med rubriken *Sudentappajia ymmärretään Perhossa* ('I Perho förstår man vargdödarna') och KS (24.2.2013) ett reportage *Korpilain kotimaa* ('Hemland för vildmarkslagen'). Det att man lokalt godkänner tjuvskytte i Finland har dock gamla anor (Ilvesviita 2005). Nyhetstexterna om den olagliga jakten i Perho hänvisar till att traditionen och de lokala rollmodellerna kan vara auktoriteter för motståndsdiskursen (jfr van Leeuwen 2008).

Exempel 144 visar att journalistdiskursen kan påverka händelseförloppen. Enligt HS (5.4.2014) försvaras de åtalade genom att man vädjar till att de dödade djuren inte var vargar utan hundvargar som inte är skyddade enligt lag. Frågan om hundvargarna och lagstiftningen togs först fram av medierna. KS hade publicerat en nyhetstext om problemet redan två månader tidigare med rubriken *Laki ei tunne koirasutta* ('Lagen känner inte till hundvargen', KS 27.1.2013).

Journalisterna antingen anade att hundvargsfrågan skulle dyka upp vid Perhoundersökningen eller så påverkade journalistiken undersökningen och rättegången. I mitt material dyker hundvargsfrågan upp i fem nyhetstexter under rättegången (exempel 144). Med andra ord, efter att medierna hade tagit upp hundvargsfrågan togs den även upp i rättegången.

(144) HS: Poliisi: Metsästäjät tappoivat kolme sutta. *Polisen: Jägare dödade tre vargar* (24.1.2013)

HS (FNB): Perhon susijahdissa oli parikymmentä osallistujaa. *Tjugotals deltagare i vargjakten i Perho* (25.1.2013)

KS (FNB): Salametsästys romahdutti susikannan. *Vargstammen reducerades genom tjuvskytten* (26.1.2013)

HS: Sudentappajia ymmärretään Perhossa. Moni perholainen sanoo, että susia on jo liikaa. *Man förstår vargdödare i Perho. Många säger att vargarna redan har blivit för många* (27.1.2013)

KS [förstasidan]: Ihailtu ja vihattu koirasusi. *Den beundrade och hatade hundvargen* (27.1.2013)

KS [insidan]: Hellässä huomassa. *Med omsorg* (27.1.2013)

KS: Laki ei tunne koirasutta. *Lagen känner inte till hundvargen* (27.1.2013)

KS: Paha ilman perusteita. *Önd utan orsak* (27.1.2013)

KS: Susien salakaato. *Om tjuvskytten av varg* (28.1.2013)

KS: Salametsästäjät kaltereiden taakse. *Tjuvskyttarna bakom galler* (30.1.2013)

KS: Salakaadot eivät ole legenda. *Tjuvskytte är ingen legend* (5.2.2013)

KS: Korpilain kotimaa. *Hemland för vildmarkslagen* (24.2.2013)

KS (FNB): Susi ei voi pysyä piilossa asutuilla seuduilla. *Vargen kan inte hålla sig gömd i bebodda trakter* (25.2.2013)

HS (FNB): Perhossa kaadetut sudet olivat villisusia. *Vargarna som blev skjutna i Perho var vilda* (3.3.2013)

HS (FNB): Sata hiihtäjää etsi susia Perhossa. Suksilla liikkuneet metsästäjät löysivät alueelta 12 sutta, kun virallinen luku on vain viisi. *Hundra skidåkare sökte vargar i Perho. Skidande jägare hittade 12 vargar i området medan det officiella antalet är bara fem* (10.3.2013)

HS: Susien perimästä kiistellään käräjillä. Puolustus: Perhon salakaadoista ei voida tuomita, jos tapetut eläimet olivat koirasusia. *Man bråkar om vargarnas gener i rätten. Försvaret: Om djuren var hundvargar kan ingen dömas för tjuvskytten i Perho* (5.4.2014)

HS (FNB): Perhon laitton susijahti syyttäjälle. *Olaglig vargjakt i Perho till åtalsprövning* (29.4.2014)

HS (FNB): Perhon susijahdista syyte viidelletoista. *Femton får åtal för vargjakt i Perho* (16.5.2014)

HS: Perhon sudet: koiria vai susia – oikeus saa päättää. Perhon tapetut sudet vievät viisitoista miestä oikeuteen. *Vargarna i Perho: hundar eller vargar – rätten får döma. De döda vargarna i Perho för femton män inför rätta* (2.10.2014)

HS: Puolustus tuo kallot ja taljatkin oikeussaliin. Perhon susijahti oli tarkka operaatio, syyte tuli nyt 15:lle. *Försvaret tar även skallar och pälsar med i rättssalen. Vargjakten i Perho var en noggrann operation, femton åtalas.* (3.10.2014)

HS: Röyhkeä hukka pyrki piholle Savossa. *Fräck varg söker sig in på gårdarna i Savolax* (31.10.2014)

HS (FNB): Koirasusia vai susia – käräjänti alkoi. *Hundvargar eller vargar – rättegången inleddes* (18.11.2014)

HS: Kaksitoista sai tuomiot susijahdista. *Tolv dömda för vargjakten* (16.1.2015)

Tjuvskytten i Perho rapporteras över språkgränserna. Händelserna i den enspråkigt finskspråkiga kommunen intresserar speciellt det svenskspråkiga VBL som publicerar 50 nyhetstexter om händelseförloppet och perspektivet avviker från de finska dagstidningarnas. I nyhetstexterna upprepas det lokala motståndsperspektivet som diskursivt stödjer sig på den lokala auktoriteten. Den sekundära rösten som informanterna litar på hör till lokalbefolkningen, lekmän och jägare. Däremot är forskarrösten och myndighetsrösten opålitliga, enligt informanterna. *”Förvaltningen är för stelbent”*, skriver VBL (30.11.2014) med citattecken och jägare i Perho hittar fler vargar själva än vad viltcentralen uppger (VBL 6.3.2013). En lokal lekmanaröst försvarar personer som jagat vargar olagligt och säger att *de ville ju bara få bort vargen härifrån* och att *det är vi många som vill* (VBL 25.1.2013).

Diskurser kan bygga upp vår uppfattning om världen, händelserna och människorna (van Leeuwen 2008, Pietikäinen & Mäntynen 2009: 53). Det handlar om diskursiv makt med språket som verktyg. När personen, den primära rösten, hänvisar till andra personer, sekundära röster, avslöjar han eller hon även vem som påverkar hans eller hennes uppfattning. I VBL-texterna ovan är det jägar-rösten, en representant för jägarorganisationen, som menar att förvaltningen är för stelbent och som litar på den lokala lekmanarösten. Rösten är riktad till förvaltningen, myndigheterna och lagstiftningen, inte direkt till vargen. I den andra texten där lekmannen försvarar jägare är det diskursivt lokala jägare som lekmanarösten litar på. Lekmannens uppfattning om världen, händelserna och människorna påverkas av de sekundära rösterna.

(145) [VBL-nyheter om den olagliga vargjakten i Perho:]

- [Förstasidan:] Olaglig vargjakt i Perho, [insidan:] Vargar fälldes olagligt i Perho (FNB 23.1.2013)
- [Förstasidan:] Fem gripna för vargjakt (24.1.2013)
- [Insidan:] Vargjakten i Perho kan ge fyra års fängelsestraff (24.1.2013)
- [Förstasidan, första nyheten:] Forskare: Vargen flyttar västerut. [Insidan:] Beredda utesluta vargjägare. Fem gripna för vargjakten i Perho. Perhobo: "De vill ju bara få bort vargen härifrån. Det är vi många som vill" (25.1.2013)
- [Förstasidan:] Viltvårdsbas misstänks ha deltagit i vargjakt i Perho, [insidan:] Makthavare var med i vargjakt (1.2.2013)
- Perhøjägare sökte aldrig varglicens (2.2.2013)
- Vargjakt ger het debatt (2.2.2013)
- [Förstasidan:] "Vargarna var tama", [insidan:] "Förr var vargarna rädda". Vbl har träffat en av vargjägarna i Perho. Han talar om tama vargar och myndigheter som inte förstår (9.2.2013)
- Vargen kan inte hålla sig osynlig i bebyggda områden (FNB 25.2.2013)
- Vargarna undersökta, DNA-rapport snart klar (27.2.2013)
- [Förstasidan:] Vargarna i Perho var vilda, [insidan:] Vargarna var inga hybrider (2.3.2013)
- [Förstasidan:] Jägare i Perho uppger att de på en helg hittat fler vargar än vad viltcentralen uppgett att ska finnas i hela Österbotten. [Insidan:] Vargkonflikten trappas upp. Viltvårdsmyndigheternas forskare är inte välkomna i Perho (6.3.2013)
- Låst läge i vargkonflikten (16.4.2013)
- Vargjakt godkändes inte i Perho (14.5.2013)
- Vargjakten i Perho går snart till åtalsprövning (12.6.2013)
- Vargjakten till åtalsprövning (14.9.2013)
- [Förstasidan:] Vargen kom aldrig, [insidan:] Väntan på vargen (9.3.2014)
- [Förstasidan:] "Djuren i Perho var varghybrider." [Insidan:] "Perhos vargar var hybrider" (15.3.2014)
- Hundvarg eller vildhund (19.3.2014)
- Lagen känner inte hybrider (19.3.2014)
- Vargjakten i Perho klar för åtalsprövning (29.4.2014)
- Vargjakten behandlas i höst (30.8.2014)
- [Förstasidan:] Hotfull varg kan bli laglös, [insidan:] Vargpolitiken ska förnyas (11.9.2014)
- [Förstasidan:] Femton jägare i rätten, [insidan:] Rättegången sätter arten i fokus (3.10.2014)
- Vargrättegången fortsätter (14.11.2014)
- Forskare: Varghybrider inget problem i Finland (FNB 16.11.2014)
- [Förstasidan, första nyheten:] Vargforskningen i fokus på rättegång, [insidan:] Vargforskningen i vågskålen (18.11.2014)
- [Förstasidan:] "Vargforskare är renforskare", [insidan:] "De var ute för att jaga varg" (19.11.2014)
- Expert kunde inte avgöra arten (20.11.2014)
- Hybrider kan ingå i genbank (21.11.2014)
- "Kranierna tillhör hybrider" (26.11.2014)
- Rysk analys tyder på släktskap (26.11.2014)
- Djurpark ville fånga hundvargar (27.11.2014)

"Förvaltningen för stelbent" (30.11.2014)
 Hybrider föreslås få skydd (30.11.2014)
 [Förstasidan:] Jägare fällda för vargjakt, [insidan:] Tolv dömda i vargjaktsmål (16.1.2015)
 Vargjaktsmålet går vidare till hovrätten (13.3.2015)

Debatten i VBL grundar sig på auktoritets- och avauktoritetsstrategier. I VBL-texterna (exempel 145) om den olagliga vargjakten i Perho kan man även se att motståndardiskursen ifrågasätter forskarrösten om den inte stödjer ens egen syn på omvärlden (se Lehtonen 2000, Fairclough 2002, Husa 2005, Haglund 2009). Även i journalistdiskursen delegitimeras åtalarens vittne, en rovdjursforskare på förstasidan, med rubriken "*Vargforskare är renforskare*" (VBL 19.11.2014). Rubriken är skriven inom citattecken även om informationen inte återges i en anförd mening i löpande text. Debatten om vem som är forskarauktoriteten i vargfrågan fortsätter under hela rättegången. Det är snarast jägarrösten eller en annan forskarröst med ett annat innehåll som är auktoriteten för motståndardiskursen när man bygger upp uppfattningen om verkligheten. VBL (2.3.2013) skriver om att forskare har bevisat med DNA-test att djuren i Perho var vargar och inga hybrider: *Vargarna i Perho var vilda* och *Vargarna var inga hybrider* (VBL 2.3.2013). Efter ett år publicerar VBL (15.3.2014) nyhetstexter där en annan forskarröst har ett totalt motsatt innehåll: "*Djuren i Perho var varghybrider*" och "*Perhos vargar var hybrider*" (VBL 15.3.2014). Det är två forskarröster, och rättegången visar att jägarna lutar på den nya forskarrösten som stödjer deras syn på omvärlden och myndigheterna lutar på den tidigare forskarrösten som stödjer deras syn. Diskursivt ser man att personer tenderar att lita på de auktoriteter som förstärker deras egen syn på omvärlden. Journalisten skriver om DNA-resultatet utan citattecken: *Vargarna var inga hybrider* men om det motsatta perspektivet med citattecken: "*Perhos vargar var hybrider*". Tror journalisterna då mera på den första forskarrösten?

Frågan om varghundar, hybrider, är nämligen avgörande i rättegången. VBL (19.3.2014) skriver senare att *Lagen känner inte hybrider* vilket betyder att jägarna möjligen skulle ha haft rätt att döda djuren om de var varghundar. Rätten trodde slutligen på att djuren var vargar och dömde 12 jägare (VBL 16.1.2015).

Nyhetsförloppet kring den olagliga jakten i Perho visar den diskursiva dispositionen direkt eftersom motståndardiskursen har ett konkret mål: att lyckas befria de åtalade jägarna. Även journalisterna betonar olika röster och perspektiv i nyhetstexterna. HS (29.4.2019) publicerar en FNB-nyhet med rubriken *Perhon laitton susijahti syyttäjälle, 'Den olagliga vargjakten i Perho till åtalsprövning'*. VBL (29.4.2014) skriver att *Vargjakten i Perho klar för åtalsprövning*. Enligt HS-rubriken är det fråga om *olaglig jakt* redan i det här skedet, enligt VBL-rubriken om *vargjakten*. Efteråt fortsätter VBL att skriva om hybriderna. I november 2014 skriver VBL om att *Djurparker ville fånga hundvargar*, vilket är en helt ny synvinkel på nyhetshändelsen. VBL hänvisar till år 1994 och jakten på hundvargar i Perho. Journalisten har hört om djurparkernas planer under rättegången 20 år senare när Perhovargarna igen blivit ett nationellt nyhetsämne.

Motståndardiskursen förekommer även i HS-nyheterna. HS (27.1.2013) återger en jordbrukarröst som förstår jägare och säger att det är fråga om skador, inte varghat. HS (27.1.2013) skriver i ingressen att *moni perholainen sanoo, että susia on liikaa*, 'många Perhobor säger att det finns för många vargar'. En lekmanarröst beskriver en av de åtalade jägarna med att *Hän on rehti perusluotettava suomalainen mies*, 'Han är en ärlig, sann och pålitlig finsk man' (HS 27.1.2013). Trots att jägarna var misstänkta, åtalade och sedan dömda för olaglig vargjakt behöll de sin ställning som lokala auktoriteter för många. Diskursivt var de fortfarande sekundära röster som hade makten i den diskurs som legitimerade sina uttryck med att vargen utgör ett hot mot människan och hennes tillgångar. Den rösten uttrycker sin misstro mot myndigheterna och tror att det finns flera vargar i trakten än vad forskarna säger och att en del av djuren är hybrider, hundvargar.

5.4 Fallexempel 2: utplantering av vargar i Sverige på 2010-talet

I det här avsnittet presenterar jag mitt andra fallexempel, en analys av nyhetstexter som handlar om utplantering av vargar i Sverige.

Mediernas intresse för vargar ökade igen på 2010-talet när vargfrågan ytterligare politiserades. Regeringen och riksdagen försökte lösa vargfrågan med politiska beslut.⁴³ Medierna blev intresserade av de konkreta åtgärderna som följde på besluten, planerna på att utplantera vargar (DN 30.5.2009). Beroende på synvinkeln skrev dagstidningarna om vargplantering, utplantering, inplantering eller förflyttning av vargar (exempel 146). Trots att utplanteringen väckte mycket uppmärksamhet beslöt sig Naturvårdsverket senare för att upphöra med operationen bland annat för att vargarna inte blev kvar dit de hade förflyttats (Naturvårdsverket 2014b). Innan man avstod från utplanteringen var debatten häftig.

- (146) Vargplantering – där går gränsen (DN, TT 25.2.1993)
- Inplantering ska stärka vargarna (DN 20.5.2009)
- Flyttvargen är nu en bit norr om Oslo (NWT 12.4.2011)
- Ny lag kan stoppa utplantering av varg (NWT 14.2.2012)

Utplanteringen noterades av DN för första gången på 1990-talet men det dröjde ändå till 2009 innan regeringen lade fram rovdjurspropositionen, som DN kallar det, där utplantering av varg stod i fokus (DN 30.5.2009). Enligt DN (2.4.2009) var det jägarna som tidigare hade tagit initiativet till utplanteringen. I det här fallet (exempel 147) representerar jägarrösten domardiskurs där både vargens existens och begränsning understödes. Även representanter för jordbrukare, samer och hundägare ställer sig bakom förslaget och representerar domardiskurs. Jägarrösten anser att *vi ska ha varg i landet och säkra dess överlevnad* (exempel 147). Subjektet, vargen, blir positivt emotivt laddat men i båda meningarna finns det

⁴³ Regeringens proposition 2008/09:210, Riksdagens protokoll 2009/10:18, Naturvårdsverket 2014a, 2014b.

ytterligare en benämning som syftar på en kontroll av stammen: *att hålla stammen på en rimlig nivå och men inte så många som i dag.*

- (147) Bakom förslaget, som på torsdagen lämnades över till Miljödepartementet, står även Lantbrukarnas riksförbund, Svenska jordägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Samernas Riksförbund och Svenska Kennelklubben.

[...]

Vi vill lösa två problem. Det här är ett sätt att hålla stammen på en rimlig nivå och samtidigt säkra dess överlevnad. Vi ska ha varg i landet, men inte så många som i dag, säger Torbjörn Lövbom på Jägareförbundet.

(DN 2.4.2009)

[Primära röster: jägarröst, jordbrukarröst, hundägarröst, samerna. Legitimering: det finns argument både för och emot vargen – domardiskurs.]

Enligt svenska medier finns det ett behov av att bestämma en exakt storlek på vargstammen i Sverige, men olika röster i nyhetstexterna förespråkar olika maximala eller minimala siffror. Enligt regeringspropositionen från 2009 (NWT 1.6.2009) ska stammen nå upp till 200 individer, men enligt Jägareförbundet räcker det med 150 djur (NWT 12.4.2011). När regeringen beställde en utredning av rovdjursstammen som svar till EU-kommissionen ansåg utredaren att den hållbara biologiska och ekologiska nivån skulle vara 450 vargar (DN 11.4.2011, NWT 12.4.2011). Behovet av kontroll på rovdjur innehåller en negativ värdering som legitimeras med att rovdjur utgör ett hot mot människan eller hennes egendom. Kontrolldiskussionen representerar därmed motståndardiskursen.

Att utplanteringsdiskussionen politiserar vargfrågan kan man läsa ut av rubrikerna. Både politikerröster och naturskyddarröster är närvarande: naturvänner, miljöministern, EU, (regeringens) utredare, ny lag, flyttvargen och en journalist presenteras som primära röster i rubrikerna (exempel 148). På 2010-talet får den sociala konflikten kring vargen nya dimensioner. Tidigare har den mest frekventa polariserade frågan gällt skyddsjakten och licensjakten, men nu placeerar journalister i nyhetstexterna röster som står antingen för eller emot utplantningen och som är oeniga om vargpolitiken i dess helhet. Försvarar- och motståndardiskurserna ställs emot varandra. Naturvänner står emot jägarna, skriver NWT (1.6.2009). DN (4.3.2010) skriver om att miljöministern hotar stoppa jakten om jägarna inte godkänner utplanteringen, men NWT (5.3.2010) skriver att ministern dementerar hotet.

Rubrikerna i exempel 148 nedan omfattar emotiva uttryck men inte om vargen utan om olika tankesätt och världsbilder, det vill säga diskurser (se Fairclough 2002, Haglund 2009: 23). Enligt journalistdiskursen *rasar* jägare över regeringens rovdjursutredning och är *upprörda* (NWT 12.4.2011) medan naturföreningar *går i en skarp protest* mot regeringens förslag (NWT 1.6.2009). De emotiva uttrycken riktas mot regeringen, inte direkt mot vargen, och dessutom är det journaliströsten som uttrycker sig i stället för jägare och naturvänner. I den löpande texten påpekar naturskyddsföreningens röst att regeringens proposition *närmast är att likna vid en beställningsprodukt från landets inflytelsesrika jägarkår* (NWT 1.6.2009). Journaliströsten förstärker det emotiva innehållet med att natur-

skyddare går i skarp protest. På samma sätt förstärks jägarröstens emotiva innehåll. I det direkta citatet säger Jägareförbundets talesman: *Vi kan inte acceptera 450 vargar. Det är illa att Liljelund låser fast siffran* (NWT 12.4.2011). Kontexten ger inte stöd till den tolkningen att jägare skulle ha känt sig upprörda eller rasande.

- (148) [Nyhetstexter om utplantering:]
 DN (TT): Vargplantering - där går gränsen (25.2.1993)
 DN: Vargar kan behöva flyttas (8.3.2005)
 DN: Nej till inplantering av varg (4.12.2007)
 DN: Naturvårdsverket vill tillåta begränsad jakt på varg (19.2.2009)
 DN (TT): Jägare vill flytta vargar (2.4.2009)
 DN: Inplantering ska stärka vargarna (30.5.2009)
 NWT: Värmland: Delade meningar om vargpolitiken - Naturvänner står mot jägare och bönder (1.6.2009)
 NWT: Karlstad: Rino Rotevatn hoppas kunna nyansera debatten - Nytt ljus över vargfrågan (4.3.2010)
 DN: Miljöministern hotar stoppa vargjakten (4.3.2010)
 NWT: Vargjakt: Inplantering ofrånkomlig - Miljöministern dementerar hot om stoppad jakt (5.3.2010)
 DN (TT): Oklart var nya vargar ska hämtas (14.4.2010)
 NWT: Värmland - Inte lämpligt plantera in varg (23.8.2010)
 DN (TT): EU ifrågasätter Sveriges vargpolitik (23.12.2010)
 DN: Utredning vill fördubbla antalet vargar (11.4.2011)
 NWT [förstasidan]: Rovdjur - "450 vargar är lagom" (12.4.2011)
 NWT (TT) [insidan]: Rovdjur: Livskraftig stam kräver fler djur - Utredare anser att 450 vargar är lagom (12.4.2011)
 NWT: Flyttvargen är nu en bit norr om Oslo (12.4.2011)
 NWT [förstasidan]: Ny lag kan stoppa utplantering av varg (14.2.2012)
 NWT [insidan]: Värmland: Stor oro på Naturvårdsverket - Ny lag kan stoppa utplantering av vargvalpar (14.2.2012)
 DN (TT): Varg får stanna i renbete (8.11.2012)

Journalisten och dokumentärfilmaren Rino Rotevatn vill representera domardiskurs under debatten om vargpolitiken (NWT 4.3.2010). I dokumentären *Vargens väg - från fridlyst till fredlös* från år 2010 behandlar han konflikten mellan människor utan att ge sig in i den hetare delen av debatten (exempel 149). Han menar att vargfrågan är den mest infekterade frågan i Värmland och han vill stå utanför extremgrupperna, klara röster med motståndar- eller försvarardiskurs. Han uttrycker inte direkt sina känslor eller attityder till vargen men säger att vargen är en del av den värmländska identiteten.

- (149) Nytt ljus över vargfrågan
 - Det är nästan så att det räcker att man säger ordet varg så riskerar man att ta någon på sig för att man sagt varg på fel sätt. [...]
 Att ge sig in på den hetare delen av debatten - vargens vara eller icke vara - var aldrig aktuellt. [...]
 - Den frågan är ju en debatt som förs mellan extremgrupperna, ytterligheterna.
 - Vargen är en del av den värmländska identiteten på något sätt. Vargen är vårt landskapsdjur, hockeylagen Färjestad har vargen som symbol. [...]

– Jag kan inte se att det finns någon annan fråga som är så infekterad regionalt. (NWT 4.3.2010)
 [Primär röst: annan expert. Legitimering (rationalisering, mytopoesis): konflikten kring vargarna kan lösas och både motståndare och försvarare kan ha rätt – domardiskursen.]

Enligt van Leeuwen (2008: 106) och Westberg (2016: 26) är en av legitimeringsstrategierna mytopoesis som betyder att man legitimerar god praktik med narrativ och exemplifieringar. Mytopoesis-legitimeringen presenteras ofta som delegitimering där man ger narrativ exempel på straff om man har avvikit från en legitimerad praktik (Gustafsson 2009: 54, Westberg 2016: 26). Domarrösten i exempel 149 ovan strävar efter att öka förståelsen för människor som tänker olika om vargfrågan. Han gör det genom att presentera historier i en dokumentärfilm och således utnyttjar han strategin mytopoesis.

Nedan analyserar jag röster i DN och NWT som handlar om samma politiska beslut men där man kan identifiera olika diskursiva representationer (exempel 150–151). Även om båda dagstidningarna rapporterar om samma beslut skriver DN om inplanteringsplanerna i rubriken och NWT om att naturvänner står emot jägare och bönder. I båda texterna finns det primära röster från politiker, jägare och naturskyddare men DN placerar naturskyddarrösten i slutet av den löpande texten och NWT i rubriken och i början av texten. Rikstidningen DN betonar den riksomfattande synvinkeln, det politiska beslutet om planteringen, medan NWT betonar röster som är i motsatsförhållande till de lokala rösterna från jägare och lantbrukare.

Jägarrösten i DN-nyhetstexten är närvarande endast i en sats: *Förslaget får beröm av jägarna*. Den positiva emotiva laddningen riktas mot det politiska beslutet, och legitimeringen av diskursen blir därmed densamma som politikerröstens. Naturskyddarrösten brukar emotiva uttryck dels för vargen och dels emot politiker, vilket är typiskt för rovdjursdiskursen på 2000-talet där olika röster argumenterar för eller emot andra röster i stället för att endast argumentera för eller emot vargen. Rösterna i exempel 150 uttrycker direkt antingen sitt förtroende för auktoriteter eller sin misstro mot andra intressegrupper (jfr van Leeuwen 2008).

Naturskyddarrösten beskriver vargstammen med benämningarna *lilla, sårbar, isolerad* och *inavlåd*. Benämningarna fokuserar på positiva tankar om vargen hos läsare och vargen blir positivt känslö- och värdeladdad. Dessutom beskriver rösten det politiska beslutet med den negativa benämningen *populistisk* samt med uttryck som *inte något vetenskapligt stöd* och *strider dessutom mot internationella åtgången och regler*.

Naturskyddarrösten både legitimerar sin egen röst och delegitimerar andra röster (jfr van Leeuwen 2008, Gustafsson 2009, Westberg 2016). Argumenteringen är mångsidig: rösten utnyttjar både avauktoriseringstrategin och strategin för irrationalisering. Hänvisningen till att det inte finns något vetenskapligt stöd betyder avauktorisering av politikerrösten och påståendet om *populistisk politik* blir moraliskt.

Det som naturskyddarrösten motsätter sig, enligt DN, är regeringens planer på vargjakt. Politikerrösten i DN-nyhetstexten koncentrerar sig på inplanteringen. Rösten försvarar vargar för att de har hjärtfel, njurfel och fel på ryggkotor. Dessutom försvarar politikerrösten vargjakt för att begränsa stammen på omkring 200 djur. Politikerrösten representerar domardiskurs.

(150) [DN:]

Inplantering ska stärka vargarna

Regeringen vill tillåta inplantering av varg i Sverige för att göra vargstammen mer livskraftig. Samtidigt tillåts ökad jakt på varg. Denna får hård kritik av miljöorganisationerna.

Problemet med vargen är, enligt regeringen, inte att det finns för få djur i Sverige. Både antalet vargar och antalet föryngringar uppfyller de uppställda målen. Men de vargar som lever här är kraftigt inavlade och därmed mindre livskraftiga.

- Vargstammen visar fler och fler tecken på att vara genetiskt sjuk. Vi har vargar med hjärtfel, med njurfel och fel på ryggkotor och fortplantning, sa miljöminister Andreas Carlgren när han på fredagen presenterade regeringens rovdjursproposition.

Visserligen har enstaka vargar vandrat in sedan 1970-talet då det endast fanns tre vargar i Sverige. Men det har inte räckt till för att få tillräckligt med nytt vargblod och därmed en livskraftig och mindre sjuk vargstam. Inte ens den varghanne som nyligen vandrade in från Finland och gett upphov till tolv vargungar förväntas kunna rädda stammen.

Regeringens förslag är därför att få in nya individer men samtidigt begränsa antalet vargar till dagens nivå på omkring 200 djur. Stammen ska hållas på den nivån genom ökad licensjakt

- Naturligt invandrade vargar kommer att flyttas från renskötselområden till mellersta och södra Sverige, säger Carlgren.

Om detta inte bedöms tillräckligt kommer vargar att hämtas österifrån och planteras in.

Andreas Carlgren räknar med hjälp från jägarna för att vargen ska accepteras i nya områden.

- Det kommer att ligga ett uppdrag på Svenska jägarförbundet att samarbeta och förankra de åtgärder som genomförs hos de människor som finns i de områdena.

Förslaget syftar till att öka inflytandet på lokal nivå genom speciella viltförvaltningsdelegationer, där bland annat jägare sitter med.

Ökat livsutrymme för vargen går ut över lodjuren. För att garantera vargen föda anser regeringen att lodjursstammen måste minskas.

Förslaget får beröm av jägarna. Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden WWF är däremot mycket kritiska. De anser att regeringens gräns för en livskraftig vargstam på omkring 200 djur är alldeles för lågt satt och hänvisar till att det finns tusen vargar i de tre baltiska länderna på en yta som är hälften så stor som i Sverige.

Den ökade jakten får också hård kritik.

- Att den svenska lilla sårbara, isolerade och inavlade vargstammen till vintern kan utsättas för storskalig jakt är ett populistiskt politiskt beslut för att tillgodose små väljargrupper. Beslutet har inte något vetenskapligt stöd och strider dessutom mot internationella åtaganden och regler, säger Naturskyddsföreningens ordförande Mikael Karlsson.

(DN 30.5.2009)

[Primär röst 1: politikerröster (miljöministern, regeringen). Domardiskurs. Legitimering (moralisk): Konflikten kring vargarna kan lösas. Är orolig för vargstammens hälsa men vill begränsa antalet vargar.

Primär röst 2: jägarröst (Jägareförbundet). Domardiskurs. Legitimering (auktoritet): stödjer politikerröstens legitimering.

Primär röst 3: naturskyddarröst (Naturskyddsföreningen och WWF, naturskyddsföreningens ordförande). Försvarardiskurs. Legitimering: vargen är utrotningshotad och inavlad och ska skyddas från jakt. Delegitimering (avauktorisering, irrationalisering): beslutet är populistiskt och har inget vetenskapligt stöd.]

NWT presenterar flera politikerröster i samband med regeringens beslut (exempel 151). Moderaternas och Kristdemokraternas politikerröster är för beslutet medan Vänsterpartiet är emot. Både de primära rösterna från naturskyddare och Vänsterpartiet riktar sin kritik mot jägare och myndigheter som, enligt deras åsikt, stödjer jägare. Utplanteringsdiskussionen visar att vargkonflikten har fått en starkare social karaktär: rösterna riktar sina emotiva uttryck hellre mot andra röster än för rovdjuren (se Cinque 2008, Ednarsson 2010). NWT-journalisten förstärker det emotiva innehållet hos de representerade primära rösterna vilket betonar konfliktens sociala egenskaper: den försvarande diskursen *går i en skarp protest* och motståndardiskursen *applåderar* förslaget.

(151) [NWT:]

Värmland: delade meningar om vargpolitiken

Naturvänner står emot jägare och bönder

Fem naturföreningar går samman i en skarp protest mot regeringens förslag om jakt på varg i vinter.

Samtidigt applåderades förslaget av jägare, lantbrukare och en lång rad politiska partier.

Världsnaturfonden, Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursför-
eningen, Sveriges Ornitologiska förening och Djurskyddet Sverige går sam-
man i ett uttalande där man slår vakt om vargen.

De anser att propositionen "närmast är att likna vid en beställnings-
produkt från landets inflytelserika jägarkår".

De hävdar att förslaget strider mot EU:s naturvårdslagstiftning, som
anger att jakt inte får förekomma på arter som inte har gynnsam bevarande-
status.

Organisationerna hävdar att regeringens förslag om jakt på varg sak-
nar vetenskaplig grund, och att första målet för vargförvaltningen i stället
måste vara att minska inaveln genom invandring av ett stort antal vargar.

Svenska Jägareförbundet gillar regeringens nya rovdjurspolitik, men
motsätter sig förslaget att inplantera varg.

Vi har bara pratat om att flytta vargar inom Sverige om den naturliga
invandringen inte räcker, säger Gunnar Glöersen, rovdjursexpert vid
Svenska Jägareförbundet.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) gillar också propositionen, och att
ansvaret för rovdjurspolitiken flyttas från tjänstemannanivå till regional
nivå. LRF anser också att propositionen innebär att man balanserar rov-
djursstammarna bättre än idag mot dem som bor i rovdjurstäta områden.

Ökar acceptansen

De moderata riksdagsledamöterna Jan-Evert Rådström och Bengt-Anders Johansson gillar förslaget att förvaltningen flyttas från Naturvårdsverket till länsstyrelserna och att landet delas in i rovdjursförvaltningsområden.

Den föreslagna licensjakten tror de kommer att öka acceptansen för varg på landsbygden.

Riksdagsledamoten Dan Kihlström (KD) gillar förslagen i propositionen i sin helhet – att vargarna inte få bli fler än 200, att förvaltningen sker regionalt, och att licensjakt på varg blir möjligt.

Vänsterpartiet däremot kritiserar förslagen i propositionen hårt och går på naturvårdsföreningarnas linje – att regeringen går jägarna tillmötes och vargjakt strider mot EU:s bestämmelser.

(NWT 1.6.2009)

[Primära röster: naturskyddarröster, politikerröst (Vänsterpartiet).

Legitimering: vargen är utrotningshotad. Delegitimering (avauktorisering, moralisk värdering): saknar vetenskaplig grund, propositionen strider mot EU:s naturvårdslagstiftning och liknar en beställningsprodukt.

Primära röster: jägarröst, jordbrukarröst, politikerröster (regeringen, Moderaterna, KD). Legitimering: konflikten kring vargarna kan lösas; propositionen ökar acceptansen – domardiskursen.]

På 2010-talet började journalistdiskursen bli mera positiv för vargarna. Texterna innehåller positiva emotiva uttryck där vargen värderas positivt, inte bara av de representerade primära eller sekundära rösterna i texterna utan också av berättarrösten, journalisten. Det finns värdeladdade uttryck i vargnyheterna i materialet men vargen värderas negativt eller positivt av primära och sekundära röster. I exempel 152 nedan skriver journalisten i passiv form om vargens viktiga genetiska egenskaper. I kontexten hänvisas till de primära rösterna Naturvårdsverket och regeringen som anser att varghonan i fråga har de viktiga egenskaperna. I den andra texten från år 2015 (exempel 152) står det i rubriken att den döda vargen var *värdefull*, en positiv värdeladdning utan att uttrycket representerar någon primär röst i rubriken. Berättarrösten är inte längre helt en objektiv berättare utan modus blir mera närvarande i narrativet, såsom Genette (1980) skulle beskriva det. Den långa diskussionen om utplanteringen och inaveln av vargen i Sverige har internaliserats av journalisten och en varg med östliga gener har blivit en värdefull varg.

(152) Honan anses ha viktiga genetiska egenskaper (DN 8.11.2012)

[Primär röst: myndighetsröst (Naturvårdsverket och regeringen).

Legitimering: man ska hålla sig till fakta och inte blanda in sina känslor i frågan – formell diskurs.]

Värdefull varg dog i Skåne [rubrik] (DN 10.5.2015)

[Berättarens röst. Legitimering: det är fråga om biologisk mångfald, en positiv värdeladdning i uttrycket *värdefull varg* – försvarardiskurs.]

Termen *genetiskt viktiga vargar* brukades fortfarande av Naturvårdsverket när det publicerade *Femårig plan för genetisk förstärkning 2016–2020* (Naturvårdsverket

2016). Enligt planen ska vargar inte flyttas utan målet ska fortsättningsvis uppfyllas genom att man försäkrar den naturliga immigrationen. I planen står det att "Naturvårdsverkets erfarenheter från tidigare regeringsuppdrag om genetisk förstärkning har resulterat i inriktningen att andra åtgärder än flytt av vargar ska ske i första hand" (Naturvårdsverket 2016: 2).

De tidigare planerna på att utplantera vargar väckte uppmärksamhet i medierna och resulterade åtminstone i att journalister började skriva om viktiga eller värdefulla vargar.

I Finland har man inte flyttat vargar, men lekmän och jägare misstänker att forskare gör det. Det kan hända att utplanteringsdiskussionen i Sverige har väckt misstankar om att man gör det även i Finland. I den diskussionen och i de vargnyheterna blir vargen fortfarande klart negativt laddad av primära röster men det negativa budskapet riktas i dag oftare mot myndigheter. År 2019 publicerade det finska Naturresursinstitutet ett ovanligt pressmeddelande om att institutet inte har flyttat vargar (Naturresursinstitutet 2019). Orsaken var att jägare och lekmän tidigare hade i sociala medier misstänkt att forskare hade stört älgjakten genom att flytta vargar i jaktområdet (HS 25.10.2019, *Ilta-Sanomat* 26.10.2019). Det visade sig att det fortfarande finns en djup misstro mellan jägare och forskare. Trots pressmeddelandet och nyhetstexterna menade flera lekmän på nätet att forskarna ljuger och de har flyttat vargar även i Finland (*Turun Sanomat* 25.10.2019).

Misstron mellan forskare och lekmän ledde till det så kallade näthatet, vilket är ett fenomen som hör till 2010-talet: vargforskare, myndigheter och journalister möter hat på internet, hatkampanjer, nätmobbning eller hatprat (*vihapuhe, hate speech*) som man oftast kallar det i Finland (IDG.se 2016, Statens offentliga utredningar SOU 2016:7, Yle 2019). Näthatet innebär hatiska yttranden mot grupper eller individer och de kan vara rasistiska, nedsättande, diskriminerande och sexualiserade kränkningar (IDG.se 2016, Statens offentliga utredningar SOU 2016:7). Tidigare bemöttes hatiska yttranden och varghat direkt till exempel i samtalsevenemang som organiserades med tanke på vargdiskussion (Bisi & Kurki 2005). Min undersökning behandlar inte diskussionen på internet eller i sociala medier utan endast mediespråket och vargnyheterna som kan orsaka eller rapportera hatprat men som inte direkt innehåller det.

5.5 Sekundära röster och utveckling av diskurser

Röstanalysen av nyhetstexterna visar hur olika diskurser formas. En primär röst påverkas av sekundära röster som styr personernas tankesätt. De sekundära rösterna kan höra till auktoriteter som personerna litar på. Det är fråga om vem som har makt över andras åsikter. På makronivån finns i bakgrunden vargkonflikten och olika röster som tar ställning till vargfrågan. På mikronivån finns det nyhetstexter där journalister återger röster av intervjuade personer eller av olika organisationer. Genom att analysera de här primära rösterna i nyhetstextens kontext kan man som resultat finna svar på frågan varför rösterna talar olika om vargen

och varför vargen konnoterar olika beroende på vem som talar om vargen. Vilka är de sekundära rösterna som har auktoritetsställning i förhållande till personen som talar i nyheten?

Van Leeuwen (2008) gör en åtskillnad mellan olika typer av diskursiva auktoriteter. Personlig auktoritet betyder att man upplever sig själv som en auktoritet. Rollmodeller och experter fungerar som auktoriteter för somliga, och även till exempel tradition, lagstiftning, regler eller vilja att anpassa sig kan fungera som auktoriteter. (Van Leeuwen 2008: 106–109.)

Ett exempel på olika auktoriteter finns i KS. I texten nedan (exempel 153) har journalisten intervjuat två finländska politiker och båda säger att *de vet vad de pratar om när de pratar om vargen*. Om båda vet, varför pratar de då olika?

- (153) "Minä tiedän, mistä puhun, kun puhun susista."
 "Jag vet vad jag pratar om när jag pratar om vargen."
 [...] Ponomistaja ja lammasfarmari Eeva-Maria Maijala ei ole koskaan nähnyt sutta.
 [...] Renägaren och fårfarmaren Eeva-Maria Maijala har aldrig sett en varg.
 [...] Maijala: "Ja se [ärsyttää], että susien määrstä ei ole realistista arviota.
 [...] Paikalliset kuitenkin sanovat, että niitä on kymmenen."
 [...] Maijala: Och det [stör mig] att det inte finns någon realistisk beräkning om antalet vargar.
 [...] Lokalbefolkningen säger att det finns tio av dem.
 [...] Salolainen: "Se (susikanta) on katastrofaalisen alhainen. Muutama vuosi sitten meillä oli niitä kaksinkertainen määrä."
 [...] Salolainen: "Den (vargstammen) är katastrofalt låg. För några år sedan hade vi det dubbla antalet av dem."
 Maijala: Sodankylästä, poromiesperheestä.
 Maijala: Från en renägarfamilj i Sodankylä
 Salolainen: Helsingistä, WWF:n kunniaperustaja.
 Salolainen: från Helsingfors, hedersgrundare av WWF
 Maijalan mielestä surullista on myös se, että metsästäjät joutuvat ottamaan oikeuden omiin käsiinsä.
 Enligt Maijala är det också sorgligt att jägare varit tvingade att ta rätten i sina egna händer.
 Salolainen: "Raukkamainen salametsästys on aivan käsittämätöntä."
 Salolainen: "Den fega tjuvjakten är helt otrolig."
 (KS 24.2.2013)
 [Primära röster: politikern Eeva-Maria Maijala (C) och politikern Pertti Salolainen (Saml.).
 Legitimering, politikerröst 1: vargen utgör ett hot mot människans hälsa eller förmögenhet – motståndsdiskurs. Delegering (avauktorisering): det finns ingen realistisk beräkning om antalet men enligt lokala är de flera.
 Legitimering, politikerröst 2: vargen är utrotningshotad. Det är fråga om biologisk mångfald. Delegering (moralisk värdering): tjuvskytten är fegt – försvarardiskurs.]

Politikerna i exempel 153 har aldrig sett vargar själva och de måste tro på andras röster för att veta hur många vargar det finns i Finland. Eeva-Maria Maijala från Centern i Finland säger att det inte finns någon realistisk beräkning av vargstam-

men vilket betyder att hon inte tror på den officiella beräkningen som rovdjursforskare gjort. Däremot litar hon på de lokala rösterna: *lokalbefolkningen säger*. De andra sekundära rösterna bakom politikerrösten Maijala är renägarrösten, får-farmarrösten och jägarrösten. Pertti Salolainen från Samlingspartiet litar på en annan sekundär röst: den officiella beräkningen. Dessutom kan man identifiera en annan sekundär röst bakom politikerrösten Salolainen: naturskyddarrösten.

Båda politikerna säger att de vet vad de talar om. På grund av olika källor har de olika åsikter om vargstammen vilket gör att de "vet" olika. Enligt Maijala finns det för många och enligt Salolainen för få vargar. Kontexten ger inga direkta svar på varför de tror på olika auktoriteter i vargfrågan men en orsak kan ha att göra med barndomen. Maijala är född i Lappland i en renägarfamilj och Salolainen i Helsingfors och han har länge varit med i miljöorganisationen WWF. På grund av sina bakgrunder och de olika sekundära röster som dominerar i deras tänkande uttrycker de sig emotivt olika: Maijala som representerar motståndardiskursen i vargfrågan legitimerar sin röst genom att hänvisa till hotet och skador som vargar orsakar. Salolainen som representerar försvarardiskursen i vargfrågan legitimerar sin röst genom att hänvisa till att vargen är utrotningshotad och ska därmed fredas. Motståndarrösterna fördömer tjuvjakten men påpekar att de på någon nivå har förståelse för dessa illegala gärningar. Försvararrösterna fördömer tjuvjakten entydigt.

De fyra olika diskursiva representationer som jag tidigare definierade kan identifieras i alla sex dagstidningar i materialet. Det finns röster som representerar motståndardiskursen, försvarardiskursen, den formella diskursen och domardiskursen. Trots detta finns det skillnader mellan rösterna i de finska, finlandssvenska och svenska dagstidningarna.

Rösterna i de finlandssvenska tidningarna innehåller många känsloladdade uttryck jämfört med i de finska och rikssvenska tidningarna. De intervjuade personerna uttrycker sina känslor för vargen, men gör de det på eget initiativ eller har journalisterna frågat informanterna om hur de känner för vargen? Vanligtvis är det journalisten som ställer frågorna och skriver texten. Ett undantag är till exempel pressmeddelanden som innehåller röster från organisationer och som journalisterna kan direkt utnyttja i nyhetstexten.

Känsloladdade uttryck i den finska och svenska rovdjursdiskursen riktas mot andra personer och organisationer i stället för mot vargar (jfr Ednarsson 2010, Pohja-Mykrä 2014). Däremot innehåller de finska och svenska nyhetstexterna värderingar och värdeladdade uttryck. Lekmännen utgår ifrån det eventuella hotet och de skador som vargar orsakar. Tror man inte på skador kan man försvara vargens tillvaro i trakten. Är man rädd för att det ska bli skador kan man ställa sig negativ till vargarna i närheten.

6 SLUTDISKUSSION

Rovdjursdiskursen i den finska, finlandssvenska och svenska pressen förändras både strukturellt och semantiskt från 1990-talet till 2010-talet. I det här avslutande kapitlet presenterar och diskuterar jag de centrala resultaten av undersökningen utgående från de forskningsfrågor som jag formulerade i avsnitt 1.2.

Syftet med min undersökning var att analysera rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk press. Med hjälp av analysen svarar jag på forskningsfrågorna *vem* som talar i vargnyheterna, *hur* rösterna talar om vargen i vargnyheter och *på vilket sätt* journalister återger olika röster i nyhetstexterna.

Undersökningen har fem huvudresultat som jag presenterar och diskuterar nedan. För det första förändras mediaspråket semantiskt så att det emotiva innehållet om vargen konnoterar allt oftare positivt. Jag antar att utvecklingen sker till vissa delar omedvetet. För det andra återger journalisterna delvis andra röster på 2010-talet än 20 år tidigare. För det tredje politiseras vargfrågan i nyheterna så att perspektivet förflyttas från själva djuret till människor som har olika åsikter om vargen. För det fjärde diskuterar jag hur nyhetskriterierna påverkar vargnyheterna så att medievargen inte är samma djur som vargen i naturen. För det femte diskuterar jag vargnyhetens struktur: vilka är de röster som återges först och hur bygger journalisterna upp dialogen i nyhetstexterna. Till slut anlägger jag ett reflekterande kritiskt perspektiv på teorin, metoden och materialet.

Min doktorsavhandling grundar sig filosofiskt på socialkonstruktivismen, vilket betyder att verkligheten är socialt konstruerad. Journalister är en del av den process där människorna bildar sig en uppfattning om omvärlden. Mediaspråket kan förändra världen medvetet eller omedvetet. Jag har analyserat 413 nyhetstexter om vargen. Materialet omfattar framför allt nyhetstexter, inte till exempel bakgrundsintervjuer som journalisterna har gjort, vilket gör att resultaten speglar den verklighetsbild som läsarna kan få genom att läsa nyhetstexterna. Materialet består av nyheter i sex dagstidningar i Finland och Sverige, de två finska tidningarna *Helsingin Sanomat* (HS) och *Kainuun Sanomat* (KS), de två finlandssvenska tidningarna *Hufvudstadsbladet* (HBL) och *Vasabladet* (VBL) samt de två svenska tidningarna *Dagens Nyheter* (DN) och *Nya Wermlands-Tidningen* (NWT).

Analysen omfattar två delanalyser. Den första delanalysen i kapitel 4 handlar om röster i vargnyheter i HS, HBL och DN och den svarar på forskningsfrågorna *vem* som talar i vargnyheterna och *på vilket sätt* rösterna prioriteras. I den andra delanalysen i kapitel 5 identifierar jag med hjälp av emotivt språk och legitimeringar olika diskursiva representationer i rösterna. Den andra delanalysen i kapitel 5 svarar på forskningsfrågan *hur* och den handlar om vargnyheter i hela materialet, det vill säga även i KS, VBL och NWT. Vargnyheterna i materialet har publicerats med fem års mellanrum 1994, 1999, 2004 och 2009. Dessutom analyserar jag två relevanta nyhetstexter från 2010-talet som handlar om två fall, den olagliga vargjakten i Perho och utplanteringen av vargen i Sverige. Avsikten med dessa specialstudier är att analysera närmare nyhetstexter om mycket omtalade nyhetshändelser som medierna följer upp och rapporterar om under flera års tid.

Det första resultatet av undersökningen är att mediespråket förändras. Vargen blir ett mera positivt objekt i mediespråket under undersökningsperioden. Den semantiska förändringen börjar på 2000-talet och fortsätter på 2010-talet. Historiskt har vargen varit ond i finskan och i svenskan, den har konnoterat negativt, men år 2004 kan *vargen bli kär* (HBL 24.1.2004) och år 2015 kan journalisten skriva om *en värdefull varg* (DN 10.5.2015). *Varg* eller finskans *susi* har brukats metaforiskt om onda människor eller fördärvade arbetsstycken. Finskans *hukka 'varg'* har varit synonym till borttappad, som jag påpekat ovan i avsnitt 3.4.1.

Min undersökning visar att man på 2000-talet börjar humanisera vargen i Finland. Journalisterna använder positiva och humaniserande benämningar om vargen. Vargen kan vara far och fästmö och den kan åka på semester och fira morsdagen (VBL 11.5.2004). Humaniseringen är populär speciellt i de finlandssvenska dagstidningarna. I Sverige skapar man positiva vargrubriker på 2010-talet när man diskuterar utplanteringen av vargen. Själva planteringsoperationen misslyckas, men vargen börjar konnotera mera positivt i mediespråket. Utvecklingen sker parallellt med att journalisterna i texterna återger allt flera röster som förhåller sig positiva till vargen, till exempel röster från miljöorganisationer. Det emotiva innehållet hos rösterna i texten tenderar att överföras till journaliströsten.

De svenska medierna börjar konsekvent skriva om utplanteringsplanerna år 2009 efter att regeringen publicerat rovdjurspropositionen (DN 30.5.2009). I propositionen föreslås åtgärder för att förstärka vargstammen, speciellt genetiskt (Regeringens proposition 2008, Riksdagens protokoll 2009, Regeringsbeslut 2012). Eftersom propositionen innehåller konkreta åtgärder, utplanteringar, blir medierna intresserade och journalisterna inser att vargstammen ska förstärkas genetiskt. Journalistdiskursen internaliserar oron över vargstammens genetiska framtid och börjar använda värdeladdade uttryck som tidigare brukats endast av de primära och sekundära rösterna i texterna. Därför blir vargar med östliga gener värdefulla även enligt journaliströsten. Journalisterna skriver nu om *ett nytt ljus över vargfrågan* (NWT 4.3.2010), *en livskraftig stam* (NWT 12.4.2011) och *en varg med viktiga genetiska egenskaper* (DN 8.11.2012). En reporter påminner om att vargen hör till den värmländska identiteten, den är landskapsdjuret i Värmland och symbolen för hockeylaget Färjestad (NWT 4.3.2010).

Även om vargen börjar konnotera positivt på 2000-talet finns även de negativa laddningarna och metaforiska uttrycken kvar. Detta leder till att mediaspråket blir mera polariserat: de försvarande rösterna var sällsynta på 1990-talet men nu innehåller nyhetstexterna allt mera både försvarande röster och motståndsröster. HS (31.10.2014) skriver i rubriken att *Röyhkeä hukka pyrkii pihaille Savossa* 'En fräck varg söker sig in på gårdarna i Savolax'. I den löpande texten kommer det fram att det var polisen som använde sig av bestämningen *fräck* om vargen och därpå hade journalisten använt samma uttryck även i rubriken. DN skriver att *Obama lämnar Irak åt vargarna* där vargen är en metafor för våldsamma grupper (DN 22.8.2010). Den positiva laddningen hos husdjur förstärker ytterligare det negativa intrycket av vargen: offret är en viktig familjemedlem och rovdjuret fräckt. Så är det fortfarande i mediaspråket på 2010-talet trots att de positiva rösterna ökar.

Det andra resultatet av min undersökning är att journalisterna återger andra röster i nyhetstexterna på 2000-talet än vad de gjorde på 1990-talet. Den här utvecklingen går hand i hand med att den emotiva laddningen hos vargen förändras. Jag klassificerade rösterna enligt yrkes- och intressegrupper och analyserade dem kvantitativt. Den vanligaste primära rösten mellan 1994 och 2009 är myndighetsröst: 30 procent av alla röster hör till myndigheter. Den näst vanligaste primära rösten hör till forskare (20 %). Myndigheter och forskare talar formellt om vargen och undviker emotiva uttryck. De representerar vanligen *formell diskurs*. Röster som talar emotivt om vargen är mera sällsynta i vargnyheterna. Röster från miljöorganisationer utgör 11 procent av alla primära röster i materialet. De representerar vanligen *försvarande diskurs*. Jägare utgör 8 procent samt jordbrukare och renägare tillsammans 4 procent av alla primära röster. Jägarna och jordbrukarna representerar vanligen en *motståndsdiskurs* i förhållande till vargen. Politiker utgör 3 procent av de primära rösterna i materialet. Politiker kan representera *domardiskursen* vilket betyder att de försöker förstå både försvarande legitimeringar och motståndarlegitimeringar i rovdjursdiskursen. Beroende på kontexten kan vargen få en negativ eller en positiv värdeladdning. De vanligaste nyhetsämnen kring vargen har att göra med jakt eller vargskador, men röstanalysen visar att det sällan är jägare eller jordbrukare som intervjuas.

Journalisterna prioriterar rösterna olika, emotivt innehåll återges redan i rubriken hellre än att man använder formellt språk. Av alla jordbrukarröster i materialet återges 33 procent redan i rubriken. Forskarnas och miljöorganisationernas röster är däremot mest sällsynta i rubrikerna. Det finns en variation mellan de tre dagstidningarna HS, DN och HBL som utgör materialet för röstanalysen. HS anger med störst sannolikhet politikerrösten i rubriken, i DN och i HBL är det jordbrukarrösten.

Analysen av anförda meningar för perioden 1994–2009 visar att vissa röster blir allt vanligare medan en del av kategorierna försvinner. På 1990-talet var journalisterna ännu på plats vid de stora nyhetshändelserna. En sådan var jakten på misstänkta vilda hundvargar i Perho. Finländska dagstidningar, både finsk- och svenskspråkiga, skickade ut egna journalister och publicerade rapporter i reportagegenren. Andelen lekmannaröster var stor, 17 procent av alla röster. Röster

från miljöorganisationer som skulle ha försvarat vargen saknades. Till exempel HS publicerade 16 nyhetstexter om jakten i Perho och endast en av texterna handlade om att en miljöorganisation kritiserade jakten. I Värmland handlade de lokala NWT-vargnyheterna och de mera riksomfattande DN-nyheterna år 1994 om vargobservationer, vargkrockar och om den växande stammen. I en av texterna i NWT (28.1.1994) skriver journalisten om naturvårdarnas försvarande syn på vargen.

På 2000-talet ser nyheterna annorlunda ut än på 1990-talet. Myndigheternas och miljöorganisationernas röster blir allt vanligare. Till exempel år 1994 tillhörde 6 procent av alla primära röster miljöorganisationer medan andelen år 2009 var 14 procent. Samtidigt har bland annat lekmanarösterna minskat eftersom reportagegenren har blivit mera sällsynt. En annan orsak till minskningen kan vara att journalister i och med politiseringen av vargkonflikten helst har prioriterat faktabaserade källor som myndigheter och forskare.

Det tredje resultatet i undersökningen har att göra med politiseringen av vargnyheterna. Utvecklingen sker hand i hand med de tidigare presenterade resultaten: hur den emotiva laddningen hos lexemet *varg* har blivit positivare och hur de primära rösterna i vargnyheterna har förändrats speciellt på grund av att de försvarande rösterna har blivit mera frekventa. Det här har lett till att vargnyheterna handlar om oenigheter. På 2010-talet innehåller nyheterna både positiva och negativa värdeladdningar och rösterna argumenterar mot varandra. Nyhetstexterna handlar om vargen, men rösterna talar om varandra.

Ännu på 1990-talet skrev journalisterna om konflikten mellan naturen och människan, men på 2000-talet har nyhetstexterna i ljuset av min analys börjat handla om konflikten mellan människor som tänker olika om vargen. På 1990-talet skrev man att vargen har varit synlig, blivit påkörd, anfallit får och blivit skjuten. På 2000-talet rapporterar medierna om vargpolitiken: naturskyddare står emot regeringens proposition eller jägare, jägare står emot myndighetsbeslut, och politiker är oeniga om vargpolitiken. DN (22.2.2004, 18.4.2004) skriver bland annat om vargkritiska och varghatande jägare, om rättegångar kring vargskytte och om skyddsjaktsbeslut. Vargen har blivit ett politiskt djur i ännu större utsträckning än tidigare: diskussionen har politiserats och politikerrösten har ökat i nyhetstexterna. Vargfrågan har utvecklats till en social konflikt där både motståndar- och försvarardiskursen är närvarande i samma nyhetstexter. På så sätt kan man säga att journalistiken ökar polariteten. Till och med i den svenska vargdebatten på 2010-talet ökar misstron mellan parterna även om alla röster, oberoende av sin diskursiva representation, är oroliga för inavel i vargstammen i Sverige. Jägarrösten föreslår utplanteringar och samtidigt en kontroll av stammens storlek. Naturskyddsrosten ställer sig negativ till planerna och talar om naturlig invandring.

Mediespråket har förändrats och vargfrågan politiserats. Vilken av förändringarna sker först och varför? Kan medierna påverka verklighetsbilden hos människorna och i så fall hur? Materialet och analysen visar att medierna lyfter fram olika teman i den samhälleliga diskussionen innan politikerna fattar beslut. DN skriver om vargutplanteringen redan år 1993 (DN 25.2.1993). År 2005 skriver

DN att *Vargar kan behöva flyttas* (DN 8.3.2005). Utplanteringen förverkligas först på 2010-talet, 18 år efter den första nyhetstexten. I ljuset av mitt material kan det alltså hända att vargnyheterna har påverkat beslutsfattandet men det perspektivet har jag inte analyserat noggrannare eftersom det inte var syftet med undersökningen.

Medievargen är inte helt samma djur som vargen i naturen, vilket är det fjärde resultatet av undersökningen. Vargnyheterna lokaliseras närmare städerna än vargen i naturen. Nyheterna kan också publiceras oftare när det finns färre vargar. Medievargen äter oftare husdjur än vargen i naturen. Det har att göra med nyhetskriterierna och begreppet 'nyhet' som kan definieras semantiskt som *övertäckning* vilket jag diskuterade i avsnitt 1.6.3. Ju större övertäckningen eller förändringen är, desto högre värderar medierna nyhetshändelsen. På 1990-talet skriver dagstidningarna nyhetstexter om att någon har sett vargen, och en nyhetstext om en överkörd varg står först på förstasidan i en regional tidning. Efter tio år får en vargkrock en kort notis på insidan. Dessutom värderas nyheterna med hjälp av *nyhetskriterierna*. Det var likadant redan år 1880 när vargen dödade ett barn i Åbotrakten i Finland. Enligt Tikkanen (2019) blev dödsfallet en nyhetstext i minst 18 dagstidningar. Under samma år dog två andra barn i samma familj av scharlakansfeber men det skrev ingen tidning om (Tikkanen 2019). Ett ovanligt och överraskande sätt att dö är en nyhet enligt den semantiska definitionen.

Den första delanalysen visar att när vargstammen växer kan antalet vargnyheter minska. Till exempel DN publicerade 24 vargnyheter år 1999 och 15 nyheter år 2004. Samtidigt fördubblades vargstammen från ungefär 50 vargar till över 100 vargar (figur 2, figur 5, DN 17.10.1999, DN 24.12.2004).

Medierna blir intresserade av vargar som blir synliga i en ovanlig omgivning, såsom i städer, och som beter sig överraskande. De vargar som lever i ett välkänt och lugnt vargområde får fortsätta sitt liv i lugn och ro utan något medieintresse. HS skriver om en varg som rör sig i Helsingforstrakten: *Susi vaelsi halki Helsingin seudun, 'Varg vandrade genom Helsingforstrakten'* (HS 21.7.2004). Det är inte en nyhet att vargen vandrar genom Norra Karelen. Likadant skriver HS att: *Pedot raatelivat kaksi tarhakettua Vimpelissä, 'Rovdjur rev två farmrävar i Vimpeli'* (HS 25.1.1994). Om vargen dödade två älgar, skulle det med all sannolikhet inte ha varit någon nyhet. Nyhetstexterna är riktade till människor, vilket gör att husdjursskador är mera aktuella nyheter än viltjursskador.

Journalisterna har en ansvarsfull uppgift – förr liksom nu. Nyheter och mediespråket kan påverka mottagarnas bild av verkligheten. Språket överför uttryckens abstrakta innehåll, konnotation, från skribenten till läsaren. Vargens emotiva laddning förmedlas genom nyhetstexten till läsarna. Nyhetstexterna är inte ställningstagande som insändare, ledare eller kåserier, men de är inte heller neutrala. Journalisterna gör många journalistiska val innan en nyhet publiceras. Vilka är de händelser och fenomen som i dag ska finnas på nyhetssidorna? Vilken synvinkel ska man anlägga på vargnyheten? Vem ska intervjuas? Om en av informanterna vill bli av med vargen på området, ska man då intervjua någon som vill skydda vargen? När texten är färdig, ska den placeras högst uppe på första

nyhetssidan eller lägst nere på femte sidan? Vem ska fotograferas? Ska man betona innehållet med en figur? Dessa är alla mer eller mindre medvetna val som redaktionen gör, men mediaspråket innehåller också omedvetna val, emotivt språk. Har vargen dödat får eller rivit dem illa?

Som ett slutresultat av dessa journalistiska val skapas det en nyhet som publiceras och även den nyhetstexten kan påverka nyhetshändelserna. Nyhetstexter baserar sig på verkligheten men verkligheten är inte narrativt konstruerad såsom texterna. Ett exempel på påverkan är tjuvskytten i Perho, vilket jag diskuterade i avsnitt 5.3. När polisen hade meddelat om den misstänkta olagliga vargjakten skrev bland annat KS att lagen inte känner till hundvargarna (KS 27.1.2013). Senare argumenterade de som försvarade de misstänkta med att de dödade djuren var hundvargar och att lagen inte skyddar hundvargarna (HS 5.4.2014).

En faktor som också kan påverka läsarnas verklighetsbild är att konflikten blir mera polariserad i journalistdiskursen än vad den är i verkligheten. En orsak till detta är valet av de primära rösterna i nyhetstexterna: röster som representerar domardiskursen, det vill säga röster som förstår både försvarande synpunkter och motståndarsynpunkter, är mera sällsynta än motståndar- och försvarardiskursen. En annan orsak är att journalistdiskursen förstärker det emotiva innehållet i de primära rösterna i texten. Om Jägareförbundet är negativt till regeringens rovdjursutredning, skriver journalisten att jägare *rasar över och är upprörda över* utredningen (NWT-TT 12.4.2011).

Det femte resultatet av min undersökning är att vargnyheter följer en viss struktur. Nyhetstexter består av journaliströsten och röster från personer och organisationer som journalisten hämtat information från. Journaliströsten kallar jag i mitt arbete narratologiskt för berättarrösten. De andra rösterna kallar jag *primära röster* och de återges i nyhetstextens anförda meningar. Primära röster kan hänvisa till andra röster som jag valt att kalla *sekundära röster*. En typisk vargnyhet innehåller 1 200 tecken och två primära röster som representerar den formella diskursen. De vanligaste rösterna är, såsom jag visat ovan, myndighetsrösten och forskarrösten. Om det finns röster som tar ställning till vargfrågan presenterar journalisten det negativa innehållet först i texten. Därefter intervjuar journalisten en annan person med en positiv syn på vargen och presenterar sedan hans eller hennes röst i texten. På så sätt bildas det en dialog i texten som inte finns i verkligheten. I slutet av texten återges en forskarröst som påpekar hur det, enligt forskningen, står till med vargen.

I vargnyheterna upprepas vissa återkommande teman. Hundar är ett frekvent nyhetsobjekt och de är ett objekt som förstärker mediekonflikten kring vargen. Motståndardiskursen hänvisar till hot och skador som vargen åstadkommer åt hundar, speciellt jakthundar. Försvarardiskursen talar om vargar som värdefulla förfäder till hundarna, familjemedlemmarna. Den så kallade hundvargen, en hybrid mellan hunden och vargen, orsakar livlig diskussion i mitt material. Olika röster som representerar samma diskurs i förhållande till vargen och miljöfrågorna är inte entydiga i förhållande till hybriderna. Både rösterna för och emot vargen kan uttrycka sig emot hundvargen. Enligt KS (27.1.2013) kan miljö-

organisationerna försvara vargen genetiskt och därför vara kritiska till hundvargen. Jägare och lekmän inom vargrevir tenderar att misstänka att djuren inom området är hybrider och därför borde avlivas (bl.a. HS 25.1.1994, 2.10.2013, KS 27.1.2013, VBL 21.11.2014). Trots motståndet har hundvargen även sina förespråkare (t.ex. NWT 17.3.1999, VBL 25.8.2009, KS 27.1.2013).

Det finns två teman som frekvent förekommer i materialet: tjuvskytten och utplanteringen. Därför analyserar jag två nyhetshändelser som fallstudier i kapitel 5: den olagliga vargjakten i Perho år 2013 och planerna på att flytta vargar i Sverige på 2010-talet. Utplanteringen diskuterade jag ovan i samband med emotivt språk och konstaterade att vargen beskrevs mera positivt i mediaspråket under operationen.

Diskussionen om flyttvargar har pågått även i Finland men där har den emotiva laddningen när det gäller vargen varit negativ. Forskarna har informerat om att de inte utplanterat vargar i Finland men lekmän, ofta lokala röster, har svarat att de inte tror på forskarna. På 2010-talet har vargdebatten i medierna utbredd sig på internet och sociala medier där man mött näthatet, vilket jag diskuterar i kapitel 5. Mitt material består dock av nyhetstexter och inte av internet eller sociala medier. Näthatet eller hatpratet har jag med i materialet när journalisterna hänvisar till det i nyhetstexterna.

Min analys baserar sig på teorin om diskurser. Utmaningen med begreppet 'diskurs' är dess vida tolkning bland forskare, termen *diskursanalys* kan brukas som synonym till textanalys. Finns det något som kan kallas diskurser? Jag har utgått ifrån att verkligheten är socialt konstruerad vilket betyder att människorna har vissa mönster enligt vilka deras världsbild struktureras. Om alla människor tänkte fullständigt individuellt skulle dessa mönster inte existera. Det skulle inte vara möjligt att identifiera olika diskursiva representationer som jag har gjort. Men det finns auktoriteter som har makt över andra människors tankegångar. Det är alltså fråga om ett maktförhållande. En tror på vad forskare påpekar om vargstammens storlek, en annan tror hellre på vad miljö- eller jaktorganisationerna säger, och någon litar hellre på grannen. Lekmän kan säga att de tror endast på sina egna ögon. Om jag skulle tro på mina egna ögon och ingen annan skulle jag veta att det funnits sju vargar i Finland, så många olika spår har jag sett. Men jag tror på vad medierna förmedlar och vad forskarna säger och jag tror att vargarna är fler.

Eftersom det finns auktoriteter, till exempel religioner, som har makt över hur andra upplever verkligheten, finns det också diskurser. Genom att analysera hur personer legitimerar sitt tänkande och hur de brukar känslö- och värdeladdade uttryck kan man identifiera olika sätt att se på världen, olika diskursiva representationer. Med andra ord kan olika mönster att se på omvärlden kallas diskurser.

Olika personer som representerar samma diskurs upprepar samma argument och motiverar sitt uttalande likadant eller åtminstone likartat, de har samma legitimering: personer som försvarar vargens tillvaro uttrycker sin legitimering på samma sätt och personer som vill minska antalet vargar legitimerar

sina tankar med samma argument. I vargnyheterna har jag identifierat försvarardiskursen, motståndardiskursen, den formella diskursen och domardiskursen.

När en röst representerar försvarardiskursen konnoterar vargen positivt. Legitimeringen till försvarandet har att göra med vargens rätt att finnas till och med den biologiska mångfalden. I motståndardiskursens anföringar får vargen en negativ värdeladdning. De röster som representerar motståndardiskursen legitimerar sina uttryck genom att betona det hot som vargen utgör för människan och hennes tillgångar. I den formella diskursen undviker man emotiva uttryck och talar om vargen på basis av officiella beslut och forskningsuppgifter. Domardiskursen strävar efter att förstå både de försvarandes och motståndarnas motiveringar.

Jag har delat in undersökningen metodologiskt i två delanalyser. Avsikten med indelningen är att analyserna ska stödja varandra så att undersökningen inte leder till enskilda resultat utan att man lyckas skapa en helhetsbild av svaren på forskningsfrågorna. Den kvalitativa metoden borde stödja den kvantitativa metoden. Även materialet för analyserna är omfattande med 413 nyhetstexter vilket gör att det finns möjlighet till många komparativa aspekter i undersökningen. Jag har analyserat rovdjursdiskursens utvecklingen tidsmässigt, skillnaderna mellan lokala och riksomfattande tidningar och variationen mellan finska, finlandssvenska och svenska nyheter.

Den teoretiska delen innehåller många begrepp som är viktiga för en undersökning av detta slag: 'diskurs', 'röst', 'emotivt språk', 'politiskt djur' och 'nyhet'. Begreppet 'nyhet' har jag ytterligare delat in enligt tre definitioner: strukturell, pragmatisk och semantisk. Dessutom är analysen tvärvetenskaplig: jag baserar min analys både på lingvistiska och på kommunikationsvetenskapliga begrepp. Analysen av rösterna har att göra även med narratologiska begrepp såsom 'berättarrösten' och dess variationer. Den tudelade metoden, det empiriska materialet och den tvärvetenskapliga teoretiska grunden utgör en utmanande helhet. Mitt syfte med den teoretiska bakgrunden och metoden i kapitel 3 har varit att åstadkomma en modell som hjälper till att identifiera de olika diskursiva representationerna av rösterna och undersöka nyhetstexternas dialog mellan människor med olika världsbild. Min forskningsmetod syftar till att analysera mediaspråk när journalisterna rapporterar om en samhällslig konflikt. I framtiden kan metoden tillämpas i studier av andra konflikter och kriser som intresserar medierna. I min undersökning har jag vargen som en variabel, ett fallexempel, men den skulle kunna ersättas med till exempel äktenskapslagen eller immigrationen. Först undersöker man röster i kategorier och kvantitativt och sedan mera kvalitativt. Med den kvalitativa analysen kan man identifiera hur olika röster talar om objektet och sedan kan man med hjälp av den kvantitativa metoden utvidga resultatet.

Innehållsmässigt öppnar undersökningen vägar för psykolingvistik. Som jag diskuterade tidigare, är medievargen inte samma djur som vargen i verkligheten. Medierna rapporterar hellre om avvikande individer än om typiska vargar i ett typiskt vargrevir. De emotiva laddningarna hos rösterna kan överföras till

journaliströsten. Kan detta leda till att mottagarnas syn på vargen är orealistisk och baserar sig på medieverkligheten?

Ett samhällsvetenskapligt led i undersökningen är mediespråkets inverkan på beslutsfattandet. Finland och Sverige har olika lagstiftning gällande vargen. Båda länderna hör till EU och vargarna härstammar från samma individer. Kan skillnaderna i beslutsfattandet ha att göra med skillnaderna i journalistdiskurserna i de två länderna?

Min avhandling är en undersökning om mediespråket och vargkonflikten. Den kompletterar tidigare undersökningar om vargen och rovdjurskonflikten i Norden, undersökningar som forskare publicerat inom biologi, samhällsvetenskap, kulturforskning, geografi, konst, psykologi och filosofi. Min avhandling riktar intresset mot medierna och mediespråket. Nyhetsförmedlingen är ändå inte en spegel av vardagen utan snarare en medskapare av verkligheten: vad människor vet om omvärlden, hur de förhåller sig till omgivningen och vilken information som de upplever som pålitlig. Ännu på 1990-talet bestämde journalisterna vad lekmän pratade om vid frukostbordet. På 2010-talet förmedlar lek-männen själva information om nyhetshändelserna till varandra via sociala medier. De flesta känner inte till journalisternas etiska regler och de tänker kanske inte på värdeladdningar i språket eller på objektivitet. Dessa nyheter kallar jag allemansnyheter till skillnad från journalistiken.

Men journalisterna har fortfarande ett stort ansvar. När lekmän blir osäkra om det de har hört om vargen av sina bekanta stämmer, undersöker de vad de traditionella medierna skrivit om vargen på sina webbplatser. Situationen håller dock på att förändras. Medierna har förlorat ensamrätten till nyhetsförmedlingen. Var och en av oss kan numera ha tryckeriet i fickan och nå en stor publik med en fyndig uppdatering. Vargens röst hör alla till.

TIIVISTELMÄ

Susiuutiset muuttuvat tutkimuksen mukaan 1990-luvulta 2010-luvulle tultaessa sisällöllisesti ja rakenteellisesti. Ne heijastelevat niin median murrosta, yhteiskunnallisia muutoksia kuin myös suurpetokonfliktin kehitystä. Tutkimuksen tarkoitus on kuvata journalismin diskurssia susiuutisissa suomalaisessa, suomenruotsalaisessa ja ruotsalaisessa lehdistössä. Analyysi on kielitieteellinen ja osin viestintätieteellinen, ja siinä pureudutaan tutkimusongelmaan vastaamalla kysymyksiin, *mitä* ääniä journalistit sijoittavat uutisteksteihin, *miten* äänet puhuvat sudesta ja *millä tavoin* eri äänet sijoittuvat uutisiin eli miten journalistit luovat tekstiin dialogia sudesta ja suurpetokonfliktista. Analyysi koostuu kahdesta osa-analyysistä. Ensimmäisessä analysoidaan kunkin kielialueen suurilevikkisintä lehteä *Helsingin Sanomia* (HS), *Hufvudstadsbladetia* (HBL) ja *Dagens Nyheteriä* (DN). Toisessa analyysi laajenee niihin maakunnallisiin lehtiin, joihin valtakunnallisten lehtien susiuutiset tavallisimmin sijoittuvat. Näitä ovat *Kainuun Sanomat* (KS), *Vasabladet* (VBL) ja *Nya Wermlands-Tidningen* (NWT).

Kysymykseen, *mitä* ääniä journalistit kirjoittavat sisään uutisteksteihin, vastataan analysoimalla ammatti- ja intressiryhmien esiintymistä susiuutisissa. Tämä on ensimmäinen osa-analyysi. Sen tulokset paljastavat, että aineistona olevat susiuutiset nojautuvat viranomaisten (144/485) ja tutkijoiden (96/485) ääniin. Enemmän tunne- ja arvoväritteistä kieltä käyttävät ryhmät kuten metsästäjät, luontojärjestöjen edustajat ja maanviljelijät ovat aineistossa selvästi vähemmistössä. Journalistit kuitenkin arvottavat haastateltujen äänet eri tavoin, sillä tunnepitoinen ääni päätyy otsikkoon ja tekstin alkuun helpommin kuin muodollinen puhe.

Ensimmäinen osa-analyysi vastaa myös osaltaan tutkimuskysymykseen, *millä tavoin* journalistit sijoittavat eri ääniä tekstiinsä ja luovat siihen dialogin. Osa-analyysissä tarkastellaan eri ammatti- ja intressiryhmien sijoittumista otsikkoon ja leipätekstiin. Todennäköisimmin jo otsikossa esiintyy viljelijän ääni, joka yleensä susiuutisissa on menettänyt karjaansa pedoille. Kaikista analysoitujen tekstien äänistä 4 prosenttia kuuluu viljelijöille, mutta jo otsikkoon niistä päätyy kolmannes (kuvio 17). Seuraavaksi herkimmin journalistit lainaavat otsikossa metsästäjiä, poliiseja ja poliitikkoja. Eri ammatti- ja intressiryhmiä arvotetaan tosin eri tavoin eri medioissa. Suomenkielinen HS siteeraa herkimmin poliitikkoja ja luontojärjestöjen edustajia jo otsikossa. Suomenruotsalaisessa HBL:ssä ja ruotsalaisessa DN:ssä otsikossa esiintyvät herkimmin viljelijät.

Kysymykseen, *miten* äänet puhuvat sudesta, tutkimuksessa vastataan analysoimalla kielitieteellisen diskurssianalyysin keinoin tekstissä esiintyvien ihmisten suhtautumista suteen. Tämä on toinen osa-analyysi. On merkille pantavaa, että vain pieni osa susiuutisissa esiintyvistä henkilöistä ottaa itse kantaa susiky- symykseen eli paljastaa omat tunteensa tai arvonsa sutta tai susikeskustelua kohtaan. Tähän tulokseen päästään tunnistamalla erilaiset diskursiiviset esiintymiset toisistaan *miksi*-kysymyksillä. Kysymys, miksi ihmiset puhuvat uutisissa sudesta niin kuin puhuvat, paljastaa, miten puhuja oikeuttaa oman näkemyksensä. Tut-

kimuksessa laaditaan erilaisia *siksi koska* -vastauksia, joihin erilaiset maailmankuvat, diskurssit, sopivat. Näin ollen sellaisen ihmisen, joka puolustaa sutta uutisessa, ääni sopii vastausmalliin *siksi koska, elämällä on itseisarvollinen oikeus olla olemassa, ihmisellä on vastuu ympäristöstään ja koska susikannan lisääminen edistää monimuotoisuutta ja kestävä kehitystä*. Ihminen, joka vastustaa sutta eli vaatii kannan pienentämistä, oikeuttaa ilmaisunsa puolestaan korostamalla *ihmisen turvallisuutta, mahdollisuuksia harrastaa ja oikeutta puolustaa omaisuuttaan*. Sutta puolustavan henkilön puheessa susi saa positiivisen tunne- tai arvolatauksen, kun taas sutta vastustavaa diskurssia edustavan henkilön kielenkäytössä susi saa kielteisen latauksen. Puolustavan ja vastustavan diskurssin lisäksi tutkimuksessa tunnistetaan ääniä, jotka edustavat muodollista diskurssia tai tuomaridiskurssia. Uutistekstien puhe sudesta ei siis ole mustavalkoista. Muodollista diskurssia edustavat tyypillisesti viranomaiset ja tutkijat, jotka ovat äänessä työnsä ja asiantuntemuksensa puolesta. Kuten edellä todettiin, nämä äänet ovat myös enemmistönä susiuutisissa ja ne välttelevät tunne- ja arvoväritteistä kieltä. Tuomaridiskurssia edustava henkilö pyrkii argumentoinnissaan ymmärtämään sekä vastustavia että puolustavia näkökantoja, ja hänen puheessaan susi voi saman uutistekstin aikana saada eri yhteydessä kielteisen ja myönteisen latauksen.

Ilmaisujen arvolatauksesta tai arvoväritteisyydestä keskustellaan käsitteen *emotiivinen kieli* yhteydessä (*emotivt språk, emotional language, emotive language*). Erityisesti konnotaatioanalyysin perusteella *suden* ja ruotsin vastineen *varg* etymologia on selvästi negatiivisesti arvoväritteinen. Kuitenkin tutkimuksen aineistossa susi alkaa 2000-luvulla konnotoida myönteisesti erityisesti puheessa, joka edustaa puolustavaa diskurssia. Esimerkiksi adjektiivi *susimainen* esiintyy 2010-luvun susiuutisissa ajoittain myönteisenä, mitä ei vielä esiinny 1990-luvun uutisissa.

Kielitieteellisessä diskurssianalyysissä eli toisessa osa-analyysissä käsitellään siis rinnakkain valtakunnallista (kielialueensa suurilevikkisintä) ja paikallista mediaa kunkin kielialueen sisällä. Koska paikallinen media korostaa paikallisia ääniä, myös arvo- ja tunnelataukset ovat tavallisempia kuin valtakunnallisissa päivälehdissä. Tosin myös paikallismedian susiuutisia hallitsee muodollinen diskurssi. Poikkeuksen tekevät suomenruotsalaiset päivälehdet, joissa sekä HBL että VBL nostavat esiin erityisesti tunneilmaisua sisältäviä ääniä lähes yhtä paljon. Molemmista lehdissä susi humanisoidaan eli inhimillistetään muita lehtiä useammin. Nimellä uutisissa esiintyvät pantasudet esimerkiksi kihlautuvat, tulevat isäksi ja käyvät lomamatkalla.

Ruotsalaislehdissä DN ja NWT kiteytyy uutisen semanttinen määritelmä, jonka mukaan *uutinen on ensisijaisesti yllättävä tieto*. Ruotsissa laskettiin olevan 1990-luvun alkupuolella 25 sutta. Susi oli yleinen uutisaihe sekä DN:ssä että NWT:ssä, jossa vuonna 1994 susi pysyi etusivun uutisena ja usein jopa päivän pääuutisena. 2000-luvulla susikanta oli viisinkertaistunut, mutta susiuutisten määrä vähentynyt. Susihavainto tai suden aiheuttama vahinko ei enää ollutkaan yllätys. Ruotsalainen DN ja suomalainen HS korostavat viranomaisnäkökulmaa samoissa uutistapahtumissa, joista kirjoittavat myös maakuntalehdet KS ja NWT.

Nämä puolestaan nostavat samoista aiheista otsikkoon tunnepitoisia ääniä silloin, kun haastatellut ihmiset ovat sellaista käyttäneet.

Kokonaisuudessaan uutisdiskurssi muuttuu vuodesta 1994, ajasta ennen Suomen ja Ruotsin EU-jäsenyyttä, 2010-luvulle. 1990-luvulla uutisissa esiintyvät äänet puhuivat sudesta: sen aiheuttamista vahingoista, susihavainnoista tai metsästyksestä. 2010-luvulla susikeskustelu on politisoitunut. Uutisissa esiintyvät henkilöt ja organisaatiot puhuvat nyt toisista ihmisistä; niistä, jotka ajattelevat susitilanteesta toisella tavalla. Nyt on alettu puhua siitä, miksi oma näkemys sudesta on oikea ja miksi toisin ajatteleva henkilö on väärässä. Susikonflikti on muuttunut mediassa ihmisen ja ympäristön välisestä konfliktista ihmisten keskinäiseksi eli sosiaalisesti konfliktiksi. Muutosta on voinut kiihdyttää sekin, että samaan aikaan journalistinen henkilöstö lehdistössä on vähentynyt voimakkaasti. Uutistekstejä tehdään yhä enemmän puhelimitse toimituksesta käsin ja harvemmin lähtemällä paikan päälle havainnoimaan uutistapahtumia.

Muutos näkyy erityisesti toisessa osa-analyysissä, joka käsittelee uutistekstin diskursseja, mutta tulosta tukee myös ensimmäinen osa-analyysi, joka käsittelee uutistekstissä esiintyviä ääniä. Siinä havaitaan, että jo 2000-luvulle tultaessa poliitikkojen ja luontojärjestöjen äänet yleistyvät uutisteksteissä. Tavallisisin osa-alue, jota susiuutinen käsittelee, on metsästys. 2000-luvulla toimittajat tunnistavat, että susiin suhtaudutaan yhteiskunnassa eri tavoin, ja he hakevat uutisteksteihinsä myös toisenlaisen, sutta puolustavan äänen. Uutisdiskurssin muutoksessa on kyse paitsi yhteiskunnan muutoksesta myös toimittajien tietoisuuden ja toimintatavan muutoksesta, sillä uutinen on kirjoittajansa ja hänen edustamansa toimituksen tuotos. Toimituksessa päätetään, ketkä saavat olla äänessä uutisissa. Ammatti- tai intressiryhmän edustajat eivät tavallisesti päädy haastateltaviksi uutisteksteihin oma-aloitteisesti, vaan toimittajat kysyvät heiltä kommentteja. Uutistekstissä muodostavat dialogin henkilöt, jotka eivät todellisuudessa koskaan keskustelisi keskenään. Uutisteksti on siten toimituksen luomus ideasta, näkökulmasta, haastateltavista, muista lähteistä ja sanavalinnoista lähtien. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö uutinen olisi totta, se on toimittajan ja toimituksen näkemys todellisuudesta.

Teoreettisesti tutkimus nojaa lingvistiseen diskurssianalyysiin, jossa kielen tutkimuksen keinoin tunnistetaan erilaisia diskursiivisia esiintymiä uutisteksteissä. Erot liittyvät semantiikkaan, erityisesti ilmausten konnotaatioon ja arvoväritteeseen kieleen. Diskurssin käsitteen ongelmana on, kuten luvussa 3 osoitetaan, sen suosio. 2000-luvulla diskurssianalyysiä on käytetty synonyyminä tekstintutkimukselle, eivätkä tutkijat aina ole määritelleet, mitä heidän tutkimuksessaan diskurssilla tai diskurssianalyysillä tarkoitetaan. Tämä tutkimus lähtee siitä, että diskurssi on kokonaisuus, jossa yhdistyvät henkilön maailmankuva ja ilmaisu. Diskurssit rakentuvat sosiaalisesti, eli toisilla ihmisillä, auktoriteeteilla, on vaikutus toisten ihmisten ajatteluun ja siten ilmaisuun. Sutta puolustava ja sutta vastustava diskurssi luottavat eri lähteisiin ja muodostavat kuvansa todellisuudesta osin eri lähteiden, auktoriteettien, perusteella.

Tutkimuksen teoriaosuudessa tarkennetaan uutisen käsitettä. Määritelmät jaetaan kolmeen: strukturaaliseen, pragmaattiseen ja semanttiseen. Uutisen rakenteen (strukturaalinen määritelmä) ja käytännön (pragmaattinen määritelmä) lisäksi uutiskäsitteellä on myös merkitykseen perustuva näkökulma (semanttinen määritelmä). Jälkimmäinen vastaa kysymykseen, mitä kielenkäyttäjät ymmärtävät uutisella. Koska diskurssianalyysi on metodologisesti semanttinen, tutkimuskysymyksiin vastaaminen edellyttää, että uutinen määritellään semanttisesti. Tämä semanttinen uutiskäsite tiivistetään määritelmään, jonka mukaan uutinen ymmärretään yllättävänä tietona. Kokemus uutistekstin yllättävyydestä on henkilökohtainen.

Tutkimuksen menetelmänä on jaotella uutisteksteissä esiintyviä ääniä ensin ammatti- ja intressiryhmien perusteella määrällisesti ja tämän jälkeen laadullisesti diskursiivisiin kategorioihin. Menetelmä antaa mahdollisuuden yleistää laadullisen tutkimuksen tuloksia. Kun laadullisen analyysin perusteella viljelijä käyttää herkästi arvoväritteistä kieltä ja suhtautuu kriittisesti susiin, määrällisen analyysin perusteella voidaan päätellä, että väritteinen puhe sijoittuu uutistekstissä todennäköisemmin otsikkoon ja tekstin alkuun kuin muodollinen virkamiespuhe. Kuvatun metodin avulla vastataan tutkimuskysymyksiin, *kuka puhuu ja miten puhuu*.

Mikäli tutkimusongelma on selvittää, miksi ihmiset puhuvat uutisissa eri tavoin uutisen kohteesta, tässä tapauksessa sudesta, menetelmänä toimisi yksiselitteisemmin laadullinen analyysi, jossa pureudutaan syihin erilaisten diskursiivisten ilmaisujen taustalla. Tutkimuksen aineiston perusteella voidaan päätellä, että paikoin uutisteksti antaa viitteitä haastateltujen henkilöiden taustasta. Esimerkkinä tällaisesta aineistosta voi mainita *Kainuun Sanomien* (24.2.2013) artikkelin, jossa kaksi kansanedustajaa kertoo vastakkaisista susinäkemyksistään. Uutistekstissä esitellään edustajien erilaiset taustat, joissa korostuvat vastakkainasettelut maaseudun ja kaupungin, pääkaupunkiseudun ja Lapin, lapsuuden kodin erilaisten elinkeinojen ja eri harrastusten välillä.

Laadullinen jatkotutkimus tällaisista tarkoin valituista susiuutisista antaisi vastauksen kysymykseen, *miksi* samasta käsitteestä puhutaan eri tavoin aineistossa. Semanttisessa mielessä kaksi eri puhujaa viittaa samaan absoluuttiseen merkitykseen, denotaatioon, mutta erilaiseen abstraktiin merkitykseen, konnotaatioon. Kielitieteellinen diskurssianalyysi liittyy siten vääjämättä kielen ja mielen väliseen suhteeseen eli psykolingvistiikkaan. Jatkotutkimuksessa voisi perehtyä erilaisten diskursiivisten mallien syntyyn. Kysymykseen voisi paneutua paitsi psykolingvistiikan myös valtasuhteita tutkivan kriittisen diskurssianalyysin keinoin.

Käytetyllä tutkimusmenetelmällä saadut tulokset herättävät myös lisäkysymyksiä, jotka liittyvät yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Suurpetouutisten kielen tutkiminen antaa viitteitä siitä, että yhteiskunnallisia päätöksiä ja ihmisten toimintaa ennakoi median uutisointi aiheesta. Mikäli tutkimusongelmaksi nostetaan uutistekstin vaikutus päätöksiin ja tapaustutkimuksen kohteeksi suurpeto-konflikti, laadullinen tutkimus voi löytää yhteyksiä journalismin ja suurpetoihin liittyvän julkisen vallankäytön suhteesta.

Suden ääntä mediassa käsittelevä tutkimus avaa mahdollisuuksia jatkotutkimuksille sekä menetelmän että tutkimustulosten ansiosta. Ensinnäkin kahtalainen tutkimusmenetelmä, osin kvantitatiivinen osin kvalitatiivinen, luo mallin, jolla yhteiskunnallisten kiistakysymysten käsittelyä mediassa voidaan tutkia laajemminkin. Menetelmää voisi hyödyntää, vaikka konfliktin kohde, suurpetokysymys, vaihdettaisiin toiseksi yhteiskunnalliseksi keskustelunaiheeksi. Mitkä äänet esiintyvät uutisissa, jotka käsittelevät maahanmuuttoa, ilmastonmuutoskeskustelua tai avioliittolakia? Minkälaisia diskursiivisia eroja äänten taustalta paljastuu, ja miten journalistit muodostavat teksteihinsä dialogin äänistä, jotka edustavat erilaisia maailmankuvia ja -katsomuksia? Journalismin kieleen liittyvät jatkotutkimukset voisivat näin ollen pureutua uutistekstiin aiheenaan uudet yhteiskunnalliset kiistat ja kriisit.

Tutkimuksen aineisto on ajalta, jolloin median murros on ollut suurta. 1990-luvulta 2010-luvulle tultaessa perinteiset mediat ovat käytännössä menettäneet yksinoikeutensa päättää, mistä uutisaiheista ihmiset aamukahvipöydissään keskustelevat. Nykyään jokaisella voi olla taskussaan painokone ja jakelutoimisto, ja kuka tahansa voi välittää uutisia laajalle joukolle. Nokkelimmat päivitykset sosiaalisessa mediassa saavat yhtä paljon tai enemmän lukijoita kuin perinteisten mediatalojen tuottamat uutiset. Entiset median kuluttajat ovat nyt uutisten tuottajia, mutta he eivät kenties tunne journalistien eettisiä ohjeita. He eivät kenties ajattele objektiivisuutta, oman mielipiteen ja uutistoimittamisen pitämistä erillään tai piilomainonnan välttämistä.

Uutisten välittäminen sosiaalisessa mediassa leimahtaa helposti keskusteluksi, jota nimitetään nykyisin vihapuheeksi. Tämä tutkimus käsittelee uutisia perinteisissä medioissa. Niiden julkaisemat susiuutiset voivat johtaa vihapuheeseen, haastateltujen tai uutisten kirjoittajien mustamaalaamiseen, mutta sosiaalinen media tai siellä esiintyvät reaktiot eivät ole olleet tämän väitöstutkimuksen tutkimusongelmana. Silti tänä aikana, jolloin journalismi, tai oikeammin journalismia tuottavat mediat, ovat suuressa murroksessa, on erityisen tärkeää tutkia journalismin kieltä. Vieläkö sitä on tulevaisuudessa? Eteneekö yhteiskunta kohti aikaa, jolloin susiuutisia välittävät journalistien sijaan naapurit. Miettivätkö ihmiset entistä enemmän, mihin luottaa ja mihin ei? Suden ääni – *vargens röst* – julkisuudessa voi olla tulevaisuudessa kenen tahansa ääni. Tällä hetkellä se elää vielä pitkälti journalismissa.

LITTERATUR

- Aapala, K. 2013. Susi hukassa. *Kielikello* 3/2013. Tillgänglig under adressen: <https://www.kielikello.fi/-/susi-hukassa>.
- Agria-Skadeförsäkring 2019. *Skadestatistik vid jakt för hund*. Tillgänglig under adressen: <https://www.agria.se/pressrum/statistik-om-djur-djurvard-och-djurhalsa/vad-sager-statistiken-om-skador-vid-jakt>.
- Ahlholm, A. 1998. *Emotivt språk i språkbadselevens skriftliga produktion*. Avhandling pro gradu i svenska, Vasa universitet.
- Ahlholm, A. 2012. Rösterna i vargnyheter – en studie av två finländska dagstidningar. I: *Kielet liikkeessä. VAKKI symposium XXXII*. Red. N. Nissilä & N. Siponkoski. Vasa: Vasa universitet. S. 14–24.
- Ahlholm, A. 2013. Eri suurpeto – samat ongelmat. *Metsästäjä* 3/2013, 20–21.
- Ahponen, H. 2015. *Susikeskustelu asiantuntijuuden näkökulmasta lehdistössä*. Avhandling pro gradu i kommunikation, Helsingfors universitet. Tillgänglig under adressen: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/156704/Ahponen_Viestinta.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Alanko, I. 1980. Rappiolla. I: *Täältä tullaan Venäjä. Hassisen kone*. Tampere: Uutor.
- Alasuutari, P. 2009. *Laadullinen tutkimus*. Kolmas painos. Tampere: Vastapaino.
- Andersson, J. & Furberg, M. 1977. *Språk och påverkan*. Sjunde upplagan. Stockholm: Bonniers/Aldus.
- Aronson, Å. & Sand, H. 2004. Om vargens utveckling i Skandinavien under de senaste 30 åren. *Skogsvilt* 3, 47–53.
- Aspi, J. 2012. Suden ja koiran genetiikkaa, osa 2. Risteymät eivät uhkaa susikantoja. *Metsästäjä* 6/2012, 36–38.
- Bakhtin, M. 1984. *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Translated by C. Emerson. Minneapolis: University of Minnesota.
- Bakhtin, M. 1986. *The Problem of Speech Genres*. Translated by V. W. McGee. Austin: University of Texas.
- Bakhtin, M. 1991. *Dostojevskin poetiikan ongelmia*. Suomentaneet P. Nieminen & T. Laine. Helsinki: Kustannus Oy Orient Express.
- Bal, M. 1999. *Narratology. Introduction to the Theory of Narrative*. Andra upplagan. Toronto: University of Toronto Press.
- Banks, J. A. & McGee Banks, C. A. 1989. *Multicultural education*. Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Bazzanella, C. 2004. Emotions, language, and context. I: *Emotions in Dialogic Interaction*. Red. E. Weigand. Philadelphia: John Benjamins. S. 55–72
- Barometern. 2013. *Vargen är ett politiskt djur*. Publicerad 24.8.2013. Tillgänglig under adressen: <http://www.barometern.se/ledare/vargen-ar-ett-politiskt-djur>.
- Beckett, S. 1959. *The Unnamable. Three Novels*. New York: Grove Press.
- Befolkningsregistercentralen. 2012. *Finlands invånarantal vid årsskiftet 2009–2010*. Tillgänglig under adressen: <http://www.vrk.fi>.

- Berger, P.L. & Luckmann, T. 1966. *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books.
- Bibeln.se. 2000. *Uppenbarelsesboken 13*. Tillgänglig under adressen <http://www.bibeln.se>.
- Bisi, J. 2010. *Suomalaisen susikonfliktin anatomia*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Bisi, J. & Kurki, S. 2005. *Susipuhetta Suomessa. Maakunnalliset ja kansalliset odotukset ja tavoitteet susikannan hoidossa*. Helsinki: Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Helsingin yliopisto.
- Berger, A. A. 1999. *Kulturstudier - Nyckelbegrepp för nybörjare*. Lund: Studentlitteratur.
- Borgström, S. 2011. *Iso paha susi vai hyödyllinen hukka? Ekologis-juridinen näkökulma suden suojelun yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Bostad, I. 2006. Dialog og danning. I: *Dialog og danning. Det filosofiske grunnlaget for læring*. Red. I. Bostad & T. Pettersen. Oslo: Spartacus. S. 13–27.
- Bruun, M., Koskimies, I. & Tervonen, I. 1986. *Uutisoppikirja*. Helsinki: Tammi.
- Cheas, K. 2018. Ulkomaanuutiset toivoa täynnä. Menetelmällinen näkökulma suomalaisten ja yhdysvaltaisten uutisartikkelien vertailuun. *Media & viestintä* 41, 255–279.
- Chee, Y. S. 2016. *Games-To-Teach or Games-To-Learn. Unlocking the Power of Digital Game-Based Learning Through Performance*. Singapore: Springer Science & Business Media.
- Chomsky, N. 2003. *Mediakontrolli*. Suomentanut S. Heino. Turku: Sammakko.
- Cinque, S. 2003. *Vargens utbredning och lokalisering: en orientering*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Cinque, S. 2008. *I vargens spår. Myndigheters handlingsutrymme i förvaltning av varg*. Göteborg: Geson.
- Čmejrková, S. 2004. Emotions in language and communication. I: *Emotions in Dialogic Interaction*. Red. E. Weigand. Philadelphia: John Benjamins. S. 33–53.
- Damen, L. 1987. *Culture Learning. The Fifth Dimension in the Language Classroom*. Reading: Addison-Wesley.
- Ednarsson, M. 2004. Läste du det här om vargen? – om vargfrågan i massmedia. I: *Inte bara träd – hållbart mångbruk av skogslandskapet*. Red. G. Almered Olsson, G. Bladh, B. Månsson & L. Nyberg. Falun: Carlsson Förlag.
- Ednarsson, M. 2005. *Platser för rovdjursturism? Vargar, människor och utveckling i Norra Värmland*. Karlstad: Karlstads universitet.
- Ednarsson, M. 2010. *Svensk samhällsvetenskaplig viltforskning – en kunskapsöversikt*. Umeå: Umeå universitet.
- Ericsson, G., Sandström, C., Kagervall, A. & Johansson, M. 2013. *Attityder till varg och vargförvaltning. En undersökning om djur och natur*. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. *Monenlainen tapaustudkimus*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

- Eronen, P., Helminen, M., Hokkanen, H., Jäderholm, K., Kaikusalo, A., Kallonen, S., Karivalo, L., Koivisto, I., Lindgren, E., Mäkelä, A., Paakkonen, J., Skarén, U., Storränk, B., Sulkava, P., Sulkava, R., Törmälä, T., Wistbacka, R. 1996. *Liito-orava Suomessa*. Helsinki: Maailman Luonnon Säätiö WWF.
- Eronen, R. 1991. *Journalismin lingvistiset strategiat yhteiskunnallistajana – metodikokeiluja ja -kriittikö. Helsingin Sanomien eduskuntavaaliuutisten 1987 tarkastelua*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Fairclough, N. 2002. *Miten media puhuu*. Suomentaneet V. Blom & K. Hazard. Toinen painos. Tampere: Vastapaino.
- Fichtelius, E. 2008. *Nyhetsjournalistik. Tio gyllene regler*. Andra upplagan. Vällingby: Elanders.
- Finlands Journalistförbund. 2011. *Journalistreglerna*. Tillgänglig under adressen: <https://journalistiliitto.fi/sv/etikochjuridik/journalistreglerna>.
- Foucault, M. 1981. The Order of Discourse. I: *Untying The Text. A Post-Structuralist Reader*. Red. R. Young. Boston: Routledge & Kegan Paul. S. 48–78.
- Garber, M. B. 2012. *Loaded Words*. Bronx: Fordham University Press.
- Geijer, A. 2014. *The social construction of the wolf. A case study of news media's role in sustainability wildlife conservation in regards to the wolf in Sweden*. Master Thesis Series in Environmental Studies and Sustainability Science. Lund: Centre for Sustainability Studies, Lund University.
- Genette, G. 1980. *Narrative Discourse. An Essay in Method*. Translated by J. E. Lewin. Oxford: Blackwell.
- Gustafsson, A. 2009. *Pamfletter! En diskursiv praktik och dess strategier i tidig svensk politisk offentlighet*. Lund: Lunds universitet.
- Gustafsson, K. E. & Kemppainen, P. 2002. Pohjoismaisen media. I: *Media muuttuu*. Red. A. Ruusunen. Helsinki: Gaudeamus. S. 119–133.
- Haglund, B. 2009. Fritid som diskurs och innehåll. En problematisering av verksamheten vid afterschool-programs och fritidshem. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 1/2009, 22–44.
- Harrison, J. 2006. *News*. London: Routledge.
- Hasselrot, A.-M. 2004. Vilket värde har ordet? *Klara* 5/2004, 14. Tillgänglig under adressen: <https://web.archive.org/web/20050211123312/http://regeringen.se/content/1/c6/03/00/68/8721e9e1.pdf>.
- Hazzah, L. 2011. *Exploring Attitudes, Behaviors, and Potential Solutions to Lion (Panthera Leo) Killing in Maasailand, Kenya*. Madison: University of Wisconsin-Madison.
- Hedquist, R. 1978. *Emotivet språk. En studie i dagstidningarnas ledare*. Umeå: Umeå universitet.
- Hedquist, R. 1980. *Viktigt, intressant och bra. En studie av värderingar*. Umeå: Umeå universitet.
- Heikka, M. 2000. *Kultakutrin ja Punahilkan painajaiset painomusteessa. Karhuja, susia ja petokeskustelun toimijoita sanomalehti Keskisuomalaisessa*. Avhandling pro gradu i sociologi, Jyväskylän universitet. Tillgänglig under adressen:

- <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/11706/mheikka.pdf?sequence=1>.
- Heikkilä, R. 2011. *Bättre folk, bättre smak? Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Heikkinen, V., Voutilainen, E., Lauerma, P., Tiililä, U. & Lounela, M. 2012. *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- Helle, M. 2010. *Toimitustyö muutoksessa. Toiminnan teoria ja mediakonseptin käsite tutkimuksen ja kehittämisen kehyksenä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Helsingin Sanomat. 2019. *Huhut pakottivat Luonnonvarakeskuksen tiedottamaan, ettei se siirtele susia ympäri Suomea: "Kyseessä ei ole uusi ilmiö"*. Julkaistu 25.10.2019. Tillgänglig under adressen: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006285340.html>.
- Helsinki, N. 2017. *Sutta ken pelkäisi – susi poliittisena eläimenä*. *Politiikasta.fi-verkkolehti*. Julkaistu 29.3.2017. Tillgänglig under adressen: <https://politiikasta.fi/tag/susi-poliittisena-elaimena>.
- Hemánus, P. 1990. *Journalistiikan perusteet. Johdatus tiedotusoppiin 2*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hokkanen, H. 1996. *Liito-oravan kannankehitys ja sen seuranta. I: Liito-orava Suomessa*. Red. Liito-oravatyöryhmä. Helsinki: WWF. S. 6–11.
- Hujanen, E. 2007. *Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hultén, L. 1990. *Reportaget som kom av sig*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Huovila, T. 2000. *Uutinen eri välineissä. GSM-sähkeestä taustajuttuun*. Vantaa: Inforviestintä.
- Huovila, T. 2005. *Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja*. Helsinki: WSOY.
- Husa, S. 1995. Foucault'lainen metodi. *Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti* 3/1995, 42–48.
- Hytönen, T. 2013. *Uutinen syntyy edelleen. Uutinen ja uutisjournalismi monimediaisessa toimintaympäristössä – tapauksena Yleisradion alueelliset uutiset*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hänninen, S. 2009. Axel Hägerström ja pohjoismaisen oikeuden haaste EU-oikeudelle. *Lakimies* 7–8/2009, 1053–1070.
- IDG.se. 2016. *Nya lagar ska stoppa näthatet – Vad betyder det för dig?* Publicerad 3.2.2016. Tillgänglig under adressen: <https://www.idg.se/2.1085/1.649183/stoppa-nathat-lagar>.
- Ilta-Sanomat. 2011a. *Luontokuvaajien mallina toiminut karhu tapettiin*. Julkaistu 24.8.2011.
- Ilta-Sanomat. 2011b. *Timon saalis, Suomen suurin ammuttu karhu*. Julkaistu 25.8.2011.
- Ilta-Sanomat. 2019. *Vihreän Skoda Octavian oveen teipatut kirjaimet kyloivät pelkoa Keuruulla – alkoi liikkua huhu salaisesta susi-operaatiosta*. Julkaistu 26.10.2019. Tillgänglig under adressen: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006286134.html>.

- Ilvesviita, P. 2005. *Paaluraudoista kotkansuojeluun – Suomalainen metsästyspolitiikka 1865–1993*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Ingo, R. 1990. *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käänntieteteeseen*. Helsinki: WSOY.
- Jokinen, A. 2004. Diskurssianalyysin kourissa. I: *Feministinen tietäminen*. Red. M. Liljeström. Tampere: Vastapaino. S. 191–208.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2005. Förvaltningsplan för vargstammen i Finland. Helsingfors: Jord- och skogsbruksministeriet.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2007. Förvaltningsplan för björnstammen i Finland. Helsingfors: Jord- och skogsbruksministeriet.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2011a. Viime vuoden suurpetovahinkojen korvaukset maksuun. Julkaistu 5.4.2011. Tillgänglig under adressen: <http://www.mmm.fi>.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2011b. Vuonna 2010 haetut petovahinkokorvaukset. Tillgänglig under adressen: <http://www.mmm.fi/attachments/riistatalous/riistavahingot/62h55e3J1/Petovahingot.pdf>.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2015. Förvaltningsplan för vargstammen i Finland. Helsingfors: Jord- och skogsbruksministeriet.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2019a. Förvaltningsplan för vargstammen i Finland. Tillgänglig under adressen: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-015-1>.
- Jord- och skogsbruksministeriet. 2019b. Maa- ja metsätalousministeriön asetus poikkeusluvan tai alueellisen kiintiön nojalla sallittavasta karhun metsästyksestä metsästysvuonna 2019–2020. Tillgänglig under adressen: https://www.mmm.fi/documents/1410837/13973650/karhuasetus_muistio_lausunolle.pdf/abc4f8d5-f26f-b4c0-86af-d4661dfc1e79/karhuasetus_muistio_lausunolle.pdf.
- Jylkkäri. 2016. *Susi ihastuttaa ja pelottaa*. Julkaistu 21.1.2016. Tillgänglig under adressen: <https://www.jylkkari.fi/2016/01/susi-ihastuttaa-ja-pelottaa/>.
- Järvinen, A. 2000. *Ihmiset ja eläimet, humanistin eläinikirja*. Helsinki: WSOY.
- Järvinen, A. 2004. Ihminen luokittelee yhä eläimet hyviin ja pahoihin. *Helsingin Sanomat* 29.6.2004.
- Kantar. 2018a. TS-upplagorna för dagstidningar 2018. Tillgänglig under adressen: <https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/audit-rapporter>.
- Kantar. 2018b. Räckviddsrapport. Orvesto Konsument 2018:1. Tillgänglig under adressen: https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2018_1_0.pdf.
- Kantar. 2018c. Räckviddsutveckling. Orvesto Konsument 2009:2–2018:1. Tillgänglig under adressen: https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsutveckling_orvesto_konsument_2009_2_-_2018_1_0.pdf.
- Kauhala, K. 2000. *Koiran villit sukulaiset*. Helsinki: WSOY.

- Kindberg, J. 2010. *Monitoring and Management of the Swedish Brown Bear (Ursus arctos) Population*. Umeå: Swedish University of Agricultural Sciences.
- Kivi, A. 1994. *Seitsemän veljestä*. Red. K. Levola. Toinen painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Kojola, I., Helle, P. & Heikkinen, S. 2011. Susikannan viimeaikaiset muutokset Suomessa eri aineistojen valossa. *Suomen Riista* 57/2011, 55–62.
- Kojola, I. 2014. Susi ja koirametsästäjä – voidaanko konflikteja välttää? *Metsästäjä* 1/2014, 12–14.
- Kontro, L. 2011. *Metsäpeura, Rangifer tarandus fennicus*. Helsinki: Maahenki.
- Koskimies, P. 2011. Metsäpeuran laumat hupenevat – ja sutta syytetään. *Luontokuva* 4/2011, 56–61.
- Kuutti, H. 2006. *Uusi mediasanasto*. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Kuortti, J., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. 2008. Kielen rakennustelineillä: kielellisen ja yhteiskunnallisen käänteen merkitys. *Media & Viestintä* 31, 25–37.
- Lahtinen, M. 2002. *Ihminen, poliittinen eläin*. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, M. 2000. *Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.
- Lidberg, O. & Sund, H. 2012. *Effects of migration and selective harvest for genetic status of the Scandinavian wolf population. A report to the Swedish Environment Protection Agency SEPA (Naturvårdsverket)*. Grimsö: Wildlife Research Station.
- Lind Palicki, L. 2010. *Normaliserade föräldrar: en undersökning av Försäkringskassans broschyrer 1974–2007*. Örebro: Örebro universitet.
- Lippmann, W. 1965. *Public Opinion*. New York: Free Press.
- Lumiaro, R. 1997. *Onko sudella olemassaolon mahdollisuus Suomessa – ihmisten suhtautuminen suteen*. Avhandling pro gradu i djurvetenskap, Helsingfors universitet.
- Lumiaro, R. 1998. Suomalaisen suhtautuminen suteen. *Suomen Riista* 44, 43–55.
- Lundqvist, F., Mattsson, E. & Westerlind, J. 2011. *Nyhetsbegreppet i förändrat medielandskap. En kvalitativ studie om unga vuxnas uppfattning om vad en nyhet är och var den finns*. Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap, Göteborgs universitet.
- Lyytimäki, J. & Palosaari, M. 2004. *Ympäristöviestinnän tutkimus Suomessa*. Helsinki: Suomen ympäristökeskus.
- Lähdesmäki, H. 2020. *Susien paikat. Ihminen ja susi 1900-luvun Suomessa*. Turku: Turun yliopisto.
- Lönnrot, E. 1999. *Kalevala*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lönnroth, H. 2009. Det femte landskapet? Svenska språköar i Finland som objekt för språkvetenskaplig forskning. I: *En färd i språket. Festskrift till Marketta Sundman på 60-årsdagen den 12 mars 2009*. Red. K. M. Berg, K. Borg, E. Ingman, M. Sandelin, A.-M. Åberg. Åbo: Åbo universitet. S. 98–113.
- Malmberg, T. 2013. Pertti Hemánus ja suomalaisen tiedotusopin käänne 1950-luvulta 1990-luvulle. *Media & Viestintä* 36, 97–108.

- Martikainen, M. 2014. Vargdiplomati i västra Finland. *För viltet* 1/2014, 6–8.
- McQuail, D. 2008. *McQuail's Mass Communication Theory*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- MediaAuditFinland Oy. 2018. LT ja JT tarkastustilasto 2018. Tillgänglig under adressen: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2019/04/LT-tilasto-2018-1.pdf>.
- Mediekompass. 2018. Statens medieråd. Tillgänglig under adressen: <http://www.mediekompass.se/wp-content/uploads/2018/12/9-Publicistguiden-2018-Vad-blir-en-nyhet.pdf>.
- Moi, T. 1990. *Sukupuoli, teksti, valta*. Suomentanut R. Koli. Jyväskylä: Gummerus.
- Mykrä, S. & Pohja-Mykrä, M. 2005. Den finländska vargpolitikens historia. I: *Förvaltningsplan för vargstammen i Finland*. Helsingfors: Jord- och skogsbruksministeriet. S. 30–31.
- Mykrä, S. Pohja-Mykrä, M. & Vuorisalo, T. 2005. A history of organized persecution and conservation of wildlife: Species categorizations in Finnish legislation from medieval times to 1923. *Oryx* 3/2005, 275–283.
Tillgänglig under adressen: https://www.researchgate.net/publication/231909956_A_history_of_organized_persecution_and_conservation_of_wildlife_Species_categorizations_in_Finnish_legislation_from_medieval_times_to_1923
- Mykrä, S. 2017. *Eläinluokittelujen, lajisuojelun ja sidosryhmien historia määrää haitallisten eläinten nykyistä ja tulevaa kannanhoitoa ja suojelua*. Turku: Turun yliopisto.
- Naturresursinstitutet. 2018. *Susikanta Suomessa maaliskuussa 2018*. Helsingfors: Naturresursinstitutet. Tillgänglig under adressen: https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2018/06/luke-luobio_27_2018.pdf.
- Naturresursinstitutet. 2019. *Luke ei siirrä susia – Keuruulla mitattu metsäntutkimuksen kokeita*. Tillgänglig under adressen: <https://www.luke.fi/uutinen/luke-ei-siirra-susia-keuruulla-mitattu-metsantutkimuksen-kokeita>.
- Naturresursinstitutet. 2020. *Beståndsberäkning för varg 2020: Antalet vargflockar ökad – i synnerhet i västra Finland*. Helsingfors: Naturresursinstitutet. Tillgänglig under adressen: <https://www.luke.fi/sv/nyheter/bestandsberakning-for-varg-2020-antalet-vargflockar-okad>.
- Naturvårdsverket. 2012a. *Nationell förvaltningsplan för varg 2012–2017*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. 2012b. *Slutredovisning av uppdrag om genomförande av åtgärder för utsättning av varg i Sverige*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. 2014a. *Nationell förvaltningsplan för varg. Förvaltningsperioden 2014–2019*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. 2014b. *Genetisk förstärkning av vargstammen. Slutredovisning*. Stockholm: Naturvårdsverket.

- Naturvårdsverket. 2016. *Femårig plan för genetisk förstärkning 2016–2020*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. 2020. *Fakta om varg*. Stockholm: Naturvårdsverket. Tillgänglig under adressen: <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Rovdjur/Fakta-om-varg>.
- Nieminen, H. & Pantti, M. 2009. *Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Loki-Kirjat.
- Nilsson, G. 2009. Makten över språket – ur ett andraspråksperspektiv. I: *Kieli ja valta. VAKKI symposium XXIX*. Red. M. Enell-Nilsson & N. Nissilä. Vasa: Vasa universitet. S. 298–307.
- Noordhuizen, K. 2009. *Maahanmuuttajien muuttuvat identiteetit Länsi-Euroopassa. Haastattelututkimus uskonnon asemasta hybridin identiteetin teesissä*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Nordman, M. 2010. Adjektiv och känsla. I: *Språk och känslor. VAKKI symposium XXX*. Red. N. Nissilä & N. Siponkoski. Vasa: Vasa universitet. S. 234–244.
- Norén, C., Melander, B., Josserand, J. & Nyroos, L. 2013. Röster i samspel och konflikt. Den europaparlamentariska debattens textpolyfoni. I: *Le Nord en français: Traduction, interprétation, interculturalité*. Red. H. Reuter. Mons: Éditions du C.I.P.A. Langage et société. S. 159–172.
- Nyholm, E. S. 1990. *Ruskeakarhu, Ursus arctos arctos*. Helsinki: WSOY.
- Olsson, T. 2013. *Attityder till varg – En kvantitativ enkätstudie om attityder till varg i det tätortsnära landsbygdssamhället Diseröd*. Kandidatuppsats i kulturgeografi, Göteborgs universitet.
- Perelman, C. 1996. *Retoriikan valtakunta*. Suomentanut L. Lehto. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, J. 2012. Lehdistön tutkimus. I: *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Red. V. Heikkinen, E. Voutilainen, P. Lauerma, U. Tiilikä & M. Lounela. Helsinki: Gaudeamus. S. 594–594.
- Pietilä, V. 1988. Narratologia ja uutisjournalismi: eräitä metodologisia huomioita. *Media & Viestintä* 11, 5–17.
- Pohja-Mykrä, M. 2014. *Vahinkoeläinsodasta psykologiseen omistajuuteen – petokonfliktien historiallinen tausta ja nykypäivän hallinta*. Turku: Turun yliopisto.
- Pulliainen, E. 1999. *Suurpetomme karhu, susi, ahma, ilves*. Kajaani: Articmedia.
- Puoskari, E. 2005. *Populaari, viestintä ja artikulaatio. Lawrence Grossbergin ajattelun tekstijärjestelmänalyysi*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Raamattu. 1992. Johanneksen ilmestys 13. Kolmas painos. Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.
- Rahm, H. 2001. *Journalistikens anatomi*. Lund: Studentlitteratur.
- Rannikko, P. 2012. Susien suojelun tragedia. Autoetnografinen tutkimus salametsästyksen paikallisesta hyväksyttävyydestä. *Alue ja ympäristö* 41:2, 70–80.

- Ratamäki, O. 2008. Susipolitiikka eri toimijaryhmien tarinoissa. *Maaseudun uusi aika* 2/2008, 5–24.
- Ratamäki, O. 2009. *Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Ratamäki, O. 2010. En förvaltningsplan för vargpolitiken? *Jägaren* 2/2010, 69–71.
- Rautiainen, L. 2007. *Villi itä, Wild East, Wild Ost*. Kajaani: Articmedia.
- Reuters Institute Digital News Report. 2018. *Uutismedia verkossa 2018*. Tampere: Journalismien, viestinnän ja median tutkimuskeskus.
- Saariluoma, L. & Hakkarainen, M.-L. 1998. *Interteksti ja konteksti*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Salminen, A. 2017. Mimesis kirjallisuudessa. I: *Mimesis: filosofia, taide, yhteiskunta*. Red. J. Mikkonen & A. Salminen. Jyväskylä: SoPhi. S. 68–83.
- Statens offentliga utredningar. 2016. Integritet och straffskydd. Betänkande av Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Tillgänglig under adressen: <https://www.regeringen.se/contentassets/207048837827439b9d1dce919d0dd6f9/integritet-och-straffskydd-sou-20167>.
- Statistiska Centralbyrån. 2011. Antal personer efter region, utländsk/svensk bakgrund och tid. Tillgänglig under adressen: <http://www.scb.se>.
- Statistiska Centralbyrån. 2012. Folkmängd i riket, län och kommuner 31 mars 2012 och befolkningsförändringar 1 januari – 31 mars 2012. Tillgänglig under adressen: <http://www.scb.se>.
- Statistikcentralen. 2010. Antalet personer under 15 år det lägsta i Finland på över 100 år. Tillgänglig under adressen: <http://www.stat.fi>.
- Suhonen, P. 1994. *Mediat, me ja ympäristö*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Suonpää, J. 2002. *Petokuvan raadollisuus. Luontokuvan yhteiskunnallisten merkitysten metsästys*. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- Suopajarvi, T. 2005. "Kyllähän tää semmosta mediaoppituntia on ollu." Suomalaisten metsätoimihenkilöiden näkökulmia metsäkonflikteihin ja mediaan. I: *Valtamedia/vastamedia. Kirjoituksia mediakulttuurista*. Red. S. Karkulehto & K. Valjus. Oulu: Oulun yliopisto. S. 31–42.
- Suurpedot.fi. 2020. *Järven – Gulo gulo*. Tillgänglig under adressen: <http://www.suurpedot.fi/sv/art/jarven.html>.
- Svenska journalistförbundet. 2009. Spelregler för press, radio och TV. Tillgänglig under adressen: <http://www.sjf.se>.
- Taloustutkimus. 2009. *Gallup-kysely suomalaisten susi- ja karhupeloista*. Vantaa: Metsähallitus.
- Taloustutkimus. 2013. *Suomalaisten suhtautuminen metsästyksen. Kyselytutkimus suomalaisten susi- ja karhupeloista*. Helsinki: Suomen riistakeskus.
- Tidningarnas Telegrambyrå. 2011. Allmänna skrivråd. Tillgänglig under adressen: <http://www.tt.se>.
- Tidningsstatistiken. 2011. Dagens Nyheter, Nya Wermlands-Tidningen. Tillgänglig under adressen: <http://www.ts.fi>.
- Tikkanen, J. 2019. *Lauma. 1880-luvun lastensurmat ja susivoiha Suomessa*. Helsinki: Otava.

- Tikkunen, M. 2014. Kan vi minska på angreppen? Varför dödar vargen hundar? *För viltet* 1/2014, 9.
- Turun Sanomat. 2019. *Näin syntyi susihysteria somessa: Sienitutkijoita luultiin susien siirtoistuttajiksi*. Julkaistu 25.10.2019. Tillgänglig under adressen: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/4746067/Nain+syntyi+susihysteria+somessa+Sienitutkijoita+luultiin+susien+siirtoistuttajiksi>.
- Upplagekontroll. 2011. Helsingin Sanomat, Kainuun Sanomat, Hufvudstadsbladet, Vasabladet. Tillgänglig under adressen: <http://www.levikintarkastus.fi>.
- Van Dijk, T. A. 1985. *Handbook of Discourse Analysis vol. II. Dimensions of Discourse*. London: Academic Press.
- Van Dijk, T. A. 1988. *News Analysis. Case studies of international and national news in the press*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Leeuwen, T. 2008. *Discourse and Practise. New tools for critical analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Vehkalahti, P. 2015. Pohjoisen ydinmylly. Fennovoima kolmessa suomalaisessa sanomalehdessä 2007–2013. *Media & Viestintä* 38, 90–111.
- Weigand, E. 2004. *Emotions in Dialogic Interaction*. Amsterdam: John Benjamins.
- Westberg, G. 2016. *Legitimerade föräldraskap 1870–2010. En diskurshistorisk undersökning*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. 2011a. RKTL avasi susipuhelimen. Helsinki: Luonnonvarakeskus.
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. 2011b. Jakten 2010. Helsinki: Luonnonvarakeskus.
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. 2012. RKTL:n susipannoitukset jatkuvat, yhdeksän sutta sai lähettipannan Pohjois-Savossa. Helsinki: Luonnonvarakeskus.
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. 2013. Lausunto Suomen karhukannasta. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Tillgänglig under adressen: http://riistahavainnot.fi/static_files/suurpedot/kantaarviolausunnot/lausunto_331_401_2013_karhu.pdf.
- Viltskadecenter. 2011. *Viltskadestatistik 2010. Skador av fredat vilt på tamdjur, hundar och gröda*. Grimsö: Viltskadecenter.
- Yle. 2019. *Jonas Jungar: Det kan inte vara polisens och domstolens sak att lära oss tala*. Publicerad 15.8.2019. Tillgänglig under adressen: <https://svenska.yle.fi/artikel/2019/08/15/jonas-jungar-det-kan-inte-vara-polisens-och-domstolarnas-sak-att-lara-oss-tala>.
- Östergren, A., Asheim, M., Bergström, M.-R., Fangel, K., Frantsén, R., Kjørstad, M. & Nieminen, M. 2001. *Järv, lodjur, varg och björn på Nordkalotten 1992–2000*. Rovaniemi: Nordkalottrådet.

Ordböcker

- Kielitoimiston sanakirja. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Tillgänglig under adressen: <http://kielitoimistonsanakirja.fi>.
- Norstedts svenska ordbok. 1990. Stockholm: Norstedts.
- NSSK, Nykysuomen sanakirja. 1961. Red. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: WSOY.
- SAOB, Svenska Akademiens ordbok. 2017. Stockholm: Svenska Akademien. Tillgänglig under adressen: <http://www.svenska.se>.
- SAOL, Svenska Akademiens ordlista. 2015. Stockholm: Svenska Akademien. Tillgänglig under adressen: <http://www.svenska.se>.
- SAG, Svenska Akademiens grammatik. 1999. Stockholm: Svenska Akademien. Tillgänglig under adressen: <http://www.svenska.se/grammatik>.
- SO, Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien. 2009. Stockholm: Svenska Akademien. Tillgänglig under adressen <http://www.svenska.se>.
- SSK, Suomi-sanakirja. Tillgänglig under adressen: <http://www.suomisanakirja.fi>.

Lagstiftning och beslut

- Art- och habitatdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 2006/105/EG.
- Jaktförordning (Sverige). 1987:905, paragraf 23.
- Jaktförordning (Sverige). 2009:310, paragraf 28.
- Jaktlag (Finland). 28.6.1993/615, paragraf 5.
- Jaktlag (Finland). 18.2.2011/159, paragraf 37, paragraf 41.
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 939/2011 om jakt på varg som sker under jaktåret 2011–2012.
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 940/2011 om jakt på brunbjörn som sker med stöd av dispens och en regional kvot under jaktåret 2011–2012.
- Naturvårdsverket 2010. Beslutet om licensjakt på varg 2010. Rapport 6361/2010.
- Naturvårdsverket 2013. Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg. 30.1.2013, ärendenummer NV-01007-13.
- Regeringens proposition 2008/09:210. En ny rovdjursförvaltning.
- Regeringsbeslut I:10 (2012). Uppdrag om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige. M2012/3438/Nm. Regeringen/Miljödepartementet.
- Riksdagens protokoll 2009/10:18. En ny rovdjursförvaltning.
- Strafflag (13.6.2003/515). Kapitel 4 § 5: Nödtillstånd.
- Viltskadeförordning 2001:724 5 §.
- Viltskadelag 27.2.2009/105, 13–15 §.

BILAGOR: MATERIAL

Helsingin Sanomat (HS)

Källa: HS.fi-arkivet, mikrofilmsarkivet vid Uleåborgs universitet och Riksarkivet i Helsingfors

HS 1994

- Pohjanmaalla ja Lapissa petolaumat syöneet koiria ja peuroja. Susien kaatoon anotaan lupia, 21.1.1994
- Kesoilin parlamentti pohtii suden ja koiran perusoikeuksia, 23.1.1994
- Pedot raatelivat kaksi tarhakettua Vimpelissä, 25.1.1994
- Saako susilaumassa saalistavan koirasuden tappa?, 25.1.1994
- Metsästäjät saivat luvan ampua neljä koirasutta, tutkijat haluavat oudot pedot pois Perhon metsistä, 29.1.1994
- Perhon susijahtiin lähdössä ennätysmäärä metsästäjiä, Koirasusien perään päästään heti kun pakkaset lauhtuvat, 3.2.1994
- Vain pakkanen pidättelee Perhon susiporukkaa aloillaan, 6.2.1994
- Jahtimiehet poikkesivat kotimatalla vielä tuoreiden jälkien perään, Perhon saalissusi punakka kuin pystykorva, 7.2.1994
- Petojahti johti kaatoon Perhossa, 7.2.1994
- Kaikki haluavat nähdä uhkean punaturkkisen naaraan, Perhossa pyörii susisirkus, 8.2.1994
- Perhossa kaatui toinen susi, Susinarttua jäljesti pari sataa metsästäjiä, 10.2.1994
- Koirasusia myydään lemmikeiksi Yorkshiressä, 10.2.1994
- Maailman luonnonsäätiö arvostelee susijahtia, (FNB) 12.2.1994
- Susien ulvontaa, 16.2.1994
- Perhon susia päästään tutkimaan aikaisintaan ensi viikolla, (FNB) 16.2.1994
- Perhon pikkuhukassa koiran piirteitä, Kaadetulla naaraalla poikkeava ruumiinmuoto ja valkoiset kynnet, 18.2.1994
- Kolmas susi nurin Perhossa, Jahtipäällikkö: "Se on punakka, valkokyntinen ja liikkui oudosti", 25.2.1994
- Koirasusia ei saa tuoda maahan ilman eri lupaa "koirina", 1.3.1994
- Perhossa kaadettu kippurahäntä on luultavasti tavallinen koira, Petotutkija Erik S. Nyholm olettaa, ettei se ole sutta nähnytkään, 1.3.1994
- Neljäs Suomenselän susi kaadettiin tiistai-iltana, 10.3.1994
- Susien arvioidaan paenneen Perhon metsästäjien tieltä, Hukat olivat hukkateillä, kun susikurssi etsi jälkiä, 12.3.1994
- Sudet palaavat Kalliovuorille vuosikymmenien tauon jälkeen, (The Washington Post, Los Angeles Times) 9.5.1994
- Verinen Dracula-myytti elää yhä vahvana Transilvaniassa, Romanianlainen Brasovin kaupunki toivoo vampyyrikreivin linnasta itselleen tehokasta matkailuvalttia, 8.6.1994
- Muuttolinnut ja sudet unionin erityissuojelussa, 18.6.1994
- Luukkaiselle laatta suden suojelusta, (FNB) 9.8.1994
- Suden epäillänsä tappaneen 11 lammasta Alavieskassa, 10.9.1994
- Susien ystävätkä järjestäytyivät, (FNB) 2.10.1994
- Sudet raatelivat poroja aidassa Sallan Tuntsalla, 23.10.1994
- Taka-Hikiän kunniavaari on tunnettua sudentappajasukua, 14.11.1994

- EU halusi Suomesta suurpetojen maan, Karhu, susi, ilves ja ahma pesivät kohta koko maassa, 12.12.1994
- Susille rauha Ruovedellä, 12.12.1994
- Sudet hiippailevat pihhoilla ja syövät tähteitä Lieksassa, Hukkahavaintoja tulee koko ajan lisää Itä-Suomessa, 12.12.1994
- Suurpetojen tulo etelään herättää pelkoa, 12.12.1994
- Iso paha susi ei enää ole kaikkien mielestä kovin paha, 24.12.1994
- Susi alkaa päästä pahasta maineestaan, 24.12.1994

HS 1999

- Susi ammuttiin Pielisen saarella, 5.1.1999
- Ruotsalaiset toivovat susikannan kasvattamista, 8.1.1999
- Ilomantsin ja Kuhmon susille asetetaan radiolähetinpantoja, 14.1.1999
- Talon nurkissa kiertelevälle sudelle tappotuomio Nurmeksessa, (FNB) 30.1.1999
- Punasusia onnistuttiin palauttamaan luontoon, 6.2.1999
- Tää kaveri, hää on Sus, (AP) 13.2.1999
- Norjassa kiistellään susien tappoluvista, 11.3.1999
- Tappotuomion saaneille Norjan susille armonaikaa, 13.3.1999
- Kiistelty susi jäi junan alle Norjassa, 15.3.1999
- Tutkijat pitävät susikantaa liian pienenä, 15.3.1999
- Susien määrästä kiista Ranskassa, 30.3.1999
- Radiosusi paljastaa lauman liikkeit, 18.4.1999
- Tuhat karhua ja sata sutta. Pedot ovat tulleet mökki-Suomeen, 18.4.1999
- Susien ja karhujen kannat kasvavat ja leviävät länteen, 18.4.1999
- Poliisilta toimintaohjeet suurpetokolarin varalle, 23.5.1999
- Luoteis-Uudellamaalla petoja enemmän kuin miesmuistiin, 5.7.1999
- Oikeuskansleri Paavo Nikula: Ihmisiä suojeltava petoeläimiltä, 14.7.1999
- Oikeuskansleri: Valtion suojeltava ihmisiä pedoilta, 14.7.1999
- Susiaita suojaamaan strutseja ja emuja Lieksaan, 18.7.1999
- Susi auttoi antiikin Roomassa, 24.7.1999
- Norjan farmarit haluavat kaataa susilauman Oslon tuntumassa, 8.10.1999
- Ranskan Alppien susia uhkaa hävittäminen, 22.10.1999
- Hirviporukka ampui kaksi sutta Ruokolahdella, 1.11.1999
- Susien kaato Ruokolahdella johti poliisitutkintaan, 2.11.1999
- Kaksi sutta ampuneet metsästäjät välttyivät syytteiltä Ruokolahdella, 1.12.1999
- Miksi kahdella luvalla sai ampua neljä sutta?, 3.12.1999
- Luonnonsuojeluliitto pyytää valtiosyyttäjän kantaa sudenkaatoihin, 15.12.1999

HS 2004

- Susi söi koiran Kaavilla, (FNB) 6.4.2004
- Susi repi koiran Multialla, (FNB) 28.2.2004
- Petoyhdyshmiehet lakkoilevat Sotkamossa, 20.3.2004
- Pohjois-Karjalan maakuntajohtaja neuvottelee susista Brysselissä, (FNB) 21.2.2004
- Euroopan unioniin liittyy paljon ilveksiä ja susia, 12.2.2004
- Ministeriö valmistelee susien suojelun hoitosuunnitelmaa, 4.2.2004
- Sairas susi ammuttiin Enonkoskella, 22.12.2004

- Metsästäjät ampuivat tutkimussuden Kuhmossa, (FNB) 20.11.2004
- Janis-suden kaatamiseen poikkeuslupa, (FNB) 7.11.2004
- Itä-Suomeen lisää sudenkaatolupia, (FNB) 24.9.2004
- Poliisi yritti ampua Nopen puolison, 6.4.2004
- Eläinpuistosta karannut susi ammuttiin, 19.2.2004
- Helsinki vilisee villieläimiä, 25.5.2004
- Janis-susi vaeltanut Sotkamosta Espooseen, 21.7.2004
- Susi vaelsi halki Helsingin seudun, 21.7.2004
- GPS-panta on 14 sudella, 21.7.2004
- Koirarodut geneettisesti kaukana toisistaan, 25.5.2004
- Susipantaa kantaa jo 14 sutta, 6.4.2004
- Yksinäisen gps-suden kosiomatka, 6.4.2004
- Seurantapannan saanut 54 sutta, 20.3.2004
- Koirien alkukoti Aasiassa, (AP) 15.2.2004
- Ennätysmäärä suurpetohavaintoja, 13.1.2004
- Pienpetojen levittämä kapitauti uhkaa ilveskannan kasvua. Heinävedellä tavattu ihmisiä pelkäämätön sairas susi, 19.12.2004
- Elämää susien varjossa, 30.10.2004
- Susijahti, 24.10.2004
- Seitsemän veljeksien ruokalista, 8.10.2004
- Héléne Grimaud soittaa susien kanssa, 29.8.2004
- Iso hyvä susi haluaa puhua, 21.8.2004
- Haukku ei ole hälyä, 27.7.2004
- Media söi suden, 10.4.2004
- Se on susi!, 9.2.2004
- Susien keskustelukanavalla ulvotaan, 13.1.2004
- Susihäkissä oppii käsittelemään ihmistä, 5.1.2004
- Hirvi tappoi pantasuden Sonkajärvellä, (FNB) 10.12.2004
- Susi jäi traktorin alle Kristiinankaupungissa, (FNB) 12.10.2004
- Naarassusi ja auto törmäsivät Lieksassa, 11.2.2004
- Susi kuoli auton alle Iisalmessa, 2.1.2004
- Susia ampunut sotkamolaismies jäi tuomiotta, (FNB) 9.9.2004
- Sotkamolaismiestä syytetään susien ampumisesta, (FNB) 26.8.2004
- Sotkamolainen tunnusti kolmen suden tapon, 12.5.2004

HS 2009

- Suden epäillään purren miestä Pyhäjärvellä, (FNB) 11.12.2009
- Poroja kerätään nyt aitauksiin vasomaan, 24.5.2009
- Kömpelö vasa on helppo saalis, 24.5.2009
- EU:lle susi on peuraa tärkeämpi, 19.12.2009
- Pedon puolella, 13.12.2009
- Rkp:n euroehdokas tekisi merimetsoista ja susista makkaroita, 5.6.2009
- Ensi vuoden petokorvaukset riippuvat nyt EU:sta, 26.5.2009
- Sairas susi ammuttiin, (FNB) 28.12.2009
- Metsästäjät lopettivat häirikösuden Ilomantsissa, (FNB) 16.11.2009
- Karhuja saa kaataa 139, susia 32, (FNB) 1.8.2009
- Talojen pihalla liikkunut susi ammuttiin Lieksassa, (FNB) 17.3.2009

- Suurriistan metsästäjä jaakaa¹ nyt valkoista sutta, 15.3.2009
- Kuusamossa tapetaan kuusi sutta, (FNB) 3.2.2009
- Poronhoitoalueelle lisää sudentappolupia, (FNB) 1.2.2009
- Uhkaavasti käyttäytynyt susi ammuttiin Laitilassa, (FNB) 4.1.2009
- Susikato elvyttää Kainuun peurakantaa, 19.12.2009
- Suurpeto ahma seurailee susia, 19.10.2009
- Goyetin koira oli iso lihansyöjä, 11.8.2009
- Ronja-koira ei pelkää suden hajua, 19.12.2009
- Susi oppi haaskalle, 4.4.2009
- Karhut ja ahmat tavallisimpia, 4.4.2009
- Hukkareissu petojen kuvauspaikalle, 4.4.2009
- Kuuluisuus ei sopinut sudelle, 27.2.2009
- Surullisia eläinsatuja, 21.2.2009
- Susi iskeytyi auton keulaan ja kuoli, (FNB) 22.2.2009
- Joka kolmas pelkää sutta ja karhua, (FNB) 6.11.2009

HS, andra nyhetstexter

- Poliisi: Metsästäjät tappoivat kolme sutta, 24.1.2013
- Perhon susijahdissa oli parikymmentä osallistujaa, (FNB-HS) 25.1.2013
- Sudentappajia ymmärretään Perhossa. Moni perholainen sanoo, että susia on jo liikaa, 27.1.2013
- Perhossa kaadetut sudet olivat villisusia, (FNB) 3.3.2013
- Sata hiihtäjää etsi susia Perhossa. Suksilla liikkuneet metsästäjät löysivät alueelta 12 sutta, kun virallinen luku on vain viisi, (FNB) 10.3.2013
- Susien perimästä kiistellään käräjillä. Puolustus: Perhon salakaadoista ei voida tuomita, jos tapetut eläimet olivat koirasusia, 5.4.2014
- Perhon laitton susijahti syyttäjälle, (FNB) 29.4.2014
- Perhon susijahdista syyte viidelletoista, (FNB) 16.5.2014
- Perhon sudet: koiria vai susia – oikeus saa päättää. Perhon tapetut sudet vievät viisitoista miestä oikeuteen, 2.10.2014
- Puolustus tuo kallot ja taljatkin oikeussaliin. Perhon susijahti oli tarkka operaatio, syyte tuli nyt 15:lle, 3.10.2014
- Röyhkeä hukka pyrkii piholle Savossa, 31.10.2014
- Koirasusia vai susia – käräjäoikeus alkoi, (FNB) 18.11.2014
- Kaksitoista sai tuomiot susijahdista, 16.1.2015

Kainuun Sanomat (KS)

Källa: *Kainuunsanomat.fi-arkivet, mikrofilmsarkivet vid Uleåborgs universitet*

KS 2004

- Susi kuoli auton alle Iisalmessa, (FNB) 2.1.2004
- Sotkamolaismies tunnusti tappaneensa kolme sutta. Miehen oman kertoman mukaan ensimmäinen oli kosto, loput koiran varjeluja, 11.5.2004
- [Förstasidan:] Kainuun susille saatava selkeä enimmäismäärä, 12.5.2004

¹ Verbet *jaakata* och dess form i singularis, presens och tredje person *jaakaa* är ett tal-språkligt ord som liknar svenskans *jaga*. Ordböckerna Kielitoimiston sanakirja, NSSK och SSK känner inte till lexemordet *jaakata* (SO, SAOL, Kielitoimiston sanakirja, NSSK, SSK).

- [Insidan:] Susien määrälle selkeä yläraja, loput pitää ampua pois. Sotkamosta selkeä viesti hukkien hoitosuunnitelman valmistelijoille, 12.5.2004
- Kuhmossa maltillinen susikeskustelu. Suurin osa puheenvuoron käyttäjistä nosti esiin hukkien aiheuttamat haitat, mutta kukaan ei ollut valmis luopumaan jok'ikisestä yksilöstä, 13.5.2004
- Susi ei sovi poronhoitoalueelle. Suomussalmen petokeskustelussa vaadittiin joustavampaa suden metsästystä, 14.5.2004
- Sotkamossa susia tappanut mies vetoaa edelleen pakkotilanteeseen, 26.8.2004
- Sotkamon susisurmat pakkotilanteita. Oikeus hylkäsi kaksi syytettyä, kolmannesta ei rangaistusta, 9.9.2004
- Susipuhelin jakaa metsästäjät. Osa arvioi puhelimesta olleen hyötyä, osa pitää susipuhelinta tehottomana, 19.11.2004
- Pantasusi-Igor ammuttiin Kuhmossa. Lauman nuorimmat uhkaavat nyt kotieläimiä, 20.11.2004

KS, andra nyhetstexter

- Salametsästys romahdutti susikannan, (FNB) 26.1.2013
- Ihailtu ja vihattu koirasusi. Vaikka eläimen puolesta riittää puhujia, koirasusi herättää tavattoman voimakasta vastustusta, 27.1.2013
- Hellässä huomassa, 27.1.2013
- Laki ei tunne koirasutta, 27.1.2013
- ”Paha ilman perusteita”, 27.1.2013
- Susien salakaato, 28.1.2013
- Salametsästäjät kaltereiden taakse, 30.1.2013
- Salakaadot eivät ole legenda, 5.2.2013
- Korpilain kotimaa, 24.2.2013
- Miksi arviot heittävät? 24.2.2013
- Perhon susijahti, 24.2.2013
- Petouhka vai uhka pedolle? Kansanedustajat Eeva-Maria Maijala ja Pertti Salolainen tietävät, millainen eläin susi on. Kumpikaan heistä ei ole tyytyväinen tämänhetkiseen tilanteeseen. Molemmat tietävät, mitä pitäisi tehdä, 24.2.2013
- Susi ei voi pysyä piilossa asutuilla seuduilla. Petopolitiikka: Johtajaeläimen tappaminen voi sekoittaa lauman, (FNB) 25.2.2013

Nya Wermlands-Tidningen (NWT)

Källa: Mikrofilmsarkivet vid Karlstads universitet

NWT 1994

- Päkörda varghonan dog, 20.1.1994
- Stor varg kan ha besökt Kil, 22.1.1994
- Varg synlig i Edsvalla, 25.1.1994
- Torsby kan få rovdjurscentrum, 25.1.1994
- Naturvårdarna protesterar mot rally genom vargskogen, 28.1.1994
- Idag genomförs rovdjursinvesteringen, 29.1.1994
- [Förstasidan:] Rovdjursstammen kartläggs, 31.1.1994
- [Insidan:] Inga vargspår vid rallysträckan, 31.1.1994
- Vargen hade inte skabb, 18.2.1994

- [Förstasidan:] Vill ha vargen, 8.7.1994
- [Insidan:] Värmlänningarnas svar på infekterad fråga: Opinion för vargen, 8.7.1994
- [Förstasidan:] Vargstammen i Värmland växer, 6.8.1994
- [Insidan:] Tio gårdar har fått elstängsel mot viltangrepp. Vargstammen i Värmland växer, 6.8.1994

NWT 1999

- Tio vargar spårade, 13.1.1999
- Vargjakt - Söker tillstånd att skjuta varg, 13.1.1999
- [Förstasidan:] Naturvårdsverket - Nej till skydds jakt på varg, 3.3.1999
- [Insidan:] Sverige: Naturvårdsverket går emot jägarna. Nej till skydds jakt på varg, 3.3.1999
- [Förstasidan:] Årjäng - Rykten om tjuvskjuten varg, 5.3.1999
- [Insidan:] Årjäng: Anonyma tips till Naturvårdsverket. Varg tjuvskjuten?, 5.3.1999
- [Förstasidan:] Värmland - Förbuds sälja varghundar, 17.3.1999
- [Insidan:] Hagfors: "Inte täckning i lagen". Varghundssäljare överklagar förbud, 17.3.1999
- Koppang: Nytt slag mot stammen. Varghona tågdödad, 17.3.1999
- Stöllet - Varg ger säter problem, 25.3.1999
- Värmland - Skydda hunden från varg och vinn 70 000 kr, 25.3.1999
- Årjäng - Rovdjurskväll på Kyrkerud, 25.3.1999
- [Förstasidan:] Värmland: Pejlar håller kontakt. Märkt vargtik vandrar långt, 26.3.1999
- [Insidan:] Hagfors - Varg vandrade från Sunnemo till Uppsala, 26.3.1999
- [Förstasidan:] Vilt: Båda öronen saknas. Död varg funnen utanför Ekshärad, 7.6.1999
- [Insidan:] Ekshärad - Död varg utan öron hittad i Halgån, 7.6.1999
- [Förstasidan:] Edsvalla: Barnkära hundvalpen kan bli fårens räddare. Snart är gubben vargens överman, 12.10.1999
- [Insidan:] Edsvalla: Lösningen på fårfarmarnas problem? Den beskedlige vargdödaren, 12.10.1999
- Vargfrågan - Jägerstöd för Bjärvall, 13.10.1999
- Varg: Argumenten inte starka nog. Nej till skydds jakt, 13.10.1999
- [Förstasidan:] Vilt: Skyttarna pejlar in radiomärkta rovdjur. Tjuvjakt pågår på varg och lo, 14.10.1999
- [Insidan:] Värmland: Vargar mystiskt försvunna. Organiserad tjuvjakt pågår, 14.10.1999

NWT 2004–2009

- [Förstasidan:] Årjäng - Varg med sändare ihjälkörd, 9.2.2004
- [Insidan:] Årjäng - Varghona kördes ihjäl på E 18, 9.2.2004
- [Förstasidan:] Värmland/Dalarna - Ingen skydds jakt på varg, 4.4.2009
- [Insidan:] Umeå: Tre ansökningar får anslag. Nej till skydds jakt på varg, (TT) 4.4.2009
- Värmland: Delade meningar om vargpolitiken. Naturvänner står mot jägare och bönder, 1.6.2009

- Storfors: En av kropparna var helt avskalad. Tolv får dödade i vargattack, 4.6.2009

NWT, andra nyhetstexter

- Malung: Ingen skydds jakt i Sörsjön. Vargfloeken ska skrämmas bort, 4.3.2010
- Karlstad: Rino Rotevatn hoppas kunna nyansera debatten. Nytt ljus över vargfrågan, 4.3.2010
- Vargjakt: Inplantering ofrånkomlig. Miljöministern dementerar hot om stoppad jakt, 5.3.2010
- Inte lämpligt plantera in varg, 23.8.2010
- [Förstasidan:] Rovdjur – "450 vargar är lagom", (TT) 12.4.2011
- [Insidan:] Rovdjur: Livskraftig stam kräver fler djur. Utredare anser att 450 vargar är lagom, (TT) 12.4.2011
- Flyttvargen är nu en bit norr om Oslo, 12.4.2011
- [Förstasidan:] Ny lag kan stoppa utplantering av varg, 14.2.2012
- [Insidan:] Ny lag kan stoppa utplantering av vargvalpar, 14.2.2012

Dagens Nyheter (DN)

Källa: DN.fi-arkivet, mikrofilmsarkivet vid Karlstads universitet

DN 1994

- Ännu en varg blev överkörd. Honas död hotar vargstammens överlevnad i Värmland, 20.1.1994
- Påkörd varg hade troligen rävs kabb, 24.1.1994
- Fem frågor till Anders Bjärvall, 27.1.1994
- Vargtjut räddar skog. Högtalare skrämmer rådjur från skrovsmål på växande träd, (TT) 18.2.1994
- Värmlänningarna värnar vargen, (TT) 9.7.1994
- Fler och yngre vargar i Värmland, 6.8.1994
- Svenskarna vill ha kvar vargen, (TT) 2.9.1994
- De svenska vargarna har blivit fler, 22.10.1994
- Allt färre renar rivs av rovdjur, (TT) 4.11.1994

DN 1999

- Värmlandsjägare vill skjuta varg, (TT) 12.1.1999
- Ensam varg på ö i Lule skärgård, 31.1.1999
- Ingen skydds jakt på varg, (TT) 3.3.1999
- Varg misstänks skjuten i Årjäng, (TT) 5.3.1999
- Rovdjur finns på Internet, (TT) 12.3.1999
- Varghundar säljs olagligt i Värmland, (TT) 17.3.1999
- Varghundar fall för rätten. Första gången lagen prövas. Oklart vilka korsningar som är tillåtna, 24.3.1999
- Hannars död hot mot vargstammen, (TT) 25.3.1999
- Förbud sälja valpar upphävt, 4.4.1999
- Varg rymde från djurpark, 3.6.1999
- Död varg hittad i Värmland, (TT) 7.6.1999
- Nackskott dödade varg, (TT) 10.6.1999
- Varg dödade tio får, 15.6.1999

- Vargen på vägen var en hund, (TT) 26.8.1999
- Varg pejlas in i söder. Växande stam. På natten kan djuren röra sig genom byar och i närheten av hus och har även lärt sig visst trafikvett, visar forskning, 13.9.1999
- Vargar går fria i Värmland, 13.10.1999
- Svensk varg har dragit till Norge. Flockar med ungar. Färre föräldrapar hot mot svenska stammens fortplantning, 17.10.1999
- Renskötare friad i vargjaktsmål, (TT) 3.11.1999
- Varg dödade hund i Blekinge, (TT) 9.11.1999
- Blekingevarg pejlad i Skåne, (TT) 13.11.1999
- Skånevargen nu i Hässleholm, (TT) 22.11.1999
- Skånevargen siktad igen, (TT) 24.11.1999
- Fler vargar ska få sändare, 27.11.1999
- Trafikskadad varg skjuten, (TT) 18.12.1999

DN 2004

- Riksåklagaren vill fälla vargskytt, (TT) 13.1.2004
- Varghona kördes ihjäl i Värmland, (TT) 8.2.2004
- Man åtalad för dödskjuten varg, (TT) 11.2.2004
- Varghatande jägare i Dalarna gör uppror. Lokalbefolkning vägrar spåra upp trafikskadade djur i protest mot "stockholmarnas rovdjurspolitik", 22.2.2004
- Jägare ska få försvara sina hundar, 3.3.2004
- Misstänkt vargspår kom från hundar, (TT) 3.4.2004
- Vargkritisk jägare smygfilmades, (TT) 18.4.2004
- Mildare jaktom när räv blev varg, (TT) 21.4.2004
- Regeringen ska se över skyddsjakten på rovdjur, (TT) 21.4.2004
- Lantbrukare som sköt varg friad, (TT) 24.5.2004
- Varg påkörd av bil i Täby, (TT) 12.9.2004
- Forskare har metod hålla varg från hund, (TT) 20.11.2004
- Älgko dödade varg, (TT-FNB) 12.9.2004
- HD ändrar dom mot bonde som sköt en varg, 22.12.2004
- Invandrad varg från öster kan förnya svenska stammen, 24.12.2004

DN 2009

- Varg kan ha dödat får i Bohuslän, (TT) 17.1.2009
- Svart varg har gen från tamhund, (TT) 6.2.2009
- Varg synlig nordost om Halmstad, (TT) 13.2.2009
- "Rovdjuren måste bli färre för att inte slå ut rennäringen", 15.2.2009
- Jägare vill flytta vargar, (TT) 2.4.2009
- Nej till skydds jakt på varg, (TT) 3.4.2009
- Varannan varg olagligt dödad, (TT-NTB) 7.4.2009
- Varg sköts efter godkänd skydds jakt, (TT) 29.4.2009
- Här står Allan öga mot öga med vargen, 3.5.2009
- Varg rev får i Sörmland, (TT) 25.5.2009
- Inplantering ska stärka vargarna, 30.5.2009
- Varg bet ihjäl tolv får i Storfors, (TT) 4.6.2009
- Varg som dödat tamdjur skjuten, (TT) 12.6.2009
- Varg kan ha setts i Blekinge, (TT) 28.7.2009
- Ingen jakt på ungvarg i Blekinge, 22.8.2009

- Varg tros ha dödat 23 lamm, (TT) 7.9.2009
- Tamhunden är inte en tam varg, (TT) 8.9.2009
- Två hundar dödade av varg i Värmland, 29.9.2009
- Varg sköts efter attack mot jakthund, (TT) 4.11.2009
- Stadsbor värnar vargen, 28.11.2009
- 2–40 vargar ska skjutas i vinter, (TT) 2.12.2009
- Vargar jagade rådjur i centrala Edsbyn, 11.12.2009
- Tusentals jägare vill skjuta varg, 15.12.2009
- Var tionde varg får skjutas, 18.12.2009
- Varg skjuten i Jämtland, (TT) 25.12.2009

DN, andra nyhetstexter

- Vargplantering - där går gränsen, (TT) 25.2.1993
- Vargar kan behöva flyttas, 8.3.2005
- Nej till inplantering av varg, 4.12.2007
- Naturvårdsverket vill tillåta begränsad jakt på varg, 19.2.2009
- Miljöministern hotar stoppa vargjakt, 4.3.2010
- Oklart var nya vargar ska hämtas, (TT) 14.4.2010
- EU ifrågasätter Sveriges vargpolitik, (TT) 23.12.2010
- Utredning vill fördubbla antalet vargar, 11.4.2011
- Varg får stanna i renbete, (TT) 8.11.2012

Vasabladet (VBL)

Källa: *arkiv.vasabladet.fi*

VBL 1994

- Vargflocker ställer till förtret, (FNB) 21.1.1994
- Jaktlov för hundkorsningar OK. Riktiga vargen bör förbli fredad, 25.1.1994
- Vargarna angrep rävfarm?, 25.1.1994
- [Förstasidan, samma text fortsätter på insidan:] Ingen rädder för vargen här... Storfotad varg tassar runt i Sydösterbotten, 27.1.1994
- [Förstasidan:] Vargarna har tagit tre av hans hundar, 30.1.1994
- [Insidan:] I Perho bor man granne med vargen, 30.1.1994
- En varghona fälldes under första dagen, 7.2.1994
- [Förstasidan:] Varg eller bastard?, 8.2.1994
- [Insidan:] Stora stygga vargen nedlagd. Eller vad är det egentligen för ett djur?, 8.2.1994
- [Förstasidan, första nyheten, samma text fortsätter på insidan:] Vargar i norr hamnar i skottfält, 29.11.1994

VBL 2004–2009

- [Förstasidan:] Vargen kommer. Väcker blandade känslor, 17.1.2004
- [Insidan:] Vargfeber, 17.1.2004
- [Insidan:] Större vargstam sätter känslor i svall, 17.1.2004
- [Insidan:] Forskare tar hjälp av radiosändare och satelliter. Trasig sändare försvårar spårningen av varghannen Noppe i Sydösterbotten. Tjugotal får halsband i vinter, 17.1.2004
- [Förstasidan:] Det blir ingen vargjakt, 24.1.2004
- [Insidan:] Det blev nej till vargjakt, 24.1.2004

- [Förstasidan:] Miljövänner rasar mot vargjakten, 11.2.2004
- [Insidan:] Vargjakt väcker ilska. "Skydda hundar med pepparväst, bygg vargstängsel runt hagarna", 11.2.2004
- [Insidan:] Vargens rörelse avgör om jakten fortsätter eller inte, 11.2.2004
- [Förstasidan:] Vargen sprang över åkern, 8.5.2004
- [Insidan:] Vargen kom till gården. Orädd varg sprang mellan två gårdar och tre hundar i Näset i Sundom, 8.5.2004
- [Insidan:] Honan Ursa är en riktig långskubbare, 8.5.2004
- [Insidan:] Ett nattligt möte vid Majorsbacken, 8.5.2004
- [Insidan:] Fånga en varg på bild, 8.5.2004
- [Förstasidan:] Vargen Ursa är i Alavo, 11.5.2004
- [Insidan:] Ursa firade morsdag i Alavo, 11.5.2004
- [Förstasidan:] Tam varg eller inte?, 14.5.2004
- [Insidan:] "Talande att Ursa rör sig mot Etseri", 14.5.2004
- Vargen Ursa drog på semester österut, 1.7.2004
- Polisens vargjakt stred inte mot lag, 29.10.2004
- [Förstasidan:] I väster finns rum för vargar säger ny vårdplan, (FNB) 13.9.2005
- [Insidan:] Ministerium vill se fler vargar i väst, FNB 13.9.2005
- Hon tränar trygghet med varghundar, 25.8.2009

VBL, andra nyhetstexter

- Vargen fortsatte till Vörå, 12.2.2013
- Djurparker håller koll på vargarna, 12.2.2013
- "Vissa tjänar på vargrädslan", 16.2.2013
- [Förstasidan:] Olaglig vargjakt i Perho, (FNB) 23.1.2013
- [Insidan:] Vargar fällades olagligt i Perho, (FNB) 23.1.2013
- [Förstasidan:] Fem gripna för vargjakt, 24.1.2013
- [Insidan:] Vargjakten i Perho kan ge fyra års fängelsestraff, 24.1.2013
- [Förstasidan, första nyheten:] Forskare: Vargen flyttar västerut, 25.1.2013
- [Insidan:] Beredda utesluta vargjägare. Fem gripna för vargjakten i Perho. Perhobo: "De vill ju bara få bort vargen härifrån. Det är vi många som vill", 25.1.2013
- [Förstasidan:] Viltvårdsbas misstänks ha deltagit i vargjakt i Perho, 1.2.2013
- [Insidan:] Makthavare var med i vargjakt, 1.2.2013
- Perhojägare sökte aldrig varglicens, 2.2.2013
- Vargjakt ger het debatt, 2.2.2013
- [Förstasidan:] "Vargarna var tama", 9.2.2013
- [Insidan:] "Förr var vargarna rädda". Vbl har träffat en av vargjägarna i Perho. Han talar om tama vargar och myndigheter som inte förstår, 9.2.2013
- Vargen kan inte hålla sig osynlig i bebyggda områden, (FNB) 25.2.2013
- Vargarna undersökta DNA-rapport snart klar, 27.2.2013
- [Förstasidan:] Vargarna i Perho var vilda, 2.3.2013
- [Insidan:] Vargarna var inga hybrider, 2.3.2013
- [Förstasidan:] Jägare i Perho uppger att de på en helg hittat fler vargar än vad viltcentralen uppgett att ska finnas i hela Österbotten, 6.3.2013
- [Insidan:] Vargkonflikten trappas upp. Viltvårdsmyndigheternas forskare är inte välkomna i Perho, 6.3.2013

- Låst läge i vargkonflikten, 16.4.2013
- Vargjakt godkändes inte i Perho, 14.5.2013
- Vargjakten i Perho går snart till åtalsprövning, 12.6.2013
- Vargjakten till åtalsprövning, 14.9.2013
- [Förstasidan:] Vargen kom aldrig, 9.3.2014
- [Insidan:] Väntan på vargen, 9.3.2014
- [Förstasidan:] "Djuren i Perho var varghybrider", 15.3.2014
- [Insidan:] "Perhos vargar var hybrider", 15.3.2014
- Hundvarg eller vildhund, 19.3.2014
- Lagen känner inte hybrider, 19.3.2014
- Vargjakten i Perho klar för åtalsprövning, 29.4.2014
- Vargjakten behandlas i höst, 30.8.2014
- [Förstasidan:] Hotfull varg kan bli laglös, 11.9.2014
- [Insidan:] Vargpolitiken ska förnyas, 11.9.2014
- [Förstasidan:] Femton jägare i rätten, 3.10.2014
- [Insidan:] Rättegången sätter arten i fokus, 3.10.2014
- Vargrättegången fortsätter, 14.11.2014
- Forskare: Varghybrider inget problem i Finland, (FNB) 16.11.2014
- [Förstasidan, första nyheten:] Vargforskningen i fokus på rättegång, 18.11.2014
- [Insidan:] Vargforskningen i vågskålen, 18.11.2014
- [Förstasidan:] "Vargforskare är renforskare", 19.11.2014
- [Insidan:] "De var ute för att jaga varg", 19.11.2014
- Expert kunde inte avgöra arten, 20.11.2014
- Hybrider kan ingå i genbank, 21.11.2014
- "Kranierna tillhör hybrider", 26.11.2014
- Rysk analys tyder på släktskap, 26.11.2014
- Djurpark ville fånga hundvargar, 27.11.2014
- "Förvaltningen för stelbent", 30.11.2014
- Hybrider föreslås få skydd, 30.11.2014
- [Förstasidan:] Jägare fällde för vargjakt, 16.1.2015
- [Insidan:] Tolv dömda i vargjaktsmål, 16.1.2015
- Vargjaktsmålet går vidare till hovrätten, 13.3.2015

Hufvudstadsbladet (HBL)

Källa: Hufvudstadsbladets arkiv och mikrofilmsarkivet i Riksarkivet i Helsingfors

HBL 1994–1999

- Hundar saknas, renar uppätta. Vargar oroar i Österbotten och Lappland, (FNB) 21.1.1994
- Galen korsning bekymrar invånarna. Nu vill jägarna i Perho jaga varg, 24.1.1994
- [Förstasidan:] Modiga vargar oroar i Perho, 24.1.1994
- Vargar får radiosändare, (FNB) 13.1.1999
- Vargar har lärt sig samarbeta, (AP) 21.2.1999
- Vargar dödas i Norge, 12.3.1999
- Egna vargar ökar, (FNB) 17.11.1999
- Vargflock rev fårskock, (FNB) 18.11.1999

HBL 2004–2009

- Vargen Noppes "fästmö" får leva, 24.1.2004
- Vargskräcken sprider sig igen, (FNB) 24.1.2004
- Miljövänner fördömer vargjakt. Polischefens beslut att jaga varg får skarp kritik av organisationen Natur och Miljö, 11.2.2004
- Polisen avlivade skadad varg, (FNB) 11.2.2004
- Vargjakt sätts under lupp, 6.3.2004
- Vargen i Sydösterbotten. Polis jagar varg i Sydösterbotten, 21.3.2004
- Nu ska vi bli vänner med vargen, (FNB) 23.4.2004
- I vargskogen, 15.5.2004
- Uppdaterad vargvård, 16.5.2004
- Vargstopp. Vargstaket för att skydda kon, 8.6.2004
- Varg (Canis lupus). Omtvistat djur. Nu har folket en möjlighet att påverka vargstammens fortlevnad i Finland. Finländarna tycker till om vargen, 9.8.2004
- Antalet stora rovdjur ökar, (FNB) 11.8.2004
- Vargdödare friad i rätten, (FNB) 9.9.2004
- Vargen Noppe blev far, 16.9.2004
- Vargtelefon varje dag, 18.9.2004
- Fler vargar får skjutas i öster, (FNB) 24.9.2004
- Osynlig problemvarg får fällas, 7.10.2004
- Polisen hade rätt att skjuta varg, 29.10.2004
- Vargar gav sig på älghudar, 3.11.2004
- Hotfull varg fälldes, 4.1.2009
- Vargskräck tvingar nioåriga Aku att ta taxi till skolan, 3.3.2009
- Ny lag ska stoppa tjuvjakt, 14.4.2009
- Skadad varg fälld i Rääkkylä, (FNB) 28.12.2009